

ศึกษาและออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย
จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร

STUDY AND DESIGN RESIDENTIAL DECORATIVE PRODUCTS
FROM THE KNOWLEDGE OF YANGKURE VILLAGE YASOTHON

ปัทมวรรณ นุ่นขาว
PATTHAMAWAN NUNKHAO

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ.2562

KMITL-2019-ED-M-222-035

ศึกษาและออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย
จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเคือ จังหวัดยโสธร

STUDY AND DESIGN RESIDENTIAL DECORATIVE PRODUCTS
FROM THE KNOWLEDGE OF YANGKURE VILLAGE YASOTHON

ปัทมวรรณ นุ่นขาว
PATTHAMAWAN NUNKHAO

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
คณะครุศาสตรอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
พ.ศ.2562
KMITL-2019-ED-M-222-035

STUDY AND DESIGN RESIDENTIAL DECORATIVE PRODUCTS
FROM THE KNOWLEDGE OF YANGKURE VILLAGE YASOTHON

PATTHAMAWAN NUNKHAO

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE OF
MASTER OF SCIENCE IN INDUSTRIAL EDUCATION
IN TECHNOLOGY OF INDUSTRIAL PRODUCT DESIGN
FACULTY OF INDUSTRIAL EDUCATION AND TECHNOLOGY
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

2019

KMITL-2019-ED-M-222-035

COPYRIGHT 2019

FACULTY OF INDUSTRIAL EDUCATION AND TECHNOLOGY

KING MONGKUT'S INSTITUTE

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ศึกษาและออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร
นักศึกษา	นางสาวปัทมวรรณ นุ่นขาว
รหัสนักศึกษา	59603083
ปริญญา	ครุศาสตรบัณฑิต สาขาการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
สาขาวิชา	เทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ผศ.ดร.พัสดราภรณ์ ทิพย์โสธร
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	ผศ.ดร.สมชาย เซะวิเศษ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภูมิปัญญาเรื่องกระบวนการผลิตงานจักสานไม้ไผ่ กลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ ตำบลบึงแก อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร 2) เพื่อออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร 3) เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ มีความรู้ในงานจักสานไม้ไผ่ ตั้งแต่กระบวนการจัดหาวัสดุ การแปรรูป รวมถึงการนำไปทำตอก การย้อมสี การสาน การประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ และการยืดอายุผลิตภัณฑ์ และชุดโคมไฟเป็นทางเลือกอันดับที่ 1 โดยประกอบด้วย โคมไฟตั้งโต๊ะ โคมไฟตั้งพื้น โคมไฟแขวน โคมไฟติดผนัง โดยได้ผลคะแนน 25 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 51

ผลจากการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ชุดโคมไฟ ด้วยการประเมินรูปแบบของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน โดยรูปแบบโคมไฟชุดที่ 2 มีความเหมาะสม มาก ($\bar{X}=4.10$, $S.D.=0.76$) และประเมินด้านการผลิตโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน มีค่าคะแนนคือ โคมไฟตั้งโต๊ะได้คะแนนความเหมาะสมระดับกลาง ($\bar{X}=3.85$, $S.D.=1.83$) โคมไฟตั้งพื้นได้คะแนนความเหมาะสมระดับมาก $\bar{X}=4.30$, $S.D.=0.64$) โคมไฟแขวนได้คะแนนความเหมาะสมระดับมาก ($\bar{X}=4.66$, $S.D.=0.57$) และโคมไฟติดผนังได้คะแนนความเหมาะสมระดับมาก ($\bar{X}=4.02$, $S.D.=0.83$)

นำแบบที่ได้ไปผลิตและประเมินความพึงพอใจโดยผู้บริโภคจำนวน 100 ท่าน มีความพึงพอใจระดับมาก ($\bar{X}=4.23$ $S.D.=0.68$)

คำสำคัญ : งานจักสาน ,ไม้ไผ่, ชุมชนบ้านยางเครือ, ผลิตภัณฑ์ชุมชน, โคมไฟ

Thesis title	Study and Design Residential Decorative Products From the Knowledge of Yangkure Village Yasothon
Student	Miss.Patthamawan Nunkhao
Student ID.	59603083
Degree	Master of Science in Industrial Education
Program	Technology of Industrial Product Design
Year	2019
Thesis Advisor	Asst. Prof. Dr. Pastraporn thipayasothorn
Joint thesis advisor	Asst. Prof. Dr. Somchai Seviset

ABSTRACT

This research aims to 1) Study of wisdom on the production of bamboo basketry, Ban Yang Kruea Community Group, Bueng Kae Sub-district, Maha Chana Chai District, Yasothon Province. 2) To design a set of decorative products from wisdom basketry, Ban Yang Kruea, Yasothon Province. 3) To evaluate the satisfaction of consumers towards the residential decoration product set.

The study found that: Ban Yang Kruea Community Group has knowledge of bamboo basketry, since the procurement process, processing, including bringing to do hammering, staining, weaving, invention of tools, and extend the product life, and the lamp set is the # 1 choice, consisting of: Table lamps, floor lamps, hanging lamps, wall lamps, with a score of 25 points, accounting for 51 percent.

Results from the analysis of the lamp series products by evaluating the style of the luminaries of 3 members. The lamp pattern set 2 is very appropriate ($\bar{x}$ = 4.10, S.D.= 0.76) and evaluation of production by 3 experts with a score of Table lamp has a suitable grade of middle level ($\bar{x}$ = 3.85, S.D.= 1.83). Floor lamps have a high level of suitability rating ($\bar{x}$ = 4.30, S.D.= 0.64). Hanging lamps can be rated with a high level of suitability ($\bar{x}$ = 4.66, S.D.= 0.57) and Wall lamp has a high level of suitability rating ($\bar{x}$ = 4.02, S.D.= 0.83).

Bring the model that has been produced and evaluated for satisfaction by 100 consumers is very satisfied ($\bar{x}$ = 4.23 S.D.= 0.68)

Keywords: basketry, bamboo, Yangkure community, community products, lamps.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัสดราภรณ์ ทิพย์โสธร ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย เชะวิเศษ อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ร่วม ที่ให้ความกรุณาในการชี้แนะ และตรวจสอบ วิทยานิพนธ์นี้ให้มีความสมบูรณ์ จึงขอ กราบขอบพระคุณอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์อุดมศักดิ์ สาริบุตร รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงวุฒิ เอกวุฒิวงศา รองศาสตราจารย์ ดร.รัฐไท พรเจริญ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้ คำแนะนำในการแก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อความสมบูรณ์ของงานเพิ่มมากขึ้น

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวัฒน์ชัย ไชยพันธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิสิฐ คลังกุล และ อาจารย์วิศณี ไชยรักษ์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาให้คำแนะนำในการแก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อความ สมบูรณ์ของงานเพิ่มมากขึ้น

ขอขอบพระคุณ ผอ.อุทัย ทองลุ่ม ที่คอยให้การสนับสนุนเรื่องการจัดทำต้นแบบทำให้งาน วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์เพิ่มมากขึ้น

ขอขอบพระคุณ ชาวบ้านกลุ่มจักสานชุมชนบ้านยางเครือ ที่ให้ข้อมูลและต้อนรับเป็นอย่างดี ทำให้งานวิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์ของงานเพิ่มมากขึ้น

ขอขอบคุณ ครอบครัวที่คอยให้ความสนับสนุนเป็นอย่างดีในกาทำวิทยานิพนธ์

สุดท้าย คุณค่าทั้งหลายที่ได้รับจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอมอบเป็นกตัญญูแก่แต่ บิดามารดา และบูรพาจารย์ที่เคยอบรมสั่งสอน รวมทั้งผู้มีพระคุณทุกท่าน

ปีทมวรรณ นุ่นขาว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	II
กิตติกรรมประกาศ.....	III
สารบัญ.....	IV
สารบัญภาพ.....	VI
สารบัญตาราง.....	VIII
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 กรอบแนวความคิดของงานวิจัย.....	4
1.4 ขอบเขตที่ใช้ในงานวิจัย.....	6
1.5 วิธีการดำเนินงานวิจัย.....	.. 7
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย.....	.. 8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร.....	.. 9
2.2 ข้อมูลการศึกษาภูมิปัญญาของกลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ.....	24
2.3 ลักษณะไม้ไผ่และกรรมวิธีการผลิต.....	34
2.4 การแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่และผลิตภัณฑ์ใกล้เคียง.....	. 52
2.5 ผลิตภัณฑ์ใกล้เคียง.....	56
2.6 ข้อมูลชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย.....	59
2.7 ข้อมูลเกี่ยวกับกรอบแนวคิดในการออกแบบ.....	64
2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	71
บทที่ 3 วิธีดำเนินโครงการ.....	77
3.1 พื้นที่การศึกษา.....	77
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	78
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	79
3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	85
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	85

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	88
4.1 ผลการวิเคราะห์ การศึกษาภูมิปัญญาเรื่องกระบวนการผลิตงานจักสานไม้ไผ่ กลุ่ม ชุมชนบ้านยางเครือ ตำบลบึงแก อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร.....	88
4.2 ผลการวิเคราะห์ เพื่อออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสาน บ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร	100
4.3 ผลการวิเคราะห์ เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อชุดผลิตภัณฑ์ ตกแต่งที่อยู่อาศัย	122
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	130
5.1 ผลการวิจัย	130
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	137
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	139
บรรณานุกรม	140
ภาคผนวก	141
ภาคผนวก ก.....	142
ภาคผนวก ข.....	153
ภาคผนวก ค.....	164
ประวัติผู้เขียน	188

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 แสดงที่ตั้งและขอบเขตของจังหวัดยโสธร.....	12
2.2 เติ้งบังไฟ.....	15
2.3 บั้งไฟ.....	16
2.4 มาลัยข้าวตอก.....	19
2.5 แผนที่ชุมชน.....	22
2.6 แหล่งโบราณคดีบ้านบึงแก.....	23
2.7 การขายเครื่องจักสาน.....	23
2.8 ดอกไม้ไฟที่แห่งสนิท.....	26
2.9 แสดงการรมควัน.....	27
2.10 ย้อมสีขมิ้น.....	33
2.11 การย้อมสีเคมี.....	34
2.12 ตันไม้.....	35
2.13 เหย้า.....	38
2.14 กาบ.....	39
2.15 ล้าและการแตกกิ่ง.....	40
2.16 ใบ.....	41
2.17 ช่อดอกและดอก.....	42
2.18 หน่อ.....	43
2.19 ผลิตภัณฑ์แกะสลัก นครนายก.....	52
2.20 ผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์.....	53
2.21 ไม้ไฟอัดแผ่น.....	53
2.22 ปาร์เก้ไม้ไฟ.....	54
2.23 กระดาษเยื่อไฟ.....	54
2.24 โคมไฟหวาย.....	55
2.25 นาฬิกาประดิษฐ์จากเครื่องเทศ กรอบไม้.....	55
2.26 กรอบรูปเครื่องปั้นดินเผา.....	56
2.27 รูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมงานจักสานประเภทผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	72
3.1 แสดงขั้นตอนดำเนินงาน.....	87
4.1 ลายสานลายพื้นฐาน.....	97
4.2 ลายสานที่มีการประยุกต์.....	97
4.3 ลายสานจากชุมชน.....	101
4.4 ลายสานจากลายขีด.....	101
4.5 ลายสานจากวัฒนธรรม.....	102

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
4.6 การดำเนินงานในการสร้างแบบร่าง	103
4.7 การถอดโครงจากรูปทรงเดิม.....	104
4.8 รูปทรงเรขาคณิต.....	104
4.9 รูปทรงจากธรรมชาติ.....	105
4.10 ภาพร่าง	107
4.11 รูปแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย ชุดที่ 1	107
4.12 รูปแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย ชุดที่ 2	109
4.13 รูปแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย ชุดที่ 3	111
4.14 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินรูปแบบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ	114
4.15 รูปแบบผลิตภัณฑ์โคมไฟตั้งโต๊ะตกแต่งที่อยู่อาศัย	114
4.16 รูปแบบผลิตภัณฑ์โคมไฟตั้งพื้นตกแต่งที่อยู่อาศัย	116
4.17 รูปแบบผลิตภัณฑ์โคมไฟแขวน	117
4.18 รูปแบบผลิตภัณฑ์โคมไฟติดผนัง.....	119
4.19 ต้นแบบที่ 1.....	120
4.20 ต้นแบบที่ผ่านการประเมิน.....	121
4.21 ตราสินค้า.....	121
4.22 การเลือกตราสินค้า	121
4.23 โคมไฟตั้งโต๊ะ.....	124
4.24 โคมไฟตั้งพื้น	125
4.25 โคมไฟติดผนังงานจักสานไม้ไผ่ กลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ.....	127
4.26 โคมไฟแขวนงานจักสานไม้ไผ่ กลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ	128

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 แสดงลวดลายที่ใช้ในบั้งไฟ.....	17
2.2 แสดงลวดลายผ้าซิด	20
2.3 แสดงกระบวนการการผลิตดอกไม้ไฟ	25
2.4 แสดงผลิตภัณฑ์เดิม.....	27
2.5 แสดงลายสาน	30
2.6 แสดงสื้อมรดมชาติ	33
4.1 แสดงข้อมูลจังหวัดยโสธร.....	88
4.2 แสดงผลการสัมภาษณ์	90
4.3 แสดงผลการสอบถามชาวบ้านกับความสนใจในผลิตภัณฑ์	93
4.4 แสดงการเลือกใช้วัสดุและอุปกรณ์.....	94
4.5 แสดงตอกลักษณะต่าง	94
4.6 แสดงกระบวนการวิเคราะห์การผลิต	95
4.7 แสดงการยืดอายุการใช้งาน	96
4.8 แสดงงานจักสานมีชาวบ้านผลิตในปัจจุบัน	98
4.9 ผลการวิเคราะห์รูปแบบของโคมไฟ.....	106
4.10 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินรูปแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย ชุดที่ 1.....	108
4.11 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินรูปแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย ชุดที่ 2.....	110
4.12 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินรูปแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย ชุดที่ 3.....	112
4.13 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์โคมไฟตั้งโต๊ะ	115
4.14 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์โคมไฟตั้งพื้น	116
4.15 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์โคมไฟแขวน	118
4.16 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์โคมไฟติดผนัง	119
4.17 ข้อมูลทั่วไปของผู้บริโภคที่ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อชุดผลิตภัณฑ์ โคมไฟตกแต่งที่ อยู่อาศัย จากงานจักสานไม้ไผ่ กลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ ตำบลบึงแก อำเภอมหาชนะชัย จังหวัด ยโสธร จำนวน 100 คน	123
4.18 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์โคมไฟตั้งโต๊ะ ตกแต่งที่อยู่ อาศัย งานจักสานไม้ไผ่ กลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ ตำบลบึงแก อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร.....	124

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.19 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์คอมไฟตั้งพื้น ตกแต่งที่อยู่อาศัย งานจักสานไม้ไผ่ กลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ ตำบลบึงแก อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร	125
4.20 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์คอมไฟติดผนัง ตกแต่งที่อยู่อาศัย งานจักสานไม้ไผ่ กลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ ตำบลบึงแก อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร	126
4.21 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์คอมไฟติดผนัง ตกแต่งที่อยู่อาศัย งานจักสานไม้ไผ่ กลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ ตำบลบึงแก อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร	126

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

ในสภาวะการปัจจุบัน รัฐบาลได้ส่งเสริมให้มีการพัฒนาในระดับรากหญ้า เพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสร้างรายได้ชุมชน ซึ่งภูมิปัญญาพื้นบ้านเป็นสิ่งที่เข้ามามีบทบาทในตรงจุดนี้เป็นอย่างมาก โดยการนำทรัพยากรธรรมชาติ ความรู้ บุคคล ที่มีอยู่ในชุมชน แต่ละชุมชนอาจจะมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันออกไป มีลักษณะเฉพาะตน โดยภูมิปัญญาจะเกิดจากการแก้ปัญหา แสวงหาความรู้เพื่อเอาชนะอุปสรรคทางธรรมชาติ

งานหัตถกรรมพื้นบ้านยโสธร ใช้วัสดุที่ได้จากสภาพแวดล้อมสร้างสรรค์ผลงานจากความคิดที่สะอาด บริสุทธิ์ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อต้องการประโยชน์ใช้สอยเป็นสำคัญ สุนทรียภาพเป็นความต้องการรองลงมา มีการถ่ายทอดและพัฒนาอย่างต่อเนื่องด้วยภูมิปัญญาชาวบ้านมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานจนเป็นแบบฉบับที่ยึดกัน (วิมล จิโรจพันธ์ และคณะ. 2551)

เนื่องจากลักษณะทางภูมิศาสตร์ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ต่างจากภาคเหนือและภาคกลาง อีกทั้งชาวอีสานมีวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตอันยาวนานเช่นกัน วัฒนธรรมอีสานมีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่เห็นได้ชัดเจน พื้นฐานทางวัฒนธรรมชาวอีสานอาจแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ได้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มอีสานเหนือ กลุ่มนี้มีวัฒนธรรมไทยลาวและวัฒนธรรมล้านนา และกลุ่มอีสานใต้ กลุ่มนี้ส่วนใหญ่มีเชื้อสายมาจากชนชาติต่าง ๆ เช่น เขมร ส่วย ประชาชนภาคอีสานมีขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมผสมผสานกันระหว่างวัฒนธรรมไทย ลาว เขมร ผนวกเข้ากับความเชื่อดั้งเดิมวัฒนธรรมที่แตกต่างเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการสร้างศิลปหัตถกรรม และหัตถกรรมของกลุ่มชนต่าง ๆ (วิบูลย์ ลีสุวรรณ. 2554)

งานหัตถกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความโดดเด่นด้วยรูปทรงลักษณะการใช้สอย ซึ่งมีอยู่หลายประเภทสอดคล้องกับลักษณะภูมิประเทศ การประกอบอาชีพ การดำรงชีวิต และขนบธรรมเนียมประเพณี โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นที่ราบสูงกว้างใหญ่ จึงมีที่ราบแอ่งแผ่นดินเป็นที่ราบชายฝั่งแม่น้ำ เพราะมีแม่น้ำไหลผ่านหลายสาย ลักษณะภูมิประเทศเช่นนี้มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานและการทำมาหากินของประชากร โดยกลุ่มที่ตั้งถิ่นฐาน บนที่ดอนจะอาศัยหนองน้ำเป็นแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค ตลอดจนการประกอบอาชีพ เช่น การเพาะปลูก ปลูกพืชไร่ เลี้ยงสัตว์ และจับสัตว์น้ำ กลุ่มที่ตั้งถิ่นฐานตามพื้นที่ราบชายฝั่งแม่น้ำประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำสวน และจับสัตว์น้ำ จึงมีการประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้โดยนำวัตถุดิบซึ่งมีอยู่ในท้องถิ่นมาผลิตด้วยตนเอง และสามารถสนองประโยชน์ใช้สอยได้ดี (วิบูลย์ ลีสุวรรณ. 2554)

ไม้ไผ่ นับว่าเป็นพืชที่ขึ้นง่าย โตเร็ว ตายยากและขยายพันธุ์ได้ง่ายมาก ไม้มีคุณค่ามากมาย เรียกได้ว่าเป็นพืชเอนกประสงค์ใช้ประโยชน์ได้ทุกส่วน ตั้งแต่หน่อ ลำต้น ใบ ดอกและผล ไม้มีคุณค่ามหาศาลให้ประโยชน์มากมายทั้งทางตรงและทางอ้อม นานับการจนไม่อาจจะพรรณนาได้ และอาจกล่าวได้ว่าไม่มีพืชชนิดใดในโลกจะรับใช้มนุษย์ได้มากเท่าไม้ไผ่ ประการที่สำคัญยิ่ง นอกจากจะสามารถให้หน่อสำหรับเป็นอาหารแล้วไผ่เจริญเติบโตเร็วมาก (สุทัศน์ เดชวิสิทธิ์. 2544)

ไม้ไผ่เป็นพืชตระกูลหญ้าที่รับใช้มนุษย์ชาติมาแต่โบราณกาล ให้ประโยชน์กับมนุษย์หลายประการทั้งในด้านอุปโภคบริโภค ใช้สร้างที่พักอาศัย ทำเครื่องมือเครื่องใช้ ทำยารักษาโรคและใช้ประโยชน์ในทางอุตสาหกรรมอีกนานับการ สามารถเรียกได้ว่าเป็นไม้เอนกประสงค์ เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญยิ่งตั้งแต่ในระดับหมู่บ้านจนถึงระดับชาวโลก เพราะมนุษย์เราได้ใช้ประโยชน์ไม้ไผ่ในปัจจุบันซึ่งมีความสำคัญต่อการมีชีวิตอยู่ในโลก คือ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค แต่การที่เราจะได้เอาใจใส่ในเรื่องของไม้ไผ่นับว่าน้อยมาก ทั้งการค้นคว้า การใช้ประโยชน์ การปรับปรุงพันธ์ การขยายพันธุ์ ประเทศที่ได้เอาใจใส่ไม้ไผ่มากเด่นชัดกว่า (สุทัศน์ เดชวิสิทธิ์. 2544)

จากภูมิปัญญาไม้ไผ่ถูกนำมาใช้ในงานหัตถกรรม เพราะด้วยวัสดุมีความแข็งแรงและสามารถรับน้ำหนักตามสัดส่วนของโครงสร้างได้ไม่ต่างจากเหล็ก มีความเหนียว การยืดหด ความสามารถตัดโค้ง การคืนตัวสปริงตัวได้ดี ใช้แทนเชือกมัดสิ่งของ ใช้เยื่อทำกระดาษ เป็นเส้นใยเทียม ใช้ในงานอุตสาหกรรมนานาชนิดอีกทั้ง ยังเป็นต้นไม้ที่โตเร็วหาง่าย ราคาไม่แพง และไม่ต้องปลูกทดแทนเพราะยิ่งตัดก็ยิ่งแตก (อัมพา คำวงษา. 2550)

กลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ ตำบลบึงแก อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร ก็เป็นอีกชุมชนหนึ่งที่มีส่วนใหญ่อุปโภคอาชีพ เกษตรกร การทำนา ทำสวน และเลี้ยงสัตว์ หลังจากมีเวลาว่างจากการทำนาแล้วชาวบ้านจะทำงานจักสานจากไม้ไผ่ โดยการนำความรู้ที่ถูกสืบทอดมารุ่นต่อรุ่นมาใช้ เพื่อหารายได้เสริมให้กับครอบครัว เพราะในหมู่บ้านมีวัตถุดิบไม้ไผ่จำนวนมากที่ชาวบ้านจะนำมาใช้งาน (Buengkaelocal. 2558)

แต่ในปัจจุบันการทำเครื่องจักสานเพื่อใช้สอยในครัวเรือนลดลงไปมาก แต่ยังมีชาวชนบทอีกไม่น้อยที่ทำเครื่องจักสานเป็นอาชีพเสริม ดังนั้นวัตถุประสงค์ของการทำเครื่องจักสานจึงเปลี่ยนจากทำเพื่อใช้สอยในครัวเรือนมาเป็นทำเพื่อจำหน่ายจึงต้องเปลี่ยนรูปแบบและกรรมวิธีให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดด้วยเหตุนี้เครื่องจักสานที่ทำสืบทอดกันมานับพันปี จึงลดการใช้งานไปตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม สังคมไทยที่เปลี่ยนจากสังคมการเกษตรมาเป็นสังคมอุตสาหกรรม (วิบูลย์ ลีสุวรรณ. 2554)

วัฒนธรรม จุฑะวิภาค (2553) กล่าวว่า ที่อยู่อาศัยเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ของชีวิต การมีที่อยู่อาศัยให้ความสะดวกสบาย มีความสวยงามและสามารถสนองประโยชน์ใช้สอยได้ดี เป็นการเพิ่มคุณค่าชีวิตด้วยเหตุนี้การตกแต่งภายในบ้านพักอาศัยจึงเป็นส่วนสำคัญในการรังสรรค์บ้านและสิ่งแวดล้อมให้น่าอยู่ บ้านพักอาศัยประกอบด้วยหลากหลายห้อง เช่น ห้องครัว ห้องนอน ห้องน้ำ ห้องทำงาน และห้องนั่งเล่นที่มีไว้สำหรับการพักผ่อนร่วมกันของคนในครอบครัว เป็นพื้นที่ที่เข้าร่วมกัน อาจจะเป็น

ช่วงก่อนหรือหลังอาหารมื้อเย็น หรือช่วงวันหยุดทุกคนในบ้านจะได้ใช้ห้องนี้เพื่อสนทนากัน ดูโทรทัศน์ ฟังเพลง หรือเล่นเกมด้วยกัน อาจจะใช้ต้อนรับแขกด้วย เมื่อยามมีผู้มาเยือน ห้องนี้จึงบ่งบอกรสนิยมของผู้อยู่อาศัยได้ดี

จากที่กล่าวมาข้างต้นงานหัตถกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความโดดเด่นด้วยรูปทรง ลักษณะการใช้สอย สีจะเป็นสีที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับการใช้งาน ถ้าเป็นงานเทศกาลจะใช้สีที่ฉูดฉาด แต่ถ้าใช้งานจะเป็นสีธรรมชาติ ลวดลายส่วนใหญ่จะเป็นลายขีดเน้นรูปทรงเรขาคณิต และลายพื้นฐาน งานจักสานจึงเป็นงานศิลปกรรมที่ทรงคุณค่า และมีความสวยงาม เป็นภูมิปัญญาที่ควรคู่แก่การรักษาไว้ และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวทั้งด้านลวดลาย และสีสัน ทำให้มีลักษณะที่สวยงามส่วนใหญ่จะเป็น เครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็น ไม้ไผ่ก็เป็นวัสดุที่มีการนำมาใช้ในงานหัตถกรรม ด้วยเป็นไม้ที่มี คุณสมบัติที่มีความแข็งแรงและยืดหยุ่น เป็นพืชที่หาได้ง่าย และเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว บ้านยางเครือ ตำบล บึงแก อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร ก็เป็นอีกชุมชนหนึ่งที่มีการผลิต ผลิตภัณฑ์งานหัตถกรรมจาก ไม้ไผ่ เพื่อเป็นอาชีพเสริมหลังจากการทำเกษตร แต่เนื่องจากในปัจจุบันก็เกิดการเปลี่ยนแปลงทาง สังคมทำให้ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไม้ไผ่ถูกลดความสำคัญลง วัสดุอื่นมาใช้ทดแทน ผู้ที่ผลิตก็มีแต่ ผู้สูงอายุ การขายก็ลดจำนวนลงเพราะคนที่ใช้งานน้อยลง และสังคมที่เปลี่ยนไปจึงทำให้ไม่มีผู้ที่ จะ ศึกษาคาดผู้สืบทอดความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้าน สิ่งที่ชาวบ้านรับสืบทอดองค์ความรู้นั้นก็มิใช่ของ เครื่องใช้ที่ชาวบ้านเคยทำมาเพื่อใช้งาน เช่น หวด ไช กระดัง ตะกร้า เป็นต้น แต่สิ่งเหล่านี้ก็มีความ โดดเด่นด้วยลวดลาย และมีกระบวนการผลิตทำที่เป็นขั้นเป็นตอน ซึ่งอาจจะทำให้ความรู้เหล่านี้ค่อยๆ หายไป และเพื่อการนำองค์ความรู้ภูมิปัญญานี้มาปรับใช้ให้เข้ากับชีวิตในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลง ไป การตกแต่งบ้านพักอาศัยเป็นส่วนสำคัญในการรังสรรค์บ้านและสิ่งแวดล้อมให้น่าอยู่ ห้องนั่งเล่นที่ มีไว้สำหรับการพักผ่อนรวมกันของคนในครอบครัว เป็นพื้นที่ที่ใช้ร่วมกัน อาจจะใช้ต้อนรับแขก ด้วย ห้องนี้จึงบ่งบอกรสนิยมของผู้อยู่อาศัยได้ดี สินค้าตกแต่งที่อยู่อาศัยจึงได้รับความนิยมในปัจจุบัน

ดังนั้นในการศึกษาและออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสาน บ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร ครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาภูมิปัญญากระบวนการผลิตงานจักสานไม้ไผ่ และ พัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ โดยการนำองค์ความรู้ด้านงานจักสานมาปรับใช้ในการสร้างผลิตภัณฑ์ชุดของ ตกแต่งบ้าน ให้ตรงกับความต้องการของคนในปัจจุบัน และเพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชน และ เป็นการอนุรักษ์ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน

1.2 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1.2.1 ศึกษาภูมิปัญญาเรื่องกระบวนการผลิตงานจักสานไม้ไผ่ กลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ ตำบล บึงแก อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร

1.2.2 เพื่อออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร

1.2.3 เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย

1.3 กรอบแนวความคิดของงานวิจัย

ศึกษาและออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวความคิด ดังนี้

1.3.1 กรอบแนวคิดเรื่องการศึกษาภูมิปัญญาเรื่องกระบวนการผลิตงานจักสานไม้ไผ่ กลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ ตำบลบึงแก อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร ผู้วิจัยใช้องค์ประกอบของภูมิปัญญา ของ เอี่ยม ทองดี. 2541

- (1) ความคิด เป็นสิ่งที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด
- (2) ความรู้ มีการนำมาใช้ลักษณะต่างๆ เช่น องค์ความรู้ ภูมิความรู้ ปรากฏอยู่ในแนวคิดทฤษฎีแห่งความรู้ และธรรมชาติของความรู้ การหาคำตอบว่าตรงกับความจริงหรือไม่ องค์ความรู้เป็นองค์ประกอบของภูมิปัญญา
- (3) ความเชื่อ มนุษย์แต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกันไปซึ่งความเชื่อคือความศรัทธาหรือยึดมั่นถือมั่น ซึ่งเป็นแก่นความสำคัญในการดำเนินชีวิต
- (4) ค่านิยม สิ่งที่คนให้ความสนใจ ความปรารถนาอยากจะมี ปรารถนาที่จะยกย่องสรรเสริญ หรือเป็นสิ่งที่บังคับต้องทำ
- (5) ความเห็น ภาวะที่เกิดขึ้นหลังจากบุคคลหรือ ชุมชนได้พิจารณาและใคร่ครวญโดยรอบคอบจึงลงมติตัดสินใจว่าควรจะทำในลักษณะใด
- (6) ความสามารถ ศักยภาพและประสิทธิภาพภายในบุคคล
- (7) ความฉลาดไหวพริบ ทักษะที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ หรือวิญญูญาณ เป็นสิ่งที่สามารถนำมาแก้ไขควบคุมเหตุการณ์ต่างๆ ไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นไปตามที่ชุมชนต้องการ

1.3.2 กรอบแนวความคิดด้านการออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร

1.3.2.1 ผู้วิจัยเลือกใช้หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์โดยอั้งอิง ชีรัชย์ สุขสด. (2544)

- (1) หน้าที่ใช้สอย สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้อย่างมีประสิทธิภาพและสะดวกสบาย
- (2) ความปลอดภัย ออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความปลอดภัยต่อตัวผู้ใช้ผลิตภัณฑ์
- (3) ความแข็งแรง การออกแบบที่ดีควรมีความแข็งแรงที่มองและสัมผัสภายนอกได้และมีน้ำหนักเบาที่สุดเพื่อการใช้งานที่สะดวกสบาย
- (4) ความสะดวกสบายในการใช้งาน การออกแบบที่จะทำให้เกิดความสบายนั้น ต้องคำนึงถึงสัดส่วนของมนุษย์
- (5) ความสวยงามน่าใช้ การออกแบบที่ดีจะต้องเรียกความสนใจของผู้ซื้อตั้งแต่แรกเห็น ไม่ว่าจะเป็นรูปลักษณ์ สี สัน รวมทั้งความเรียบร้อยของเนื้อวัสดุที่พื้นผิว

(6) ราคาพอสมควร ประมาณราคาขายให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่จัดซื้อได้ การจะได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์ที่มีราคาเหมาะสมกับผู้ซื้อนั้นก็อยู่ที่การเลือกใช้ชนิดหรือเกรดของวัสดุ และเลือกวิธีการผลิตที่ง่ายรวดเร็วเหมาะสม

(7) การซ่อมแซมง่าย สะดวกในการถอดซ่อมแซมหรือเปลี่ยนอะไหล่ง่าย

(8) วัสดุและการผลิต เลือกใช้วัสดุและวิธีผลิตได้หลายแบบ แต่แบบหรือวิธีใดถึงจะเหมาะสมที่สุดที่จะไม่ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงกว่าที่ประมาณ

(9) การขนส่ง คำนึงถึงการประหยัดค่าขนส่ง การขนส่งสะดวกหรือไม่และระยะใกล้หรือ ระยะไกลกินเนื้อที่ในการขนส่งมากน้อยเพียงใด การขนส่งทางบกทางน้ำหรือทางอากาศต้องทำการบรรจุหีบห่ออย่างไรถึงจะทำให้ผลิตภัณฑ์ไม่เกิดการเสียหายชำรุด

1.3.2.2 ผู้วิจัยเลือกใช้กรอบแนวคิดด้านงานจักสานโดยอ้างอิงจากมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ประเภทผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ โดยสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (2559) ได้กำหนดคุณลักษณะที่ต้องการ ไว้ดังนี้

(1) ลักษณะทั่วไปต้องประณีต สวยงาม มีรูปแบบรูปทรงที่เหมาะสมกับการใช้งาน ไม้ผุ ไม่มีรา หรือตำหนิที่เกิดจากการทำลาย ของมอด ปลวก หรือแมลงอื่น ไม่มีขอบคมและปลายแหลมยกเว้นกรณีที่เป็นลักษณะเฉพาะของชิ้นงาน ไม่มีเส้นขน เส้น รอยแตก รอยร้าว บิด โกง หัก งอ หรือตำหนิในชิ้นงานให้เห็นเด่นชัด ยกเว้น รอยที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือเป็นลักษณะเฉพาะของชิ้นงานซึ่งไม่มีผลเสียต่อการใช้งาน กรณีเป็นชุดเดียวกันต้องมีรูปแบบ ลวดลาย และสีที่กลมกลืนเข้ากันได้ พื้นผิวด้านในและบริเวณที่สัมผัสได้ต้องขัดผิวให้เรียบ

(2) การประกอบ ต้องเรียบร้อย ประณีต สวยงาม ทัดแน่น เหมาะสมกับชิ้นงาน ไม่มีกลิ่นของสารเคมีและรอยเปื้อนของสารที่ใช้ยึดติดชิ้นส่วนเข้าด้วยกัน การทดสอบให้ทำโดยการตรวจพินิจ

(3) การเย็บ ต้องเรียบร้อย ประณีต ฝีเข็มสม่ำเสมอทั้งนอกและในตัวผลิตภัณฑ์ ริมต้องเรียบแน่น ไม่ย้วยหรือหลุดลุ่ย

(4) ลวดลาย ต้องประณีต เรียบร้อย สวยงาม สม่ำเสมอ การต่อลวดลายต้องตรงตามลักษณะของลวดลาย การทดสอบให้ทำโดยการตรวจพินิจ

(5) สี ต้องมีสีสม่ำเสมอ ทัดแน่น ไม่ต่าง หลุด ลอก หรือเปื้อน ยกเว้นกรณีที่เป็นลักษณะเฉพาะของชิ้นงาน เมื่อจับหรือสัมผัสแล้วสีต้องไม่ติดมือ กรณีที่ใช้งานซึ่งอาจสัมผัสกับอาหารโดยตรง พื้นผิวด้านในและบริเวณที่สัมผัสกับอาหารต้องไม่ใช้สีการทดสอบให้ทำโดยการตรวจพินิจ

(6) การเก็บริม ต้องประณีต เรียบร้อย สวยงาม สม่ำเสมอตลอดชิ้นงาน การทดสอบให้ทำโดยการตรวจพินิจ

(7) การเคลือบผิว ต้องเรียบ สม่ำเสมอ ไม่เป็นเม็ด เป็นคราบ แตก หลุด หรือลอก และไม่ทำให้ชิ้นงานขาดความสวยงามกรณีที่ใช้งานซึ่งอาจสัมผัสกับอาหารโดยตรง พื้นผิวด้านในและบริเวณที่สัมผัสกับอาหารต้องไม่เคลือบผิวการทดสอบให้ทำโดยการตรวจพินิจ

1.3.3 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการประเมินความพึงพอใจ ของผู้ซื้อที่มีต่อชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร ผู้วิจัยใช้แนวความคิดของ วัตนะ จุฑะวิภาต (2553) ที่ว่าด้วยเรื่อง องค์ประกอบด้านประโยชน์ใช้สอย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

(1) วัสดุและฝีมือช่าง พิจารณาตั้งแต่วัสดุที่ใช้ทำว่าใช้ของดีแข็งแรงทนทานหรือไม่ และพิจารณาถึงความประณีตในการประกอบ

(2) ประโยชน์ใช้สอย พิจารณาดูว่าความสอดคล้องกับกิจกรรมที่ทำหรือไม่

(3) ความสะดวกสบาย ของตกแต่งที่ดีควรเคลื่อนย้ายได้สะดวก เหมาะสมกับการใช้งาน

(4) ความงาม ต้องมีความงามในตัว นับตั้งแต่รูปทรง สีสัน ความสมดุล การเน้นจุดเด่น ความกลมกลืน ลวดลาย นอกจากความงามแล้วยังต้องคำนึงถึงความเหมาะสมในการนำไปจัดวางในตำแหน่งที่ต้องการอีกด้วย

(5) ราคา การพิจารณาถึงราคาที่เหมาะสมต้องพิจารณาประกอบกับสภาพวัสดุ ความประณีต ประโยชน์ใช้สอย

(6) ความพึงพอใจ นับเป็นสิ่งสำคัญในการเลือกซื้อให้สอดคล้องกับอุปนิสัยของตนเอง สามารถบ่งบอกบุคลิกลักษณะและรสนิยมเจ้าของบ้านได้เป็นอย่างดี

1.3 ขอบเขตที่ใช้ในงานวิจัย

ศึกษาและออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของไว้ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.4.1.1 ปฐมภูมิ ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากชุมชนบ้านยางเครือ อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร จากการสัมภาษณ์

1.4.1.2 ทุติภูมิ ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ

1.4.2 ขอบเขตด้านการออกแบบ

1.4.2.1 ออกแบบของตกแต่งบ้าน จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร

(1) ออกแบบของตกแต่งบ้าน ที่ใช้ไม้เป็นวัสดุหลัก และชาวบ้านสามารถผลิตได้ โดยใช้วัสดุที่หาได้ง่ายในชุมชนบ้านยางเครือ

(2) ออกแบบให้มีการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านมาร่วมในงาน

(3) ออกแบบชุดของตกแต่งบ้าน จำนวน 1 ชุด

1.4.3 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.4.3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาภูมิปัญญาเรื่องกระบวนการผลิตงานจักสานไม้ไผ่ กลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร ได้แก่

(1) ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 3 ท่าน เลือกจากใช้วิธีสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง

1.4.3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัยจากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร ได้แก่

(1) ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เลือกจากใช้วิธีสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง

(2) ผู้เชี่ยวชาญด้านวัสดุและกรรมวิธีการผลิต 3 ท่าน เลือกจากใช้วิธีสุ่มแบบ

เฉพาะเจาะจง

1.4.3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินความพึงพอใจชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย ได้แก่

(1) ผู้บริโภคจำนวน 100 ท่าน เลือกจากใช้การสุ่มแบบบังเอิญ

1.4 วิธีการดำเนินงานวิจัย

1.5.1 ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บข้อมูลทุติยภูมิโดยเป็นข้อมูลจากเอกสารต่างๆ และอินเทอร์เน็ต แล้วจึงเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิเก็บโดยการสัมภาษณ์ประชาชนชาวบ้าน กลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ พัฒนาชุมชน โดยเลือกแบบการสุ่มแบบเจาะจง

1.5.2 วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปข้อมูล นำข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิที่ได้มาวิเคราะห์ และสรุปข้อมูลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความเป็นไปได้และจึงนำมาสรุปเป็นข้อมูลเพื่อการพัฒนาต่อไป

1.5.3 กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ นำผลสรุปข้อมูลที่มีนำมาใช้ในการพัฒนาโดยจะสร้างเป็นแบบร่าง

1.5.4 ประเมินแบบร่าง เมื่อได้แบบร่างมาแล้ว โดยผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ถ้าหากไม่ผ่านก็จะย้อนกลับไปทำแบบร่างใหม่เพื่อรับประเมินอีกครั้ง เมื่อผ่านแล้วจึงจะดำเนินการต่อไป

1.5.5 ปรับปรุงรูปแบบตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ปรับเปลี่ยนชิ้นงานตามรูปแบบที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำตามความเหมาะสม

1.5.6 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ เมื่อได้แบบร่างที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญแล้วนั้น มาสร้างผลิตภัณฑ์ต้นแบบ เพื่อทดสอบการใช้งาน

1.5.7 ประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภค

1.5.8 สรุปและอภิปรายผล

1.6 นิยามคำศัพท์เฉพาะที่ใช้ในงานวิจัย

1.6.1 **ชุดผลิตภัณฑ์** หมายถึง ผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านพักอาศัย ที่ผลิตจากจากภูมิปัญญา กลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร ด้านงานจักสาน

1.6.2 **ตกแต่ง** หมายถึง ระดับเพื่อความงาม ภายในที่อยู่อาศัย เพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านประโยชน์ใช้สอย และให้คุณค่าความสวยงาม

1.6.3 **ที่อยู่อาศัย** หมายถึง ที่พักอาศัย สำหรับผู้บริโภคสิ่งของเครื่องใช้ที่ผลิตด้วยไม้ไผ่

1.6.4 **ผลิตภัณฑ์** หมายถึง สิ่งของเครื่องใช้ที่ผลิตด้วยไม้ไผ่

1.6.5 **ไม้ไผ่** หมายถึง พืชตระกูลหญ้าชนิดหนึ่ง ลำต้นตรง ต้นสูง และเป็นปล้องๆ ซึ่งเนื้อไม้หนา มีความเหนียว เหมาะกับการนำมาแปรรูป

1.6.6 **ภูมิปัญญา** หมายถึง ความรู้เรื่องงานจักสาน ที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ

1.6.7 **งานจักสาน** หมายถึง เป็นงานหัตถกรรมชนิดหนึ่งที่เกิดขึ้นจากการสานตอกหรือวัสดุที่เป็นเส้น

1.6.8 **กลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ** หมายถึง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาภูมิปัญญาเรื่องกระบวนการผลิตงานจักสานไม้ไผ่ กลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ ตำบลบึงแก อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาและออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร
- 2.2 ข้อมูลการศึกษาภูมิปัญญาของกลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ
- 2.3 ลักษณะไม้ไผ่และกรรมวิธีการผลิต
- 2.4 การแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ และผลิตภัณฑ์ใกล้เคียง
- 2.5 ข้อมูลผลิตภัณฑ์ชุดตกแต่งที่อยู่อาศัย
- 2.6 ข้อมูลชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย
- 2.7 ข้อมูลเกี่ยวกับกรอบแนวคิดในการออกแบบ
- 2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร

การศึกษาและออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับชุมชนบ้านยางเครือ ไว้ดังนี้

2.1.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับจังหวัดยโสธร

2.1.1.1 ลักษณะทางภูมิศาสตร์ภาคอีสาน

วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2554: 161-163) กล่าวถึง ลักษณะภูมิประเทศของ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นที่ราบสูงกว้างใหญ่ สูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลางระหว่าง 150-250 เมตร มีพื้นที่ครอบคลุม 19 จังหวัด พื้นที่ของภาคนี้ประกอบด้วยทิวเขาน้อยใหญ่ล้อมรอบ จึงมีที่ราบแอ่งแผ่ดิน เป็นที่ราบชายฝั่งแม่น้ำ เพราะมีแม่น้ำไหลผ่านหลายสาย ลักษณะภูมิประเทศเช่นนี้มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานและการทำมาหากินของประชากร โดยกลุ่มที่ตั้งถิ่นฐาน บนที่ดอนจะอาศัยหนองน้ำเป็นแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค ตลอดจนการประกอบอาชีพ เช่น การเพาะปลูก ปลูกพืชไร่ เลี้ยงสัตว์ และจับสัตว์น้ำ กลุ่มที่ตั้งถิ่นฐานตามพื้นที่ราบชายฝั่งแม่น้ำประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำสวน และจับสัตว์น้ำ จึงมีการประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้โดยนำวัสดุพิเศษซึ่งมีอยู่ในท้องถิ่นมาผลิตด้วยตนเอง และสามารถสนองประโยชน์ใช้สอยได้ดี

เนื่องจากลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่ต่างจากภาคเหนือและภาคกลาง อีกทั้งชาวอีสานมีวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตอันยาวนานเช่นกัน วัฒนธรรมอีสานมีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่เห็นได้ชัดเจน พื้นฐานทางวัฒนธรรมชาวอีสานอาจแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ได้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มอีสานเหนือ กลุ่มนี้มีวัฒนธรรมไทยลาวและวัฒนธรรมล้านนา และกลุ่มอีสานใต้ กลุ่มนี้ส่วนใหญ่มีเชื้อสายมาจากชนชาติต่างๆ เช่น เขมร ส่วย ประชาชนภาคอีสานมีขนบธรรมเนียม

ประเพณี และวัฒนธรรมผสมผสานกันระหว่างวัฒนธรรมไทย ลาว เขมร ผสมเข้ากับความเชื่อดั้งเดิม วัฒนธรรมที่แตกต่างเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการสร้างศิลปะหัตถกรรม และหัตถกรรมของกลุ่มชนต่างๆ รวมทั้งหัตถกรรมเครื่องจักสานด้วย

2.1.1.2 จังหวัดยโสธร

(1) ความเป็นมาเมืองยโสธร เป็นดินแดนอันอุดมสมบูรณ์ริมฝั่งแม่น้ำชี ได้ชื่อว่าเมืองบังไฟ เป็นดินแดนที่มีอดีตอันล้ำค่าและยาวนานกว่า 200 ปี ยโสธรมีประวัติความเป็นมาอันยาวนานเกี่ยวพันกับเมืองหนองบัวลุมภูนครเขื่อนขันธ์กาบแก้วบัวบาน และเกี่ยวพันกับเมืองอุบลฯ ในเขตพื้นที่จังหวัดยโสธร ได้พบร่องรอยการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์จากยุคประวัติศาสตร์ต่อเนื่องกันมาจนถึงยุคปัจจุบัน ชุมชนโบราณส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตทุ่งราบโล่งหรือบริเวณขอบชายทุ่ง ติดกับพื้นที่โคกและป่า ได้แก่ ชุมชนโบราณชายขอบทุ่งกุลาร้องไห้ ในเขตอำเภอมหาชนะชัย และอำเภอค้อวัง เช่น ชุมชนโบราณที่บ้านหัวเมือง บ้านคูเมือง บ้านคูสองชั้น ในเขตอำเภอมหาชนะชัย ชุมชนโบราณบ้านน้ำอ้อม บ้านโนนแพง บ้านหมากมาย บ้านแซ่ บ้านโนนเมือง ในเขตอำเภอค้อวัง ประมาณปี พ.ศ.2314 พระเจ้าตาก เจ้าพระวอ เสนาบดีเก่านครเวียงจันทน์ อพยพครอบครัวและบริวารหนีมาเพื่อตั้งรกรากใหม่ เนื่องจากไม่พอใจ เจ้านครคนใหม่ โดยใช้ชื่อเมืองใหม่ว่า เมืองหนองบัวลุมภู ขณะเดียวกันพระเจ้าศิริบุญสารซึ่งเป็นเจ้านครเวียงจันทน์อยู่เกิดหวาดระแวงจึงยกกองทัพจากนครเวียงจันทน์ มาปราบปราม พระเจ้าตากถูกข้าศึกยิงด้วยอาวุธปืน และฟันด้วยดาบจนถึงแก่พิราลัยในที่รบ เจ้าพระวอ เจ้าคำผง และเจ้าฝ่ายหน้าผู้เป็นน้องทั้ง 2 ของเจ้าพระวอ อีกทั้งเจ้ากำเจ้าทิดพรมได้ยกทัพฝ่าหนีออกจากเมืองหนองบัวลุมภูไปพึ่งพาเจ้านครจำปาศักดิ์ ขบวนทัพของเจ้าพระวอได้เดินทางตามลุ่มน้ำชีมาพบกับเจ้าคำสู ผู้ปกครองบ้านสิงห์ท่า (ปัจจุบัน คือ จังหวัดยโสธร) ภายหลังต่อมาเจ้าพระวอดำริว่าหากอยู่กับเจ้าคำสูแล้ว ถ้าเวียงจันทน์ยกทัพมาก็จะเป็นการลำบาก และจะเกิดศึกสงครามกันต่อไป เมื่อประชุมตกลงกันแล้วจึงได้พาไพร่พล อพยพลงไปตามลำน้ำมูล และสร้างเมืองใหม่ที่ตอนวังกองเขตนครจำปาศักดิ์ ตามรับสั่งของพระเจ้าองค์หลวงเจ้านครจำปาศักดิ์ โดยเจ้าพระวอให้ขุดคูสร้างค่ายขึ้นเรียกว่าค่ายบ้านดู่บ้านแก

พ.ศ.2354 เจ้าพระยาพิชัยราชขัตติยวงศาถึงแก่พิราลัย พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย โปรดให้เจ้าหนู หลานเจ้านครจำปาศักดิ์ ครองนครจำปาศักดิ์สืบไป ฝ่ายเจ้าราชวงศ์สิงห์ บุตรเจ้าพระยาพิชัยราชขัตติยวงศา กลับมาอยู่บ้านเดิมคือบ้านสิงห์ท่า และได้นำเอาอัฐิของเจ้าพระยาพิชัยราชขัตติยวงศา กลับมาด้วย แวะนำมาก่อเจดีย์บรรจุไว้ที่วัดมหาธาตุ ใกล้กับพระธาตุพระอานนท์ซึ่งยังปรากฏอยู่จนปัจจุบัน

พ.ศ.2357 พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกบ้านสิงห์ท่าขึ้นเป็นเมืองและพระราชทานนามว่า เมืองยศสุนทร ให้เจ้าราชวงศ์สิงห์เป็นเจ้าครองเมืองมีราชทินนามว่า พระสุนทรราชวงศา เป็นเจ้าเมืองคนแรกของเมืองยโสธร คำว่า ยศสุนทร ต่อมากลายเป็น ยโสธร มีความหมายว่า ทรงไว้ซึ่งยศ แต่การเขียนหรือการเรียกสั้นๆ ว่า ยโส ไม่ใช่ที่ไพบราหุและไม่มีเป็นมงคลนาม ร.ต.ท.พวง ศรีบุญถือ นายอำเภอยะโสธร (พ.ศ.2500 – 2513) ได้มีหนังสือขอให้เขียนชื่อเสียใหม่เป็น “ยโสธร” และได้รับอนุญาตจากกระทรวงมหาดไทย โดยความเห็นชอบของราชบัณฑิตยสถานให้เปลี่ยนได้ และใช้มาจนบัดนี้

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อเกิดศึกเจ้าอนุวงศ์เวียงจันทน์ เมืองยโสธรก็ได้รับเกณฑ์เข้าร่วมศึกครั้งนี้ด้วยได้ชัยชนะ ได้รับพระราชทานเฉลยเมืองเวียงจันทน์ 500 ครอบครัว และพระราชทานปืนใหญ่ไว้สำหรับเมืองหนึ่งกระบอกชื่อว่า ปืนนางป๋อง ยังปรากฏอยู่ที่ศาลหลักเมืองยโสธรมาจนถึงปัจจุบัน เมื่อพระสุนทรราชวงศาเห็นได้เป็นเจ้าเมืองแล้ว ได้นำศิลาจากบ้านแก่งหินโงม มาสร้างพระพุทธรูปบาทจำลอง แล้วสร้าง วัดป่าอัมพวัน และวัดกลางศรีไตรภูมิไว้เป็นวัดคู่เมือง

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อปี พ.ศ.2417 ได้เกิดศึกฮ่อยกกำลังมาตีเมืองหนองคาย เมืองยโสธรถูกเกณฑ์ให้ยกกำลังไปสมทบ กองทัพจากกรุงเทพฯ ฯ เป็นจำนวน 500 คน ต่อมาเมื่อปี พ.ศ.2426 พวกฮ่อได้ยกกำลังมาตั้งอยู่ที่ทุ่งเชียงคำ เมืองยโสธรได้รับเกณฑ์ให้เอากำลัง ช่าง ม้า โค ไปเป็นพาหนะบรรทุกเสบียงไปเลี้ยงกองทัพ พ.ศ.2433 สมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีการจัดรูปการปกครองใหม่ หัวเมืองอีสานชั้นเอก โท ตรีและจัตวา ถูกรวมเข้าด้วยกันเรียกว่า กองสำหรับเมืองยโสธรถูกรวมเข้าอยู่ในหัวเมืองฝ่ายตะวันออกเฉียงเหนือ มีข้าหลวงตั้งกองว่าราชการอยู่ที่เมืองอุบล ประกอบด้วยหัวเมือง 12 หัวเมือง คือ อุบลราชธานี กาฬสินธุ์ สุวรรณภูมิ มหาสารคาม ร้อยเอ็ด ภูแล่นช้าง กมลาไสย เขมราฐ นองสองคอนดอนดง ยโสธร และศรีสะเกษ ซึ่งขึ้นตรงต่อกรุงเทพฯ

ในปี พ.ศ.2436 เกิดกรณีพิพาทระหว่างไทยกับฝรั่งเศส ฝรั่งเศสได้ยกกำลังจากเมืองญวนมาตีเมืองสมโบกของไทย เมืองยโสธรได้ถูกเกณฑ์ให้ไปช่วยรักษาเขตแดน โดยนำกำลังไปสมทบกองทัพจากกรุงเทพฯ ฯ สามกองทัพ กองทัพละ 1,000 คน

พ.ศ.2443 ได้ยุบเลิกมณฑลอีสาน เมืองยโสธรได้รวมเข้ากับเมืองอุบล โดยแยกออกเป็น 2 อำเภอ คือ อำเภออุทัยโสธร ภายหลังเป็นอำเภอคำเขื่อนแก้ว และอำเภอประจิมยโสธร ภายหลังเป็นอำเภอยโสธร

ในปี พ.ศ.2456 ได้เปลี่ยนชื่ออำเภออุทัยโสธร เป็นอำเภอคำเขื่อนแก้ว เปลี่ยนชื่ออำเภอประจิมยโสธร เป็นอำเภอยโสธร เมืองยโสธร จึงลดฐานะจากเมืองมาเป็นอำเภอ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

พ.ศ.2494 กระทรวงมหาดไทยได้ริเริ่มขอตั้งอำเภอยโสธรขึ้นเป็นจังหวัด จนกระทั่งถึงวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2515 จึงได้มีประกาศ คณะปฏิวัติ ฉบับที่ 70 ตั้งอำเภอยโสธรขึ้นเป็นจังหวัดยโสธร โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2515 โดยแยกอำเภอยโสธร อำเภอกุตุชุม อำเภอลิงนกทา อำเภอคำเขื่อนแก้ว อำเภอมหาชนะชัย อำเภอป่าติ้ว ของจังหวัดอุบลราชธานี รวมกันเป็นจังหวัดยโสธร

ภาพที่ 2.1 แสดงที่ตั้งและขอบเขตของจังหวัดยโสธร

ที่มา : Yasothon. 2557

(2) ลักษณะทางกายภาพ

(1) ที่ตั้ง จังหวัดยโสธรตั้งอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ห่างจากกรุงเทพมหานคร โดยทางรถยนต์ประมาณ 531 กิโลเมตร (ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 1, 2, 202) และอยู่ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 (อุบลราชธานี ศรีสะเกษ ยโสธร อำนาจเจริญ)

(2) ขนาดพื้นที่ จังหวัดยโสธรมีพื้นที่ 4,161.444 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,600,902.5 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.81 ของพื้นที่ทั่วประเทศ (321 ล้านไร่) และคิดเป็นร้อยละ 12.89 ของพื้นที่กลุ่มจังหวัด (อุบลราชธานี ศรีสะเกษ อำนาจเจริญ และยโสธร)

(3) ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศ จังหวัดยโสธรตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ระหว่างเส้นแวงที่ 104 และ 105 องศาตะวันออก และเส้นรุ้งที่ 15 และ 16 องศาเหนือ มีรูปร่างคล้ายพระจันทร์เสี้ยว อยู่ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 (อุบลราชธานี ศรีสะเกษ ยโสธร และอำนาจเจริญ) มีพื้นที่ 4,161.444 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,600,902.5 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.81 ของพื้นที่ทั่วประเทศ (321 ล้านไร่) และคิดเป็นร้อยละ 12.89 ของพื้นที่กลุ่มจังหวัด ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศของจังหวัดยโสธร พื้นที่มีลักษณะลาดเอียงจากทิศตะวันตกลงไปทางทิศตะวันออก พื้นที่ทางตอนเหนือส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูงสลับกับพื้นที่แบบลูกคลื่น มีสภาพเป็นป่าและมีแหล่งน้ำขนาดกลาง ได้แก่ ห้วยลิงโจน ห้วยสะแบก ลำโพง ลำเซบาย ส่วนพื้นที่ทางตอนกลางและตอนใต้ เป็นที่ราบลุ่มต่ำสลับกับสันดินริมน้ำ มีแหล่งน้ำขนาดใหญ่ ได้แก่ แม่น้ำชี และขนาดกลาง ได้แก่ ลำน้ำยัง ลำทวน ไหลผ่าน มีหนอง บึง ลำห้วย และแหล่งน้ำขนาดเล็กอยู่ทั่วไป ลักษณะดินส่วนมากเป็นดินทรายและดินเค็ม สำหรับภูมิอากาศ จังหวัดยโสธรมี

3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว ความชื้นสัมพัทธ์ เฉลี่ยเท่ากับ 71.1% อุณหภูมิสูงสุด 43 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุด 11 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบ 5 ปี (2552 – 2556) เฉลี่ย 1,600 มม. ต่อปี

(3) ประชากร ข้อมูล ณ 31 ธันวาคม 2559 จังหวัดยโสธร มีประชากร จำนวน 539,815 คน (ปี 2558 มีจำนวน 540,182 คน) เป็นชาย 270,748 คน และหญิง 269,067 คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 163,701 ครัวเรือน มีอัตราการเพิ่มธรรมชาติเฉลี่ยร้อยละ 0.45 ความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ย 130 คน/ตารางกิโลเมตร

2.1.1.3 สภาพเศรษฐกิจของจังหวัดยโสธร (สำนักงานคลังจังหวัดยโสธร. 2560)

(1) ด้านการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เศรษฐกิจจังหวัดยโสธรในปี 2560 คาดว่า จะขยายตัวร้อยละ 2.23 (โดยมีช่วงคาดการณ์ที่ร้อยละ 1.19 – 3.38 ต่อปี) เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ขยายตัวร้อยละ 5.65 โดยเป็นการขยายตัวจาก

ด้านอุปทาน ภายในจังหวัดที่คาดว่าจะขยายตัวจาก ภาคเกษตรกรรมที่ขยายตัว ร้อยละ 0.10 (โดยมีช่วงคาดการณ์ที่ร้อยละ -1.76 – 2.51 ต่อปี) ชะลอตัวเมื่อเทียบกับปีก่อนที่ขยายตัวร้อยละ 34.38 ตามการลดลงของปริมาณผลผลิตข้าวนาปี ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของ จังหวัด เนื่องจากเกิดอุทกภัยในหลายพื้นที่ซึ่งคาดว่าจะมีพื้นที่เพราะปลูกข้าวที่ได้รับความเสียหาย ประมาณ 2.6 แสนไร่ ภาคอุตสาหกรรม ขยายตัวร้อยละ 5.64 (โดยมีช่วงคาดการณ์ที่ร้อยละ 3.26 – 7.15 ต่อปี) ขยายตัวเมื่อเทียบกับปีก่อนที่หดตัวร้อยละ -2.72สะท้อนจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนโรงงานและทุนจดทะเบียนอุตสาหกรรมในจังหวัด และภาคการบริการขยายตัวร้อยละ 8.08 (โดยมีช่วงคาดการณ์ที่ร้อยละ 7.15 – 9.14 ต่อปี) ขยายตัวต่อเนื่องเมื่อเทียบกับปีก่อนที่ขยายตัว ร้อยละ 6.34 จากจำนวนนักท่องเที่ยวที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้นจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง และรายได้จากการขายปลีกและส่งจากกิจกรรมส่งเสริมการขายในช่วงปลายปี

ด้านอุปสงค์ ภายในจังหวัดคาดว่าจะขยายตัวจาก การบริโภคภาคเอกชนที่ ขยายตัวร้อยละ 6.52 (โดยมีช่วงคาดการณ์ที่ร้อยละ 5.57 – 7.59 ต่อปี) ชะลอตัวเมื่อเทียบกับปี ก่อนที่ขยายตัวร้อยละ 7.03 ตามการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มที่เพิ่มขึ้น จากจำนวนรายได้จากการขายปลีกและส่ง และจำนวนรถยนต์ จดทะเบียนใหม่ที่ยังคงขยายตัว การลงทุนภาคเอกชน ขยายตัว ร้อยละ 5.63 (โดยมีช่วงคาดการณ์ที่ร้อยละ 5.39 – 6.00 ต่อปี) ชะลอตัวเมื่อเทียบกับปีก่อนที่ ขยายตัวร้อยละ 6.22 สะท้อนจากปริมาณสินเชื่อเพื่อการลงทุนที่เพิ่มขึ้นในขณะที่การใช้จ่ายภาครัฐ หดตัวร้อยละ -16.71 (โดยมีช่วงคาดการณ์ที่ร้อยละ (-18.59) – (-15.00) ต่อปี) หดตัวจากปีก่อนที่ ขยายตัวร้อยละ 1.38 จากการที่ ได้รับจัดสรรเงินงบประมาณรายจ่ายในปีงบประมาณ พ.ศ.2560 ลดลงจากปีก่อน ประกอบกับผลการเบิกจ่ายงบประมาณและงบลงทุนลดลง

(2) ผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดยโสธรมีสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก กันอย่างกว้างขวาง คือ หมอนขิด ผลิตภัณฑ์จักสาน และผ้าย้อมสีธรรมชาติ ส่วนประเภทอาหาร ได้แก่ ข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ข้าวหอมมะลิคุณภาพดี และปลาสามยโสธร อันเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค โดยมีผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) จำนวน 907 ผลิตภัณฑ์ (ข้อมูล ณ ปี 2559) และผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ได้รับความนิยมและสร้างรายได้ให้กับกลุ่มสมาชิก และ จังหวัดยโสธร โดยเฉพาะหมอนขิดที่บ้านศรีฐาน อำเภอป่าติ้ว จำนวน 71 ราย มีการส่งไป จำหน่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศ ส่วนผลิตภัณฑ์อื่นๆ ที่มีจำหน่ายในท้องถิ่นและ

ภายในประเทศ ซึ่งมีกำลังผลิตไม่มากนัก และสร้างรายได้ให้กับกลุ่มสมาชิกในชุมชน ได้แก่ ผลิตภัณฑ์จักสาน ไม้ไผ่ ผลิตภัณฑ์ผ้าไหม ผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้าย เครื่องทองเหลือง แกะสลักไม้ ปลาต้ม ไก่ย่างบ้านแคน, ลอดช่อง, เนื้อโคขุน, ไข่ไก่อินทรีย์ และผลิตภัณฑ์จากถั่วลิสง เป็นต้น โดยผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) มีแนวโน้มเพิ่มจำนวนสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผลิตภัณฑ์ที่ขายดีของจังหวัดยโสธรของขึ้นชื่อจังหวัดยโสธร คือ ข้าวหอมมะลินทรีย์ แต่หากเป็นสิ่งของประเภทอื่น จากการสอบถามข้อมูลจาก นางวาสนี พุทธิชาติ นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ จังหวัดยโสธร กล่าวว่า มีสถิติการขายดีตามลำดับ ดังนี้

อันดับ 1 ของใช้ ของที่ระลึก

- (1.1) กระจิบข้าวเหนียว
- (1.2) เครื่องทองเหลือง คือ โกศ ที่กรวดน้ำ
- (1.3) หมอนขิด ชนิดสามเหลี่ยม ชนิดสี่เหลี่ยม หมอนรองคอ
- (1.4) ที่นอนขิด ที่นอนม้วน ที่นอนพับ
- (1.5) เครื่องจักสานจากไม้ไผ่

อันดับ 2 อาหาร

- (2.1) แมรีนปลาต้ม จำหน่ายปลาต้ม
- (2.2) กลุ่มแปรรูปอาหารบ้านหนองแฝก จำหน่ายน้ำพริกปลาร้าบองผัดสุก
- (2.3) แมยมปลาต้ม จำหน่ายปลาต้ม
- (2.4) ปลาต้มแม่น้ำ(นางจันทร์ สมพร) จำหน่ายปลาต้ม
- (2.5) ยายเลียปลาต้ม จำหน่ายปลาต้ม

อันดับ 3 ผ้าเครื่องแต่งกาย

- (3.1) กลุ่มผ้าฝ้ายลายขิดทอมือย้อมสีธรรมชาติ จำหน่ายผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ
- (3.2) กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองตำบลฟ้าหยาด จำหน่ายผ้าย้อมสีธรรมชาติ
- (3.3) กลุ่มส่งเสริมอาชีพบ้านลุ่มพุก จำหน่ายผ้าขาวม้าและผ้าแปรรูป
- (3.4) กลุ่มทอผ้าภูมิปัญญาท้องถิ่น จำหน่ายผ้าไหม แม่บ้านเกษตรกรบึงแก
- (3.5) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนเลี้ยงไหม จำหน่ายผ้าไหม บ้านสร้างแป้น

2.1.1.4 สภาพทางวัฒนธรรม (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2552)

- (1) ความเชื่อ ชาวบ้านส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ วัดเป็นแหล่งยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คน รองลงมา ได้แก่ ศาสนาคริสต์ อิสลาม และนับถือผีนั้นเป็นส่วนน้อย
- (2) ประเพณี ในจังหวัดยโสธรเป็นเมืองเก่าแก่ที่มีความเจริญรุ่งเรืองมายาวนาน เห็นได้จากงานศิลปกรรมและวัฒนธรรมที่สืบทอดมรดกอันทรงคุณค่าของชาวโยธวาทิตย์ ซึ่งควรจะได้รับ การอนุรักษ์สืบทอดต่อไปเนื่องจากวัฒนธรรมบางอย่างกำลังจะเลือนหายไปตามกาลเวลาอย่างน่าเสียดาย

-“ประเพณีบุญบั้งไฟ” เป็นการจุดบั้งไฟบูชาพญาแถนเพื่อขอให้ฝนตกต้องตามฤดูกาลเป็นมรดกท้องถิ่นที่สืบทอดกันมานานเป็นที่รู้จักในประเทศและต่างประเทศเป็นประเพณีที่บั้ง

บอกการเริ่มต้นฤดูการทำนา งานจัดขึ้นในวันเสาร์และอาทิตย์ที่ 2 ของเดือนพฤษภาคมของทุกปี ที่สวนสาธารณะพญาแถนเมืองยโสธรจังหวัดยโสธรเพื่อบูชาพญาแถน บนสรวงสวรรค์ที่จะดลบันดาลให้เกิดน้ำฝนและพืชพันธุ์ธัญญาหารอุดมสมบูรณ์และเป็นงานที่สำคัญที่สุดงานหนึ่งของชาวจังหวัดยโสธร งานประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดยโสธรประกอบด้วย 3 วัน คือ วันสุกดิบคณะเซ็งบั้งไฟแต่ละกลุ่มแต่ละคณะจะนำบั้งไฟของตนพร้อมด้วยขบวนแห่ไปทำพิธีบวงสรวงคารวะเจ้าปู่เจ้าพ่อหลักเมือง และวันแห่บั้งไฟ ตอนเช้ามีการถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุสงฆ์ ที่ศาลาการเปรียญและรับผ้าป่าจากนั้นนำขบวนแห่ไปคารวะมเหศักดิ์ที่ศาลหลักเมือง มีขบวนการพ้อนรำที่เรียกว่าเซ็งบั้งไฟนำขบวนไปด้วย

ภาพที่ 2.2 เซ็งบั้งไฟ

ที่มา : Innnews. 2557

เซ็งบั้งไฟเป็นกระบวนการเป็นขบวนพ้อนรำประกอบการแห่บั้งไฟไปยังสถานที่จุดบั้งไฟขึ้นฟ้า บางครั้งขบวนเซ็งบั้งไฟยาวนานนับเป็นกิโลเมตร ทำรำประดิษฐ์ขึ้นจากกิจวัตรประจำวันเช่น การถอนกล้า การแต่งงาน การทำสลักมือ การเซ็ดมือ การปั้นข้าว เซ็งบั้งไฟเป็นนาฏศิลป์ไทยอีสานที่มีเอกลักษณ์และแสดงในโอกาสต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

วันจุดบั้งไฟ เช้ามีการทำบุญเลี้ยงพระตักบาตรถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุสงฆ์เลี้ยงอาหารญาติโยมจากนั้นแห่บั้งไฟเวียนรอบอุโบสถก่อนจะนำเข้ากระบวนบั้งไฟแสนไปยังสวนสาธารณะเมื่อจุดบั้งไฟเสียงหอยความอุดมสมบูรณ์ ประจำปีเนื่องจากช่วงฤดูการทำนาทำได้จากนั้นจึงเป็นกิจกรรมการแข่งขันจุดบั้งไฟ คณะใดสามารถทำบั้งไฟให้พุ่งขึ้นสูงสุดจะเป็นผู้ชนะ บั้งไฟของคณะใดจุดแล้วยิงไม่ขึ้นนายช่างผู้ออกแบบประดิษฐ์จะถูกจับโยนลงโคลนตามธรรมเนียมที่เน้นความสนุกสนานสามัคคีมากกว่าการแข่งขันเพื่อเอาชนะ

ภาพที่ 2.3 บั้งไฟ

ที่มา : Kornkaruna4470. 2557

บั้งไฟเป็นประติมากรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่นมีรูปทรงคล้ายเครื่องดนตรีพื้นบ้านคือ โปสธ์เดิมใช้ไม้ไผ่มัดรวมกันหลายๆลำตัดป้ายหนึ่งเป็นรูปปากฉลามเมื่อบรรจุมือถือดินระเบิดจุดให้พุ่งขึ้นฟ้าปลาฉลามจะเสียดกับลมเกิดเสียงคล้ายเสียงเป่าโหวดตั้งไฟล์ Word เป็นโครงสร้างของบั้งไฟทั่วไปในเวลาต่อมาขนาดและชนิดบั้งไฟมีหลายขนาดยาวระหว่าง 8-20 เมตร มีหลายชนิดเรียกชื่อตามรูปทรง เช่น ต้องใส่หางบั้งไฟ กล่องข้าว บั้งไฟตะไล บั้งไฟพลุ บั้งไฟพะเนียง บั้งไฟดอกไม้บางครั้งเรียกตามปริมาตรหมู หรือดินระเบิดที่ใช้จุดให้เกิดแรงเคลื่อนเช่นบั้งไฟหอยใช้ดินประสิว 1 กิโลกรัมเป็นส่วนผสมบั้งไฟหมื่นใช้ดินประสิว 12 กิโลกรัม บั้งไฟแสนใช้ดินประสิว 120 กิโลกรัม ช่างทำบั้งไฟต้องคำนวณส่วนประกอบให้พอดีจึงสามารถยิงขึ้นฟ้าได้โดยไม่แตกส่วนประกอบบั้งไฟประกอบด้วย 3 ส่วนสำคัญ ได้แก่

เลาบั้งไฟเริ่มทำมาจากเราไม้ไผ่ปัจจุบันทำจากเหล็กหรือปล่องพลาสติกยาวประมาณ 10 ถึง 12 เมตร มัดให้แน่นด้วยตอกไม้ไผ่ หรือเชือกพันเป็นส่วนที่ใช้บรรจุหมูและเจาะรูติดสายชนวนสำหรับจุด

ลูกบั้งไฟทำมาจากไม้ไผ่ 8 - 15 ลำ บ้านล้อม เราบั้งไฟเริ่มใช้ไม้ไผ่ 8 ลำ ทำรูปบั้งไฟ 8 ลูก เรียงตามลำดับใหญ่ไปเล็กมีชื่อเรียกแต่ละลูกว่าลูกกลางลูกนางลูกก้อย

หางบั้งไฟเริ่มทำจากไม้ไผ่ปัจจุบันทำจากเหล็กท่อนกลมยาวประมาณ 8 ถึง 12 เมตร ทำหน้าที่เป็นคานงัดยกเหล่าบั้งไฟให้ทำมุมกับพื้นดิน 30 ถึง 40 องศา ทำหน้าที่คล้ายหางเสือบังคับทิศทางการยิงบั้งไฟให้ตรง และสูง

การทำบั้งไฟมี 3 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ เตรียมดินระเบิดประกอบด้วยดินประสิวมูลวัว มูลควาย ถ่านไม้เนื้ออ่อน กำมะถัน น้ำ ตำรวมกันในครกจนละเอียดนำไปบรรจุลงเลาบั้งไฟประกอบบั้งไฟมัดรวมเหล่าบั้งไฟ ลูกบั้งไฟ หางบั้งไฟ เข้าด้วยกันจนแน่นสุดท้ายคือ เอ้ หรือตักแต่งบั้งไฟจากนั้นเข้าชบวนแห่ประกวดความสวยงามก่อนที่จะมีชบวนเข็งบั้งไฟนำไปประชันความสูงในพื้นที่กว้าง

ตารางที่ 2.1 แสดงลวดลายที่ใช้ในบั้งไฟ

ลำดับ	ส่วนประกอบ	ลาย	รูปตัวอย่าง
1	ลายบั้งไฟ	ใช้ลายศิลปะไทย คือ ลายกนก อันเป็นลายพื้นฐานในการลบลายบั้งไฟ โดยช่างจะนิยมใช้กระดาดังโกทอง ด้านเป็นพื้นและสีเม็ดมะขามเป็นตัวสับลาย เพื่อให้ลายเด่นชัดในการตกแต่งเพื่อความสวยงาม	
2	ตัวบั้งไฟ	มีลูกไอ้จะใช้ลายประจำยาม ลายหน้าเทพพนม ลายหน้ากาล ลูกไอ้ใช้ลายประจำยาม ก้ามปูเปลว และลายหน้ากระดาน ฯลฯ	
3	กรวยเชิง	เป็นลวดลายไทยที่เขียนอยู่เชิงดาบที่ประดับพริ้วลงมาจากช่วงตัวบั้งไฟ	
4	ยาบ	เป็นผ้าประดับใต้เลาบั้งไฟ จะสับลายใดขึ้นอยู่กับช่างบั้งไฟนั้น เช่น ลายก้านชูดลายก้านดอกโบเทศ	
5	ตัวพระนาง	เป็นรูปลักษณะสื่อถึงผางแดงนางไอ่หรือตัวละครในเรื่องรามเกียรติ์ พระลักษณ์ พระราม เป็นต้น	

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ลำดับ	ส่วนประกอบ	ลาย	รูปตัวอย่าง
6	ปล้องคาด	ลายรักร้อย ลายลูกพัดใบเทศ ลายลูกพัดขอสร้อย เป็นต้น	
7	เกริน	เป็นส่วนที่ยื่นออกสองข้างของบุษบก เป็นรูปรอนเบ็ดลายกนก สำหรับตั้งฉัตรท้ายเกริน ราชรถประดับส่วนท้ายของหางบังไฟ	
8	บุษบก	เป็นองค์ประกอบไว้บนราชรถ เพื่อสมมุติให้เป็นปราสาทผาแดงนางไอ่	
9	ต่างบังไฟ	ลายกระจังปฏิกุณฐ ลายก้านขด ลายพุ่มข้าวบิณฑ์	
10	ลายประกอบ ตกแต่งอื่นๆ	ลายกระจังตั้ง กระจังรวน กระจังตา อ้อย ลายน่องสิงห์ บั้วรวน กลีบขนุน	

จากตารางที่ 2.1 แสดงให้เห็นลวดลายที่มีอยู่บนรถแห่บังไฟ ซึ่งแต่ละลายจะมีความหมายแตกต่างกันไป แสดงให้เห็นถึงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านได้เป็นอย่างดี ลวดลายที่จะใช้มีหลากหลายลวดลาย ใช้การประดับโดยมีด้วยกัน 10 ชิ้นส่วน โดยจะใช้สีสันทันที่จัดจ้านแสดงความเป็นประเพณีอีสานได้เป็นอย่างดี

- “ประเพณีการแห่มาลัยข้าวตอก” ชาวอำเภอมหาชนะชัย มีความเชื่อเรื่องใช้ข้าวถวายเป็นพุทธบูชาอยู่แล้ว เป็นประเพณีที่เกิดจากการแพร่กระจายของการใช้ข้าวเป็นเครื่องบูชา ได้จัดประเพณีการแห่มาลัยขึ้นเพื่อฟื้นฟูวัฒนธรรมของชุมชน ปรับเปลี่ยนมาจนเป็นมาลัยที่ใช้แขวนเป็นเครื่องบูชาขึ้นได้เกิดกระบวนการสังสรรค์ประสมการและภูมิปัญญา ตลอดจนเกิดเป็นวัฒนธรรมซึ่งมีคติในพิธีกรรม ที่มาที่แผ่ร่นในการจัดพิธีกรรมการแห่ข้าวตอก โดยจะมีชุมชนที่เข้าร่วมจัดทำเป็นมาลัยขนาดใหญ่เพื่อเป็นตัวแทนชุมชนเข้าร่วมการประกวด ชุมชนที่เข้าร่วมในการแห่มาลัยมากที่สุดคือ หมู่ 2 หมู่ 4 และหมู่ 8 ตำบลฟ้าหยาด ในตำบลอื่นก็มีทำบ้างแต่ไม่มากนัก

ภาพที่ 2.4 มาลัยข้าวตอก

ที่มา : ชนนิภา ทองลุม

(3) วัฒนธรรมการทอผ้า (สำนักอนุรักษ์และตรวจสอบมาตรฐานหม่อนไหม. 2555)

ผ้าทอลายซิด เป็นผ้าพื้นเมืองของภาคอีสาน บางส่วนของภาคเหนือและภาคกลางของไทย นับว่าเป็นศิลปะพื้นฐานที่สะท้อนให้เห็นภาพ ลักษณะ ลวดลาย และวิวัฒนาการของท้องถิ่นเดิมของไทยที่มีมาแต่โบราณ ชาวอีสานถือว่าในกระบวนการทอผ้าด้วยกันแล้ว การทอผ้าซิดต้องอาศัยความชำนาญ และมีชั้นเชิงทางฝีมือสูงกว่าการทอผ้าอย่างอื่น ๆ เพราะทอยากมาก มีเทคนิคการทอที่ซับซ้อนมากกว่าการทอผ้าธรรมดา เพราะต้องใช้เวลา ความอดทน และความละเอียดลออ มีกรรมวิธีที่ยุ่งยากทอได้ช้า และผู้ทอต้องมีประสบการณ์และพรสวรรค์ในการทอ

การทอผ้าลายซิด คือ การทอผ้าที่ทอแบบ "เก็บซิด" หรือ "เก็บดอก" เหมือนผ้าที่มีการปักดอกการทอผ้าดอกนี้ชาวอีสานเรียกกันว่า " การทอผ้าเก็บซิด" ลวดลายของซิดแต่ละลายจะมีรูปแบบที่สวยงาม มีความมันวาว นูนลอยออกมาบนผืนผ้า ชาวอีสานโดยทั่วไปนิยมทอผ้าซิดเพื่อทำเป็นหมอน สังเกตว่าลวดลายซิดจะอยู่บริเวณส่วนกลางของตัวหมอน ส่วนหน้าหมอนนั้นนิยมเย็บปิดด้วยผ้าฝ้ายสีแดง ลวดลายหมอนซิดส่วนใหญ่ เป็นลวดลายที่ผู้ทอได้รับแรงบันดาลใจมาจากธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความเชื่อ เช่น ลายแมงงอด ลายอึ่ง ลายซ้าง ลายม้า ลายพญานาค ลายดอกแก้ว ลายดอกจันทร์ ลายตะเกาหลงเกาะ ลายขอ ลายสิงห์ ลายคชสีห์อ่อนน้อย ลายแมงมุม ลายกาบ ลายหอยปราสาท หรือธรรมาสัน เป็นต้น แต่เดิมชาวภาคอีสานนิยมทอลวดลายซิดด้วยเส้นใยฝ้ายสีคราม ส่วนปัจจุบันนิยมใช้สีสันทสไล และพัฒนาการย้อมด้วยสีธรรมชาติจากเปลือกไม้ ใบไม้

ผ้าลายซิดในภาคอีสาน นอกจากทอในกลุ่มภูไทหรือผู้ไทยและไทลาวอื่น ๆ แล้ว ยังทอในกลุ่มไทกูยหรือส่วย เขมร ในบริเวณภาคอีสานตอนล่างด้วยเช่นกัน โดยทอทั้งหมอนซิด ซิดหัวซิ่น ซิดตีนซิ่น สไบลายซิด และที่น่าสนใจคือ ผ้าขาวม้าไหมเชิงซิด มีลักษณะการทอที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่ม คือนิยมใช้เส้นไหมทอมากกว่าการใช้เส้นฝ้ายทอเหมือนกลุ่มอื่นๆ

ตารางที่ 2.2 แสดงลวดลายผ้าซิด

ลำดับ	รายละเอียด	รูปตัวอย่าง
1	ชื่อลาย นาคกันต์ สร้างสรรค์จาก นาคสี่ตัวแทนของนาและความอุดมสมบูรณ์ * อู๋ม แปลว่า หุ้มหรือโอบ	
2	ชื่อลาย นาคอู๋มแบดข้าวหมา 2 ชั้น สร้างสรรค์จาก นาคสี่ตัวแทนของนาและความอุดมสมบูรณ์ หมาสี่ถึงตัวแทนของความซื่อสัตย์	
3	ชื่อลาย ขอใหญ่อู๋มแบดข้าวหมา สร้างสรรค์จาก ขอคือการเกี่ยวโยงไม่สิ้นสุดแทนความเป็นอมตะ ความเจริญไม่มีที่สิ้นสุด	
4	ชื่อลาย แบดข้าวหมาอู๋มดอกกระบวน สร้างสรรค์จาก หมาสี่ถึงตัวแทนของความซื่อสัตย์ ลายดอกไม้แทนความสดชื่น ความเจริญรุ่งเรือง	
5	ชื่อลาย นาคกันสองหัวอู๋มดอกซ่าน สร้างสรรค์จาก นาคสี่ตัวแทนของนาและความอุดมสมบูรณ์ ลายดอกไม้แทนความสดชื่น ความเจริญรุ่งเรือง	
6	ชื่อลาย ขอดอกสา สร้างสรรค์จาก ขอคือการเกี่ยวโยงไม่สิ้นสุดแทนความเป็นอมตะ ลายดอกไม้แทนความสดชื่น ความเจริญรุ่งเรือง	
7	ชื่อลาย ขออู๋มแบดข้าวหมา สร้างสรรค์จาก ขอคือการเกี่ยวโยงไม่สิ้นสุดแทนความเป็นอมตะ หมาสี่ถึงตัวแทนของความซื่อสัตย์	
8	ชื่อลาย เครืออู๋มดอกกระบวน สร้างสรรค์จาก เครือไม้เกี่ยวพันไม่มีที่สิ้นสุด ลายดอกไม้แทนความสดชื่น ความเจริญรุ่งเรือง	

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ลำดับ	รายละเอียด	รูปตัวอย่าง
9	ชื่อลาย ขอสลับ สร้างสรรค์จาก ขอคือการเกี่ยวโยงไม้สิ้นสุดแทนความเป็นอมตะ	
10	ชื่อลาย นาคร้าย สร้างสรรค์จาก นาคสื่อตัวแทนของนาและความอุดมสมบูรณ์	
11	ชื่อลาย ดอกพิกุล สร้างสรรค์จาก ลายดอกไม้แทนความสดชื่น ดอกพิกุลเป็นดอกไม้ที่มีกลิ่นหอม ไม่มีตัวตน แสดงถึงความดี สำหรับใส่พานถวายพระที่วัด	
12	ชื่อลาย ขีดโคมดอกขาว สร้างสรรค์จาก ลายเลขาคณิต ตรงกลางมีดอกสีขาว	

จากตารางที่ 2.2 เป็นตัวอย่างลวดลายการทอผ้าชนิดที่เกิดจากจินตนาการของบรรพบุรุษ ที่ถูกถ่ายทอดกันมา และมีลวดลายที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ซึ่งผู้วิจัยอาจจะนำความคิดในการขึ้นลายในงานทอผ้าชนิดมาใช้ในงานออกแบบชุดของตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญาของกลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร

2.1.2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับชุมชนบ้านยางเครือ

2.1.2.1 ประวัติความเป็นมา (Thaitambon. 2550)

ตามโบราณผู้เฒ่าผู้แก่เล่าสืบต่อกันมา ตำบลบึงแกก่อตั้งมาตั้งแต่สมัยขอม เพราะสังเกตได้ว่าบ้านบึงแกมีบึงล้อมรอบบ้านและยังมีคูคลองล้อมรอบอีกชั้นหนึ่ง คูบึงนั้นจะมีดินแกขึ้นเป็นจำนวนมาก จึงได้เรียกว่า บ้านบึงแก และทั้งสี่ด้านของหมู่บ้านจะมีสะพานออกสู่ภายนอก จึงสันนิษฐานว่าบ้านบึงแกเป็นเมืองเก่า กลางหมู่บ้านจะเป็นโนนสูงมีพระพุทธรูปใหญ่และมีโบราณวัตถุเป็นจำนวนมาก ทางทิศตะวันตกของหมู่บ้านมีเสาหินขนาดใหญ่ตั้งอยู่เรียกว่า โนนสังข์ ซึ่งในเสาหินนั้นได้จารึกตัวหนังสือขอมไว้ด้วย และต่อมาได้มีการตั้งบ้านเรือนเพิ่มมากขึ้น โดยเมื่อปี พ.ศ.2478 พ่อขุนนิวัฒน์ สุขประชา เป็นกำนันคนแรก ชุมชนบ้านยางเครือ ตำบลบ้านบึงแก จังหวัดยโสธร เป็นชุมชนหนึ่งที่มีส่วนใหญ่อพยพมาจากลาว กษัตริย์ การทำนา ทำสวน และเลี้ยงสัตว์ หลังจากมีเวลาว่างจากการทำนาแล้วชาวบ้านจะทำงานจักสานจากไม้ไผ่ โดยการนำความรู้ที่ลูกสืบทอดมารุ่นต่อรุ่นมาใช้

เพื่อหารายได้เสริมให้กับครอบครัว เพราะในหมู่บ้านมีวัตถุดิบไม้ไผ่จำนวนมากที่ชาวบ้านจะนำมาใช้งาน

ที่ตั้ง ตำบลบึงแก อยู่กึ่งกลางระหว่างตำบลโนนทรายและตำบลม่วง ห่างจากอำเภอมหาชนะชัย 15 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดยโสธร 43 กิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพมหานคร 582 กิโลเมตร

เขตพื้นที่

ทิศเหนือ ติดกับ ตำบลแคนน้อย, ตำบลดงแคนใหญ่ อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร

ทิศใต้ ติดกับ ตำบลม่วง อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร

ทิศตะวันออก ติดกับ ตำบลดงแคนใหญ่ อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร และ ตำบลบ้านไท อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

ทิศตะวันตก ติดกับ ตำบลโนนทราย อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร

ภาพที่ 2.5 แผนที่ชุมชน

ที่มา : ปัทมวรรณ นุ่นขาว

แหล่งโบราณคดีบ้านบึงแก อยู่ที่บ้านบึงแก ตำบลบึงแก อำเภอมหาชนะชัย ตั้งอยู่บนเนินดินที่มีลักษณะค่อนข้างกลมรี ความกว้างตามแนวทิศตะวันออก - ตะวันตกประมาณ 450 เมตร ความยาวตามแนวทิศเหนือ - ใต้ประมาณ 650 เมตร มีคูน้ำคันดินล้อมรอบ ด้านเหนือมีคันดินสามชั้น ความกว้างของคันดินประมาณ 3 เมตร ความสูงประมาณ 2.5 เมตร แนวคันดินด้านตะวันตกมี 1 คัน ด้านทิศใต้เหลือ 1 คัน ส่วนใหญ่ถูกทำลายไปเพื่อทำนา ทำถนน และทำที่อยู่อาศัย คูน้ำมี 2 ชั้น ทางด้านเหนือชั้นในกว้างประมาณ 30 เมตร ชั้นนอกกว้างประมาณ 55 เมตร เรียกว่าบึงเจ้าปู่ คูน้ำด้านทิศตะวันออกเป็นบึงขนาดใหญ่ รูปลิ่มเหลี่ยมผืนผ้า เรียกว่าบึงหัว คูเมืองด้านทิศตะวันตกยังคงมีน้ำขังอยู่เต็ม ได้แก่บึงขัว และบึงหนาด คูน้ำชั้นนอกปัจจุบันมีสภาพเป็นผืนนาเสียส่วนใหญ่

ภายในบริเวณหมู่บ้านได้พบโบราณวัตถุหลายชนิด ได้แก่ ใบเสมา พระพุทธรูปหินทราย แทนหิน เศษภาชนะดินเผาด้วยความร้อนต่ำ มีทั้งชนิดเนื้อหยาบ ไปถึงเนื้อละเอียดตกแต่งผิวด้วยแบบลายเชือกทาบ แบบปั้นแปะ แบบลายขูดขีด แบบลายเขียนสีแดง และแบบลายเขียนสีขาว นอกจากนั้นได้

พบหลักศิลาจารึก 1 หลัก เป็นอักษรขอมภาษาสันสกฤต พบที่เนินดินกลางทุ่งนา ที่เรียกว่าโนนสังอยู่ห่างจากบ้านบึงแกออกไปประมาณ 800 เมตร
ชุมชนแห่งนี้มีการอยู่อาศัยมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ต่อเนื่องมาถึงสมัยทวาราวดี มีอายุประมาณ 2,000 – 1,000 ปีมาแล้ว

ภาพที่ 2.6 แหล่งโบราณคดีบ้านบึงแก

ที่มา : ปัทมวรรณ นุ่นขาว

2.1.2.2 สภาพทางสังคม

ในชุมชนส่วนใหญ่ยังเป็นชุมชนชนบท มีผู้สูงอายุและเด็กเป็นส่วนใหญ่

(1) อาชีพหลักคือเกษตรกร ทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ และ รับจ้าง ส่วนของอาชีพเสริมเมื่อว่างเว้นจากการทำนา คือ งานจักสาน และการทอผ้าชาย

ภาพที่ 2.7 การขายเครื่องจักสาน

ที่มา : ปัทมวรรณ นุ่นขาว

(2) อาหาร การกินที่เป็นจุดเด่นและแสดงถึงวิถีชีวิตของชาวยโสธร ได้แก่ ข้าวหอมมะลิ ซึ่งมีคุณค่ามากกว่าความหอม เพราะมีคุณสมบัติเด่นคือ เมื่อหุงสุกแล้วเหนียวนุ่มแม้ทิ้งไว้นานก็ยังคงสภาพเดิมไม่แข็งกระด้าง เพราะแปลงปลูกข้าวเจ้าข้าวเหนียวอยู่ใกล้กัน จึงทำให้สมบัติ

ของข้าวเหนียวถ่ายทอดมา ปลาต้มโยธรรักษ์เป็นอีกอย่างที่เป็นอาหารเด่นขึ้นชื่อของจังหวัดแสดงถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นในการถนอมอาหารที่ทำได้จากวัตถุดิบธรรมชาติ ลอดช่องใบเตย ขนมหวานสูตรโบราณ ที่มีชื่อเสียง เป็นของฝากสำหรับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี แต่งโมหวนคุณภาพดีเป็นที่นิยมของผู้บริโภค

(3) ภาษา ภาษาพูดใช้ภาษาอีสานและภาษาไทยในการสื่อสาร ส่วนภาษาเขียนใช้ภาษาไทย

(4) เครื่องดนตรี

เครื่องดีด ได้แก่ พิณ ไหซอง

เครื่องสี ได้แก่ ซออีสาน

เครื่องตี ได้แก่ โปงกลาง กลองหาง

เครื่องเป่า ได้แก่ แคน โหวด

2.2 ข้อมูลการศึกษาภูมิปัญญากลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ

เครื่องจักสานเป็นงานหัตถกรรมที่มีคุณค่าหรือราคาไม่สูงเพราะเป็นงานหัตถกรรมที่ทำจากวัสดุที่หาได้ไม่ยาก ราคาไม่แพง และมีกรรมวิธีการผลิตที่สานด้วยมือเป็นหลัก ไม่มีขั้นตอน และกรรมวิธีที่ยุ่งยากซับซ้อนเหมือนงานหัตถกรรมประเภทอื่น แต่สิ่งเหล่านี้กลับทำให้เครื่องจักสานมีคุณค่าทางจิตใจ เพราะสร้างขึ้นอย่างตรงไปตรงมา “จากสมองสู่มือ” ไม่ใช่งานที่ผลิตด้วยเครื่องจักรที่ไม่มีชีวิตจิตใจ เครื่องจักสานสะท้อนให้เห็นความรู้สึกนึกคิด ความสามารถและรสนิยม ความงามของช่างอย่างชัดเจนที่สุด ดังนั้นคุณค่าของเครื่องจักสานไม่ได้อยู่ที่คุณค่าของวัตถุดิบ แต่มีคุณค่าของปัญญาของช่างที่สร้างสรรค์ได้อย่างเหมาะสมกับการใช้สอยที่สวยงาม (วิบูลย์ ลีสุวรรณ 2553 : 16)

2.2.1 งานหัตถกรรมงานจักสานไม้ไผ่

จากการลงพื้นที่งานหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านยางเครือมีหลากหลายขั้นตอน โดยผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลไว้ ดังนี้

2.2.1.1 การเลือกไม้ไผ่

ใช้ไม้ไผ่ที่มีอายุ 1-2 ปี ในการทำดอก 1 ปี สำหรับการทำดอกเพื่อนำไปสานงานที่ละเอียด เพราะจะมีความอ่อน ส่วนไม้ไผ่ที่มีอายุ 2 ปีขึ้นไป จะนำไปใช้ในงานส่วนที่ต้องการความแข็งแรง เช่น งานจำพวกโครงสร้าง

2.2.1.2 กระบวนการผลิต

การผลิตดอกเพื่อใช้ในงานจักสานมีวิธีการทำง่ายๆ แต่ต้องอาศัยความอดทน โดยมีวิธีการ ดังนี้

ตารางที่ 2.3 แสดงกระบวนการการผลิตตอกไม้ไผ่

ลำดับ	รายละเอียด	ภาพประกอบ	หมายเหตุ
1	เลือกไม้ไผ่ที่มีความเหมาะสม ที่มีอายุที่เหมาะสม		เลือกจากการสังเกตปล้อง ความหนา และใบ
2	ตัดเอาข้อปล้องออก และเหลาเปลือกออก		ถ้าต้องการความยาวก็ไม่ต้องตัดข้อปล้อง
3	นำไม้ไผ่ที่ได้มาผ่าและเป็นท่อนเล็กลง แล้วนำใส่ไฟออก เพื่อนำไปจักตอก		ความกว้างของตอกขึ้นอยู่กับ การนำใส่
4	จักตอก โดยการฉีกให้ตอกเป็นเส้นบาง ๆ		
5	เมื่อจักตอกมาแล้ว นำมาเหลาให้มีความเรียบและเท่ากัน		
6	นำตอกไปตากแดด ให้แห้ง 2-3 วัน จนแห้งสนิทจึงนำไปใช้		อาจจะไปต้ม หรือรมควันเพื่อป้องกันมอด

จากตารางที่ 2.3 จะเห็นได้ว่าการผลิตตอก มีวิธีการที่จะดูง่าย การผลิตตอกมีด้วยกัน 6 ขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การเตรียมไม้ไผ่ การตัด การเหลา การนำไปตากให้แห้ง ซึ่งผู้ผลิตต้องอาศัยความอดทนในการผลิต และต้องใช้เวลาในการทำพอสมควร ซึ่งในปัจจุบันมีเครื่องมือที่สามารถเหลาตอกได้ แต่ไม่มีความประณีตเท่างานที่ผลิตด้วยมือ

2.2.1.3 กระบวนการยืดอายุให้ขึ้นงาน

สามารถกระทำได้หลายวิธี ทั้งนี้เพื่อทำลายสาร เช่น แบง และน้ำตาลให้หมดไป แต่วิธีการดังกล่าวเป็นเพียงการรักษาเนื้อไม้เพียงชั่วคราว เท่านั้นเพราะสาร ในเนื้อไม้ยังไม่ถูกกำจัดออกไปจนหมดสิ้น จึงอาจถูกทำลายจากแมลง ในเนื้อไม้ไม่ได้ถูกกำจัดออกไปจนหมดสิ้น จึงอาจถูกทำลายจากแมลงได้อีก โดยแต่ละวิธี สามารถปฏิบัติได้ ดังนี้

(1) การแช่น้ำ เป็นการถนอมรักษาไม้ไผ่อย่างง่าย ๆ แต่ได้ผลดีพอสมควร เนื่องจากน้ำชะล้างแบง น้ำตาล และสารละลายอื่นๆ จนแมลงไม่สนใจใช้เป็นอาหาร สามารถใช้ทั้งไม้ไผ่สดและไม้ไผ่แห้ง โดยนำไม้ไผ่แช่น้ำจมนิด ซึ่งเป็นน้ำไหลยิ่งดีหรือจะเป็นน้ำเค็มที่บริเวณที่ไม่มีเพรียอยู่ก็ได้ น้ำที่ไม่สะอาดจะทำให้ไม้ไผ่สกปรกตามไปด้วย ระยะเวลาแช่น้ำสำหรับไม้ไผ่สดนั้นตั้งแต่ 3 วัน จนถึง 3 เดือน แต่ถ้าไม้ไผ่แห้งต้องเพิ่มเวลาไปอีกไม่น้อยกว่า 15 วันจึงจะได้ผลดีที่สุด

(2) ต้มน้ำ นำไม้ไผ่ไปต้มน้ำประมาณ 2 ชั่วโมง เพื่อทำลายสารประกอบในเนื้อไม้ไผ่อาจเป็นแหล่งอาหารของแมลง และเชื้อรา เมื่อต้มผ่านไประยะ 2 ชั่วโมงแล้ว เราจึงนำไปผึ่งแดดให้แห้งแล้วจึงนำไปใช้

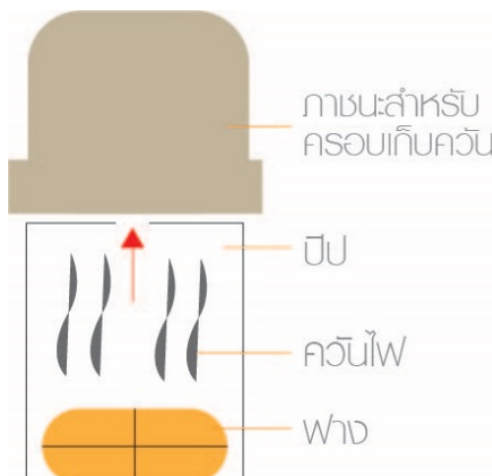
(3) ตากแดดให้แห้งสนิท ที่เป็นตอกแล้วใช้เวลา 2-3 วัน ต้องมั่นใจว่าแห้งสนิทจึงนำมาใช้ได้ แต่ถ้าเก็บไว้นานเกินไปตอกจะกรอบ

ภาพที่ 2.8 ตอกไม้ไผ่ที่แห้งสนิท

ที่มา : ปัทมวรรณ นุ่นขาว

(4) การรมควัน ใช้ฟางข้าวจุดไฟในบั้งเมื่อฟางไหม้แล้วจะก่อให้เกิดควันจำนวนมาก ควันไฟจะช่วยป้องกันมอดในไม้ไผ่ได้ดี เมื่อได้ควันแล้วนำภาชนะมาครอบควันไฟไว้ในบั้ง นำไม้ไผ่ที่เตรียมไว้มารมควันไฟ ใช้เวลา 2-5 นาที และนำตอกไปใช้ได้ อีกวิธีการหนึ่งคือการนำสิ่งขึ้นงานที่สมบูรณ์แล้วมารมควันทั้งชิ้นประมาณ 2-5 นาที

ภาพที่ 2.9 แสดงการรมควัน

ที่มา : ปัทมวรรณ นุ่นขาว

2.2.1.4 ผลิตภัณฑ์เดิมที่ชาวบ้านผลิตเพื่อจำหน่ายในปัจจุบัน

ผลิตภัณฑ์ที่ชาวบ้านผลิตขึ้นนั้น เป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่น ส่วนใหญ่จะเป็นอุปกรณ์เครื่องใช้สอย เพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิต โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 2.4 แสดงผลิตภัณฑ์เดิม

ลำดับ	รายการ	รูปภาพ	รายละเอียด
1	มวยหรือหวด		• มวยหรือหวดมีไว้ใช้แห้งข้าวเหนียว • สานเป็นแผ่นลักษณะแฉนวนอน พอได้ระยะที่ต้องการแล้วก็นำมาม้วนให้เป็นวง และสานต่อ จนสุดและนำมาเย็บปิดหัวปิดท้าย โดยใช้ไม้ไผ่ที่มีขนาดใหญ่ และปิดกันด้วยลายสานเพื่อความแข็งแรงใช้โครงเหล็ก • ราคาขาย 70 – 100 บาท ขึ้นอยู่กับขนาด
2	ตะกร้า		• ตะกร้าใส่ของ • ขึ้นรูปด้วยการสานดอกที่มีเส้นหนา จะใช้การสานที่มีความห่าง เพื่อการทำความสะอาดย่าง • ราคาขาย 50 บาท

ตารางที่ 2.4 (ต่อ)

ลำดับ	รายการ	รูปภาพ	รายละเอียด
3	พัดวี		● พัดวี ● ขึ้นรูปด้วยการนำดอกหลากสีมาสานเป็นลายขีดเพื่อความสวยงาม ● ราคา 20 บาท
4	กระติบข้าวเหนียว		● กระติบข้าวเหนียว ● ขึ้นรูปจากดอก ด้วยการสานขึ้นโครงด้วยดอกทั้งหมด ฐานเป็นก้านตาล ● ราคา 30- 200 บาท ตามขนาด
5	เปลนอน		● เปลนอน ● ขึ้นรูปจากการสานไม้ไผ่ สานโดยใช้ต้นไผ่ทั้งลำ เลือกไผ่ที่มีอายุ 2-3 ปี เพื่อความแข็งแรง ● ราคา 750 บาท
6	ชั้นกระหย่อง		● ใส่ข้าวตอก ดอกไม้ ประทับ เทียน ใช้บูชาพระ ● สานเป็นแผ่นลักษณะแวนนอน พอได้ระยะที่ต้องการแล้วก็นำมาม้วนให้เป็นวง และสานต่อ จนสุดและนำมาเย็บปิดหัวปิดท้าย โดยใช้ไม้ไผ่ที่มีขนาดใหญ่ และปิดกันด้วยลาย สานเพื่อความแข็งแรงใช้โครงเหล็ก ● ราคา 100 บาท
7	ไซ		● ไซดักปลา ● โครงสร้างจากไม้ไผ่เป็นหลัก มีรูปทรงยาวๆ สานเป็นตารางห่าง ● ราคา 50 บาท
8	ข้อง		● ข้องใส่ปลาที่จับได้ ● สร้างจากฐานใช้การสานแบบถี่ ไม่มีช่องว่าง เพื่อความแน่นหนา ไม่ให้ปลาตัวเล็กตัวน้อยหลุดออกมาได้ ● ราคา 200 บาท

ตารางที่ 2.4 (ต่อ)

ลำดับ	รายการ	รูปภาพ	รายละเอียด
9	กระด้ง		- ใช้ตากของ เช่น ปลา ตากพริก ฟัดข้าว ฯลฯ - สร้างจากการสานตอกให้เป็นแผ่นใหญ่ๆ และทำขอบไม้ไผ่ มัดด้วยเชือก - ราคา 70-150 บาท ตามขนาด
10	กระบุง		- ใช้ใส่ข้าวสาร - เป็นการสานแบบถี่ เพื่อความละเอียด และสามารถ ใส่ข้าวเม็ดเล็ก - ราคา 100 – 200 บาท ตามขนาด
11	ที่นั่งข้าวเหนียว		- ใส่ของชิ้นเล็กชิ้นน้อย - เป็นการสานแบบการสานกระติบข้าวเหนียวมีลวดลายที่สวยงาม ความแข็งแรง - ราคา 50 – 150 บาท ตามขนาด
12	ส้อมไก่		- ใช้ขังไก่ - สานเป็นตารางห่างรูปทรงครึ่งวงกลม เริ่มการสานจากหัว - ราคา 150 – 200 บาท
13	ส้อมดักปลา		- ใช้ดักปลา - สานเป็นตารางความถี่ห่างกัน - ราคา 80 บาท
14	ลอบใส่ปลา		- ลอบดักปลา - เป็นรูปทรงกระบอกธรรมดา ใช้ดักปลา สานถี่พอสมควร - ราคา 60 บาท

จากตารางที่ 2.4 จะเห็นได้ว่าผลิตภัณฑ์ ที่ชาวบ้านผลิตขึ้น ส่วนมากจะเป็นผลิตภัณฑ์ เครื่องใช้ทางการเกษตรซึ่งในปัจจุบันหลากหลายอย่างก็ไม่มีคนซื้อใช้แล้วเพราะถูกแทนด้วยวัสดุ

ทดแทน เช่น พลาสติก เป็นต้น การซื้อขายก็ลดน้อยลงทำให้ภูมิปัญญาเหล่านี้ค่อยๆ เลือนหายไปอย่างช้า ๆ ผู้วิจัยจึงจะใช้ภูมิปัญญาเหล่านี้ในการออกแบบ

2.2.1.5 ลวดลาย

กลวิธีการสาน ซึ่งเริ่มจากใช้ตอกหรือวัสดุ ที่มีลักษณะเป็นเส้นมาสอดขัดกัน ระหว่างเส้นแนวตั้ง และเส้นแนวนอน สลับกันไปทีละเส้น เรียกลายขัดหรือลายหนึ่ง การขัดกันทำให้ตอกหรือวัสดุนั้นยึดเข้าด้วยกันอย่างต่อเนื่องเป็นแผงเป็นแผ่น หรือเป็นการใช้ตอกหลายๆเส้นขัดกัน ลายสานที่ใช้ในเครื่องจักสานโดยทั่วไปจะคล้ายคลึงกัน ทุกภาคหากแต่เพียงชื่อลายอาจจะแตกต่างกัน

ตารางที่ 2.5 แสดงลายสาน

ลำดับ	รายการ	ลวดลาย	วิธีการ
1	ลายขัด		งานวัสดุเส้นผืนหลักเรียงทางตั้งตลอดแนว สอดวัสดุเส้นสานโดยทับ 1 เส้น ยก 1 เส้น สลับกันไปเรื่อยตลอดแนว จนตลอดแนวแล้วทำการสานตลอดไปจะได้แนวที่สวยงาม
2	ลายขัดแตะ		คล้ายกับการสานลายขัดแต่มีความหนาแน่น
3	ลายตาชะ ลอม		นำตอกมาวางซ้อนกันเป็นรูปกากบาทโดยให้ เส้นที่ 1 ด้านบนทแยงไปทางซ้ายมือ ด้านบนทแยงไปทางขวามือ นำตอกมาสอดสลับทั้ง 2 ด้านให้ตอกแนวขวางเส้นที่ 1 ด้านบนทับเส้นขวามือและสอดใต้เส้นซ้ายมือ นำตอกมาทับเส้นแนวขวางเส้นล่างแล้วสอดเส้นแนวขวางด้านบน จากนั้นนำมาทับเส้นแนว ทแยง นำตอกเส้นที่ 5 มาสอดเส้นแนวขวางด้านล่าง ทับเส้นแนวขวางด้านบนจากนั้นสอดเส้นแนวทแยงนำตอกเส้นที่ 6 มาทับเส้นแนวทแยงขวาง แล้วสอดเส้นแนวขวางด้านล่างทับเส้นแนวทแยง เส้นที่ 2 สอดเส้นแนวขวางด้านบนยกตอกเส้นแนวทแยงขวางเส้นที่ 2 ทับเส้นแนวขวางด้านล่างนำตอกเส้นที่ 7 มาสอดใต้เส้นทแยงทางขวามือด้านล่าง ทับเส้นที่ 2 สอดเส้นแนวขวางด้านล่าง ทับเส้นแนวขวางด้านบน

ตารางที่ 2.5 (ต่อ)

ลำดับ	รายการ	ลวดลาย	วิธีการ
4	ลายเฉลว		มีลายเฉลวตาชะลอม ลายเฉลวตาแข่ง เป็นแม่บท วิธีสานวางตอกเป็นคู่ สานตอกแต่ละคู่เป็นลายขัดทุกคู่และสานให้มีลักษณะเป็นตาสามเหลี่ยมแล้วร้อยตอกขัดมุมทั้ง 3 มุม จะเกิดเป็นตาสามเหลี่ยม
5	ลายสอง		งานวัสดุเส้นผืนหลักเรียงทางตั้งตลอดแนว สอดวัสดุเส้นสานโดยทับ 2 เส้น ยก 2 เส้น สลับกันไปเรื่อยตลอดแนว สานวัสดุเส้นสานต่อไปโดยเริ่มยกเส้นที่ 2-3 ทับ 2 เส้น ยก 2 เส้น สลับกันไปเรื่อย จนตลอดแนวแล้วทำการสานตลอดไปจะได้แนวที่สวยงาม
6	ลายสอง ยี่น		การสานสองยี่น สานคล้ายๆกับลายสองยี่นคือยกสองข่มสอง แต่สานในแนวทแยง
7	ลายสาม		งานวัสดุเส้นผืนหลักเรียงทางตั้งตลอดแนว สอดวัสดุเส้นสานโดยทับ 3 เส้น ยก 3 เส้น สลับกันไป ตลอดแนว สานวัสดุเส้นสานต่อไปโดยเริ่มยกเส้นที่ 3-4 ทับ 3 เส้น ยก 3 เส้น สลับกันไป จนตลอดแนวแล้วทำการสานตลอดไปจะได้แนวที่สวยงาม
8	ลายปลอก ห้า		ข่มหนึ่งขัดสอง(ตรงนี้ใครจะเอาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันก็ได้ว่ากันง่ายๆ ปลอกสี่นี้ ปลายทางเส้นที่๓ จะไล่ทับเส้นเริ่มต้นหรือเส้นที่ 1 เส้นเดียวเท่านั้น พอข่มเส้นที่ 1 ก็ลอดใต้แนวเส้นคู่หรือ 2 (สี่เขียว)ซึ่งที่มาก็คือ เส้น 2 และ 3 จากปลอกสาม

ตารางที่ 2.5 (ต่อ)

ลำดับ	รายการ	ลวดลาย	วิธีการ
9	ลายขีด		งานจักสานลายขีดเป็นงานที่พัฒนาขึ้นมาจากลายแม่บท ซึ่งเป็นลายพื้นฐานของงานจักสานทั่วไป ลายแม่บทนี้จะเป็นลายที่มีลักษณะประจำตัวเด่นชัดมี กฎเกณฑ์การสานแน่นอน เช่น ลายขีด-ยกดหนึ่ง ช่มหนึ่ง ลายสอง - ยกดสองช่มสอง เป็นต้น ลายที่พัฒนาขึ้นนี้ก็จะมีพื้นฐานจากลายแม่ แต่มีลายละเอียดเพิ่มเติม และลักษณะลายแม่อังปรากฏเด่นอยู่ ตัวอย่างลายเหล่านี้คือ ลายลบน้ำ ลายตีหล่ม ลายตีกระจาย เป็นต้น นอกจากนี้จะเป็นงานที่พัฒนาจากลายแม่แล้ว บรรพบุรุษชาวอีสานยังได้ประดิษฐ์ลวดลายสานจากความคิดที่ได้จากประสบการณ์มาสร้างจินตนาการเป็นรูปลายต่าง ๆ โดยอาศัยพื้นฐานเดิมที่ดียิ่งมาเป็นหลักในการสาน กล่าวคือ ยังคงรักษา กฎเกณฑ์เดิมไว้บ้างแต่ก็ไม่เสมอไปนัก
10	ลายคุบ		ลายสานที่ใช้ดอกสานชิดกันในแนวทแยง ต่อเนื่องกันคล้ายเกล็ดเต่า ลายชนิดนี้ใช้ สานโตก พาช้าว ผาก่องข้าว แอ็บยา แอ็บยาเส้น เป็นต้น
11	ลายสุม		ลายสานที่ในแนวทแยงชิดกัน ผ่อออกจาก ศูนย์กลาง โดยเว้นช่องว่าง

จากตารางที่ 2.5 จะเห็นได้ว่าลวดลายที่นำมานั้นมีหลากหลายแบบ ล้วนเป็นลายพื้นฐานที่นำไปต่อยอดเป็นลวดลายอื่นได้ และแต่ละแบบก็มีวิธีการสร้างที่แตกต่างกันออกไป แต่ละลายก็มีการใช้งานในรูปแบบที่ต่างกันไป ในระยะหลังนั้นมีการพัฒนาลายให้เป็นรูปแบบที่แปลกใหม่ ให้มีความทันสมัยยิ่งขึ้นปรับให้เข้ากับการใช้ชีวิตในปัจจุบัน

2.2.1.6 การย้อมสี

การย้อมสีดอกทำให้ช่วยเพิ่มสีสันให้กับชิ้นงาน ทำให้ชิ้นงานมีความน่าสนใจขึ้น โดยการย้อมมีวิธีการย้อม 2 วิธี คือ การย้อมสีธรรมชาติ และการย้อมสีเคมี

(1) การย้อมสีธรรมชาติ การใช้สีที่เกิดจากวัตถุดิบธรรมชาติ วัตถุดิบแต่ละชนิดจะให้สีที่แตกต่างกันออกไป ดังตารางที่ 2.6

ตารางที่ 2.6 แสดงสีย้อมธรรมชาติ

ลำดับ	สี	วัตถุดิบ
1	สีแดง	แก่นฝาง เปลือกสมอ เปลือกสะเดา ดอกมะลิวัลย์ แก่นกะหล่ำ แก่นประดู่ รากยอ ป่า ดอกกระเจียว
2	สีเหลือง	หัวขมิ้นชัน ขมิ้นอ้อย หัวไพโร แก่นไม้พุด ใบมะขาม ผลดิบมะตูม ดอกคำฝอย ดอกดาวเรือง เปลือกประโหด แก่นแค แก่นฝรั่ง ใบขี้เหล็ก แก่นขนุน ต้นสะตือ
3	สีน้ำเงิน	ใบบวบ ใบหูกวาง เปลือกเพกา เปลือกสมอ เปลือกกระหูด ใบตะขบ ดอกอัญชัน ต้นคราม
4	สีม่วง	ผลลูกหว่า เปลือกมังคุด ผลหม่อน
5	สีเขียว	เปลือกสมอ ใบเตย ใบกระเพรา
6	สีชมพู	ต้นมหาภาพ ต้นฝัก แก่นหางนกงู
7	สีน้ำตาล	เปลือกไม้โกงกาง เปลือกสีเสียด เปลือกพะยอม เปลือกทับทิม เปลือกขาว เปลือกนนทรี เปลือกมหาด แก่นคูณ เปลือกแค
8	สีดำ	ใบกระเม็ง ผลมะเกลือ บัวสาย

จากตารางที่ 2.6 จะเห็นได้ว่าวัตถุดิบที่ให้สีต่าง ๆ ล้วนเป็นสีธรรมชาติ แต่ต้องมีสารช่วยย้อมคือ สารส้ม ปูน เกลือ ช่วยเปิดผิววัสดุต่าง น้ำขี้เถ้า ยางกล้วย เปลือกขนุน กากมะพร้าว กรด มะขามเปียก น้ำมะนาว และฝักส้มป่อย จะช่วยให้สีย้อมติดยิ่งขึ้น

ภาพที่ 2.10 ย้อมสีขมิ้น

ที่มา : ปัทมวรรณ นุ่นขาว

(2) การย้อมสีเคมี การย้อมต่อกด้วยเคมีเป็นที่นิยมมากเพราะมีความง่าย ต่อการผลิตและสีติดเร็วและเข้ม โดยมีวิธีการ คือ สีที่ย้อมต่อกด้วยสีเคมีเมื่อย้อมเสร็จแล้วเริ่มจากการต้มน้ำประมาณครึ่ง กะละมังให้เดือดแล้ว ใส่เกลือลงไปประมาณ 1 กำมือเพื่อจะช่วยป้องกันตอกสีตก จากนั้นใส่สีที่ต้องการย้อมประมาณ 1 ช้อนโต๊ะใส่ลงไป(สีย้อมส่วนใหญ่จะย้อมเป็นสีย้อมกก) ได้สีที่เราต้องการย้อมแล้วจึงเอาตอกลงไปย้อมได้ ดูสีจนพอใจจึงนำขึ้นได้ใช้สีย้อมกกใน เมื่อย้อมเสร็จจึงนำไปตากแห้งจึงจะนำไปใช้ได้

ภาพที่ 2.11 การย้อมสีเคมี

ที่มา : ปัทมวรรณ นุ่นขาว

2.3 ลักษณะไม้ไผ่และกรรมวิธีการผลิต

ในการศึกษาและพัฒนาชุดของตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญาของกลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลไม้ไผ่และกรรมวิธีการผลิตจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิไว้ ดังนี้

2.3.1 ลักษณะไม้ไผ่

ไม้ไผ่ นับว่าเป็นพืชที่ขึ้นง่าย โตเร็ว ตายยากและขยายพันธุ์ได้ง่ายมาก ไผ่มีคุณค่ามากมาย เรียกได้ว่าเป็นพืชเอนกประสงค์ใช้ประโยชน์ได้ทุกส่วน ตั้งแต่หน่อ ลำต้น ใบ ดอกและผล ไผ่มีคุณค่ามหาศาลให้ประโยชน์มากมายทั้งทางตรงและทางอ้อม นานับการจนไม่อาจจะพรรณนาได้ และอาจกล่าวได้ว่าไม่มีพืชชนิดใดในโลกจะรับใช้มนุษย์ได้มากเท่าไม้ไผ่ ประการที่สำคัญยิ่ง นอกจากจะสามารถให้หน่อสำหรับเป็นอาหารแล้วไผ่เจริญเติบโตเร็วมาก บางชนิดโตถึง 120 เซนติเมตร ภายในเวลา 24 ชั่วโมง มีอายุรอบตัดฟันได้เพียง 2 ปีเท่านั้น ผิดกับไม้ประเภทอื่นที่มีรอบตัดฟันหลายสิบปี

ไม้ไผ่เป็นพืชตระกูลหญ้าที่รับใช้มนุษย์ชาติมาแต่โบราณ ให้ประโยชน์กับมนุษย์หลายประการทั้งในด้านอุปโภคบริโภค ใช้สร้างที่พักอาศัย ทำเครื่องมือเครื่องใช้ ทำยารักษาโรค และใช้ประโยชน์ในทางอุตสาหกรรมอีกนานับการ สามารถเรียกได้ว่าเป็นไม้เอนกประสงค์ เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญยิ่งตั้งแต่ในระดับหมู่บ้านจนถึงระดับโลก เพราะมนุษย์เราสามารถใช้ประโยชน์ไม้ไผ่ในปัจจุบันซึ่งมีความสำคัญต่อการมีชีวิตอยู่ในโลก คือ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค แต่การที่เราจะได้เอาใจใส่ในเรื่องของไม้ไผ่นับว่าน้อยมาก ทั้งการค้นคว้า การใช้ประโยชน์ การปรับปรุงพันธุ์ การขยายพันธุ์

ภาพที่ 2.12 ต๋นไผ่

ที่มา : ปัทมวรรณ นุ่นขาว

2.3.1.1 ความเป็นมาของไม้ไผ่

สำหรับในประเทศไทยประชาชนก็ใช้ไม้ไผ่ในชีวิตประจำวันมาช้านานและนับวันจะมามีมากขึ้นทุกทีโดยเฉพาะงานหัตถกรรมจักสานซึ่งเป็นอาชีพรองของคนไทยมาช้านานแม้กระทั่งทุกวันนี้บ้านตามชนบทยังนิยมทำงานจักสานกันอยู่ทั่วไป

ในสมัยโบราณไม้ไผ่ใช้เป็นอาวุธ เป็นหอก เป็นคันธนู เป็นค้ายักทหาร เป็นกระดี่ปิ่น ร้ว เป็นที่บรรจุเสบียงกรังและน้ำบริโภคน้ำ เป็นร่วมยา เป็นกระบอกบรรจุแผนที่และเอกสาร และอื่น ๆ ในสมัยนี้ไม้ไผ่ก็ยังใช้อย่างกว้างขวางในการรบบแบบสงครามกองโจรกล่าวคือใช้เป็นขวางขุดหลุมพรางให้ข้าศึกศัตรูตกไปถูกไม้ไผ่เสี้ยนปลาย

บทบาทสำคัญของไม้ไผ่อีกประการหนึ่งก็คือการใช้ไม้ไผ่ในการอุตสาหกรรมในปัจจุบันมีการปลูกไม้ไผ่เพื่อการค้าและการอุตสาหกรรมเป็นพื้นที่ใหญ่ๆในท้องที่จังหวัดปราจีนบุรีและในภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม้ไผ่ที่นิยมปลูกมากที่สุดคือ ไม้ตง รองลงไปคือไม้เลื้อย และไม้รวกตามลำดับเนื่องจากไม้ไผ่เป็นไม้โตเร็วที่ให้ผลตอบแทนเร็วมากเมื่อเทียบกับไม้ชนิดอื่น และมีโรงงานอุตสาหกรรมการทำเยื่อกระดาษรองรับทั้งในจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดกาญจนบุรีนอกจากนี้ยังสามารถคัดเลือกชนิดที่จะปลูกได้ตามสภาพพื้นที่และความต้องการในการใช้ประโยชน์จึงเป็นไม้ที่น่าสนใจสำหรับนักลงทุนทั่วไปในอนาคตคาดว่าไม้ไผ่ที่มีแนวโน้มว่าเป็นที่ต้องการของตลาดเพื่ออุตสาหกรรมกระดาษการบริโภคและการใช้ประโยชน์ลำคือ ไม้สีสุก ไม้ป่า ไม้ชางนวล ไม้รวก และไม้เลื้อย เป็นต้น

2.3.1.2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับไม้ไผ่

(1) ถิ่นกำเนิดของไผ่ถือว่าเป็นพืชเมืองร้อนแต่ก็สามารถเจริญเติบโตได้ทุกทวีป ไม้ไผ่หลายสกุลพบมากที่สุดในเขตร้อนทางใต้ และตะวันออกเฉียงใต้ของเอเชีย จากอินเดีย ไทย จีน ญี่ปุ่น เกาหลี มีน้อยสกุลที่พบในเขตอบอุ่นของโลกบางส่วนของทวีปอเมริกาก็พบมากในบางประเทศ แถบอเมริกาใต้เช่น เปรู โตรินโก ชิลี อาเจนตินา และมีอีก 2-3 ชนิด ที่พบในออสเตรเลีย

(2) ลักษณะทั่วไปของไม้ไผ่ นักพฤกษศาสตร์ส่วนใหญ่ได้จัดให้อยู่วงศ์เดียวกับหญ้า คือวงศ์ Graminrae แต่ก็มีนักพฤกษศาสตร์อีกบางท่านเห็นว่าไม้ไผ่น่าจะเป็นหญ้าเพราะมีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากหญ้าหลายอย่าง เช่น มีลำต้นแข็งแรงเนื้อไม้แข็งมีก้านเห็นได้ชัดเจนกับ

ใบใหญ่ส่วนของดอกก็สม่ำเสมอทุกสกุลช่อดอกไม่มีกาบหุ้มเหมือนหญ้าอื่น ๆ และผลมีลักษณะไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก ลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้มีส่วนเป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่าไม่มีกำเนิดก่อนหญ้าที่วิวัฒนาการขึ้นมาภายหลัง จึงสมควรที่จะยกฐานะขึ้นมาเป็นพืชวงศ์หนึ่งต่างหากใช้ชื่อว่า Bambuseae

(3) คุณค่าและประโยชน์ของไม้ไผ่ แทบไม่น่าเชื่อว่าไม้ไผ่ลำเล็กที่คนไทยเราเห็นกันอยู่ทุกเมื่อเชื่อกันว่าประโยชน์ใช้สอยของไม้ไผ่มากมายมหาศาลอย่างที่หลายคนอาจคิดไม่ถึงซึ่งเมื่อแบ่งออกเป็นหมวดหมู่และแยกออกเป็นประเภทๆแล้ว มนุษย์เราสามารถใช้เวลาทำประโยชน์จำแนกได้ดังนี้

(3.1) ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมป้องกันการพังทลายของดินตามริมฝั่งช่วยเป็นแนวป้องกันลมพายุ ชะลอความเร็วกระแสน้ำอันเกิดจากน้ำท่วม ให้ความร่มรื่นใช้ประดับสวนสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

(3.2) ประโยชน์ของไม้ไผ่จากลักษณะทางฟิสิกส์ จากความแข็งแรง ความเหนียว ความยืดหด ความสามารถตัดโค้ง การคืนตัวสปริงตัวได้ดี ใช้แทนเชือกมัดสิ่งของ ใช้เสริมคอนกรีตเป็นส่วน ของอาคารบ้านเรือนแบบประหยัด

(3.3) ประโยชน์จากลักษณะทางเคมี เนื้อเยื่อไผ่บดทำเป็นเยื่อกระดาษ เส้นใยใช้ทำไหมเทียม สกัดสารเคมีทำยารักษาโรคหลายชนิด ใช้ในอุตสาหกรรมนานาชนิด

(3.4) ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและอุตสาหกรรมแยกได้ คือ ผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานจากเส้นตอก กระจาด กระจุง กระจังเลี้ยงไหม กระจ่าผลไม้ ตะกร้าจายตลาด กระจ่าถักสตรี ชะลอม ตะกร้า ทิ้งเศษกระดาษ กระจาดเรียงผัก กระจังมัดข้าว ลอบดักปลา เข่งนั่งปลา ข้องใส่ปลา เข่งใส่ขยะ กระจ่าของขวัญ ลังส่งสินค้า โครงเครื่องเงิน เสื้อลำแพน กระจาดใส่ถ้วยชาม ของเด็กเล่น

(3.5) ผลิตภัณฑ์จากลำต้น กิ่ง แก้อ้อ โต้ะ ชั้นวางหนังสือ ด้ามไม้กวาด ด้ามร่ม ด้ามพู่กัน ไม้เท้า เครื่องกีฬา กล้องยาสูบ กล่องบุหรี คันเบ็ด แจกัน หลักเสียบรมสนาม บันได ที่แขวนผ้า ราวตากผ้า ปักทำโป๊ะ โครงบ้านส่วนต่าง ทำแคร่ ทำนั่งร้านงานก่อสร้าง ปีนโต ท่อส่งน้ำ ราน้ำ

(3.6) ผลิตภัณฑ์จากเนื้อไม้ไผ่ ถาดใส่ขนม ทัพพี ช้อน ไม้ขีดหม้อ หวีเสียด ไม้เสียบหมูสะเต๊ะ สลักไม้ไผ่ กรอบรูป ไม้ก้านรูป เครื่องกีฬา พาย แกะขนม ไม้เกาหลัง เครื่องดนตรี ไม้บรรทัดคำนวณ

(4) ลักษณะโครงสร้างของปล้องและองค์ประกอบทางเคมีผนังของปล้องไม้ประกอบด้วยเซลล์ที่เรียงตัวตามยาวเพียงอย่างเดียวซึ่งเกิดมาจากการเจริญเติบโตในชั้นปฐมภูมิ (Primary growth) เซลล์เหล่านี้มักจะแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มด้วยกัน คือ

(4.1) พวกที่อยู่รอบนอกเป็นเนื้อเยื่อรอบนอกส่วนนอกของไผ่หุ้มด้วยชั้นของอิพิเดอร์มิส

(4.2) พวกที่ประกอบขึ้นเป็นมัดท่อน้ำท่ออาหาร กระจายกันอยู่ตั้งแต่ด้านนอกจนถึงด้านในของผนังปล้องไม้โดยมีเนื้อเยื่อพันล้อมรอบ

(4.3) พวกที่เป็นเนื้อเยื่อพื้น ประกอบด้วยพาเรงคิมาเป็นพื้นเซลล์ติดต่อกัน สัตส่วนของเนื้อเยื่อรอบนอกมีท่ออาหาร และเนื้อเยื่อพื้นคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ประมาณ 1.5, 60.5 และ 38.0 ตามลำดับขององค์ประกอบทางเคมีหลัก ๆ ของไม้ไผ่คล้ายคลึงกันกับที่พบในไม้สนและไม้ใบ กว้างแต่ปริมาณขององค์ประกอบเหล่านี้แตกต่างกันออกไปคือเซลลูโลสได้แก่สารที่เป็นโครงสร้าง เฮมิเซลลูโลสคือสารเมทริกซ์ อยู่ระหว่างสารที่เป็นโครงลิกนิน คือสารที่ห่อหุ้มอยู่ในไม้และธาตุอนินทรีย์ คือแร่ธาตุหรือสารอนินทรีย์

2.3.1.3 การจำแนกพันธุ์ไม้

การรู้จักไม้ไผ่ในประเทศไทยนั้นเป็นเรื่องค่อนข้างยากสำหรับคนธรรมดา ที่ไม่ใช่ นักพฤกษศาสตร์เพราะไม้ไผ่มีลักษณะคล้าย กันในตระกูลหรือ genus เดียวกันและไม้ชนิดเดียวกันเวลา อายุยังน้อยและอายุมากก็แตกต่างกัน ไม้ไผ่ชนิดเดียวกันอยู่ในสภาพดินต่างกันทำให้ลักษณะของต้น ผิดกันไปด้วย แม้แต่นักพฤกษศาสตร์เองก็จะต้องเห็นใบลูกและดอก โดยเฉพาะชนิดที่เกิดขึ้นใหม่ หลายอย่างก็เนื่องจากความแตกต่างของบางส่วนของดอกก็มี ฉะนั้นในเรื่องชื่อของไม้ไผ่ที่ต้องไป ทุกต้นทุกชนิดทุกท้องที่ จึงเป็นสิ่งที่จะต้องยากอยู่ในการศึกษาลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของไม้ไผ่สิ่ง ที่ควรทราบคือลักษณะต่าง ๆ ของไม้ที่ใช้ในการจำแนกพันธุ์เช่นลักษณะภายนอกที่ปรากฏส่วนใหญ่ที่ สังเกตได้ คือ

- (1) ใบดูลักษณะ ปลายใบโคนใบหูใบ ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามชนิด
- (2) สังเกตความสั้นยาวของปล้อง เช่นไผ่นวลไผ่ข้าวหลามไผ่เขี้ยซึ่งมีปล้องยาว ส่วนไผ่ป่าจะมีปล้องสั้น
- (3) ความโตของเส้นรอบวงเช่น ไผ่หก ไผ่เฉียงรุ้ง ไผ่ซาง มีขนาดโต กว่าไผ่ชนิด อื่น
- (4) ดูตาปล้อง ไม้ไผ่บางชนิดจะมีหนามอยู่เหนือตา เช่น ไม้ไผ่ป่าส่วนไม้ไผ่ซางมี กิ่งยื่นออกมาและหลุดหายไปเมื่อแก่เต็มที่
- (5) สีของลำต้น ไผ่ซางดำหรือไผ่เหลืองจะมีสีเหลืองตลอดลำและมีแถบสีเขียว ยาวเป็นแถบลงมาส่วนไผ่สีสุกไผ่ป่าจะมีสีเขียวสดอยู่เสมอ
- (6) ความหนาของลำเช่นไผ่สีสุกไผ่ไร่จะมีความหนากว่าไผ่ข้าวหลามเป็นต้น

การสังเกตลักษณะภายนอกดังกล่าวแต่เพียงอย่างเดียวจะยังไม่สามารถจำแนก พันธุ์ไม้ได้ถูกต้องนัก เพราะแม้แต่ไม้พันธุ์เดียวกันก็ยังมีลักษณะไม่เหมือนกัน เนื่องจากความแตกต่าง ทางภูมิศาสตร์ทางธรณีวิทยาความอุดมสมบูรณ์ของดินและปริมาณน้ำฝน เป็นต้น ทำให้ไม้ชนิด เดียวกันปลูกในที่ต่างกันจะมีลักษณะผิดแปลกกันไป ยิ่งกว่านั้นอายุความอ่อนแก่ก็ทำให้ลักษณะ ส่วนประกอบของเนื้อไม้ต่างกันไปด้วย ฉะนั้นการจำแนกพันธุ์ไม้ถูกต้อง ต้องอาศัยการเจริญเติบโตของ เหง้ากาบหุ้มลำส่วนต่าง ๆ ของดอกและลักษณะของผลเป็นเกณฑ์ด้วยจึงจะจำแนกพันธุ์ไม้ได้ถูกต้อง

เหง้า ส่วนของลำไม้ไผ่ที่เจริญเติบโตอยู่ใต้ดินเรียกว่าเหง้าโดยธรรมชาติของ ไม้ไผ่แต่ละลำจะพัฒนาเจริญเติบโตจากหน่อซึ่งหน่อ แต่ละหน่อก็จะพัฒนาเจริญเติบโตจากตา ในส่วน ของเหง้าไม้ไผ่ถ้าจะสังเกตให้ดีจะพบว่ามียู 2 ส่วน คือ ส่วนที่ติดอยู่กับโคนลำ ซึ่งถ้าสังเกตจะพบตา และรากฝอยถัดไปจากส่วนนี้ก็จะเป็นส่วนที่เรียกว่าคอเหง้า เป็นข้อ ๆ และจะสังเกตไม่เห็น ตา หรือ

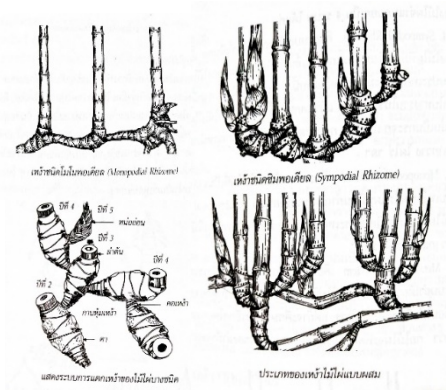
รากฝอย แต่อย่างไรถ้าจะพูดรวม ๆ ถึงไม้ไผ่ที่มีอยู่ในโลกซึ่งมีอยู่กว่า 1,200 ส่วนของเหง้าไม้ เหง้าของไม้ไผ่จำแนกออกเป็น 4 ระบบ ได้แก่

1. Sympodial Rhizome คือระบบเหง้าของไม้ไผ่ที่เป็นกอ เป็นระบบเหง้าของไม้ไผ่ที่มีถิ่นกำเนิดในแถบร้อนชื้น เกือบทั้งหมดของไม้ไผ่ที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทยจะมีระบบเหง้าแบบนี้ เหง้าของไม้ไผ่พวกนี้จะเจริญงอกออกไปทางราบในระยะสั้น ๆ แล้วแตกหน่อขึ้นไปเลยทำให้ไม้ไผ่จำพวกนี้มีกอแน่นเป็นกระจุกเป็นกอ ๆ กอละหลายลำ ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของไม้ไผ่เช่นไม้ตากลวงไผ่ไร่ ฯลฯ

2. Monopodial Rhizome คือระบบเหง้าของไม้ไผ่ที่เป็นแบบลำเดียวเป็นระบบเหง้าของไม้ไผ่ที่มีถิ่นกำเนิดในแถบอบอุ่น สำหรับไม้ไผ่ที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทยไม่เคยมีหลักฐานพบว่ามีไม้ไผ่ชนิดที่มีระบบรากแบบลำเดียว

3. Metamorph I System คือระบบเหง้าของไม้ไผ่ที่มีทั้งระบบที่เป็นกอและระบบลำเดียวรวมกัน ไม้ไผ่ที่มีระบบรากแบบนี้ถ้ามองอย่างผิวเผินแล้วก็เหมือนไม้ชนิดกอทุกประการ แต่ถ้าจะศึกษาให้ละเอียดโดยการขุดเหง้าแล้วจะพบว่า กอไม้ไผ่จะพัฒนาเจริญเติบโตจากเหง้าของลำที่รอดจากเหง้าเดี่ยวที่เจริญอยู่ใต้ดิน

4. ระบบเหง้าแบบกอที่มีการพัฒนาเจริญเติบโตคล้ายแบบลำเดียวไม้ไผ่ที่มีระบบเหง้าแบบนี้มีหลักฐานพบในประเทศไทยอยู่ชนิดเดียวคือไผ่อลอระบบเหง้าของไม้ไผ่ชนิดนี้จะเหมือนกับระบบเหง้าของไม้ไผ่ที่เป็นกอทุกประการเว้น เสียแต่ว่าเหง้าบางเหง้ามีคอเหง้า ที่ยาวกว่าปกติซึ่งบางเหง้าจะมีความยาวถึง 3 เมตรเจริญขนานไปกับพื้นดินก่อนที่จะไผ่ลึ้นมาเป็นหน่อจากนั้นก็จะมีกาเจริญเติบโตและพัฒนาเป็นลำถัด ๆ ไปเหมือนไม้ไผ่ที่มีระบบเหง้าเป็นกอทุกประการ

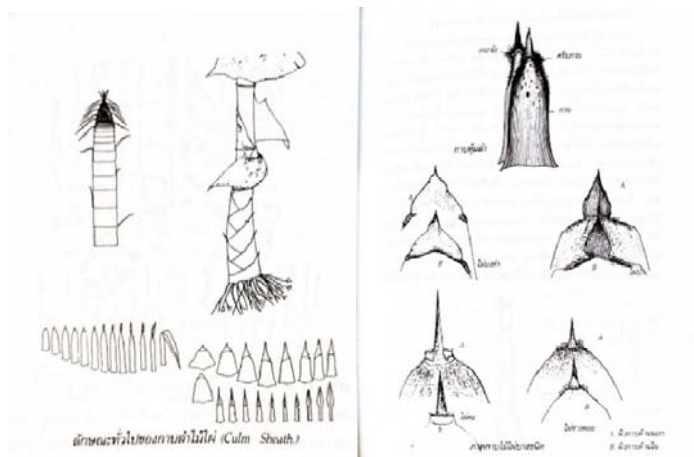

ภาพที่ 2.13 เหง้า

ที่มา : สุทัศน์ เดชวิสิทธิ์. 2544

กาบลำ คือ ส่วนที่หุ้มอยู่รอบลำ สำหรับป้องกันลำเมื่อยังอ่อนอยู่ กาบของลำมีส่วนประกอบของตัวกาบหรือส่วนที่ติดต่อห้อยเข้าลำซึ่งพร้อมที่จะหลุดแต่ก็มีความสำคัญที่จะแสดงความแตกต่างของพรรณไม้ไผ่แต่ละชนิดอยู่ด้วยกาบแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. กาบหรือตัวกาบ คือส่วนที่หุ้มรอบลำหรือหุ้มปล้องของไม้ไฟตั้งแต่เริ่มเจริญเติบโตกาบอาจมีสภาพหนาแข็งกรอบหรือบางอ่อนมีขนคายหรือเกลี้ยงไม่มีขนสั้นหรือยาวแตกต่างกันไปตามชนิดของไม้ไฟส่วนบนสุดของตัวกาบต่อกับใบยอดกาบจะมีส่วนที่เรียกระะจิง กระจิงนี้อาจเป็นขนยาวๆหรือสั้น ๆ หรือเป็นเยื่อบาง ก็ได้นอกจากนี้แล้วตรงด้านบนทั้งสองข้างของ กาบบางที่จะมีครีบหรือขนอ่อนอยู่เรียกรวมๆว่าครีบกาบ ในนี้มีลักษณะแตกต่างกันในเรื่องจำนวน ความสั้นยาวความอ่อนแข็งของไม้ไฟแต่ละชนิดครีบกาบและขนนี้อาจติดอยู่กับกาบถาวรหรืออาจร่วง หลุดไปโดยเร็วก็ได้แล้วแต่ชนิดไม้

ภาพที่ 2.14 กาบ

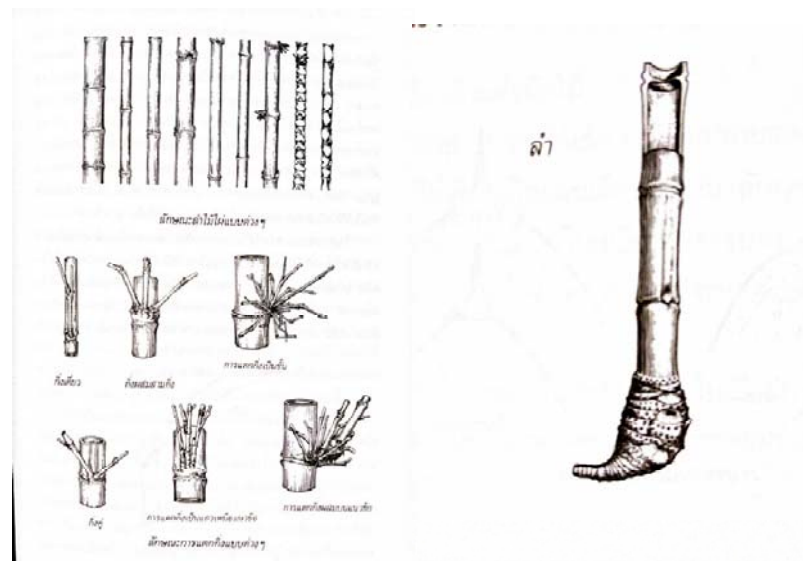
ที่มา : สุทัศน์ เดชวิสิทธิ์. 2544

2. ใบยอดกาบ อยู่ตอนปลายของกาบโดยจะมีรอยต่ออยู่กับกาบเสมอไม่เชื่อมเป็นแผ่นเดียวกับก้านลักษณะคล้ายใบแต่มีขนาดใหญ่ และเนื้อหนากว่าไม่มีก้านใบเหมือนใบธรรมดา ตอนปลายของใบยอดกาบมักจะเล็กเรียวยแหลมใบ ยอดกาบปกติจะหลุดร่วงพร้อมกันกับกาบ แต่มีบางชนิดที่หลุดร่วงไปก่อน

กาบหุ้มลำ หรือยานลำนี้มักจะหลุดร่วงไปเมื่อลำเจริญเติบโตเต็มที่ แต่มีไม้ไฟบางชนิดที่กาบของลำจะติดอยู่อย่างถาวรหลุดร่วงค่อนข้างยาก เช่น ไผ่รวก เป็นต้น

ลำและการแตกกิ่ง โดยทั่วไปลำของไม้ไฟจะมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางตั้งแต่ 0.50 ถึง 30.00 เซนติเมตร ไม้ขนาดเล็กที่พบในประเทศไทยเช่น ไผ่แพ็ก หรือหญ้าแพ็กส่วนไม้ขนาดใหญ่ที่พบ เช่น ไผ่หกโดยปกติแล้วถ้าจะสังเกตลำของไม้ ไกล่ชิดแล้วจะพบว่าไม้ไฟแต่ละชนิดจะมีสีผิวของลำ นอกจากนั้นไม้แต่ละชนิดยังมีลักษณะของการแตกกิ่ง ที่ต่างกันด้วย กล่าวคือไม้ไฟบางชนิดจะมีการแตกกิ่งเริ่มตั้งแต่โคนของลำจนถึงยอด บางชนิดจะแตกกิ่งเฉพาะบริเวณยอดของลำไม่บางชนิดตามข้อ จะมีเพียงปุ่มตาซึ่งปุ่มตานั้นจะบันอยู่โดยไม้แตกกิ่ง เช่น ไผ่เขียะ ไผ่รวก และถ้าจะศึกษาให้ละเอียดลึกลงไปอีกจะพบว่าลักษณะของการแตกกิ่ง หรือแขนงตามข้อปล้องก็จะไม่เหมือนกันบางชนิดแตกกิ่งแขนงที่มีขนาดเล็กเท่า ๆ กันจำนวนมากเกือบจะตั้งฉากกับลำ เช่น ไผ่ข้าวหลามบางชนิดจะแตกกิ่ง

แขนงซึ่งมีขนาดต่าง ๆ กันโดยที่กิ่งแขนงจะมีขนาดที่ใหญ่กว่ากิ่งแขนงข้างอื่น ๆ เช่น ไม้ตง หรือไม้ไผ่ บางชนิดมีการแตกกิ่งแขนงเพียง 1 กิ่ง และเจริญเติบโตเกือบมีขนาดเท่าลำเช่น ไผ่ไร่ เป็นต้น

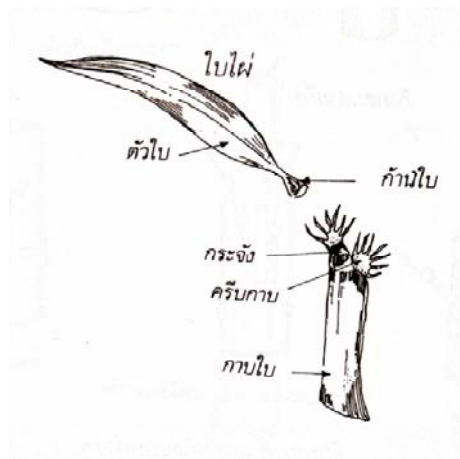

ภาพที่ 2.15 ลำและการแตกกิ่ง

ที่มา : สุทัศน์ เดชวิสิทธิ์. 2544

ใบ ใบของไม้ไผ่นั้นแบ่งออกเป็นสองส่วนใหญ่ๆ คือ กาบโคนใบและใบซึ่งเป็นลักษณะที่แตกต่างแปลกไปกว่าไม้ธรรมาดา กาบหุ้มลำนั้น หุ้มลำของไม้ไผ่ส่วนใหญ่ แต่กาบโคนใบนั้นเป็นส่วนหนึ่งของใบและมีลักษณะคล้าย ๆ กับกาบหุ้มลำโดยมีส่วนของใบที่หากจะนับไล่จากส่วนที่ติดอยู่กับข้อของกิ่งแล้วก็จะมียากใบ ซึ่งเป็นส่วนที่หุ้มอยู่กับกิ่ง บริเวณส่วนยอดของกาบใบตรงที่ติดอยู่กับก้านใบ ข้างซ้ายและขวา เรียกว่า ครีบของกาบใบ บริเวณตรงกลางเรียกว่ากระจิงของกาบใบ ถัดขึ้นไปก็เป็นส่วนของก้านใบ ใบยอดกาบ ส่วนของก้านใบที่ติดกับส่วนของยอดกาบใบเรียกว่า รอยก้านใบ

ในการจำแนกชนิดไม้ไผ่ถ้าจะอาศัยลักษณะของใบแล้วจะเป็นการยากสำหรับคนทั่วไปเพราะจะมีความรู้สึกที่ไม้ไผ่ไม่ว่าจะเป็นชนิดไหนก็ใบคล้ายๆ กันไปหมดแต่โดยธรรมชาติของใบไม้ไผ่ที่ทุกคนเห็นก็คือใบยอดกาบจะมีลักษณะที่แตกต่างกันไม่มากนักน้อยใบไม้ไผ่แต่ละชนิดตัวอย่างเช่นลักษณะของฐานใบยอดกาบบางชนิดอาจจะกลมบางชนิดอาจจะเรียวก้นอยู่แล้วในไม้แต่ละชนิดเดียวกันแม้กระทั่งของไม้ไผ่ชนิดเดียวกันมักจะมีความแต่เป็นที่น่าสังเกตว่าจะเรียวก้นของใบยอดกาบนั้นไม่ต้องพูดถึงทั้งความยาวและมักจะมีความแตกต่างกันอยู่แล้วในไม้แต่ละชนิดแต่เป็นลักษณะของขนาดใบยอดกาบดังนั้นถ้าไม่ใช่นักพฤกษศาสตร์แล้วการจำแนกชนิดของไม้ไผ่โดยอาศัยใบก็คงเป็นการสับสนและยุ่งยาก แม้กระทั่งของไม้ไผ่ชนิดเดียวแตกต่างกัน

ภาพที่ 2.16 ใบ

ที่มา : สุทัศน์ เดชวิสิทธิ์. 2544

ช่อดอกและดอก การออกดอกของไม้ไฟหรือที่เรียกว่า ไฟตายชุก เป็นที่รู้จักและพบเห็นกันมาแต่โบราณ แต่การคาดคะเนอายุของไม้แต่ละชนิดที่จะออกดอกยังเป็นเรื่องที่ลึกลับอยู่จนถึงปัจจุบัน โดยทั่วไปแล้วไม้ไฟไม่มีวงจรชีวิตที่ค่อนข้างยาวนาน แต่ไม่มีใครสามารถคาดคะเนกำหนดเวลาในการออกดอกของไม้ไฟในป่าธรรมชาติได้อย่างถูกต้อง การออกดอกของไม้ไฟเป็นลักษณะเด่นเป็นประจำพันธุ์ ซึ่งน่าสนใจว่าการออกดอกของพืชชนิดอื่น ๆ เนื่องจากการออกดอกของไม้ไฟเป็นการพัฒนาขั้นสุดท้ายของไม้ไฟที่นำไปสู่การผลิตเมล็ด ก่อนที่ไม้ไฟต้นนั้นจะตาย และเชื่อกันว่าไม้ไฟได้มีการบันทึกอายุทางสรีระ ผ่านทางท่อนพันธุ์ เมื่อทำการปลูกไม้ไฟโดยใช้เหง้าหรือกิ่งปักชำเหง้าและกิ่งปักชำเหล่านั้นจะออกดอกในระยะเวลาเดียวกับต้นแม่การเริ่มต้นอายุรอบใหม่จึงต้องเริ่มต้นโดยทำการปลูกจากเมล็ดเท่านั้น

ไม้ไฟในประเทศไทยมีการออกดอกกระจัดกระจายในภูมิภาคต่าง ๆ ทุกปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนในภาคใต้ไม่พบการออกดอกของไม้ไฟบ่อยนัก ไม้ไฟมีช่วงระยะเวลาของการออกดอกและการผลิตเมล็ด ประมาณ 5-6 เดือนโดย

ตาออกมีการพัฒนาเร็วที่สุดในเดือนตุลาคม หรือบางภูมิภาคเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนหรือเดือนธันวาคม จนกระทั่งเมล็ดแก่เต็มที่ในเดือนกุมภาพันธ์จนถึงเดือนเมษายนของปีถัดไป ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าไม้ไฟที่ขึ้นอยู่ในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการออกดอกเร็วกว่าไม้ไฟที่ขึ้นอยู่ในภาคกลาง

ดอกไม้ไฟมีลักษณะเป็นช่อ ซึ่งไม้ไฟแต่ละชนิดมีการพัฒนาลักษณะของช่อดอกแตกต่างกันออกไป ลักษณะของช่อดอกจึงใช้เป็นลักษณะในการจำแนกชนิดของไม้ไฟได้เป็นอย่างดี โดยทั่วไปแล้วช่อดอกหนึ่ง ๆ จะมีกลุ่มดอก หลายกลุ่ม กลุ่มดอกหนึ่งมีดอกเดี่ยวหรือหลายดอกที่โคนสุดของกลุ่มดอกมีกลีบ เรียกว่า กลีบหุ้มกลุ่มดอก ปกติมี 2 กลีบ ดอกแต่ละดอกจะมีก้าน ดอกสั้น ๆ และมีกลีบหุ้มดอก ขนาดใหญ่สามารถหุ้มส่วนต่าง ๆ ของดอกได้โดยรอบกลีบรองมีจำนวน 2 กลีบ กลีบดอกส่วนมากมีจำนวน 3 กลีบหรือบางที่มีเพียง 2 กลีบเท่านั้นเกสรตัวผู้ มีจำนวน 3 หรือ

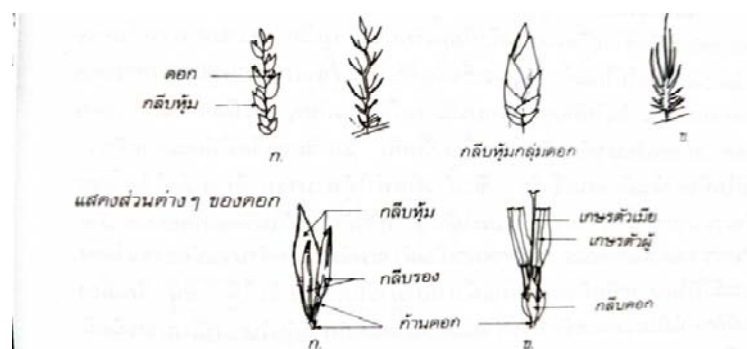
6 อัน ก้านเกสรเชื่อมติดกันหรือแยกกันอยู่ตรงยอดอับเรณูมักพองโตหรือมีขนเกสรตัวเมียมักมีขนปกคลุมและตอนปลายเป็นที่ตั้งของกลุ่มเกสร

การออกดอกของไม้ไผ่สามารถแยกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ดังต่อไปนี้ 1. การออกดอกเป็นกลุ่ม เป็นการออกดอกของไม้ไผ่แต่ละชนิดที่ออกดอกครอบคลุมพื้นที่กว้าง ๆ ในเวลาเดียวกัน 2. การออกดอกประปราย เป็นการออกดอกของไม้ไผ่แต่ละชนิดที่ออกดอกกระจุกกระจายในพื้นที่อาจจะออกดอกเป็นกอหรือกลุ่มจำนวนน้อยและมีกอออกดอกในเวลาที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ ไม้ไผ่แต่ละชนิดยังมีลักษณะของการออกดอกที่แตกต่างกันออกไปซึ่งสามารถจำแนกได้ 3 ลักษณะคือ

ก. การออกดอกทั้งกอ คือ ลักษณะที่ไม้ไผ่ทุกลำออกดอกพร้อมกันในเวลาเดียวกัน ไม้ไผ่ในประเทศไทยมีการออกดอกในลักษณะนี้ได้แก่ ไม้ป่า, ไม้เลี้ยง, ไม้บงบ้าน, ไม้ข้าวหลาม, ไม้เฮียะ, ไม้บงใหญ่, ไม้หก, ไม้ชางนวย, ไม้ชางดอย, ไม้ไร่, ไม้ผาก

ข. การออกดอกเป็นลำ คือลักษณะที่ไม้ไผ่มีการออกดอกทีละลำหรือมากกว่าแล้วจึงจะค่อยๆ ออกดอกจนกระทั่งหมดทุกลำปกติใช้เวลาในการออกดอกตั้งแต่ลำต้นแรกจนถึงลำสุดท้ายมากกว่า 1 ปี แล้วไม้ไผ่ก่อนนั้นก็ตายในที่สุด ไม้ไผ่ในประเทศไทยซึ่งในบางปีมีการออกดอกในลักษณะนี้ได้แก่ ไม้ตง ไม้ลวก

ค. การออกดอกอย่างต่อเนื่อง โดยธรรมชาติเมื่อไม้ไผ่เจริญและพัฒนาถึงขั้นการออกดอกแล้วก็ตายในที่สุด แต่มีไม้ไผ่บางชนิดที่สามารถเจริญเติบโตได้อย่างต่อเนื่อง โดยในแต่ละปีมีเพียงหนึ่งหรือสองลำภายในกอเท่านั้นที่ออกดอก ส่วนลำอื่น ๆ ในกอเดียวกันยังสามารถเจริญและแตกหน่อต่อไปได้ตามปกติ ไม้ไผ่ที่พบว่ามิลักษณะการออกดอกแบบนี้ ได้แก่ ไม้ทอง

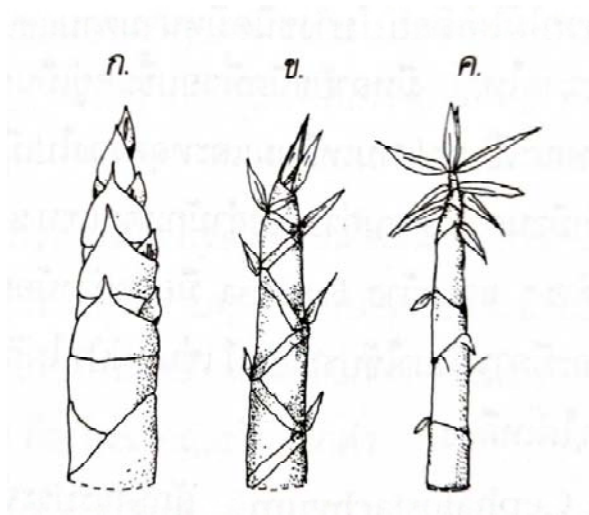
ภาพที่ 2.17 ช่อดอกและดอก

ที่มา : สุทัศน์ เดชวิสิทธิ์. 2544

การผลิตเมล็ด เมล็ดของไม้ไผ่ซึ่งที่จริง คือ ผล แต่ด้วยลักษณะของเมล็ดที่คล้ายกับเมล็ดข้าวหรือผลจึงนิยมเรียกว่า เมล็ด ความสามารถในการผลิตเมล็ดของไม้ไผ่ ไม้ไผ่ที่ออกดอกประเภทเป็นกลุ่มใหญ่และมีลักษณะการออกดอกเป็นกอพร้อม ๆ กันหรือเวลาที่ไล่เลี่ยกันจะผลิตเมล็ดที่มีคุณภาพดีกว่าไม้ไผ่ที่ออกในลักษณะอื่น ๆ ซึ่งเป็นผลทำให้สามารถเก็บเมล็ดได้ครั้งจำนวนมาก ๆ เช่น ไม้รวก และไม้ชาง เป็นต้น ไม้ไผ่ที่ออกดอกประเภทประปรายและมีลักษณะการออก

ดอกเป็นลำจะผลิตเมล็ดจำนวนน้อย เช่น ไม้ตง และมีไม้ไผ่บางชนิดที่ออกดอกแล้วไม่สามารถผลิตเมล็ดได้ เช่น ไม้เลื้อย เมล็ดของไม้ไผ่แต่ละชนิดมีรูปร่างและขนาดแตกต่างกันไป ไม้ไผ่บางชนิดมีเมล็ดขนาดเท่าผลส้มเขียวหวาน เช่น ไม้ไผ่ในสกุล *Melocanna* แต่โดยทั่วไปแล้วจะมีขนาดใกล้เคียงกับเมล็ดข้าวและเป็นที่น่าสังเกตว่าไม้ไผ่ที่มีลำขนาดใหญ่หรือค่อนข้างใหญ่ เช่น ไม้ตง ไม้หก ไม้เอี้ยะ ไม้ป่าจะมีขนาดของเมล็ดเล็กกว่าไม้ไผ่ที่มีลำขนาดเล็กกว่า เช่น ไม้รวก ไม้ไร่ ไม้ไผ่ในประเทศไทยที่มีการพัฒนาและเจริญเติบโตถึงขั้นของการออกดอกและผลิตเมล็ดสม่ำเสมอทุก ๆ ปี ได้แก่ ไม้ป่า ไม้ซาง ไม้รวก ไม้ไร่ และไม้ผาก ซึ่งสามารถทำการเก็บเมล็ดได้ในราวเดือนกุมภาพันธ์ถึงเมษายนของทุกปี

หน่อ ในการศึกษาจำแนกชนิดไม้ไผ่ ลักษณะภายนอกที่สามารถจะบอกความแตกต่างของไม้ไผ่แต่ละชนิดได้เป็นอย่างดีคือลักษณะหน่อหนึ่งก็คือ หน่อ ซึ่งหน่อของไม้ไผ่แต่ละชนิดจะเป็นส่วนหนึ่งซึ่งแสดงลักษณะของกาบลำ ที่ซ้อนทับกันเป็นชั้น ๆ อย่างสมบูรณ์ ทำให้หน่อของไม้ไผ่แต่ละชนิดมีรูปร่างลักษณะภายนอกที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด นอกจากนั้นหน่อของไม้ไผ่แต่ละชนิดยังมีสีที่แตกต่างกันออกไปด้วย

ภาพที่ 2.18 หน่อ

ที่มา : สุทัศน์ เดชวิสิทธิ์. 2544

2.3.1.4 พันธุ์ไม้ไผ่ในประเทศไทย

ประเทศไทยอยู่ในเขตร้อนซึ่งเหมาะสมกับการเจริญเติบโตของไม้ซึ่งเป็นพืชเมืองร้อนอยู่แล้ว จึงมีไม้ไผ่มากกว่าร้อยชนิดขึ้นอยู่ทั่วไป แล้วไม้หลายชนิดอาจคล้ายคลึงกันมากแต่ถ้าให้ความสนใจศึกษาถึงความแตกต่างกันโดยละเอียดแล้วจะพบว่าเป็นคนละชนิดกัน และแต่ละชนิดก็มีคุณลักษณะและประโยชน์แตกต่างกันออกไป ไม้บางชนิดในภาคต่าง ๆ มีลักษณะเหมือนกัน แต่ประชาชนในแต่ละจังหวัดในแต่ละภาคเรียกชื่อผิดกัน เป็นไปตามแต่ชาวบ้านท้องถิ่นจะเรียกชื่อกัน โดยอาศัยความใกล้ชิดกับถิ่นกำเนิดและการจำชื่อพื้นเมืองที่เรียกชื่อสืบต่อกันมาตั้งแต่ปู่ ย่า ตา ยาย

อย่างไรก็ตามเพื่อเปิดโอกาสให้คนทั่ว ๆ ไป ที่ให้ความสนใจในเรื่องของไม้ไผ่ รู้จักกับไม้ไผ่ของประเทศไทยชนิดที่สำคัญ ๆ และพบเห็นได้โดยทั่วไป ชนิดของพันธุ์ไม้ที่น่าสนใจและข้อสังเกตบางประการของไม้ไผ่เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการศึกษาเรื่องไม้ไผ่อย่างลึกซึ้งต่อไป

(1) ไม้ป่ามีอยู่ทุกภาคของประเทศทั้งในป่าธรรมชาติและในเขตชุมชนหรือตามหัวไร่ปลายนามักพบขึ้นอยู่หนาแน่นตามริมฝั่งแม่น้ำ ลำห้วย หนอง ริมคลอง และที่ชุ่มชื้นตามที่ราบลุ่มทั่ว ๆ ไปภาคกลางและภาคเหนือเรียกว่าไผ่หนาม ภาคอีสานเรียกขารองหรือซาเรียง

ลักษณะเป็นไม้ขนาดใหญ่ มีเส้นผ่าศูนย์กลางโตถึง 20 เซนติเมตร โดยเฉพาะในป่าธรรมชาติที่สมบูรณ์แต่โดยทั่ว ๆ ไปจะมีขนาดโตปานกลาง 10 - 15 เซนติเมตร ความยาวของลำแตกต่างกันอยู่บ้าง ที่งาม ๆ จะสูงราว 10 - 24 เมตร ลำปล้องยาว 15-50 เซนติเมตร เนื้อหนา 1-5 เซนติเมตร ขึ้นเป็นกอแน่นและมีการแตกกิ่งย่อยเป็นจำนวนมากต่อบริเวณโคนของกอตามข้อของกิ่งย่อยจะมีหนามขนาดเล็ก ๆ งอแงแทบทุกข้อแต่บริเวณส่วนของลำเหนือโคนจะไม่มีกิ่งแตกกิ่งจะมีบ้างก็เป็นกิ่งย่อยที่มีขนาดเล็กไปจนถึงปลายยอด สีของลำต้นอ่อนสีเขียว ลำต้นแก่สีเขียวเหลือ ใบเล็ก หนาใหญ่ กาบหุ้มลำหนา แข็ง และหลุดร่วงเมื่อลำแก่ออกดอกเกือบทุกปี

ไม้ป่าเป็นไม้ที่ใช้ประโยชน์ได้ดีของชาวชนบทมานาน โดยทั่วไปนิยมใช้ในการก่อสร้าง ทำนั้งร้านใช้ในการสร้างบ้านเรือน ทำฟากปูพื้น ทำรั้ว ทำลูกบวบแพ พระรอง ทำเครื่องใช้ไม้สอยในครัวเรือน และที่ขึ้นหนาขึ้นตามากที่สุดก็คือ การทำข้าวหลามของชาวหนองมน จังหวัดชลบุรีก็ใช้ไม้ไผ่นี้ นอกจากนั้นหน่อไผ่ดินก็กินได้เหมือนไผ่ชาง หน่อที่ขึ้นมาพื้นดินนิยมทำหน่อไม้ดองกันมาก

(2) ไม้ไผ่ที่ขึ้นอยู่ทั่วไปตามหัวไร่ปลายนาทุกภาคของประเทศแต่พบมากในภาคกลางและภาคใต้ชอบขึ้นในที่ที่มีลักษณะดินเหนียวปนทรายหรือดินร่วนในพื้นที่ราบต่ำๆ ริมแม่น้ำ ลำคลอง ในป่าธรรมชาตินั้นไม่พบว่าขึ้นปะปนกับไม้ชนิดอื่นๆ เชื่อกันว่าไม้ไผ่ที่ขึ้นในป่าของไทยแต่เป็นไม้พื้นเมืองของหมู่เกาะชาว สุมาตรา และบอเนียว ลำมีสีออกเหลืองซึ่งทำให้มีชื่อเรียกว่า ไม้สีสุก

จัดว่าเป็นไม้ไผ่ที่มีลำสูงใหญ่ความยาวของลำ 10-18 เมตร ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางลำ 8-12 เซนติเมตร ลำต้นตรงผิวของลำแข็งเรียบเป็นมันปล้องยาวประมาณ 30 เซนติเมตร โดยธรรมชาติแล้วไม้สีสุกจะขึ้นเป็นกอแน่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณโคนกอ และในแต่ละลำจะมีการแตกกิ่งจำนวนมากตั้งแต่โคนลำขึ้นไปที่สังเกตได้คือตรงบริเวณข้อของกิ่งจะมีหนามงอโค้งแตกเป็นกลุ่มๆ ละ 3 อัน อันกลางจะมีขนาดยาวกว่าอันข้าง ๆ 2 อัน ปลายใบเรียวยาวแหลมโคนใบรูปลิ้มใบมักจะมีจำนวน 5-6 ใบ ที่ปลายกิ่งหน่อใหญ่มีน้ำหนักประมาณ 3-5 กิโลกรัม ขนที่หน่อเป็นสีน้ำตาล/ไม้ชนิดนี้ปลูกขึ้นง่าย ชาวบ้านรู้จักดีและใช้ประโยชน์นานาประการ ลำต้นใช้ในการก่อสร้าง ทำส่วนต่าง ๆ ของบ้านเรือน ทำเฟอร์นิเจอร์และงานหัตถกรรมต่าง ๆ โคนไม้ไผ่ไม่นิยมใช้ทำคานคันทากันมากเพราะเนื้อไม้หนาแข็งแรงทนทาน บางครั้งจะใช้ทำเสากระทุ้ง ทำกระดาดได้ปริมาณเยื่อสูง หน่อมีรสดี เนื้อไม่เปรี้ยวสีขาวและเก็บได้นานไม่ค่อยเปื่อยง่าย กล่าวได้ว่าชาวบ้านนำไม้ชนิดนี้ไปใช้ทำประโยชน์มากที่สุด ดังนั้นตามชนบทจึงนิยมปลูกไม้สีสุกไว้รอบ ๆ บ้านเพื่อใช้สอยอย่างอเนกประสงค์ดังกล่าว

(3) ไม้ลำมะลอก ชื่อพื้นเมืองเรียกไม้หกคำ ชื่อทางราชการเรียกไม้บงป่า ไม้ลำมะลอกขึ้นอยู่แทบทุกภาคของประเทศพบมากใน ภาคตะวันออก ภาคกลาง และภาคใต้ตอนบน

ในภาคใต้ตอนล่างจะขึ้นกระจัดกระจายแต่น้อยมาก แถบราชบุรีเรียกไผ่ยายกอ ขึ้นงอกงามในพื้นที่ที่ดินปนทราย ไม่ค่อยพบตามป่าเขา

ลักษณะแตกต่างจากไผ่ชนิดอื่น ๆ ก็คือ แม้เป็นพุ่มใหญ่แต่กอจะไม่แน่น แต่ละลำจะขึ้นห่างกันประมาณ 1 ถึง ฟุตครึ่ง ดังนั้นในแต่ละกอจะมีลำขึ้นกระจายอย่างมีระเบียบ บริเวณโคนต้นสะอาดมองดูเผิน ๆ จะมีลักษณะคล้ายลำเดี่ยว ลำของไผ่ชนิดนี้มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 5-7 เซนติเมตร จัดเป็นไผ่ขนาดกลาง โดยทั่ว ๆ ไปจะมีการแตกกิ่งเฉพาะปลายยอดของลำ ปล้องห่างกันปานกลาง ข้อเรียบไม่มีลาย เนื้อหนาประมาณ 1-2 เซนติเมตร ภายในเรียบเนื้อแข็ง ลำต้นกลวงไม่มีหนาม ผิวมีสีเข้มเกลี้ยงสะอาดและเป็นมัน ใบเรียวยาวเล็กสั้นก้านใบแจกเป็นพุ่มสีเขียวแก่ หน่อรับประทานได้

(4) ไผ่บงดำ พบมากทางภาคเหนือแถวเชียงใหม่ กาญจนบุรีเรียก ไผ่หางช้างขึ้นอยู่ตามป่าผสมผลัดใบขึ้น ใบเขียวตลอดปี ป่าดงดิบแล้งขึ้นได้แต่ไม่จะงามใบจะร่วงหล่นในฤดูแล้ง ธรรมชาติจะขึ้นอยู่เป็นกลุ่ม ๆ กอหนึ่งมีราว 5-20 ลำ สูงยาว 10-20 เมตร ลำกว้าง 5-10 เซนติเมตร

ลำของไผ่บงดำจะมีสีเขียว ไม่มีขนขณะยังอ่อนเมื่อแก่ขึ้นจะมีสีเขียวอมเทา บางทีก็มีทางหรือแถบสีเหลืองตามยาวของลำ ลำตอนล่างอาจมีกิ่งบ้างหรือไม่มีเลยก็ได้ ข้อไม่พอง แต่จะมีรากฝอยออกมาตามข้อล่าง ๆ ตอนล่างของแต่ละข้อจะมีวงแหวนสีขาวรอบข้อ

มีการปลูกเพื่อใช้ประโยชน์ตามบริเวณไร่บ้านและตัดมาทำเครื่องจักสาน สามารถทำดอกหรือทำเป็นเส้นได้ง่ายและมากกว่าไผ่ชนิดอื่น ๆ นอกจากใช้ทำอุตสาหกรรมในครัวเรือน อุตสาหกรรมร่มกระดาษแล้ว ชาวนายังใช้ไผ่บงดำทำดอกมัดข้าวที่เกี่ยวข้องแล้วได้ง่ายหรือใช้แทนเชือกผูกของชั่วคราวได้ดีมาก

(5) ไผ่เลี้ยงไม่ใช่พื้นเมืองของไทยแต่มีถิ่นกำเนิดเดิมในประเทศจีนและญี่ปุ่น เพราะฉะนั้นจึงไม่พบเห็นไผ่ชนิดนี้ในธรรมชาติเป็นไผ่ที่ปลูกขึ้นง่าย โตเร็วชอบดินที่มีการระบายน้ำได้ดี อากาศชื้นปลูกได้ทั่วไปแต่ปลูกมากที่ภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย นอกจากนี้ยังนิยมปลูกกันในหลายประเทศแถบเอเชียไม่ว่าจะเป็น อินเดีย พม่า มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์

ไผ่เลี้ยงเป็นไผ่ที่ขึ้นเป็นกอไม่แน่นที่บันทึกถือว่าเป็นขนาดไม้พุ่มความสูง 2-3 เมตร ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1-3 เซนติเมตร ปล้องยาว 20-30 เซนติเมตร ลำสีเขียวมีขนละเอียด ไม่มีหนามดูสวยงาม ใบเล็กเรียวยาวขนาดยาวประมาณ 8-10 เซนติเมตร กว้าง 1-1.5 เซนติเมตร กาบหุ้มลำสีน้ำตาลอ่อนบางหลุดง่าย

ไผ่เลี้ยงใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวาง ลำต้นเกือบต้นจึงแข็งแรงใช้ทำคั้นเบ็ด ไม้หน่อขนาดเล็ก แตกหน่อในเดือนเพราะทรวดทรงสวยงามสะอาดตา หน่อใช้ปรุงอาหารรับประทานได้ แต่ไม่นิยมเพราะการใช้ประโยชน์จากลำให้ผลตอบแทนที่สูงกว่า

(6) ไผ่รวก กระจายพันธุ์ตามธรรมชาติอยู่บริเวณประเทศพม่าติดต่อกับประเทศไทย ฉะนั้นจึงพบมากอยู่ทั้งภาคกลางและภาคเหนือมีน้อยในภาคใต้ภาคตะวันตกแถบกาญจนบุรีก็มากเช่นกัน

ไผ่รวกเป็นไม้ที่มีความสวยงามในตัวของมันเองขึ้นเป็นกอชิดที่แน่น พุ่มเตี้ย ส่วนใหญ่ลำต้นเล็ก ลำสูงยาว 2-7 เมตร ลำตรงเปล่าจะมีกิ่งเรียวยาวเล็ก ๆ ตอนปลาย ๆ ลำเส้นผ่าศูนย์กลางลำเฉลี่ย 2.5 เซนติเมตร แต่ถ้าพื้นดินอุดมสมบูรณ์ดีขนาดก็ใหญ่ได้ ข้อค่อนข้างเรียว

มีวงใต้ข้อสีขาว ปล้องจะยาว 15-30 เซนติเมตร ใบเล็กยาวเรียว หน้าใบมีขนเล็ก ๆ กาบหุ้มลำบาง แขนบชิดกับลำไม่หลุดร่วงเมื่อแก่ ดอกคล้ายรวงข้าว หน่อขนาดเล็ก แตกหน่อในเดือนสิงหาคมถึงกันยายน

ไผ่รวกใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง เช่น ใช้ในการตกแต่งบริเวณบ้านหรือสวน ทำรั้ว เป็นวัสดุประกอบการก่อสร้าง การประมง ทำเยื่อกระดาษ หน่อรับประทานได้ประโยชน์ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ปลูกเป็นแนวบังลมหรือค้ำไม้พืชสวนต่าง ๆ เพราะการขยายพันธุ์ไผ่รวกเป็นไปได้ง่าย ทนแล้งได้ดีจึงสามารถปลูกได้ทั่วไปทุกพื้นที่ของประเทศ

(7) ไผ่จืด ชื่อเรียกพื้นเมืองบางชื่อคือ ไผ่จืด หญ้าหัวแข็ง พบอยู่แต่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีอยู่ 2 ชนิดคือ โจดใหญ่และโจดเล็ก ขึ้นเป็นกอทึบ ต้นหนึ่งจะแตกออกเป็นหลายลำ ซึ่งแต่ละลำมีขนาดเกือบเท่ากันสูง 4-5 เมตร ลำสีเขียวอมเทา มีกาบติดลำต้น ไม่หลุด ปล้องยาวระหว่าง 10-20 เซนติเมตร ข้อหนา เปลือกหนา โคนต้นต้นปลายกลวง ลำโตเส้นผ่าศูนย์กลาง 1-2 เซนติเมตร โจดใหญ่ขนาดประมาณ 2-3 เซนติเมตร ไม่มีหนาม ผิวหยาบ ใบจะรวมกันเป็นกระจุกหรือพวงตามข้อสีเขียวอมเหลือง หน่อโต ขนาดลำต้น ขนาดสีเทาแกมเหลืองอ่อน มีคาย โคนหน่อมีลายสีดำสลับเทาและเหลืองอ่อน

เนื่องจากเป็นไผ่ขนาดเล็กจึงใช้ประโยชน์ในการตกแต่งได้ดีทั้งยังมีใบสีเขียวสดขึ้นเป็นปล้อง ๆ หรือเป็นชั้น ๆ ใบสวยงามชาววานานิยมปลูกตามคันทนาป้องกันดินคันทนาพังทลาย ใช้ทำคันทนเบ็ด เหย้ามีรูปแปลก ๆ นำมาแต่งเป็นเครื่องประดับต่าง ๆ หน่อรับประทานได้รสอร่อย

2.3.2 กรรมวิธีการผลิตไม้ไผ่

2.3.2.1 การเลือกวัสดุ

การจัดการป่าไผ่เพื่อใช้ประโยชน์จากลำต้น ในการปลูกสร้างสวนไผ่นั้น วัตถุประสงค์หลักที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งก็เพื่อใช้ประโยชน์จากลำหรือลำต้น สิ่งที่จะต้องจัดการให้ได้ประโยชน์จากการนี้ก็คือ การตัดฟัน นอกจากจะคำนึงถึงวิธีการตัดฟันที่ถูกต้อง เพื่อให้ได้รับผลตอบแทนจากการปลูกไผ่มากที่สุดแล้ว ก็ยังต้องคำนึงถึงลักษณะของไม้ไผ่ที่มีความเหมาะสมต่อการใช้งานมากที่สุดด้วย ซึ่งจะทำให้การปลูกสวนไผ่สามารถให้ผลตอบแทนอย่างเต็มที่ กล่าวคือในการตัดฟันไม้ไผ่นั้นเป็นทั้งผลดีและผลเสียต่อผลผลิตจากสวนไผ่ ซึ่งขึ้นอยู่กับว่าวิธีการตัดฟันนั้นถูกต้องหรือไม่ เพราะถ้าตัดฟันอย่างไม่ถูกต้อง มีผลทำให้ผลผลิตตกต่ำลงจนกระทั่งไม่สามารถให้ผลตอบแทนได้ และในทางตรงกันข้าม ถ้าการตัดฟันเป็นไปอย่างถูกต้อง ก็มีผลช่วยทำให้สามารถเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้นได้ด้วย

ลักษณะทั่วทั่วไปเกี่ยวกับการจัดการป่าไผ่ที่ถูกหลักและเหมาะสมนั้นจะต้องคำนึงถึงหลักใหญ่ๆ คือ

(1) ปริมาณหรือปริมาตรของลำไม้ไผ่ทั้งหมดที่มีอยู่ในป่านั้นสามารถจะทราบได้จากการสำรวจนับจำนวนหรือวัดปริมาณของลำทั้งหมดว่ามีอยู่เท่าใดเป็นพื้นฐานก่อน เพื่อสะดวกในการวางแผนการจัดการต่อไป

(2) อายุของลำไม้ที่จะทำการตัด ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงการใช้ประโยชน์อย่างอเนกประสงค์เป็นหลักด้วยปกติพวกไม้ที่ขึ้นเป็นกอขึ้นอายุที่เหมาะสมที่สุดที่จะตัดได้ ควรจะเป็นลำที่มีอายุตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป เพราะลำพวกนี้แก่เกินไปที่จะให้หน่อไม้ต่อไปได้อีกแล้ว นอกจากนั้นแล้วลำ

อายุ 1 ถึง 2 ปียังทำหน้าที่เลี้ยงลำใหม่อีกด้วยจึงไม่ควรตัดออกอย่างยิ่ง แต่ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับการใช้ประโยชน์เป็นส่วนใหญ่ จึงไม่ค่อยจะได้คำนึงถึงเรื่องอายุแต่อย่างใด

2.3.2.2 วิธีตัดฟัน

ในการตัดฟันไม้ไผ่นั้นสามารถแยกออกได้อย่างกว้างกว้าง 2 ระบบ คือ

(1) ระบบตัดหมด (Clearcutting System) ระบบนี้เป็นระบบที่ทำการตัดไม้ทุกลำตลอดทั้งพื้นที่ การขยายพันธุ์โดยการแตกหน่อใหม่มาทดแทนจากเหง้าเดิมที่อยู่ในดิน ซึ่งลำใหม่จะเจริญเติบโตเต็มที่ ภายในฤดูการเจริญเติบโตเพียงประมาณ 6 เดือน ดังนั้นระยะการตัดที่เหมาะสมคือ ควรตัดให้เสร็จสิ้นก่อนฤดูฝน ทั้งนี้เพื่อให้หน่อใหม่มีระยะเวลาการเจริญเติบโตเต็มที่ และเป็นการหลีกเลี่ยงอันตรายในการตัดไม้ออกด้วย โดยการตัดฟันนั้นควรเหลือต่อไว้ประมาณ 1-2 ปล้อง หรือ 1 เมตรจากพื้นดินทั้งนี้เพื่อป้องกันราและแมลงต่าง ๆ ที่อาจทำอันตรายแก่เหง้าได้

ไม้เป็นพืชที่สามารถเจริญเติบโตได้อย่างเต็มที่ภายในระยะเวลาอันสั้น จึงทำให้สามารถตัดฟันไม้ไผ่ได้ทุกปี แต่การตัดฟันไม้ไผ่โดยวิธีนี้ไม่เอื้ออำนวยต่อการผลิตแต่อย่างใด เนื่องจากทำให้ความแข็งแรงของเหง้าลดลง ถ้ามีการตัดเช่นนี้ซ้ำๆ ทุกปีอาจจะทำให้ไผ่นั้นตายได้ในที่สุด

(2) ระบบเลือกตัด (Coppie Selection System) วิธีนี้เป็นการเลือกตัดไม้ออกบางส่วนและเหลือไว้บางส่วน หรือเลือกตัดเฉพาะลำที่ต้องการเท่านั้นคาดว่าเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะนำมาใช้กับชนิดพันธุ์ไม้ไผ่ในประเทศไทยทั้งหมด เพราะวิธีตัดแบบนี้ทำให้ต้องใช้รอบหมุนเวียนในการตัดฟันยาวนานมาก อย่างน้อยๆไม่ต่ำกว่า 10 ปี จึงจะทำการตัดใหม่ได้และข้อสำคัญที่สุดก็คือ กอที่ได้ทำการตัดลำออกหมดแล้ว เหลือเพียงตอต้นนั้นมักจะตายเสียส่วนมากในช่วงฤดูแล้ง

ระบบเลือกตัดนั้น ในการจะเลือกตัดลำใด ควรพิจารณาจากอายุของลำไม้ไผ่เป็นหลักโดยไม้ที่ควรตัดออกนั้นควรมีอายุมากกว่า 2 ปีขึ้นไปเนื่องจากไม้ที่มีอายุน้อยกว่านี้ยังมีความจำเป็นต่อการเจริญเติบโตของไม้ลำใหม่เนื่องจากเป็นแหล่งสะสมอาหารเพื่อใช้เลี้ยงไม้ลำใหม่ที่เจริญเติบโตขึ้นอีกทั้งยังช่วย ประคองไม้ลำใหม่ให้ตั้งตรงไม่คดงอด้วย โดยเฉพาะกับไม้ที่ขึ้นเป็นกอ เช่น ไผ่รวก ไผ่ป่า ไผ่ขางนวล เป็นต้นน้ำ ลำที่มีความสำคัญที่สุดไม่ควรตัดก็คือลำอ่อน 1 ถึง 2 ปี เพราะลำพวกนี้จะทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงของลำใหม่ โดยทำหน้าที่คุ้มกันรักษาและปรงเก็บอาหาร เพื่อที่จะส่งไปเลี้ยงลำใหม่ต่อไป จึงควรที่จะใช้รอบตัดฟัน 3 ปีขึ้นไปจึงจะทำให้ผลดีที่สุด คือตัดลำอายุตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไปออกให้หมดคงเหลือไว้เฉพาะลำที่มีอายุ 1-2 ปีเท่านั้น

การตัดไม้ไผ่โดยวิธีนี้สามารถให้ผลผลิตได้มากกว่าวิธีตัดหมดตามวิธีแรก ดังกล่าวข้างต้นนอกจากนี้ยังเป็นการบำรุงกอไม้ไผ่ให้มีความแข็งแรงมากขึ้นอีกด้วย โดยในการตัดฟันนั้น ควรตัดให้ติดพื้นดินมากที่สุด ทั้งนี้เพื่อนำไม้ไผ่ไปใช้ประโยชน์ได้มากที่สุด และนอกจากนี้การตัดฟันไม้ไผ่ในบริเวณแถบร้อนเช่นเมืองไทย สำหรับไม้ไผ่ที่มีการเจริญเติบโตเต็มที่แล้วนั้นควรตัดไม้ที่อยู่กลางออกจะดีกว่าตัดลำที่อยู่ด้านนอกของกอ และจะทำให้การขยายพันธุ์ตามธรรมชาติได้ผลดีอีกด้วย เนื่องจากลำที่อยู่ด้านในของกอนั้นมีอายุมากไม่มีประโยชน์ต่อการขยายพันธุ์ต่อไปแต่ประการใด เพราะไม้แถบนี้มีลักษณะเป็นเกะลำที่มีอายุน้อยนอกกอ ลำอายุมากอยู่ด้านในกอเสมอแม้ว่าจะทำให้การตัดมีอุปสรรคอยู่บ้าง แต่อาจแก้ปัญหาได้โดยผู้ตัดยอมลำบากเพียงครั้งแรกรั้งเดียว เลือกตัดลำที่มีอายุมากภายในกอ ออกก่อนเหลือลำอายุ 1-2 ปี ไว้รอบนอกหากทำเช่นนี้จะทำให้การตัดในครั้ง

ต่อไปง่ายขึ้น เพราะภายในกรณีพื้นที่ว่างเพียงพอ หากเป็นกอใหญ่อาจต้องตัดลำอายุ 1-2 ปีรอบนอก ออกบ้าง เพื่อเปิดทางให้สามารถเข้าไปด้านในของก็ได้ง่ายขึ้น วิธีการตัดเช่นนี้เรียกว่า “ตัดรูปเกือกม้า”

2.3.2.3 หลักเกณฑ์ในการตัดไม้

(1) ในการตัดทุกครั้งจะต้องคำนึงถึงจำนวนลำที่ควรจะต้องเหลือไว้ในกอแต่พอเหมาะ ไม่ควรเลือกตัดเฉพาะลำที่มีลักษณะดีเท่านั้นและไม่ควรตัดลำจนกระทั่งเปิดโล่งทั้งกอ เพราะจะทำให้ลำใหม่คงงอได้ง่ายเนื่องจากไม่มีลำพี่เลี้ยงคอยประสานลำจุนเอาไว้

(2) ลำคดงอไม่สมบูรณ์ซึ่งเหลือตกค้างมาจากรอบตัดฟันก่อนควรจะตัดตัดฟัน ออกเสียในคราวเดียวกัน เพื่อเปิดโอกาสให้ลำใหม่ได้เจริญอย่างเต็มที่เว้นไว้เฉพาะลำอ่อนที่สมบูรณ์ เท่านั้น

(3) การเลือกตัดควรจะตัดกระทำให้ทั่วทั้งกอ ไม่ควรตัดเฉพาะส่วนใดส่วน หนึ่งเท่านั้นเพราะอาจจะทำให้ผลผลิตที่ได้ในรอบตัดฟันต่อไปลดลงก็ได้

(4) ถ้าเป็นไปได้ควรตัดลำให้ชิดดินที่สุด อย่างต่ำควรจะเหลือตอสูงจาก พื้นดินประมาณ 30 ถึง 50 เซนติเมตรก็พอเพื่อเป็นการใช้ไม้ไผ่อย่างคุ้มค่าเท่าที่เป็นอยู่โดยเฉพาะพวก ไม้ลำขนาดใหญ่ เช่น ไผ่สีสุก ไผ่ป่าอื่นๆ ในป่าธรรมชาติอาจถูกตัดฟันเหลือตอมากเกินไป บางลำเหลือ ตอสูงมากถึง 3 ถึง 4 เมตรก็มี ส่วนไผ่รวกก็ยังคงมีการตัดไว้เหนือตอสูงถึง 1 เมตร ทำให้เสียเนื้อไม้ไป โดยเปล่าประโยชน์

(5) ไม่ควรตัดแบบถอดรากถอนตอ เพราะส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์จากลำ เท่านั้น จึงไม่ควรขุดเหง้าออกมาด้วย จึงจะทำให้ผลผลิตต่ำ ลงและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการปลูกโดยใช้เหต

(6) ถ้าเป็นระยะที่ไผ่กำลังออกดอกและเมล็ดก็ไม่ควรตัดในระยะนั้นเพื่อผล ในการขยายพันธุ์ต่อไปหลังจากเมล็ดร่วงลงดินหมดแล้วจึงค่อยทำการตัด

2.3.2.4 การประมาณอายุไม้ไผ่ การประมาณอายุของไม้ไผ่นั้น มีความสำคัญทางใน การปลูกบำรุงไม้ไผ่และการนำเอาไม้ไผ่มาใช้ประโยชน์ เนื่องจากไม้เกือบทุกชนิดในประเทศไทยนั้นมี ลักษณะเป็นกอ ลำที่มีอายุมากจะอยู่ด้านในกอ ส่วนลำที่อยู่ด้านนอกของกอ ส่วนมากจะมีอายุน้อย ซึ่งการตัดฟันส่วนใหญ่มักจะใช้ความสะดวกมากกว่าคำนึงถึงด้านอื่น จึงทำให้การตัดฟันลำที่อยู่ด้าน นอกไปใช้ประโยชน์ ซึ่งมีอายุประมาณ 1-2 ปีเท่านั้น ทำให้กำลังการผลิตของไม้ไผ่ลดน้อยลงเพราะลำ ที่มีอายุน้อยนั้นเป็นแหล่งสะสมอาหารแก่ลำที่เกิดใหม่ และประดับประคองลำใหม่ให้ตั้งตรงไม่คดงอ ด้วย ส่วนด้านการใช้ประโยชน์นั้นไม่ว่าจะใช้ในการก่อสร้าง ทำเฟอร์นิเจอร์หรือเครื่องจักสานก็ตาม ถ้าไม้ไผ่มีอายุน้อยการใช้ประโยชน์จะได้ไม่เต็มที่มักจะถูกมอดและแมลงรบกวนอยู่เสมอทำให้สินค้าที่ ผลิตได้ไม่คงทนถาวร อายุไม้ไผ่ที่เหมาะสมต่อการใช้งานนั้น จะแตกต่างกันไปตามชนิดของไม้ไผ่และ วัตถุประสงค์ของการใช้งาน ซึ่งมีหลักการพิจารณาดังนี้

(1) ในกรณีที่ต้องใช้ไม้ไผ่ผ่าซีกไปตามความยาวของลำต้นเพื่อใช้ประโยชน์ ในทางหัตถกรรม ไม้ไผ่ที่ใช้ควรมีลักษณะเหนียวและมีความยืดหยุ่นได้ดี ไม้ไผ่ที่ใช้ควรเป็นไม้สีสุก ไม้ ลำมะลอก ไผ่ไร่หรือไผ่ซาง เป็นต้น และควรมีอายุประมาณ 1- 3 ปี

(2) กรณีที่ต้องการใช้ผิวไม้ ที่ฟอกขาว ควรใช้ไม้ที่มีอายุประมาณ 1.5-2.5 ปี

(3) ในกรณีที่ต้องการใช้ไฟ ที่มีเนื้อเหนียวและมีลำโต ควรใช้ไฟที่มีอายุ ประมาณ 4-6 ปี

นอกจากนี้ฤดูการตัดฟันไม้ไฟที่เหมาะสมก็ช่วยให้ไม้ไฟมีอายุใช้งานที่นานขึ้น ด้วยโดยฤดูการตัดฟันที่เหมาะสมควรอยู่ในช่วงฤดูหนาวถึงฤดูร้อนหรือประมาณเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนเมษายน เนื่องจากในช่วงฤดูฝนถึงต้นฤดูหนาวนั้น เป็นระยะที่ไฟกำลังเจริญเติบโต เนื้อไม้จะประกอบด้วยแป้งธาตุไซ้ขาวอย่างหยาบ และธาตุอาหารอื่น ๆ เพื่อการเจริญเติบโตของลำต้นเป็นจำนวนมากซึ่งทำให้อาจเกิดอันตรายจากมอดและเชื้อราต่าง ๆ ได้ง่าย แต่ในช่วงฤดูหนาวและฤดูร้อนนั้น ไม้จะหยุดการเจริญเติบโต เนื้อไม้มีความแข็งแกร่งจึงทำให้เหมาะแก่การนำมาใช้ประโยชน์ต่าง ๆ

2.3.2.5 วิธีการประมาณอายุลำไม้ไฟสามารถแบ่งออกได้ 3 วิธี คือ

(1) การนับรอยของโคนใบที่หลุดร่วง จะสังเกตได้จากปลายกิ่งของลำ เนื่องจากภายในเขตร้อนนั้น ใบจะหลุดร่วงในฤดูร้อนประมาณเดือน มีนาคม เมษายน ซึ่งจะทำให้ส่วนโคนของก้านใบหลุดร่วงไปด้วยและก้านใบใหม่จะเริ่มแตกตรงส่วนใกล้ๆกับข้อเดิม กลายเป็นใบใหม่ต่อไป และจะหลุดร่วงในฤดูร้อน เป็นเช่นนี้ทุกปี ซึ่งทำให้สามารถทราบอายุของไฟลำนั้นได้ โดยนับจำนวนข้อที่ใบหลุดร่วงในแต่ละปี

(2) คุณลักษณะสีของลำ ไม้ไฟที่ขึ้นเป็นลำเดี่ยว โดยทั่วไปลำที่มีอายุประมาณ 1-2 ปีจะมีผงคล้ายแปงสีขาว ติดอยู่ตามปล้องลำ นอกจากนี้ยังสามารถสังเกตสีของกาบที่หุ้มห่อลำอยู่ก็ได้

ส่วนการสังเกตอายุของไฟที่ขึ้นเป็นกอ ซึ่งไฟส่วนใหญ่ในประเทศไทยเป็นไฟประเภทที่ อาจใช้วิธีประมาณอายุตามแบบชาวอินเดีย มีรายละเอียดดังนี้ คือ

ฤดูแรก ลำที่เกิดใหม่จะมีสีค่อนข้างสดใสมีกาบหุ้มอยู่ตามข้อตลอดและมีผงคล้ายติดอยู่ตามปล้อง (ไฟชางนวล) เมื่อจับดูจะรู้สึกลื่นมือ ปกติจะเริ่มแตกกิ่งเพียง 2-3 กิ่ง อาจจะไม่แตกกิ่งเลยก็ได้

ฤดูที่สอง ลำจะมีกาบกิ่งเล็ก หุ้มอยู่ บางลำอาจมีกาบห้อยติดอยู่ หรือบางกาบหลุดร่วงไป ปล้องจะมีสีเขียว ข้อเสอและเริ่มมีผงคล้ายตกรกระเป็นจุด หรือคล้ายขนแหลมเล็ก จับดูจะหลุดติดมือได้ง่ายและเริ่มแผ่กิ่งก้านสาขาออกโดยรอบ

ฤดูที่สาม กาบ จะหลุดร่วงไปเกือบหมด ขณะเดียวกันสีของเก๋าก็จะเริ่มเข้มขึ้น ลำเริ่มโครงมากขึ้น และเริ่มตกรกระเป็นจุด เมื่อจับสากมือและไม่หลุดติดมือออกมาง่าย ๆ

ฤดูที่สี่ ลำจะมีสีเขียวและมีแปงติดอยู่เล็กน้อย หรืออาจจะไม่เลยเริ่มมีขน และลายเป็นจุดๆ ตามลำเมื่อจับจะหลุดติดมือออกมา

ส่วนลำที่แก่เต็มที่แล้ว สีของลำจากเปลี่ยนไป ส่วนมากมีสีเหลืองแกมเขียว เป็นแถบๆตามปล้องจะเห็นว่า การประมาณอายุของลำไม้ไฟโดยสังเกตจากการเปลี่ยนสีของลำไม้ไฟนั้น ต้องอาศัยประสบการณ์ และความคุ้นเคยมากจึงสามารถประมาณอายุได้ถูกต้องแม่นยำ

(3) การประมาณอายุจากระบบของเหง้า วิธีนี้เป็นวิธีที่แน่นอนที่สุด สามารถทราบอายุลำทั้งหมดในกอได้ แต่จะเสียค่าใช้จ่ายมาก เพราะต้องขุดขึ้นมาทั้งกอจึงจะสามารถนับอายุของลำได้โดยไล่จากลำหรือเหง้าที่มีอายุน้อยสุด ไปจนกระทั่งเหง้าที่มีอายุมากที่สุดในกอ แต่ประการ

สำคัญสำหรับการประมาณการอายุลำไผ่วิธีนี้คือ ต้องทราบวิวัฒนาการของระบบเหง้าเสียก่อนจึงจะสามารถนับอายุของลำไผ่จากเหง้าได้

2.3.2.6 การถนอมรักษา

การนำไม้ไผ่มาใช้ประโยชน์นั้น มักประสบปัญหาไม้ไผ่ผุและเสียหายง่าย อายุการใช้งานสั้น อันเนื่องมาจากการทำลายของแมลงและเชื้อรา โดยถ้าอยู่ในร่มและสัมผัสดิน จะมีอายุใช้งานประมาณ 1-2 ปีเท่านั้นแต่ถ้าใช้ในที่ร่มจะไม่สัมผัสดินอายุการใช้งานจะยาวนานขึ้นถึงประมาณ 5 ปี แมลงที่เข้าทำลายไม้ไผ่ ส่วนมากเป็นแมลงปีกแข็งจำพวกมอดและปลวกส่วนมากจะเข้าทำลายไม้ไผ่ขนาดกำลังแห้งหรือแห้งแล้ว ส่วนเชื้อรานั้น ได้แก่ร่อบุสีขาว สีน้ำตาล และราปออ่อน นอกจากนี้ ถ้านำไม้ไผ่ไปใช้ในน้ำทะเล ยังอาจถูกทำลายด้วยเพรียงได้ วิธีการเก็บถนอมไม้ไผ่หลังจากการตัดเพื่อมิให้ถูกทำลายจากแมลงและเชื้อราอาจกล่าวได้ว่า ถ้าตัดไม้ไผ่ที่มีอายุเพียงพอจริง ๆ แล้ว อันตรายจากแมลงมีพิษเกือบไม่มีเลย แต่ถ้าตัดไม้ไผ่ขนาดที่ส่วนประกอบของไม้ไผ่ยังอ่อนอยู่ ก็อาจเกิดความเสียหายจากแมลงและเชื้อราได้โดยง่ายโดยเฉพาะไม้ไผ่ที่มีน้ำหนักมากมักเกิดการเสียหายง่ายและรวดเร็วจึงควรระมัดระวังเป็นพิเศษ ดังนั้นการรักษาไม้ไผ่ให้มีอายุการใช้งานที่ยาวนานจึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการนำไม้ไผ่ไปใช้ประโยชน์ ซึ่งสามารถแบ่งวิธีการถนอมรักษาไม้ไผ่ออกได้ 2 วิธีคือ วิธีธรรมชาติและวิธีทางเคมี

(1) การถนอมรักษาไม้ไผ่ด้วยวิธีธรรมชาติ

สามารถกระทำการใช้ความร้อนทั้งนี้เพื่อทำลายสารต่าง ๆ ในเนื้อไม้ที่อาจเป็นอาหารของแมลง เช่นแป้งและน้ำตาลให้หมดไปแต่วิธีดังกล่าวนี้เป็นเพียงการรักษาเนื้อไม้เพียงชั่วคราวเท่านั้นเพราะสารอาหารต่าง ๆ ในเนื้อไม้มิได้ถูกขจัดออกไปจนหมดสิ้นซึ่งอาจถูกทำลายจากแมลงต่าง ๆ ได้อีกโดยแต่ละวิธีสามารถปฏิบัติได้ ดังนี้

การใช้ความร้อนหรือการสกัดน้ำมันจากไม้ไผ่ ลักษณะเช่นเดียวกับการนำไม้ไผ่ไปแช่น้ำเพื่อทำลายสารประกอบในเนื้อไม้ที่อาจเป็นแหล่งอาหารของแมลงและเชื้อราต่าง ๆ ได้ ทำให้เนื้อไม้แห้งและมีความแข็งแรงทนทานขึ้น น้ำมันของไม้ไผ่จะถูกสกัดออกก่อนที่จะนำไปอบน้ำยาป้องกันแมลงฟอกขาวและย้อมสีทั้งนี้เพื่อให้การอบน้ำยาได้ผลจริง ๆ ยิ่งกว่านั้นยังจะได้ประโยชน์จากการสกัดน้ำมันจากไม้ไผ่คือทำให้ไม้ไผ่แข็งแรงทนทานทำให้ผิวภายนอกสวยงามและยังเป็นการรักษาเนื้อไม้ไม่ให้เกิดเสียหายจากแมลงและทำให้ความแห้งมากขึ้นหรือเป็นการทำให้สารประกอบในเนื้อไม้ไผ่ที่จะเกิดการเน่าได้กลับกลายเป็นกลางไปเสีย

ไม้ไผ่ที่ตัดมาแล้วก่อนนำมาสกัดน้ำมันควรต้องชิงเอาโคลนขึ้นข้างบนหรือวางกองบนร้านในที่ร่มเพื่อป้องกันมิให้เหี่ยวหรือแห้งเร็วเกินไปและควรผึ่งไว้ประมาณ 1 เดือนหลังจากที่ได้ตัดมาแล้วจึงเอามาอบน้ำยาเพื่อประสงค์ลบรอยจุดต่าง ๆ ที่ปรากฏผิวนอกของลำ

การสกัดน้ำมันออกจากไม้ไผ่สามารถทำได้ 2 วิธีคือให้ความร้อนด้วยไฟและด้วยการต้มหรือเรียกว่าวิธีแห้งหรือวิธีเสียบไม้ไผ่ที่สกัดน้ำมันออกแล้วเรียกกันว่า “ไม้ไผ่สุก” มีประโยชน์ที่จะใช้ในการก่อสร้างและอุตสาหกรรมประเภทศิลปะและเหมาะสมในการใช้งานแตกต่างกันไปตามวิธีการสกัดน้ำมันวิธีให้ความร้อนด้วยไฟทำให้เนื้อไม้แข็งแรงและแบ่งส่วนการให้ความร้อนด้วยการต้มทำให้เนื้อไม้อ่อนนุ่ม จะมีสารสกัดน้ำมันด้วยวิธีใดนั้นจะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการใช้งานเป็นสำคัญซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การสกัดน้ำมันด้วยไฟวิธีนี้เอาไม้ไผ่เข้าปิ้งในเตาไฟซึ่งอาจจะใช้ถ่านไม้หรือ ถ่านหินเป็นเชื้อเพลิงก็ได้ระวังอย่าให้ไหม้ไฟและรีบเขี่ยน้ำมันที่เยิ้มออกมาจากผิวไม้ทั้งหมดเพราะเมื่อ เย็นลงแล้วจะเขี่ยไม่ออกส่วนอุณหภูมิและระยะเวลาในการให้ความร้อนนั้นแตกต่างกันไปตามชนิด ของความหนาของไม้ไผ่แต่โดยทั่วไปแล้วใช้เวลาประมาณ 20 นาทีและมีอุณหภูมิประมาณ 120 ถึง 130 องศาเซลเซียสการให้ความร้อนนั้นอาจกระทำซ้ำอีกครั้งได้เพื่อให้ความร้อนกระจายอย่างทั่วถึง เพราะการให้ความร้อนครั้งเดียวมาก ๆ อาจทำให้ไม้แตกได้

การสกัดน้ำมันด้วยการต้มวิธีนี้ต้มน้ำธรรมดาเท่านั้นใช้เวลาประมาณ 1-2 ชั่วโมงเนื่องจากวิธีนี้ความร้อนต่ำกว่าการสกัดความร้อนด้วยไฟแต่ถ้าผลที่ได้ไม่เป็นที่พอใจก็อาจใช้ สารเคมีเข้าช่วยด้วยโดยใช้โซดาไฟหรือโซเดียมคาร์บอเนตจำนวน 10.3 กรัมหรือ 15 กรัมตามลำดับ ละลายในน้ำ 18.05 ลิตร ใช้เวลาต้มประมาณ 15 นาทีหลังจากต้มเสร็จแล้วให้รีบเขี่ยน้ำมันที่ซึม ออกมาจากผิวไม้ไผ่ก่อนที่จะแห้งเพราะถ้าเย็นลงแล้วจะเขี่ยไม่ออกและนำไม้ไผ่ที่สกัดน้ำมันออกแล้ว ไปล้างน้ำให้สะอาดและทำให้แห้งต่อไป

(2) การถนอมรักษาไม้ไผ่ด้วยวิธีทางเคมี

เป็นการใช้สารเคมีหรืออัดเข้าไปในเนื้อไม้ไผ่เป็นวิธีที่สามารถรักษาเนื้อไม้ให้ มีอายุการใช้งานที่ยาวนานกว่าวิธีธรรมชาติซึ่งสามารถปฏิบัติได้ดังนี้คือ

การชุบ จุ่ม และทา วิธีเหล่านี้เป็นการป้องกันผิวนอกของไม้ไผ่ ซึ่งเป็นการ ป้องกันชั่วคราวก่อนนำไปทำการป้องกันอย่างจริงจังอีกครั้งหรือใช้กับไม้ไผ่ที่ใช้ในสถานที่ที่ไม่มี อันตรายจากแมลงมากนักเช่นทำของใช้ภายในบ้านก็สามารถรักษาเนื้อไม้ได้นานพอสมควรด้วยยาที่ใช้ มีหลายชนิดเช่นดีลคริน ร้อยละ 0.05 หรือ อัลคริน ร้อยละ 0.15 ละลายในน้ำจะสามารถรักษาเนื้อไม้ ได้นานกว่า 1 ปี ดีลครินที่ 1 ร้อยละ 7 ถึง 10 ละลายในน้ำมันก๊าดก็สามารถใช้ได้ผลดีเช่นกัน

ในการจุ่มนั้นปกติจะใช้เวลาสั้นๆเพียงไม่กี่นาทีซึ่งดีกว่าวิธีพ่นที่สิ้นเปลืองน้อยกว่าในเปอร์โตริโก ใช้ไม้ไผ่สดและไม้ไผ่แห้งจุ่มในน้ำยาดีลครินที่ ความเข้มข้นร้อยละ 5 ผสมในน้ำมันก๊าด นานประมาณ 10 นาทีจะ 1 ปี แต่ถ้าเชื่อให้นานขึ้นจะสามารถทนทานได้นานถึง 2 ถึง 1/2 ปี ปีส่วน ปี ส่วนในอินเดียมีการใช้ตัว 3 สูตรเปรียบเทียบกันคือโซเดียมเพนตาคลอโรไฟเนต ร้อยละ 1 ละลายใน น้ำบอแรกซ์กรดบอริกอัตราส่วน 1 ต่อ 100 ละ 2 ละลายน้ำและแอสสิก คิวปริก โครเมต (ACC) ร้อย ละ 5 ละลายในน้ำปรากฏว่าสูตรแรกสามารถป้องกันมอดได้ดีที่สุดเรียงตามลำดับถึงสูตรที่ 3

การแช่น้ำปกติเป็นชั่วโมงหรือเป็นวันขึ้นไปวิธีนี้ง่ายและเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุดแต่มีข้อเสียคือเสียเวลานานไม้ไผ่สดถ้าแช่น้ำยาจะใช้เวลาประมาณ 5 สัปดาห์ขึ้นไปการดูดซึมน้ำยา มีมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับชนิดของไม้ อายุและความหนาของไม้ แต่ถ้าเป็นไม้ไผ่ที่ผ่าแล้วจะลด เวลาลงได้ครึ่งหนึ่งนอกจากนี้การอุ่นน้ำยาให้ร้อนขึ้นการทุบหรือการทะลวงปล้องก็ทำให้ลดเวลาใน การแช่ลงได้เช่นกันและจากการทดลองปรากฏว่าใบสับน้ำยาจะเข้าทางปลาย รายได้ดีส่วนไม้ยาวการ ผ่าจะได้ผลดีกว่าไม่ผ่า

การอัดน้ำยา เป็นวิธีการรักษาเนื้อไม้ที่ดีที่สุดเนื่องจากตัวยาสสามารถแทรกซึม เข้าไปในเนื้อไม้ได้ดีกว่าวิธีอื่นซึ่งสามารถปฏิบัติได้หลายวิธี คือ

การอบโคนเหมาะสำหรับกรณีที่มีไม้ไผ่จำนวนไม่มากนักแต่ต้องเป็นไม้ไผ่สดตัดใหม่ ๆ ยังมีกิ่งก้านและใบติดอยู่ซึ่งเหมาะสำหรับการอบน้ำยาไม้ในสถานที่ตัดมีวิธีปฏิบัติโดยนำน้ำยารักษาเนื้อไม้ใส่ภาชนะที่มีความลึก 30 ถึง 60 cm เอาไม้ไผ่ที่มีทั้งกิ่งและใบลงแช่ในถังน้ำยาเมื่อใบสตรระเหยน้ำออกไปคั้นไม้ไผ่จากคูดน้ำยาเข้ามาแทนที่ระยะเวลาการอบน้ำยาวิธีนี้ จะมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับชนิดของไม้ไผ่ความยาวดินฟ้าอากาศและชนิดของน้ำยาที่ใช้

การสวมปลอกหัวไม้เป็นการอัดน้ำยาไม้ไผ่สดที่ตัดกิ่งก้านออกแล้วสามารถทำได้ง่ายโดยใช้ยางในจักรยานยนต์ใส่น้ำยาได้ข้างหนึ่งสวมเข้าที่โคนไม้ไผ่ใช้เชือกรัดกันน้ำยาซึมออกส่วนยางในด้านที่เหลือใช้กรอกน้ำยาเข้าไปแล้วนำไปแขวนให้ส่วนโคนสูงกว่าด้านท้ายวิธีนี้ใช้ได้ผลดีกับไม้ไผ่สดมากกว่าไม้ไผ่แห้งเพราะน้ำธรรมชาติธาตุในไม้ไผ่เมื่อซึมออกจะคูดน้ำยาเข้าแทนที่

วิธีการอบน้ำยาร้อน-เย็นวิธีสามารถทำได้ 2 วิธีคือใช้ความดันและไม้ใช้ความดันซึ่งแต่ละวิธีมีข้อดีข้อเสียแตกต่างกันคือการใช้ความดันสามารถทำได้รวดเร็วและจำนวนมากแต่เสียค่าใช้จ่ายมาก องศาเซลเซียสร่ำ ชั่วโมงกว่า ชั่วโมงความร้อนจะไล่อากาศออกมาแล้วปล่อยให้เย็นลงอากาศที่หดรตัวในเนื้อไม้จะ คูดน้ำยาเข้าไปแทนที่

2.4 การแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่และผลิตภัณฑ์ใกล้เคียง

ในการศึกษาและพัฒนาชุดของตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญากลุ่มชุมชนบ้านยางเครือจังหวัดยโสธร ผู้วิจัยได้ศึกษาการแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้ และผลิตภัณฑ์ใกล้เคียงไว้ ดังนี้

2.4.1 การแปรรูป

ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ไม้ไผ่เป็นวัตถุดิบ และมีศักยภาพเพียงพอที่จะพัฒนาไปสู่ การผลิต ระบบอุตสาหกรรม ไม่ว่าจะเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน สหกรณ์ชุมชนท้องถิ่นขนาดกลางหรือขนาดใหญ่มีดังนี้

2.4.1.1 ของที่ระลึก มีทั้งผลิตภัณฑ์ราคาไม่แพงและผลิตภัณฑ์ฝีมือประณีตราคาแพง เช่นเครื่องประดับ ผลิตภัณฑ์แกะสลัก พัด จานรองแก้ว ร่ม ครุ เกวียนขนาดเล็ก กรอบรูป เสื้อทำจากไม้ไผ่ เครื่องดนตรี รูปภาพประดิษฐ์จากไม้ไผ่ ฯลฯ

ภาพที่ 2.19 ผลิตภัณฑ์แกะสลัก นครนายก

ที่มา : Siamfreestyle. 2553

2.4.1.2 เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ ปัจจุบันมีการผลิตหลายรูปแบบ และมีการส่งออก

ภาพที่ 2.20 ผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์

ที่มา : Otoptoday. 2557

2.4.1.3 แผ่นไม้อัดและแผ่นสานไม้ไผ่ ถือเป็นการส่งเสริมอุตสาหกรรมในครัวเรือน โดยผู้ประกอบการ ทำการรับซื้อแผ่นไม้ไผ่สานจากชาวบ้าน แล้วนำไปประกอบเป็นแผ่นหนาบาง หรือแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ตามความต้องการของตลาด

ภาพที่ 2.21 ไม้ไผ่อัดแผ่น

ที่มา : Woodworkerssource. 2557

2.4.1.4 ปาร์เก้ไม้ไผ่ ใช้ในงานตกแต่งภายในมีความสวยงามมาก เพราะมีลวดลายของท่อน้ำ ท่ออาหาร และบริเวณข้อที่แปลกตาไปจากไม้ชนิดอื่น และไม้ไผ่แต่ละชนิดมีลวดลายแตกต่างกัน

ภาพที่ 2.22 ปาร์เก้ไม้ไผ่

ที่มา : Doodee.2556

2.4.1.5 เยื่อกระดาษ เป็นอุตสาหกรรมที่จะช่วยลดการนำเข้าเยื่อกระดาษจากต่างประเทศ

ภาพที่ 2.23 กระดาษเยื่อไผ่

ที่มา : Bamboonbone. 2556

อาจกล่าวได้ว่า ไม้ไผ่เป็นพืชที่ปลูกแล้วสามารถให้ผลผลิตหน่อได้ภายในระยะเวลาเพียง 1-2 ปี และให้เนื้อไม้ได้ภายในระยะเวลาเพียง 3-5 ปี ที่สำคัญคือจะให้ผลผลิตสม่ำเสมอทุกปี

2.4.2 ผลิตภัณฑ์ไถ่เคียง

2.4.2.1 งานหัตถกรรมไถ่เคียงประเภทโคมไฟ

ภาพที่ 2.24 โคมไฟหวาย

ที่มา : Sutti2514.. 2557

2.3.2.2 งานหัตถกรรมไถ่เคียงประเภทนาฬิกา

ภาพที่ 2.25 นาฬิกาประดิษฐ์จากเครื่องเทศ กรอบไม้

ที่มา : Otoptoday.2557

2.3.2.3 งานหัตถกรรมใกล้เคียงประเภทกรอบรูป

ภาพที่ 2.26 กรอบรูปเครื่องปั้นดินเผา

ที่มา : Otoptoday. 2557

2.5 มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่

2.5.1 ขอบข่าย

2.5.1.1 มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนนี้ครอบคลุมผลิตภัณฑ์ที่ทอหรือจักสานจากไม้ไผ่เป็นวัสดุหลักและทำด้วยมือสำหรับใช้งานทั่วไป เป็นของใช้ ของประดับตกแต่ง และของที่ระลึก ไม่รวมผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ที่ใช้ในงานก่อสร้างหรือตกแต่ง เช่น หลังคา บุผนัง ฝ้าเพดาน ไม้พื้น

2.5.1.2 มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนนี้ไม่ครอบคลุมดอกไม้ประดิษฐ์จากวัสดุธรรมชาติ เครื่องเรือนไม้ไผ่ ผลิตภัณฑ์ประดิษฐ์จากไม้ไผ่ และผลิตภัณฑ์ตกแต่งหรือหุ้มด้วยจักสานจากพืชที่ได้ประกาศเป็นมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนแล้ว

2.5.2 บทนิยาม

ความหมายของคำที่ใช้ในมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนนี้มีดังต่อไปนี้

2.5.2.1 ผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการนำไม้ไผ่มาตัดและจักเป็นเส้นตอก แล้วนำมาสานเป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป อาจมีกรรมวิธีอื่นด้วย เช่น ทอ ถัก พัน อาจแต่งสีหรือย้อมสี เคลือบด้วยสารเคลือบผิวประกอบหรือตกแต่งด้วยวัสดุอื่นเพื่อเพิ่มความแข็งแรงหรือ

ความสวยงาม เช่น โลหะ ไม้ หวาย พลาสติก เชือก ผ้า เอ็น ทำเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น ตะกร้า กระดาษ กระเป่า กระต๊อบ

2.5.2.2 เส้นดอก หมายถึง ไม้ไผ่ที่นำมาทำความสะอาด กรีดหรือจักให้เป็นเส้นที่มีขนาดตามต้องการ ทำให้แห้ง อาจมีการป้องกันเชื้อรา ฟอกสีหรือย้อมสีเพื่อความสวยงาม

2.5.3 คุณลักษณะที่ต้องการ

2.5.3.1 ลักษณะทั่วไป ต้องประณีต สวยงาม มีรูปแบบรูปทรงที่เหมาะสมกับการใช้งาน ไม้ผุ ไม้มีรา หรือตำหนิที่เกิดจากการทำลายของมอด ปลวก หรือแมลงอื่น ไม่มีขอบคมและปลายแหลม ยกเว้นกรณีที่เป็นลักษณะเฉพาะของชิ้นงานไม่มีเส้นขน เส้นย่น ผุ่นผง รอยแตก รอยร้าว บิด โกง หัก งอ หรือตำหนิในชิ้นงานให้เห็นเด่นชัด ยกเว้นรอยที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือเป็นลักษณะเฉพาะของชิ้นงานซึ่งไม่มีผลเสียต่อการใช้งาน กรณีเป็นชุดเดียวกันต้องมีรูปแบบ ลวดลาย และสีที่กลมกลืนเข้ากันได้ พื้นผิวด้านในและบริเวณที่สัมผัสได้ต้องขัดผิวให้เรียบ

2.5.3.2 การประกอบ (ถ้ามี) ต้องเรียบร้อย ประณีต สวยงาม ทัดแน่น เหมาะสมกับชิ้นงาน ไม่มีกลิ่นของสารเคมีและรอยเปื้อนของสารที่ใช้ยึดติดชิ้นส่วนเข้าด้วยกัน การทดสอบให้ทำโดยการตรวจพินิจ

2.5.3.3 การเย็บ (ถ้ามี)

(1) ต้องเรียบร้อย ประณีต ฝีเข็มสม่ำเสมอทั้งนอกและในตัวผลิตภัณฑ์ ริมต้องเรียบแน่น ไม่ย้วยหรือหลุดลุ่ย

(2) การบุด้วยแผ่นฟองน้ำ (ถ้ามี) ต้องมีผ้าหุ้มหรือปิดทับและเย็บให้เรียบร้อยแน่น ไม่ย้วยหรือหลุดลุ่ย ฝีเข็มสม่ำเสมอทั้งนอกและในตัวผลิตภัณฑ์

(3) การเย็บหุ้มริมผ้าหรือกุน (ถ้ามี) ต้องเรียบร้อย ประณีต ฝีเข็มสม่ำเสมอทั้งนอกและในตัวผลิตภัณฑ์

(4) การติดกระดุมหรือซิป (ถ้ามี) ต้องเรียบร้อย แน่น และไม่ย่น กรณีเป็นโลหะต้องไม่มีสนิม ขอบคม และปลายแหลม

(5) กรณีที่มีการซับใน (ถ้ามี) ต้องเย็บเรียบร้อย แน่น ไม่หลุดลุ่ยง่าย สีผ้าซับในต้องสีเดียวกันหรือใกล้เคียงกับสีของผลิตภัณฑ์ ยกเว้นกรณีที่เป็นลักษณะเฉพาะของชิ้นงาน การทดสอบให้ทำโดยการตรวจพินิจ

2.5.3.4 ลวดลาย (ถ้ามี) ต้องประณีต เรียบร้อย สวยงาม สม่ำเสมอ การต่อลวดลายต้องตรงตามลักษณะของลวดลาย การทดสอบให้ทำโดยการตรวจพินิจ

2.5.3.5 สี (ถ้ามี) ต้องมีสีสม่ำเสมอ ทัดแน่น ไม่ต่าง หลุด ลอก หรือเปื้อน ยกเว้นกรณีที่เป็นลักษณะเฉพาะของชิ้นงาน เมื่อจับหรือสัมผัสแล้วสีต้องไม่ติดมือ กรณีที่ใช้งานซึ่งอาจสัมผัสกับอาหารโดยตรง พื้นผิวด้านในและบริเวณที่สัมผัสกับอาหารต้องไม่ใช้สีการทดสอบให้ทำโดยการตรวจพินิจ

2.5.3.6 การเก็บริม (ถ้ามี) ต้องประณีต เรียบร้อย สวยงาม สม่ำเสมอตลอดชิ้นงาน การทดสอบให้ทำโดยการตรวจพินิจ

2.5.3.7 การประกอบหรือตกแต่งด้วยวัสดุอื่น (ถ้ามี) ต้องประณีตทัดแน่น สวยงาม กลมกลืนและเหมาะสมกับชิ้นงาน รอยต่อต้องไม่แยกออกจากกัน ไม่มีกลิ่นของสารเคมีและรอยเปื้อนของสารที่ใช้ยึดติดชิ้นส่วนเข้าด้วยกัน ไม่มีขอบคมและปลายแหลม ยกเว้นกรณีที่เป็นลักษณะเฉพาะของชิ้นงาน กรณีใช้วัสดุประกอบหรือตกแต่งเป็นโลหะต้องไม่มีสนิม กรณีใช้วัสดุจาก

ธรรมชาติต้องไม่มีราหรือตำหนิที่เกิดจากการทำลายของแมลง กรณีใช้พลาสติกต้องไม่มีเส้น หรือ ครีบ

2.5.3.8 การเคลือบผิว (ถ้ามี) ต้องเรียบ สม่ำเสมอ ไม่เป็นเม็ด เป็นคราบ แตก หลุด หรือลอก และไม่ทำให้ชิ้นงานขาดความสวยงาม กรณีที่ใช้งานซึ่งอาจสัมผัสกับอาหารโดยตรง พื้นผิว ด้านในและบริเวณที่สัมผัสกับอาหารต้องไม่เคลือบผิวการทดสอบให้ทำโดยการตรวจพินิจ

2.5.3.9 การใช้งานต้องสามารถใช้งานได้ตามวัตถุประสงค์ของการใช้งาน การทดสอบให้ทำโดยการตรวจพินิจ

2.5.4 การบรรจุ

ให้หุ้มห่อหรือบรรจุผลิตภัณฑ์จกसानไม้ไผ่ในบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสม สะอาด แห้ง เรียบร้อย และสามารถป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นกับผลิตภัณฑ์จกसानไม้ไผ่ได้ การทดสอบให้ทำโดยการตรวจพินิจ

2.5.5 เครื่องหมายและฉลาก

ที่ฉลากหรือบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์จกसानไม้ไผ่ทุกหน่วย อย่างน้อยต้องมีเลข อักษร หรือ เครื่องหมายแจ้งรายละเอียดต่อไปนี้ให้เห็นได้ง่าย ชัดเจน

1. ชื่อผลิตภัณฑ์ (ตามชื่อ มผช.) หรือชื่อที่สื่อความหมายตาม มผช. เช่น ที่รองแก้วจกसानไม้ไผ่ตะกร้าจกसानไม้ไผ่ กระจาดจกसानไม้ไผ่
2. ขนาดหรือมิติ (ถ้ามี) เป็นเซนติเมตรหรือนิ้ว
3. กรณีใช้สีธรรมชาติย้อมเส้นตอกให้ระบุ พร้อมส่วนของพืชที่ใช้ เช่น สีแดงจากครั่ง
4. ข้อเสนอแนะในการใช้และการดูแลรักษา (ถ้ามี)
5. ประวัติผลิตภัณฑ์ (ถ้ามี)
6. เดือน ปีที่ทำ
7. ชื่อผู้ทำหรือสถานที่ทำ พร้อมสถานที่ตั้ง หรือเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียน
ในกรณีใช้ภาษาต่างประเทศ ต้องมีความหมายตรงกับภาษาไทยที่กำหนดไว้ข้างต้น

2.5.6 การชักตัวอย่างและเกณฑ์ตัดสิน

2.5.6.1 รุ่น ในที่นี้หมายถึง ผลิตภัณฑ์จกसानไม้ไผ่ที่ทำหรือส่งมอบหรือซื้อขายในระยะเวลาเดียวกัน

2.5.6.2 การชักตัวอย่างและการยอมรับ ให้เป็นไปตามแผนการชักตัวอย่างที่กำหนดต่อไปนี้

(1) การชักตัวอย่างและการยอมรับ สำหรับการทดสอบการใช้งาน การบรรจุ และเครื่องหมายและฉลาก ให้ชักตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มจากรุ่นเดียวกัน จำนวน 5 ตัวอย่าง เมื่อตรวจสอบแล้วทุกตัวอย่างต้อง

(2) การชักตัวอย่างและการยอมรับ สำหรับการทดสอบลักษณะทั่วไป การประกอบ (ถ้ามี) การเย็บ (ถ้ามี) ลวดลาย (ถ้ามี) สี (ถ้ามี) การเก็บริม (ถ้ามี) การประกอบหรือตกแต่งด้วยวัสดุอื่น (ถ้ามี) และการเคลือบผิว (ถ้ามี) ให้ใช้ตัวอย่างที่ผ่านการทดสอบตามข้อ 6.2.1 แล้ว จำนวน ๕ ตัวอย่าง เมื่อตรวจสอบแล้วทุกตัวอย่างต้องเป็นไปตามข้อ 3.1 ถึงข้อ 3.8 ทุกรายการ จึงจะถือว่าผลิตภัณฑ์จกसानไม้ไผ่รุ่นนั้นเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

2.5.6.3 เกณฑ์ตัดสิน ตัวอย่างผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ต้องเป็นไปตามข้อ 2.5.6.2 ทุกข้อ จึงจะถือว่าผลิตภัณฑ์ จักสานไม้ไผ่รุ่นนั้นเป็นไปตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนนี้

2.6 ข้อมูลชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย

ที่อยู่อาศัย คือ สถานที่ที่เป็นที่อยู่ส่วนตัวบุคคล หรือการอยู่ร่วมกันของครอบครัว เป็นที่สำหรับการนอน การรับประทานอาหาร การพักผ่อนนันทนาการอย่างมีความสุข และปลอดภัย ขนาดของบ้านพักอาศัยอาจเป็นบ้านขนาดใหญ่ หรือบ้านขนาดเล็กและมีรูปร่างต่าง ๆ กัน แต่ไม่ว่าบ้านจะมีรูปร่างและขนาดอย่างไรก็ตาม ความต้องการของคนอยู่อาศัยยังคงต้องการบ้านที่ให้ความสุข และความปลอดภัยในการอยู่อาศัยเหมือนกันทั้งหมด

2.6.1 ลักษณะที่อยู่อาศัย

ที่อยู่อาศัย มีหลากหลายชนิด จะกล่าวถึงบ้านพักอาศัยประเภทต่างๆ ดังนี้

2.6.1.1 อาคารชุดหรือคอนโดมิเนียม (Condominium)

อาคารชุดหรือคอนโดมิเนียม เป็นลักษณะอาคารสูงหลายชั้นเป็นที่พักอาศัย ที่สามารถอยู่ร่วมกันได้ หลายครอบครัวที่มีพื้นที่บางส่วนเป็นส่วนกลาง เช่น ทางเดินส่วนกลาง บันได ลิฟต์ การก่อสร้างอาคารชุด สามารถทำได้โดยใช้พื้นที่ไม่มากตามสามารถอยู่อาศัยได้หลายคน จึงทำให้นิยมสร้างชุมชนหรือในเมืองใหญ่ ที่มีที่ดินจำกัดและราคาแพง การจัดพื้นที่ภายในอาคารชุดมีส่วนใช้สอยต่างๆ เหมือนบ้านพักอาศัยทั่วไป คือ มีส่วนนอน, รับประทานอาหาร, ห้องน้ำ, และพักผ่อน หรือจัดเป็นส่วนนันทนาการ การตกแต่งแลแตกต่างกันบ้าง ที่จำนวนและขนาดของที่ต้องจำกัดลงเพราะพื้นที่น้อย

2.6.1.2 ทาวน์เฮาส์ (Town House)

ทาวน์เฮาส์ชั้นเดียวเป็นลักษณะอาคารชั้นเดียวที่ติดกันเป็นแถวมีผนังใช้ร่วมกันทั้ง 2 ด้าน จัดเป็นบ้านพักอาศัยขนาดเล็กอาจมีพื้นที่ทางด้านหน้าบ้านและหลังบ้านเล็กน้อย การจัดพื้นที่ภายในมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ตามที่จำเป็นเหมือนบ้านขนาดใหญ่ คือมีส่วนนอน, รับประทานอาหาร, ห้องน้ำ และพักผ่อน หรือจัดเป็นพื้นที่นันทนาการก็ได้

2.6.1.3 ทาวน์เฮาส์ (town House) 2 ชั้น

ทาวน์เฮาส์ 2 ชั้น เป็นลักษณะอาคาร 2 ชั้นที่ติดกันเป็นแถวมีผนังใช้ร่วมกันทั้ง 2 ด้าน มีพื้นที่ใช้งานมากกว่าแบบชั้นเดียว แต่ขนาดที่ดินอาจเท่ากัน มีพื้นที่ด้านหน้า และหลังคาบ้านเล็กน้อยเป็นที่จอดรถและปลูกต้นไม้ได้บ้าง การจัดพื้นที่ภายในมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้น เช่น มีห้องนอนได้หลายห้อง ห้องน้ำและห้องพักผ่อนมีขนาดกว้างขวางและจำนวนเครื่องเรือนมากขึ้น

2.6.1.4 ทาวน์เฮาส์ (Town House) 3 ชั้น

ทาวน์เฮาส์ 3 ชั้น เป็นลักษณะอาคาร 3 ชั้น ที่ติดกันเป็นแถวมีผนังใช้ร่วมกันทั้ง 2 ด้าน พื้นที่ใช้งานของทาวน์เฮาส์ 3 ชั้น อาจเทียบเท่ากับบ้านเดี่ยวขนาดใหญ่ แต่ขนาดของที่ดินอาจเล็กกว่าเพราะในปัจจุบันราคาที่ดินสูงขึ้นมาก ทำให้บ้านพักอาศัยในลักษณะทาวน์เฮาส์ 3 ชั้น เริ่มเป็นที่ต้องการของผู้พักอาศัย ในเมืองมากขึ้น การจัดพื้นที่ใช้งานภายใน สามารถจัดได้สะดวกสบายขึ้น คือ

ห้องนอน 2-3 ห้อง, ห้องรับแขก, ห้องพักผ่อน, ห้องอาหาร, ห้องน้ำ และห้องครัว แต่ละห้องจะมีพื้นที่กว้างขวางและจำนวนเครื่องเรือนหลายชิ้นขึ้น และยังสามารถจัดประดับตกแต่งเพิ่มเติมได้มาก

2.6.1.5 บ้านเดี่ยวชั้นเดียว

บ้านเดี่ยวชั้นเดียว เป็นบ้านที่มีบริเวณรอบ ๆ ตัวบ้านปลูกต้นไม้หรือจัดสวนได้บ้าง ตัวบ้านอาจจะเป็นขนาดใหญ่หรือเล็ก การจัดพื้นที่ใช้งานภายในสามารถจัดเป็นส่วนนอน, รับประทานอาหาร, ครัวและห้องน้ำได้ ถ้าพื้นที่ไม่กว้างนักการจัดภายในอาจเป็นลักษณะพื้นที่อเนกประสงค์ก็ได้

2.6.1.6 บ้านเดี่ยว 2 ชั้น

เป็นบ้านที่มีพื้นที่ในการใช้งานค่อนข้างกว้างขวาง และมีบริเวณรอบ ๆ บ้านมากขึ้น สามารถจัดสวนหรือปลูกต้นไม้ใหญ่ได้ การจัดพื้นที่ภายใน แบ่งได้เป็นส่วนๆ คือ ห้องนอน ห้องนั่งเล่น ห้องอาหาร ห้องครัว ห้องน้ำ ในแต่ละส่วนสามารถจัดเฟอร์นิเจอร์ได้หลายชิ้น หรือบางบ้าน สามารถจัดจำนวนห้องได้มากขึ้นด้วย

2.6.1.7 บ้านเดี่ยว 3 ชั้น

เป็นบ้านที่มีพื้นที่การใช้งานเพิ่มขึ้นจากบ้าน 2 ชั้น เนื่องจากที่ดินมีขนาดจำกัดมากขึ้น การจัดบ้านเป็น 3 ชั้นจะทำให้ได้ประโยชน์จากพื้นที่ใช้สอยได้เต็มที่ โดยไม่มีปัญหาเรื่องที่ดิน ขนาดของบ้าน 3 ชั้น อาจเป็นขนาดเล็ก หรือขนาดใหญ่ก็ได้ ส่วนการจัดพื้นที่ภายในสามารถจัดได้เป็นห้องนอน ห้องรับแขก ห้องอาหาร ห้องครัว ห้องน้ำ ในแต่ละส่วนสามารถจัดได้หลายๆห้อง

จากตัวอย่างของแปลนที่พักอาศัย ไม่ว่าจะมีความเล็กหรือใหญ่ ทาวน์เฮาส์ คอนโดมิเนียม บ้าน 2 ชั้น หรือชั้นเดียวก็ตาม มีความต้องการจัดพื้นที่ภายในที่เหมือนกันคือ มีห้องนอน ห้องรับแขก ห้องอาหาร ห้องครัว ห้องน้ำ อาจมีความแตกต่างกันที่ขนาดของพื้นที่และจำนวนของเครื่องเรือน จากข้อสังเกตนี้จะเห็นได้ว่าสภาพพื้นที่และสิ่งแวดล้อมจะเป็นอย่างไรก็ตาม การอยู่อาศัยย่อมมีความต้องการประโยชน์ จากการใช้งานภายในบ้านพักอาศัยเหมือนกัน จึงเป็นหน้าที่ของผู้ออกแบบที่จะสร้างสรรค์ความสะดวกสบายให้แก่ผู้อยู่อาศัยให้มากที่สุด

2.6.2 ชุดของตกแต่งบ้าน

ในการวิจัยศึกษาและพัฒนาชุดของตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญากลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร ผู้วิจัยได้ศึกษาการออกแบบตกแต่งภายในบ้านพักอาศัย ประเภทโคมไฟ กรอบรูป นาฬิกา โดยมีหลักการออกแบบ ดังนี้

2.6.2.1 การจัดแสงในห้อง

ห้องนั่งเล่น ห้องนั่งเล่นนับเป็นห้องที่ใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย รวมถึงเป็นศูนย์รวมของคนภายในบ้าน การจัดแสงภายในห้องสามารถใช้แสงหลายๆ ลักษณะประกอบกันเพื่อสร้างบรรยากาศภายในห้องตามรสนิยมของคนภายในบ้าน เน้นประโยชน์ใช้สอย และความสวยงามในจุดต่างๆ อย่างเช่น ใช้ไฟสำหรับทำงานเช่น โคมไฟตั้งโต๊ะ หรือไฟเน้นเฉพาะจุดผสมผสานกันในการตกแต่งห้อง เพื่อให้เราสามารถทำกิจกรรมเช่น อ่านหนังสือ ดูโทรทัศน์ได้อย่างสะดวก รวมทั้งใช้แสงไฟเฉพาะจุดในการเน้นงานศิลปะตกแต่งห้อง เช่น ภาพวาด หรือตู้โชว์ เป็นต้น (Homepro. 2556) [Online]

2.6.2.2 จิตวิทยาของสีกับการรับรู้ทางจิตใจของมนุษย์ (ธวัชชานนท์ สิปปภากุล. 2548:130-131)

สีเป็นสิ่งหนึ่งของสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัวเรา และมีอิทธิพลต่ออารมณ์และความรู้สึกของมนุษย์เป็นอย่างมาก การที่เรามองเห็นสีต่าง ๆ นั้น แต่ละสีจะมีอิทธิพลต่อการลวงตาและอาจทำให้เกิดการรับรู้ที่ผิดพลาดได้ เช่น สีอาจทำให้ห้องที่แคบดูเหมือนกว้างใหญ่ หรือห้องสีเหลี่ยมอาจดูเหมือนยาวมากขึ้น เป็นต้น ในด้านจิตวิทยาของสีแต่ละสีจะมีผลต่อความรู้สึกของมนุษย์หลายด้าน ดังนี้

(1) ให้ความรู้สึกเกี่ยวกับขนาด คือ วัตถุที่มีสีอ่อนจะดูเหมือนมีขนาดใหญ่กว่าวัตถุที่มีสีเข้ม

(2) ให้ความรู้สึกเกี่ยวกับระยะ คือ วัตถุที่มีสีอ่อนจะดูเหมือนอยู่ไกลกว่าวัตถุที่มีสีเข้มรวมทั้งวัตถุที่มีสีอยู่ในวรรณะเย็น จะดูเหมือนอยู่ไกลกว่าวัตถุที่มีสีอยู่ในวรรณะอุ่น เช่นกัน

(3) ให้ความรู้สึกเกี่ยวกับน้ำหนัก คือ สีอ่อนจะทำให้วัตถุมีน้ำหนักเบากว่าสีเข้ม

(4) ให้ความรู้สึกเกี่ยวกับความแข็งแรง คือ สีเย็น เช่น สีน้ำตาลอ่อน สีเขียวอมฟ้า สีฟ้าอมม่วง จะให้ความรู้สึกที่อ่อนแอกว่า ส่วนสีร้อน เช่น สีแดง สีแสด สีเหลืองเข้ม จะให้ความรู้สึกที่แข็งแรง

(5) ให้ความรู้สึกเกี่ยวกับอุณหภูมิ คือ สีโทนร้อน เช่น แดง แสด เหลือง จะทำให้ความรู้สึกที่ร้อนแรงในจิตใจ ส่วนสีโทนเย็น เช่น น้ำเงินอ่อน เขียวอ่อน ฟ้าอ่อน ม่วงปนขาว จะให้ความรู้สึกเย็น

(6) ให้ความรู้สึกถึงความสะอาด คือ สีขาวเป็นสีที่ให้ความรู้สึกสะอาดมากกว่าสีหม่น หรือสีอื่น ๆ

(7) ให้ความรู้สึกเกี่ยวกับความภูมิฐาน สง่างาม คือ สีเทาเป็นสีที่แสดงความภูมิฐาน สง่างาม ได้ดีที่สุด

นอกจากนั้น อิทธิพลของสีบางสีอาจมีผลต่อความเครียด หรือเมื่อยล้าของกล้ามเนื้อความอ่อนล้าทั้งทางกายและจิตใจ เช่น มีอาการปวดศีรษะ ระบบย่อยอาหารผิดปกติ จิตใจไม่เบิกบาน และมีอาการทางประสาท เป็นต้น สีที่มีอิทธิพลต่อความปลอดภัยในการทำงานที่ควรนำมาพิจารณา คือ สีแดง ถือเป็นสีแห่งความร้อน เพราะเป็นสีที่มีความเกี่ยวข้องกับประสบการณ์การรับรู้ถึงสีแดงของเปลวไฟหรือโลหะที่ร้อนแดง ซึ่งให้ความรู้สึกที่ตื่นเต้น ร้อนแรง หากเพ่งมองเป็นเวลานาน ๆ อาจทำให้แสบตาและพร่ามัวได้

สีน้ำเงิน ถือเป็นสีแห่งความร่มเย็น สงบสุขเนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับการรับรู้ถึงท้องฟ้าและอากาศที่หนาวเย็น นอกจากนี้ สีน้ำเงินยังให้ความรู้สึกที่วัตถุดูเหมือนจะอยู่ห่างไกลกว่าที่เป็นจริง ฉะนั้น สีน้ำเงินไม่ควรนำไปใช้ในบริเวณพื้นที่อันตราย หรือใกล้ๆ กับเครื่องจักรกลที่เคลื่อนไหวภายในโรงงาน เพราะจะทำให้เกิดอันตรายได้

2.6.2.3 หลักเกณฑ์ในการออกแบบ คือ คือแนวทางเบื้องต้นหวานแนวทางในการนำเอาเหตุผลส่วนพื้นฐานในการออกแบบมาทำการจัดวางในพื้นที่ให้ได้องค์ประกอบของรูปทรงผลิตภัณฑ์ที่ควรจะมีซึ่งจะประกอบด้วย

(1) ความเป็นหน่วยหรือเอกภาพ (UNITY) เป็นการทำยั้งถึงผลิตภัณฑ์ทั้งหมดที่ทำการออกแบบโดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ประเภทที่ประกอบการหลายหน่วย เป็นชื่อเรามีหลายลายผ้ามัดย้อมผ้าประดับและตกแต่งลวดลายสีเส้นประเภทสะพานควรจะออกแบบให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันไปด้วยกันได้เพราะมีความสอดคล้องสัมพันธ์กันซึ่งก็คือ มีความเป็นเอกภาพนั่นเองแต่ถ้า

ผลิตภัณฑ์ใดไม่มีความเป็นเอกภาพก็จะดูแตกกรงอยู่ร่วมกันไม่ได้ภาพลักษณ์และความรู้สึกของผู้ที่พบเห็นในสะพานจะดูเหมือนว่าไม่ได้เข้าเป็นชุดเดียวกันความสัมพันธ์ทางศิลปะสูญเสียไป

วิธีการที่จะออกแบบให้ดูมีเอกภาพใน โครงการออกแบบรูปทรงที่เป็น 3 มิติ เช่นในสะพานต่าง ๆ นั้นจะทำได้ 2 วิธีคือ การซ้ำ และการออกแบบหลากหลาย

การซ้ำ (REPETITION) คือการออกแบบรูปทรงที่เหมือนอย่างการรวมทางรูปแบบลวดลายหรือสีสันทันเป็นชุดเดียวกัน

การออกแบบหลากหลาย (VARIETY) คือ การออกแบบรูปทรงคล้อยจองกัน เป็นลักษณะการแปรเปลี่ยนจากการสำคัญซึ่งจะเกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายจึงสามารถออกแบบให้เกิดความหลากหลายที่คล้ายคลึงกันแต่ไม่เหมือนกัน

นอกจากนี้ในทางงาน 2 มิติ เช่น การตกแต่งสีสันทัน ลวดลาย บนตัวผลิตภัณฑ์ การออกแบบให้มีเอกภาพก็จะต้องคำนึงถึง

เอกภาพของส่วนประกอบของการออกแบบ เช่น เส้นนำหน้าช่องว่างสีทางศิลปะที่จะก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์เกิดเอกภาพที่สมบูรณ์สวยงามนอกเหนือจากรูปทรงโดยมีหลักการทำให้เกิดเอกภาพขึ้นโดย 2 ลักษณะใหญ่ๆคือ Opposition และ Transition

Opposition จะเป็นลักษณะของการใช้ทฤษฎีองค์ประกอบศิลป์ในหลักของการขัดแย้งเพื่อให้เกิดจุดเด่นนำไปสู่จุดสมดุลแห่งเอกภาพ

Transition จะเป็นลักษณะของการใช้ทฤษฎีองค์ประกอบศิลป์ในลักษณะของการเชื่อมประสานโดยตัวกลางเป็นตัวเชื่อมเพื่อให้ส่วนประกอบหรือธาตุทางศิลปะต่าง ๆ นั้นเกิดการยึดติดนำไปสู่จุดสมดุลแห่งเอกภาพ

(2) ความสมดุลเป็นการคำนึงถึงความถ่วงในส่วนซ้ายขวาของตัวผลิตภัณฑ์ที่พอดีในด้านของรูปทรงตลอดจนถึงเรื่องของการถ่วงน้ำหนักในการที่จะออกแบบให้ผลิตภัณฑ์สามารถทรงตัวในการวางตัวได้ดีไม่โคลนล้มง่ายในเรื่องของความสมดุลนี้มีหลักอยู่ 3 ลักษณะ คือ สมดุลในลักษณะเข้ากัน สมดุลในลักษณะไม่เท่ากัน และสมดุลในลักษณะจุดศูนย์ถ่วง

สมดุลในลักษณะเข้ากัน คือ รูปทรงที่มีความเท่ากันทั้งสองด้านซ้ายขวาหรือที่เรียกว่าสมมาตรในทางธรรมชาติคือรูปทรงมนุษย์คือสมดุลทั้งสัดส่วนของรูปทรงและทางสายตาของผู้ที่มองรูปทรงเหล่านั้นในผลิตภัณฑ์จากพบเห็นมากที่สุดเนื่องจากผลิตภัณฑ์นั้นเป็นสิ่งที่สนองตอบทางด้านกายผู้ใช้ได้ใช้ประโยชน์เพื่อความจำเป็นหรือความสะดวกสบายในการดำรงชีวิตในทางธรรมชาติอย่างที่ว่าแล้วว่ารูปทรงมนุษย์คือรูปทรงที่สมดุลในลักษณะเท่ากันนั้นคือความเป็นจริงทางธรรมชาติของร่างกายมนุษย์ความสัมพันธ์ร่างกายมนุษย์ที่จะต้องสัมผัสสิ่งของผลิตภัณฑ์ต่างๆ นั้นจะต้องสะดวกตามความเป็นจริงหรือสรีระร่างกายดังกล่าวประกอบกับกระบวนการผลิตในระบบอุตสาหกรรมและกลไกภายในที่มีอยู่ในตัวผลิตภัณฑ์ความสมดุลแบบมีสระเอออำนาจและตอบสนองเรื่องดังกล่าวได้เหมาะสมที่สุดตัวอย่างที่ชัดเจนของผลิตภัณฑ์ที่สมดุลในลักษณะเท่ากันเช่นขวดต่างๆ และกันชุดเครื่องเสียงเครื่องรับโทรทัศน์นาฬิกาโดยเฉพาะเครื่องใช้ไฟฟ้าบางประเภทเช่นเครื่องรับโทรทัศน์หรือตู้อาหารอาจ จะมีการออกแบบหน้าปิดหรือตำแหน่งปุ่ม ปรับต่างๆอนเอียงไปข้างใดข้างหนึ่งไม่มีทั้งสองข้างแต่ในทางการออกแบบก็ได้เผื่อพื้นที่ของกรอบหรือรอไว้เป็นบริเวณกว้างซึ่งเป็นลักษณะของการสมดุลในลักษณะของการคาดคะเน

สมดุลในลักษณะไม่เท่ากัน คือ รูปทรงที่มีลักษณะดูแล้วไม่เท่ากันหรือไม่เหมือนกันทางด้านซ้ายและขวาการสมดุลลักษณะนี้นิยมมากในงานจิตรกรรมเนื่องจากงานจิตรกรรม

เป็นงานที่สนองตอบในด้านจิตใจใช้การมองดูความงามด้วยสายตาไม่ได้ใช้ประโยชน์เหมือนผลิตภัณฑ์ซึ่งจำเป็นต้องใช้การสมดุลแบบไม่เท่ากันเนื่องจากดูแล้วไม่เบื่อหน่ายง่ายมองได้งานการสมดุลในลักษณะไม่เท่ากันนี้ ถึงแม้ว่าจะไม่เท่ากันในด้านขนาดรูปร่างมวลแต่ในการออกแบบสามารถทำให้ดูแล้วเกิดความสมดุลได้ในความรู้สึกด้วยน้ำหนักเส้นสีหรือถ้าเป็นอื่นๆโดยไม่ดูโน้มเอียงไปในทางซ้ายหรือขวาบนหรือล่างผลิตภัณฑ์ที่มีการออกแบบให้สมดุลในลักษณะนี้เช่นแกลลอนน้ำมันเครื่อง 1 ถึง 5 ลิตรบางยี่ห้อที่จำเป็นต้องมีหูหิ้วอยู่อีกด้านหนึ่งหรือเน้นรูปแบบให้มีคอขวดโน้มเอียงหรือเสียงเพื่อสะดวกในการเทหรือใช้งานลักษณะผลิตภัณฑ์เช่นนี้จัดว่าเป็นประเภทรูปร่างอำนวยไปตามประโยชน์ในการใช้งานนอกจากนี้ก็จะมผลิตภัณ์ประเภทเครื่องปั้นดินเผาหรือเครื่องแก้วที่เน้นในด้านของการเป็นสินค้าตั้งโชว์พวกแจกันขวดบางประเภทที่เจาะจงออกแบบให้มีลักษณะสมบูรณ์ไม่เท่ากันในรูปทรงเพื่อมีจุดประสงค์ในด้านความทันสมัยแตกต่างไม่จำเจและดูไม่เบื่อหน่าย

สมดุลในลักษณะจุดศูนย์ถ่วง คือ งานผลิตภัณฑ์ส่วนมากเป็นงาน 3 มิติลอยตัวผลิตภัณฑ์บางประเภทที่มีลักษณะตรงสูงขลุ่ย และจะต้องวางตั้งในฐานที่แคบจำเป็นที่จะต้องศึกษาเรื่องจุดศูนย์ถ่วงซึ่งเป็นจุดที่อยู่บริเวณศูนย์กลางของรูปทรงต่างๆเป็นแนวเส้นดิ่งที่ 3 แอ่งน้ำหนัก 2 ด้าน Portal Gun แต่ถ้าน้ำหนัก 2 ห้างดังกล่าวไม่เท่ากันก็จะเกิดการทรงตัวที่ไม่ดีโค่นล้มง่ายการเคลื่อนไหวกิริยาท่าทางต่างๆของมนุษย์ไม่ว่าจะวิ่งยืนเดินก้มเพียงข้างขวาแนวจุดศูนย์ถ่วงนี้จะเดินไปตามกิริยานั้นนั่นคือจุดศูนย์ถ่วงที่เกิดขึ้นในทางธรรมชาติแต่ผลิตภัณฑ์นั้นจะมีความคงรูปอยู่เสมอไม่สามารถเคลื่อนที่ได้เหมือนร่างกายมนุษย์จำเป็นจะต้องศึกษาจุดศูนย์ถ่วงให้ถูกต้องในสุพรรณที่เกี่ยวข้อก็เช่นกวาดจัดการจะตักน้ำทรงสูงเก้าอี้เป็นต้นผลิตภัณฑ์ต่างๆเหล่านี้ต้องการทรงตัวในทางสูงที่เหมาะสมไม่ว่าจะเป็นการสมดุลในลักษณะเท่ากันหรือไม่เท่ากันก็ตามและยังจะต้องมีการรับน้ำหนักในส่วนของการใช้งานอีกเช่นปวดต้องใส่น้ำแจกันใส่ดอกไม้กระตักน้ำจะต้องมีน้้ำและรับแรงกดของผู้ใช้งานเก้าอี้ต้องรับรอน้ำหนักของผู้นั่ง การโค่นล้มได้ง่ายของผลิตภัณฑ์ดังกล่าวนี้จะไม่เกิดถ้านักออกแบบศึกษาและออกแบบรูปทรงให้ถูกต้องตามหลักของการคำนวณหาจุดศูนย์ถ่วง

ในเรื่องของจุดศูนย์ถ่วงนี้ ทวิส เพ็งสา (2528 : 53 - 57) ได้กล่าวไว้ว่ามีหลักการพิจารณาดังนี้

รูปทรงของฐานผลิตภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดความมั่นคงคือการออกแบบตัวฐานให้มั่นคง

รูปร่างที่มีความมั่นคงไม่ล้มง่ายของตัวผลิตภัณฑ์คือตัวผลิตภัณฑ์เองต้องมั่นคง การแก้ปัญหารูปร่างที่มีความสูงมากไม่ให้ล้มง่ายคือผลิตภัณฑ์ที่มีความสูงความสมดุลในจุดศูนย์ถ่วงจะต้องพอดีกัน

(3) ความสัมพันธ์ทางศิลปะ

ส่วนเด่นและส่วนรองหมายถึงการเน้นให้เกิดมีความโดดเด่นในทางศิลปะดูแล้วเกิดความน่าสนใจประทับใจแก่ผู้พบเห็นจุดที่เน้นอาจจะเป็นสิรูปทรงลวดลายหรือพื้นผิวของผลิตภัณฑ์ในการเน้นจุดเด่นอ้วนมีตำแหน่งไม่กระจายทั่วทั้งตัวผลิตภัณฑ์เพราะถ้าจุดเด่นเกิดทั่วไปเหมือนเหมือนกันจะกลายเป็นความกลมกลืนทันทีครมมีตำแหน่งอื่นเป็นจุดส่วนรองขายจุดเด่นนั่นเองแต่มีความสำคัญรองไปตามลำดับจะช่วยให้เกิดความลดหล่นทางผลงานการออกแบบดูแล้วเกิดความนุ่มนวล

จังหวะลีลาหมายถึงความสัมพันธ์ในทางความรู้สึกเคลื่อนไหวในระยะความถี่ความห่างของสัดส่วนช่วงล่างเป็นการรวมเอาการทำการของทัศนธาตุเข้าด้วยการอย่างสมบูรณ์มี

จังหวัดที่ลงตัวพอดีแล้วเกิดความรู้สึกไม่น่าเบื่อ นพวรรณ หมั่นทรัพย์ (2539 : 173 - 177) ได้กล่าว
ว่าจังหวัดสีลามีอยู่ 3 ชนิดคือ

จังหวัดที่ซ้ำกัน คือซ้ำกันด้วยเส้นสีรูปร่างหรือแม้กระทั่งค่าน้ำหนักของสีและ
พื้นผิวซึ่งเป็นส่วนประกอบของการประกอบแต่ถ้าการซ้ำนั้นรูปทรงเหมือนกันหมดจะเกิดความรู้สึก
เบื่อหน่ายการสร้างขนาดให้มีความแตกต่างกันจะทำให้ดูมีความน่าสนใจมากขึ้น

จังหวัดที่สลับกัน เป็นจังหวัดที่รวมการซ้ำและมีการสลับข้ามระหว่างกาลครั้ง
นั้นทำให้ดูแปลกไปอีกแบบหนึ่ง

จังหวัดต่อเนื่อง เป็นจังหวัดสีลาที่ต่อเนื่องมีลักษณะการสามของรูปทรงที่มี
การเปลี่ยนแปลงในลักษณะปกติเป็นระยะๆ จังหวัดแบบนี้มักจะเป็นการเปลี่ยนแปลงของรูปทรงไป
เรื่อยๆ

ความแตกต่าง หมายถึงความประสงค์ของนักออกแบบที่ต้องการออกแบบให้
เกิดความขัดแย้งในเรื่องใดเรื่องหนึ่งของส่วนต่างๆในตัวผลิตภัณฑ์เพื่อแก้ปัญหาความซ้ำซากจำเจที่จะ
ก่อให้เกิดความเบื่อหน่ายความแตกต่างจากช่วยให้เกิดความแปลกใหม่ตื่นเต้นเร้าใจ

ความกลมกลืน หมายถึงความเหมาะสมพอดีเข้ากันได้โดยไม่ขัดแย้งหรือขัดตา
นักออกแบบสามารถพิจารณาความกลมกลืนมาใช้ในการออกแบบได้ 3 ลักษณะ วัฒนธรรม จุฑะวิภาต
(2527 : 108) ได้ให้ความหมายของความกลมกลืน 3 ลักษณะ ดังนี้

การออกแบบให้กลมกลืนด้านความคิดตัวอย่างเช่นการออกแบบบ้านของ
ประเทศทางตะวันออกที่เหมาะสมกับอากาศร้อนบ้านของประเทศตะวันตกที่เหมาะสมกับอากาศเย็น

การออกแบบให้กลมกลืนด้วยรูปทรงสีลักษณะผิวความอ่อนแก่ซึ่งออกแบบโดย
เลือกใช้ข้อแตกต่างที่กลมกลืนกัน

การออกแบบให้กลมกลืนตามธรรมชาติ ตัวอย่างเช่นลักษณะของคนต้นไม้สัตว์
เหล่านี้มีลักษณะที่ธรรมชาติสร้างขึ้นมาอย่างพอเหมาะกลมกลืนกัน

2.7 ข้อมูลเกี่ยวกับกรอบแนวคิดในการออกแบบ

2.7.1 องค์ประกอบของภูมิปัญญา (เอี่ยม ทองดี. 2541:49-72)

2.7.1.1 ความคิด เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ที่เรียกว่า Cognitive System ซึ่ง
ประกอบด้วยระบบประสาท ระบบสมอง และต่อมต่างๆ ทำหน้าที่คิดให้แก่ร่างกาย และนักมนุษย
วิทยาเชื่อว่าทำงานอยู่นอกเหนือจากการบงการของร่างกาย ทั้งส่วนที่เป็นจินตนาการและผลของการ
วิเคราะห์และสังเคราะห์จากสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและสังคมวัฒนธรรม ความคิดดังกล่าวนี้
จะเป็นแหล่งสำคัญหรือที่มาของความรู้อันเป็นองค์ประกอบของภูมิปัญญาในลำดับถัดไป

2.7.1.2 ความรู้ มีการนำมาใช้ในลักษณะต่างๆ เช่น องค์ความรู้ ภูมิรู้ ปรากฏอยู่ใน
ความคิด ทฤษฎีญาณวิทยาที่ว่าด้วยทฤษฎีแห่งความรู้ การสืบค้นกำเนิดแห่งความรู้ และธรรมชาติ
ของความรู้ การหาคำตอบว่าตรงกับความเป็นจริงหรือไม่ หรือว่าความรู้เป็นเพียงการพิจารณา
เทียบเคียง ซึ่งไม่ตรงกับข้อเท็จจริงและยังสืบค้นความรู้เรื่องกาล อวกาศ เนื้อสาร สัมพันธภาพ และ
ความเป็นเหตุเป็นผล องค์ความรู้เป็นหมวดๆ ความรู้หรือองค์ความรู้เป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของภูมิ
ปัญญาที่กล่าวข้างต้น

2.7.1.3 ความเชื่อ เป็นพื้นฐานสำคัญยิ่งของสังคมมนุษย์ มนุษย์แต่ละกลุ่มมีความ
เชื่อแตกต่างกันไป ซึ่งความเชื่อก็คือความศรัทธาหรือยึดมั่นถือมั่น ซึ่งเป็นแกนสำคัญในการดำเนินชีวิต

และความมั่นคงของสังคม ความเชื่อมีอยู่หลายระดับทางในการดำเนินชีวิตประจำวันอันเป็นความเชื่อ โดยทั่วไปและความเชื่อที่เกี่ยวกับวิญญาณ โลกนี้ โลกหน้า ความดี ความชั่ว นรก สวรรค์ บาปบุญคุณโทษ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งในภูมิปัญญา

2.7.1.4 ค่านิยม คือ สิ่งที่ควรสนใจความปรารถนาอยากจะมี ปรารถนาจะเป็นที่ยกย่อง สรรเสริญ หรือเป็นสิ่งที่บังคับต้องทำ ต้องปฏิบัติ มีความรักและให้มีความสุขเมื่อได้เห็นหรือได้สิ่งเหล่านั้นมาค่านิยมจึงเป็นพื้นฐานของการจัดรูปแบบพฤติกรรมที่ปรากฏอยู่ภายใน และแสดงออกเป็นพฤติกรรมในลักษณะต่างๆทางกาย วาจา และความคิด โดยสรุป ค่านิยมเป็นพื้นฐานสำคัญทางภูมิปัญญา เป็นบ่อเกิดพฤติกรรมของบุคคลแต่ละสังคม

2.7.1.5 ความเห็น คือ ภาวะที่เกิดขึ้นหลังจากบุคคลหรือชุมชนได้พิจารณาและใคร่ครวญโดยรอบคอบแล้วจึงลงมติตัดสินใจว่าควรแสดงออกในลักษณะอย่างไร เช่น เห็นด้วย ทำตาม ยอมรับ ปฏิเสธ ร่วมมือ กระทบหรือดำเนินการ ด้วยเห็นว่าดี ชั่ว เหมาะสม ไม่เหมาะสม เป็นบาป เป็นบุญ ซึ่งความเห็นในลักษณะดังกล่าวนี้เป็นภูมิปัญญาประการหนึ่งที่มีผลสำคัญยิ่งต่อพฤติกรรมที่แสดงออกมาทางกาย วาจา และใจจิตใจ

2.7.1.6 ความสามารถ หมายถึง ศักยภาพและประสิทธิภาพที่มีอยู่ภายในบุคคล เช่น ชุมชนในการที่จะจัดเรื่องใดเรื่องหนึ่งในลักษณะเดียวกับสิ่งที่เรียกว่า “พรสวรรค์” ซึ่งเป็นผลมาจากลักษณะทางกายและจิตใจร่วมกัน โดยแต่ละคนหรือชุมชนย่อมจะต้องมีแตกต่างกัน เช่น การที่บางคนสามารถปาฐกถาได้ดี ลำดับเนื้อหาและการแสดงทุกอย่างเป็นที่ชื่นชม ถือว่าเป็นผลมาจากความสามารถที่มีอยู่ในบุคคลนั้นๆ ฉะนั้น ความสามารถจึงเป็นภูมิปัญญาอีกประการหนึ่ง

2.7.1.7 ความฉลาดไหวพริบ หมายถึง ทักษะที่ปรากฏอยู่ภายในจิตใจ หรือจิตวิญญาณ เป็นสิ่งที่สามารถนำมาใช้แก้ไขป้องกันควบคุมเหตุการณ์ต่างๆ ไม่ให้เกิดเป็นปัญหาขึ้นหรือให้เป็นไปตามที่ตนเองหรือชุมชนต้องการ

ดังนั้น องค์ประกอบของภูมิปัญญาจึงมีส่วนสำคัญทำให้ภูมิปัญญาที่มีอยู่เกิดคุณค่าและความภาคภูมิใจซึ่งได้แก่ ความคิดที่เกิดจากการจินตนาการจากสภาพแวดล้อมที่มีอยู่ในสังคม ความรู้ อาจเกิดจากภูมิความรู้ที่ได้จากการทดสอบทดลองหลายครั้งจนได้ความรู้ที่แท้จริง ความเชื่ออันเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตที่มีบาปบุญคุณโทษและจิตวิญญาณเข้ามาเกี่ยวข้อง ค่านิยมที่คนในสังคมให้การยกย่องเชิดชูว่าเป็นสิ่งดีงาม ควรค่าแก่การอนุรักษ์ให้มีการสืบทอดแก่ลูกหลาน ความเห็นที่เกิดจากพิชการรอบคอบจากชุมชนจนเกิดการยอมรับด้วยความจริงใจ ความสามารถอันเกิดจากพรสวรรค์หรือจากการฝึกฝนจนสามารถแก้ปัญหาของชุมชนได้ ความฉลาดไหวพริบการแก้ไข ย่อมเกิดขึ้นจากจินตนาการ ความรู้ ความสามารถ ความเชื่อ และค่านิยม การสั่งสมประสบการณ์ดังที่ได้กล่าวมาแล้วสามารถสร้างองค์ความรู้และสังเคราะห์ใหม่ให้มีความก้าวหน้าและนำมาใช้งานได้ดีมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.7.2 หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้านพักอาศัย (ธีรชัย สุขสด. 2544:88-92)

ผลิตภัณฑ์ที่ดีย่อมเกิดจากการออกแบบที่ดีในการออกแบบผลิตภัณฑ์นั้นออกแบบต้องคำนึงถึงหลักการทำการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณสมบัติผลิตภัณฑ์ที่ดีเอาไว้ว่าควรจะมีองค์ประกอบอะไรบ้างแล้วใช้ความคิดสร้างสรรค์วิธีการต่างๆ ที่ได้กล่าวมาเสนอแนวคิดให้ผลิตภัณฑ์มีความเหมาะสมตามหลักการออกแบบโดยหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์นั้นออกแบบควรคำนึงนั้นมีอยู่ 9 ประการ ดังนี้

2.7.2.1 หน้าที่ใช้สอย

หน้าที่ใช้สอยถือเป็นหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สำคัญที่สุดเป็นอันดับแรกที่ต้องคำนึงผลิตภัณฑ์ทุกชนิดต้องมีหน้าที่ใช้สอยถูกต้องตามเป้าหมายที่ตั้งไว้คือสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้อย่างมีประสิทธิภาพและสะดวกสบายผลิตภัณฑ์นั้นถือว่ามีประโยชน์ใช้สอยดีแต่ถ้าหากผลิตภัณฑ์ใดไม่สามารถสนองความต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพผลิตภัณฑ์นั้นก็จะถือว่ามีประโยชน์ใช้สอยไม่ดีเท่าที่ควร

สำหรับคำว่าประโยชน์ใช้สอยดีนั้น ดลต์ รัตนทัศนีย์ ได้กล่าวไว้ว่าเพื่อให้ง่ายแก่การเข้าใจขอให้ดูตัวอย่างการออกแบบมีดหั่นผักแม้ว่ามีดหั่นผักจะมีประสิทธิภาพในการหั่นผักให้ขาดได้ตามความต้องการแต่จะกล่าวว่ามีดนั้นมีประโยชน์ใช้สอยดียังไม่ได้จะต้องมีองค์ประกอบอย่างอื่นรวมอีกเช่นด้ามจับของมีดนั้นจะต้องมีความโค้งเว้าที่สัมพันธ์กับขนาดของมือผู้ใช้ซึ่งจะเป็นส่วนที่ก่อให้เกิดความสะดวกสบายในการหั่นผักด้วยและภายหลังจากการใช้งานแล้ว ยังสามารถทำความสะอาดได้ง่ายการเก็บและบำรุงรักษาจะต้องง่ายสะดวกด้วยประโยชน์ใช้สอยของมีดก็หลังจากครบถ้วนและสมบูรณ์ หน้าที่ใช้สอยนับว่าเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อนซับซ้อนมากผลิตภัณฑ์บางอย่างมีประโยชน์ใช้สอยตามที่ผู้คนที่ทั่วไปทราบเบื้องต้นว่ามีหน้าที่ใช้สอยแบบ นี้ แต่ความละเอียดอ่อนที่นักออกแบบได้คิดออกมานั้นได้ตอบสนองความสะดวกสบายอย่างเต็มที่เช่นมีดในครัวมีหน้าที่หลักคือใช้ความคมช่วยในการหั่นสับแต่เราจะเห็นได้ว่าการออกแบบมีดที่ใช้ในครัวอยู่มากมายหลายแบบหลายชนิดตามความละเอียดในการใช้ประโยชน์เป็นการเฉพาะที่แตกต่างเช่นมีดสำหรับปอกผลไม้มีดแล่นเนื้อสัตว์มีดสับกระดูก มีดบะช่อ มีดหั่นผักเป็นต้นซึ่งได้มีการออกแบบลักษณะแตกต่างกันออกไปตามการใช้งานถ้าหากมีการใช้มีดอยู่ชนิดเดียวแล้วใช้กันทุกอย่างตั้งแต่แรกเนื้อสับบะช่อสับกระดูกหั่นผักก็อาจจะใช้ได้แต่จะไม่ได้ความสะดวกเท่าที่ควรหรืออาจได้รับอุบัติเหตุขณะที่ใช้ได้เพราะไม่ใช่ประโยชน์ใช้สอยที่ได้รับการออกแบบมาให้ใช้เป็นการเฉพาะอย่าง

การออกแบบเก้าอี้ก็เหมือนการหน้าที่ใช้สอยเบื้องต้นของเก้าอี้คือใช้สำหรับนั่งแต่นั่งในกิจกรรมใดบ้างในห้องรับแขกขนาดลักษณะรูปแบบเก้าอี้ก็เป็นความสะดวกในการนั่งรับแขกพูดคุยกันนั่งรับประทานอาหารขนาดลักษณะเก้าอี้ก็เป็นความเหมาะสมกับโต๊ะอาหารนั่งเขียนแบบบนโต๊ะเขียนแบบเก้าอี้ ก็จะมีขนาดลักษณะที่ใช้สำหรับการนั่งทำงานเขียนแบบถ้าจะเอาเก้าอี้รับแขกมาใช้ นั่งเขียนแบบก็คงจะเกิดการเมื่อยล้าปวดหลังปวดคอแล้วนั่งทำงานได้ไม่นานด้วยอย่างดังกล่าวต้องการที่จะพูดถึงเรื่องของหน้าที่ใช้สอยของผลิตภัณฑ์ว่าเป็นสิ่งที่สำคัญและละเอียดอ่อนมากซึ่งนักออกแบบจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลอย่างละเอียด

2.7.2.2 ความปลอดภัย

สิ่งที่อำนวยความสะดวกได้มากเพียงใดย่อมมีโทษเพียงนั้นผลิตภัณฑ์ที่ให้ความสะดวกต่างๆมักเกิดจากเครื่องจักรกลและเครื่องใช้ไฟฟ้าการออกแบบควรคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ใช้ท่าหลีกเลี่ยงไม่ได้ก็ต้องแสดงเครื่องหมายไว้ให้ชัดเจนหรือมีคำอธิบายไว้

ผลิตภัณฑ์สำหรับเด็กต้องคำนึงถึงวัสดุที่เป็นพิษเวลาเด็กเอาเข้าปากกัดหรืออม निक ออกแบบจะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ใช้เป็น สำคัญมีการออกแบบบางอย่างต้องใช้เทคนิคที่เรียกว่าแบบธรรมดาแต่คาดไม่ถึงช่วยในการให้ความปลอดภัยเช่นการออกแบบหัวเกลียววอลว ล้าง แก๊ส หรือปุ่มเกลียว ล็อคใบพัดของพัดลมจากการมีการทางเกลียวเปิดให้ย้อนตรงกันข้ามกับเกียร์อัตโนมัติทั่วไปเพื่อความปลอดภัยสำหรับคนที่ไม่ทราบหรือเคยมือไปหมุนเล่นคือยิ่งหมุนก็ยิ่งขันแน่นเป็นการเพิ่มความปลอดภัยให้แก่ผู้ใช้

2.7.2.3 ความแข็งแรงความ

ผลิตภัณฑ์จะต้องมีความแข็งแรงในตัวของผลิตภัณฑ์หรือโครงสร้างเป็นความเหมาะสมในการที่นักออกแบบรู้จักใช้คุณสมบัติของวัสดุและจำนวนหรือปริมาณของโครงสร้างในกรณีที่เป็นผลิตภัณฑ์ที่จะต้องมีการรับน้ำหนักเช่นโต๊ะเก้าอี้ต้องเข้าใจหลักโครงสร้างและการรับน้ำหนักอีกครั้งต้องไม่ทิ้งเรื่องของความงามทางศิลปะเพราะมีปัญหาว่าถ้าใช้โครงสร้างให้มากเพื่อความแข็งแรงจากเกิดสวนทางกับความงามนักออกแบบจะต้องเป็นผู้ดึงเอาสิ่งสองสิ่งนี้เข้ามาอยู่ในความพอดีให้ได้

ส่วนความแข็งแรงของตัวผลิตภัณฑ์เองนั้นก็ขึ้นอยู่กับที่การออกแบบรูปร่างและการเลือกใช้วัสดุและประกอบกับการศึกษาข้อมูลการใช้ผลิตภัณฑ์ว่าผลิตภัณฑ์ดังกล่าวได้รับน้ำหนักหรือกระทบกระแทกอะไรหรือไม่ในขณะที่ใช้งานก็จะต้องทดลองประกอบกับการออกแบบไปด้วยแต่อย่างไรก็ตามความแข็งแรงของโครงสร้างหรือตัวผลิตภัณฑ์นอกจากเลือกใช้ประเภทของวัสดุโครงสร้างที่เหมาะสมแล้วยังต้องคำนึงถึงความประหยัดควบคู่กันไปด้วย

2.7.2.4 ความสะดวกสบายในการใช้

นักออกแบบต้องศึกษาวิชากายวิภาคเชิงกลเกี่ยวกับสัดส่วนขนาดไรซ์ขีดจำกัดที่เหมาะสมสำหรับอวัยวะส่วนต่างๆในร่างกายของมนุษย์ทุกเพศทุกวัยซึ่งจะประกอบด้วยความรู้ทางด้านขนาดสัดส่วนมนุษย์ด้านสรีรศาสตร์ จะทำให้ทราบขีดจำกัดความสามารถของอวัยวะส่วนต่างๆในร่างกายมนุษย์เพื่อใช้ประกอบการออกแบบหรือศึกษาด้านจิตวิทยาซึ่งความรู้ในด้านต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ทำให้นักออกแบบออกแบบและกำหนดขนาดส่วนโค้งส่วนเว้าส่วนตรง ส่วนแคบของผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมกับร่างกายหรืออวัยวะของมนุษย์ที่ใช้ก็จะเกิดความสะดวกสบายในการใช้การไม่เมื่อยมือหรือเกิดการล้าในขนาดที่ใช้ไปนาน ๆ ผลิตภัณฑ์ที่จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาวิชาดังกล่าวก็จะเป็นผลิตภัณฑ์ที่ผู้ใช้ต้องใช้อวัยวะร่างกายไปสัมผัสเป็นเวลานานเช่นเก้าอี้ตามเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ การออกแบบภายในห้องโดยสารรถยนต์ที่มีมือจับรถจักรยานปุมสัมผัสต่าง ๆ เป็นต้นผลิตภัณฑ์ที่ยกตัวอย่างมานี้ถ้าผู้ใช้ผู้ใช้ได้เคยใช้มาแล้วเกิดความไม่สบายร่างกายขึ้นก็แสดงว่าศึกษาวิชากายวิภาคเชิงกลไม่ดีพอแต่ทั้งนี้ก็ต้องศึกษาผลิตภัณฑ์ดังกล่าวให้ดีกว่าก่อนจะไปเหมาว่าผลิตภัณฑ์นั้นไม่ดีเพราะผลิตภัณฑ์บางชนิดผลิตมาจากประเทศตะวันตกซึ่งออกแบบโดยใช้มาตรฐานผู้ใช้ของชาวตะวันตกที่มีรูปร่างใหญ่โตกว่าชาวเอเชียเมื่อชาวเอเชียนำมาใช้อาจจะไม่พอดีหรือหลวมไม่สะดวกในการใช้งานนักออกแบบจึงจำเป็นต้องศึกษาสัดส่วนร่างกายของชนชาติหรือเผ่าพันธุ์ที่ใช้ผลิตภัณฑ์เป็นเกณฑ์

2.7.2.5 ความสวยงาม

ผลิตภัณฑ์ในยุคปัจจุบันนี้ความสวยงามนับว่ามีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าหน้าที่ใช้สอยเลยความสวยงามจะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อเพราะประทับใจส่วนหน้าที่ใช้สอยจะดีหรือไม่ดีต้องใช้เวลาอีกกระยะหนึ่งคือใช้ไปเรื่อย ๆ ก็จะทำให้เกิดข้อบกพร่องในหน้าที่ใช้สอยให้เห็นภายหลังผลิตภัณฑ์บางอย่างความสวยงามก็คือหน้าที่ใช้สอยนั่นเองเช่นผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของโชว์ตึกต่าง ๆ ซึ่งผู้ซื้อเกิดความประทับใจในความสวยงามของผลิตภัณฑ์ความสวยงามจากเกิดจากสิ่ง 2 สิ่งด้วยกันก็คือรูปร่างและสีการกำหนดรูปร่างและสีในงานออกแบบผลิตภัณฑ์ไม่เหมือนกับการกำหนดรูปร่างสีในงานศิลปะแขนงอื่น ๆ เช่นจิตรกรรมซึ่งสามารถที่จะแสดงหรือกำหนดรูปร่างสีได้ตามความนึกคิดของจิตรกรที่ต้องการแต่ในงานออกแบบผลิตภัณฑ์เป็นในลักษณะศิลปะอุตสาหกรรมจะทำ ตามความชอบความรู้สึกนึกคิดของนักออกแบบแต่เพียงผู้เดียวไม่ได้จำเป็นต้องยึดข้อมูลและกฎเกณฑ์ผสมผสานรูปร่างและสีสนให้เหมาะสม

ด้วยเหตุของความสำคัญของรูปร่างและสีที่มีผลต่อผลิตภัณฑ์นักร้องแบบจึงจำเป็นต้องศึกษาวิชาทฤษฎีหรือหลักการออกแบบในวิชาทฤษฎีสีซึ่งเป็นวิชาทางด้านของศิลปะแล้วนำมาประยุกต์ผสมผสานเข้ากับศิลปะทางด้านอุตสาหกรรมให้เกิดความกลมกลืน

2.7.2.6 ราคา

ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นมาขายนั้นย่อมต้องมีข้อมูลด้านผู้บริโภคและการตลาดที่ได้ค้นคว้าและสำรวจแล้วผลิตภัณฑ์ย่อมจะต้องมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะใช้ว่าเป็นคนกลุ่มใดฐานะเป็นอย่างไรมีความต้องการใช้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์นี้เพียงใดนักร้องแบบก็จะเป็นผู้กำหนดแบบผลิตภัณฑ์ประมาณราคาขายให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่จัดซื้อได้ การจะได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์ที่มีราคาเหมาะสมกับผู้ซื้อนั้นก็อยู่ที่การเลือกใช้ชนิดหรือเกรดของวัสดุ และเลือกวิธีการผลิตที่ง่ายรวดเร็วเหมาะสม

ภาษาอังกฤษอย่างไรก็ดีถ้าประมาณการออกมาแล้วปรากฏว่าราคาค่อนข้างจะสูงกว่าที่กำหนดไว้ก็อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาองค์ประกอบด้านต่าง ๆ กันใหม่แต่ก็ยังต้องคงไว้ซึ่งคุณค่าของผลิตภัณฑ์นั้นเรียกว่าเป็นวิธีการลดค่าใช้จ่าย

2.7.2.7 การซ่อมแซมง่าย

หลักการนี้คงจะใช้กับผลิตภัณฑ์เครื่องจักรกลเครื่องยนต์เครื่องใช้ไฟฟ้าต่างๆที่มีกลไกภายในซับซ้อนอะไหล่บางชิ้นย่อมต้องมีการเสื่อมสภาพไปตามอายุการใช้งานหรือการใช้งานในทางที่ผิดนักร้องแบบย่อมที่จะต้องศึกษาถึงตำแหน่งในการจัดวางกลไกแต่ละชิ้นตลอดจนน็อตสกรูเพื่อที่จะได้ออกแบบส่วนของฝากรอบบริเวณต่างๆให้สะดวกในการถอดซ่อมแซมหรือเปลี่ยนอะไหล่ได้ง่าย

2.7.2.8 วัสดุและวิธีผลิต

ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตด้วยวัสดุสังเคราะห์อาจมีกรรมวิธีการเลือกใช้วัสดุและวิธีผลิตได้หลายแบบแต่แบบหรือวิธีใดถึงจะเหมาะสมที่สุดที่จะไม่ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงกว่าที่ประมาณฉะนั้นนักร้องแบบโครงสร้างต้องศึกษาเรื่องวัสดุและวิธีผลิตให้ลึกซึ้งโดยเฉพาะวัสดุจำพวกพลาสติกในแต่ละชนิดจึงมีคุณสมบัติทางกายภาพที่แตกต่างกันออกไปเช่นมีความใสทนความร้อนผิวมันวาวทนกรดต่างได้ดีไม่สิ้นเป็นต้นก็ต้องเลือกใช้คุณสมบัติดังกล่าวให้เหมาะสมกับคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ ที่พึงมีอยู่ในยุคสมัยนี้มีการรณรงค์ช่วยกันพิทักษ์สิ่งแวดล้อมด้วยการใช้วัสดุที่นำกลับมาหมุนเวียนมาใช้ใหม่ก็ยังทำให้นักร้องแบบย่อมต้องมีบทบาทเพิ่มขึ้นอีกคือเป็นผู้ช่วยพิทักษ์สิ่งแวดล้อมด้วยการเลือกใช้วัสดุที่หมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ได้ที่เรียกว่า “รีไซเคิล”

2.7.2.9 การขนส่ง

นักร้องแบบต้องคำนึงถึงการประหยัดค่าขนส่งการขนส่งสะดวกหรือไม่และยาใกล้หรือ ระยะไกลกินเนื้อที่ในการขนส่งมากน้อยเพียงใดการขนส่งทางบกทางน้ำหรือทางอากาศต้องทำการบรรจุหีบห่ออย่างไรถึงจะทำให้ผลิตภัณฑ์ไม่เกิดการเสียหายชำรุดขนาดของตู้คอนเทนเนอร์บรรจุสินค้าหรือเนื้อที่ที่ใช้ในการขนส่งมีขนาดกว้าง ยาวสูงเท่าไร หรือในกรณีที่ผลิตภัณฑ์ที่ทำการออกแบบมีขนาดใหญ่โตยาวมากเช่นเตียงหรือพัดลมแบบตั้งพื้นนักร้องแบบก็ควรที่จะคำนึงถึงเรื่องการขนส่งตั้งแต่ขั้นตอนของการออกแบบกันเลยทีเดียวคือออกแบบให้มีชิ้นส่วนสามารถถอดประกอบได้ง่ายสะดวกเพื่อทำให้หีบห่อมีขนาดเล็กที่สุด สามารถบรรจุได้ในลังที่เป็นขนาดมาตรฐานเพื่อการประหยัดค่าขนส่งเมื่อผู้ซื้อซื้อไปก็สามารถที่จะขนส่งได้ด้วยตนเองนำกลับไปบ้างก็สามารถประกอบชิ้นส่วนให้เข้ารูปเป็นผลิตภัณฑ์ได้โดยสะดวกด้วยตนเอง

เรื่องหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ได้กล่าวมาทั้ง 9 ข้อนี้เป็นหลักการที่นักออกแบบผลิตภัณฑ์ต้องคำนึงถึงเป็นหลักการทางสากลที่ได้กล่าวไว้ในขอบเขตอย่างกว้างครอบคลุมผลิตภัณฑ์ไว้ทั่วทุกกลุ่มทุกประเภทในผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดนั้นอาจจะไม่ต้องคำนึงหลักการดังกล่าวครบทุกข้อก็ได้ซึ่งอยู่กับความซับซ้อนของผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์บางชนิดก็อาจจะต้องคำนึงถึงหลักการดังกล่าวครบถ้วนทุกข้อเช่นออกแบบผลิตภัณฑ์ไม้แขวนเสื้อก็ควรจะเน้นหลักการด้านประโยชน์ใช้สอยความสะดวกในการใช้และความสวยงามเป็นหลักคงจะไม่ต้องไปคำนึงถึงด้านการซ่อมแซมเพราะไม่มีกลไกซับซ้อนอะไรหรือการขนส่งเพราะขนาดจำกัดตามประโยชน์ใช้สอยบังคับเป็นต้นในลักษณะที่ผลิตภัณฑ์บางอย่างเช่นการออกแบบผลิตภัณฑ์รถยนต์ก็จำเป็นที่นักออกแบบจะต้องคำนึงถึงหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ครบทั้ง 9 ข้อเป็นต้น

2.7.3 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการประเมินความพึงพอใจ (กิตติคุณ วัฒนะ จุฑะวิภาต. 2553:24-25)

การซื้อเครื่องเรือนควรพิจารณาถึงหัวข้อต่อไปนี้

2.7.3.1 วัสดุและฝีมือช่าง เครื่องเรือนที่ดีต้องมีพื้นฐานจากการเลือกใช้วัสดุที่ดี ประกอบกับฝีมือช่างที่ทำงานถึงการตกแต่งขั้นสุดท้าย การเลือกซื้อเครื่องเรือนจึงต้องพิจารณาตั้งแต่ วัสดุที่ใช้ทำว่าใช้ของดีแข็งแรงทนทานหรือไม่ และพิจารณาถึงความประณีตในการประกอบเป็นเครื่อง เรือนด้วย

2.7.3.2 ประโยชน์ใช้สอย พิจารณาว่าเครื่องเรือนนั้นสอดคล้องกับกิจกรรมที่ทำหรือไม่ ในกรณีห้องมีขนาดคับแคบควรเลือกเครื่องเรือนขึ้นที่ใช้ประโยชน์ได้ หลายอย่างและสามารถ พับเก็บให้เล็กลงได้เมื่อเลิกใช้งาน

2.7.3.3 ความสะดวกสบาย เครื่องเรือนที่ดีควรเคลื่อนย้ายได้สะดวก เช่น มีลูกล้อ อื่นๆ นอกจากจะใช้ สอยเกิดประโยชน์แล้วต้องให้ความสะดวกสบายแก่ผู้ใช้ควบคู่กันไปด้วย เช่น เก้าอี้ที่มีความกว้างความสูงพอดีทำให้นั่งได้อย่างสบาย เป็นต้น

2.7.3.4 ความงาม เครื่องเรือนที่สมบูรณ์ต้องมีความงามในตัว นับตั้งแต่รูปทรง สัดส่วน ความสมดุล การเน้นจุดเด่น ความกลมกลืน ลวดลาย นอกจากความงามในตัวเครื่องเรือนเอง แล้วยังต้องคำนึงถึงความเหมาะสมในการนำไปจัดวางในตำแหน่งที่ต้องการอีกด้วย

2.7.3.5 ราคา การพิจารณาถึงราคาที่เหมาะสมต้องพิจารณาประกอบกับสภาพวัสดุ ความประณีต ประโยชน์ใช้สอยของเครื่องเรือนนั้น รวมไปถึงค่าบำรุงรักษาและการซ่อมแซมด้วย ชาวบ้านหรือเปล่าหนังสืออันนั้นหรือเปล่ามหาวิทยาลัยเทคโนโลยี หรือเปล่าถ้าได้เหรียญทอง

2.7.3.6 ความพึงพอใจ นับเป็นสิ่งสำคัญในการเลือกซื้อเครื่องเรือนพระเจ้าของบ้าน ย่อมต้องเลือกเครื่องเรือนให้สอดคล้องกับอุปนิสัยของตน จะเห็นได้ว่าเครื่องเรือนสามารถบ่งบอก บุคลิกลักษณะและรสนิยมเจ้าของบ้านได้เป็นอย่างดี

2.7.4 หลักการส่งเสริมตลาด

วิธีการส่งเสริมการตลาด หรือสื่อที่จะใช้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการส่งเสริมให้เพิ่มยอดขาย เพิ่มกำไร สร้างภาพพจน์ที่ดีให้กับกิจการ ไม่สามารถจะประเมินผลวัดได้ในเชิงปริมาณ ดังนั้นจึงเป็น งานที่ยุ่ยากงานหนึ่งสำหรับผู้บริหารการตลาด การตัดสินใจเลือก Promotional Mix ที่จะให้ ประโยชน์สูงสุด จึงต้องศึกษาวิเคราะห์จากปัจจัยหลายประการ ที่มีอิทธิพลต่อการเลือกสื่อและวิธีการ ส่งเสริมการตลาดมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของสื่อและวิธีที่เลือกใช้

2.7.4.1 ลักษณะของตลาด กลุ่มเป้าหมายของการส่งเสริมการตลาด เป็นปัจจัยสำคัญที่จะต้องพิจารณา ตลาดเป้าหมายที่เป็นลูกค้ากลุ่มเด็ก การใช้พนักงานขายเพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ออมทำได้ง่ายและไม่สิ้นเปลืองมาก แต่หากลูกค้าเป็นกลุ่มผู้ซื้อที่มีจำนวนมาก อยู่กระจัดกระจายในหลาย ๆ ท้องที่ การใช้บุคคลติดต่อย่อมไม่อาจจะทั่วถึงได้ การใช้โฆษณาย่อมจะได้ผลดีกว่า สถานภาพของกลุ่มผู้ซื้อ ในฐานะผู้บริโภคคนสุดท้าย ผู้ค้าส่ง ผู้ค้าปลีก หรือโรงงานอุตสาหกรรม ย่อมมีผลต่อการเรียกวิธีการส่งเสริมการตลาดที่เหมาะสม การเสนอขายยารักษาโรค ส่วนที่ส่งเสริมไปสู่ผู้บริโภค จะใช้การโฆษณา แผ่นพับ โบปลิทต่างๆ แต่ส่วนที่ส่งเสริมไปสู่แพทย์ ต้องใช้พนักงานขาย และสินค้าตัวอย่างไปให้แพทย์ทดลองใช้ ร้านขายยา ต้องใช้พนักงานขายเดินไปติดต่อเสนอขาย

2.7.4.2 ลักษณะของผลิตภัณฑ์ (Nature of the product)

ลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่มีมาตรฐานแน่นอนมีกรรมวิธีการใช้ง่าย ๆ ไม่ต้องการบริการประกอบการจำหน่ายมากเหมาะจะใช้การส่งเสริมการตลาดโดยการโฆษณาแต่หากเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะยุ่งยากด้านเทคนิคต้องมีบริการประกอบไม่ว่าก่อนขายหลังการขายไม่มีมาตรฐานแน่นอน ผลิตภัณฑ์เช่นนี้ต้องการการอธิบายการแนะนำจากพนักงานขายมากดังนั้นผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายให้ตลาดผู้บริโภคจึงมีการโฆษณาผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ มากกว่าผลิตภัณฑ์เพื่อการอุตสาหกรรม (Industrial product) ในแต่ละประเภทของผลิตภัณฑ์ต้องการวิธีการส่งเสริมการตลาดไม่เหมือนกัน เครื่องจักรที่จำหน่ายในตลาดอุตสาหกรรมต้องการพนักงานขายมากกว่าการโฆษณาในตลาดผู้บริโภค เครื่องใช้ต่าง ๆ

2.7.4.3 วงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ (Stages of Product life Cycle)

ในขั้นแนะนำผลิตภัณฑ์ใหม่ออกสู่ตลาดกิจการต้องการใช้โฆษณาเพื่อสร้างความรู้จักให้กับบุคคลทั่ว ๆ ไปต้องการการจัดแสดงสินค้าเพื่อให้สะดุดตาแก่กลุ่มเป้าหมายได้มากขึ้นต้องการพนักงานขายที่จะให้คำแนะนำรายละเอียดเกี่ยวกับสินค้าได้และต้องการใช้ตัวอย่างหรือการสาธิตเพื่อให้เกิดการทดลองให้พิสูจน์ประโยชน์หรือคุณภาพของสินค้านั้นครั้งสินค้าผ่านเข้าสู่ชั้นตลาดเจริญเติบโตธุรกิจต้องการโฆษณาเพื่อกระตุ้นคู่แข่งชั้นต้องสร้างการจดจำตราสินค้าให้ได้ต้องใช้พนักงานขายเข้าไปปลุกดันให้ร้านค้าต่าง ๆ ในช่องทางการจำหน่ายสั่งซื้อสินค้าให้มากขึ้นต้องใช้การสร้างภาพพจน์ให้เด่นสำหรับสินค้าในช่วงนี้ในช่วงตลาดเจริญเติบโตเต็มที่คู่แข่งชั้นมีมากผู้ซื้อเริ่มเบื่อหน่ายต้องการสินค้าที่ใหม่แปลกกว่าดังนั้นจึงต้องอาศัยการส่งเสริมทางตลาดเรียกร้องความสนใจให้ยังคงซื้อสินค้าต่อ ๆ ไปด้วยการโฆษณาเตือนความจำหรือแจกของแถมชิงโชคคูปองแถมบ่มเพื่อทำให้ยังมีการซื้อต่อ ๆ ไปแต่กิจกรรมเหล่านี้ไม่อาจจะปฏิบัติตามลำพังต้องใช้ร่วมกับการใช้โฆษณาหรือตัวบุคคลพนักงานขายจะต้องทำงานหนักเพื่อปลุกดันให้สมาชิกในช่องทางจำหน่ายทำงานหนักเช่นกันในการพยายามขายมากขึ้นจะได้สั่งซื้อมากขึ้น

2.7.4.4 ราคาของผลิตภัณฑ์ (Price)

สินค้าที่มีราคาสูง ย่อมให้ส่วนต่างกำไรดีกว่าสินค้าที่มีราคาต่ำ ดังนั้น การเลือกใช้สื่อย่อมต้องคำนึงถึงในการสร้างภาพพจน์เสริมการกำหนดราคา หรือกำหนดตำแหน่งได้หรือไม่ อีกทั้งค่าใช้จ่ายในการเลือกใช้สื่อที่ราคาแพง จะเป็นภาระค่าใช้จ่ายสำหรับกิจการ ต่อกับการสร้างยอดขายหรือไม่

2.7.4.5 งบประมาณ (Budget)

สื่อที่ใช้แต่ละประเภทต้องการต้นทุนแตกต่างกันดังนั้นการเลือกใช้วิธีส่งเสริมการตลาด และสื่อที่จะใช้จะขึ้นอยู่กับจำนวนเงินงบประมาณการส่งเสริมการตลาดที่มีให้ต้องการทำโฆษณาทางโทรทัศน์ซื้อเวลาออกอากาศได้ 4 วัน ๆ ละ 30 วินาทีหมดทุนเพราะถึงโฆษณาอยู่เพียง 1 ล้านบาทเท่านั้นแต่การกำหนดงบประมาณจะต้องมีความระมัดระวังเช่นกันอาจได้ผลลัพธ์ไม่คุ้มงบประมาณที่ทุ่มเทไปในสื่อบางประเภทการกำหนดงบประมาณสำหรับส่งเสริมการตลาดควรมีความสัมพันธ์กับยอดขายที่คาดว่าจะได้รับอีกทั้งต้องพิจารณาจากงานหรือกิจกรรมที่ต้องทำเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมการตลาดนั้น ๆ แล้วจึงคำนวณจำนวนเงินที่ต้องการใช้อย่าใช้วิธีกำหนดเป็นจำนวนเงินก่อนตามความสามารถของกิจการแล้วนำมาแบ่งสรรว่าจะทำอะไรได้บ้างทำให้การใช้จ่ายงบประมาณทำส่งเสริมการตลาดไม่บังเกิดผลไม่มีประสิทธิภาพ (สุดาตวง เรื่องธุรกิจ. 2543, 265-285)

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม รวมไปถึงศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการขาย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการออกแบบให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งเอาไว้

2.8.1 งานวิจัยของสำนักงานวิจัยแห่งชาติ

วุฒิชัย วิภาทานัง (2559) ได้ศึกษาหัวข้อ การศึกษาและพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมงานจักสานประเภทผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ของตกแต่งและเครื่องเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมงานจักสานประเภท ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ผลิตภัณฑ์ของตกแต่งและเครื่องเรือน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาและประยุกต์ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมงานจักสานแบบใหม่ และ ในขั้นตอนสุดท้ายที่ได้หลังจากการพัฒนาและออกแบบคือศึกษาหาความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง ที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมงานจักสาน ที่ได้ออกแบบและพัฒนาขึ้น โดยพื้นที่หลักในการวิจัยและเก็บข้อมูลคือกลุ่มสร้างงานเครื่องจักสานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลเบื้องต้นได้แก่ ผู้จำหน่าย ช่างผู้ผลิต นักท่องเที่ยว ที่อยู่ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และแนวความคิดในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์คือ ต้องการประยุกต์รูปแบบเครื่องจักสานที่มีอยู่แล้วในชุมชน มาประยุกต์เพื่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ในรูปแบบใหม่ที่มีการใช้งานในรูปแบบใหม่ โดยผู้วิจัยได้มองเห็นข้อจำกัดในการสร้างงานของช่างผู้ผลิต ที่มีความถนัดเฉพาะด้านคือไม่สามารถที่จะสร้างงานในรูปแบบที่ยากและแปลกใหม่ได้ ก็เลยเน้นในเรื่องผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่แล้วที่หากันเป็นประจายู่มาประยุกต์และใช้รูปทรงเลขาคณิตเป็นหลักในการออกแบบ เพื่อให้เกิดการใช้งานแบบใหม่ รูปแบบใหม่ เน้นการผลิตที่ง่ายเพื่อเอื้อต่อเครื่องมือ และความสามารถของช่างผู้ผลิต เพื่อเพิ่มแนวทางในการผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์

ภาพที่ 2.27 รูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมงานจักสานประเภทผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ที่มา : วุฒิชัย วิภาทานัง

ผลที่ได้จากการออกแบบรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมงานจักสาน นั้นจากการศึกษาความพึงพอใจของผู้สนใจผลิตภัณฑ์สรุปได้ว่า ระดับความพึงพอใจของผู้ที่สนใจผลิตภัณฑ์ที่มีผลต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมงานจักสาน ด้านรูปแบบ ด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านความสวยงาม ด้านความคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรม ในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับที่ มาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า ด้านประโยชน์ใช้สอย มีความพึงพอใจอยู่ในระดับที่ มากที่สุด รองลงมาคือด้านรูปแบบ ด้านความคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรม ด้านความสวยงาม เรียงตามลำดับ

ศักดิ์ชาย ลิกขา และคณะ (2558) ได้ศึกษาหัวข้อ การพัฒนางานหัตถกรรมไม้ไผ่ในภาคอีสาน การวิจัยเพื่อพัฒนางานหัตถกรรมไม้ไผ่ในภาคอีสาน ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัยไว้ 4 ประการ คือ ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนางานหัตถกรรมไม้ไผ่ ศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคและปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าหัตถกรรมไม้ไผ่ในภาคอีสาน ออกแบบและพัฒนาเตาอบไม้ไผ่ที่เหมาะสมกับงานหัตถกรรม และ กำหนดแนวทางในการออกแบบและพัฒนางานหัตถกรรมไม้ไผ่ในภาคอีสาน ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริโภคมีพฤติกรรมการซื้อของผู้ซื้อสินค้าหัตถกรรมไม้ไผ่ มากกว่า 1 ครั้งต่อปี สมาชิกในครอบครัวที่เป็นผู้ใช้สินค้าส่วนใหญ่คือ คุณแม่ นอกจากนี้ ผู้ที่แนะนำให้ผู้ซื้อซื้อสินค้าหัตถกรรมไม้ไผ่ มักจะเป็นคนในครอบครัว ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าหัตถกรรมไม้ไผ่ พบว่า ให้ความสำคัญกับปัจจัย ส่วนประสมทางการตลาด หรือ 4 P's คือ Product Price Place และ Promotion ตามลำดับ สำหรับปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ พบว่า ปัจจัยที่มีผลมากที่สุดคือ ความเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมไทย รองลงมาคือ เป็นค่านิยมของสังคมไทย และผลิตภัณฑ์ช่วยสร้างการยอมรับในกลุ่ม เมื่อพิจารณาโดยรวมของปัจจัยต่างๆ ทั้งปัจจัยด้านการตลาด และปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าหัตถกรรมไม้ไผ่นั้นพบว่า ปัจจัยที่มี ผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าหัตถกรรมไม้ไผ่มากที่สุดคือความมีเอกลักษณ์ของความเป็นไทย ($\bar{x}=3.52$) รองลงมาคือ คุณภาพของผลิตภัณฑ์ ($\bar{x}=3.34$) และความเหมาะสมของราคาผลิตภัณฑ์ และค่านิยมในการใช้สินค้าไทย ($\bar{x}=3.32$) สำหรับการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนางานหัตถกรรมไม้ไผ่ในภาคอีสาน ผู้วิจัยได้พิจารณาจากปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 3 ส่วน ซึ่งพบว่า ส่วนของภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ผลิตส่วนใหญ่นิยมพัฒนางานจากภูมิปัญญาดั้งเดิม เช่น การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นใน

การอบรมคว้น (ร้อยละ 60.61) 2) ส่วนปัจจัยในด้านต่างๆ ที่เกิดจากการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ OTOP ในปี พ.ศ. 2544-2551 พบว่า สภาวะเศรษฐกิจมีผลกระทบต่องานหัตถกรรมไม้ไผ่อยู่ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 57.58) นโยบายภาครัฐมีผลกระทบต่องานหัตถกรรมไม้ไผ่อยู่ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 57.58) การให้ความช่วยเหลือของส่วนราชการส่วนใหญ่ให้ความช่วยเหลือด้านการอบรมให้ความรู้ (ร้อยละ 51.52) สิ่งที่ส่วนราชการให้ความช่วยเหลือนั้นตรงกับความต้องการ (ร้อยละ 48.48) และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้มาก (ร้อยละ 45.45) ผู้ผลิตส่วนใหญ่ต้องการให้ส่วนราชการช่วยเหลือในด้านการสนับสนุนงบประมาณ (ร้อยละ 66.67) ภาพแวดล้อมในการทำงานมีผลต่อการพัฒนางานไม้ไผ่ (ร้อยละ 66.67) หากมีการพัฒนาวัสดุทดแทนผู้ผลิตส่วนใหญ่เห็นว่าไม่เหมาะสม (ร้อยละ 87.88) ผู้ผลิตส่วนใหญ่เห็นว่าผู้ซื้อมีค่านิยมในการใช้ผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่เนื่องจากเป็นวัสดุธรรมชาติ (ร้อยละ 100.00) และในส่วนของภาวะวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนางานหัตถกรรมไม้ไผ่ในภาคอีสาน พบว่าผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่มีทั้งจุดเด่น จุดด้อย จุดเด่นเห็นว่าเป็นวัสดุธรรมชาติ (ร้อยละ 60.61) จุดด้อยที่เห็นว่ามีปัญหาอด รว (ร้อยละ 81.82) และข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนางานหัตถกรรมไม้ไผ่ในภาคอีสาน ผู้ผลิตส่วนใหญ่เห็นว่า ควรศึกษาหาวิธีการแก้ไขปัญหาอด รว (ร้อยละ 51.52) ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทั้งหมด ผู้วิจัยได้นำมาเป็นข้อกำหนดเบื้องต้น ในการทดลองออกแบบและสร้างเตาอบรมคว้นต้นแบบ จำนวน 4 เตาอบโดยเตาอบหมายเลข 4 เป็นเตาอบรมคว้นที่ได้รับการทดสอบแล้วว่า มีความเหมาะสมกับการนำมาใช้ในกระบวนการผลิตงานหัตถกรรมไม้ไผ่ ทั้งงานจักสานและงานเฟอร์นิเจอร์

บุญเรือง สมประจบ (2559) ในหัวข้อ หัตถกรรมจักสาน : การศึกษาภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านการผลิตโดยการมีส่วนร่วมชุมชน โดยมีรายละเอียด คือ งานหัตถกรรมจักสานเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นคุณค่าทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรม และภูมิปัญญาที่สำคัญของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งภูมิปัญญาเกี่ยวกับनावาสุดจากธรรมชาติมาประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิตได้อย่างผสมกลมกลืน ตลอดจนภูมิปัญญาที่ปรากฏชัดในกระบวนการผลิตและการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่นาเอารูปแบบทางวัฒนธรรมพื้นบ้านกับวิถีคิดเกี่ยวกับประโยชน์ใช้สอย กลายเป็นรูปแบบที่สะท้อนความเป็นเอกลักษณ์ได้อย่างชัดเจน ผลการศึกษาพบว่าภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านการผลิตงานหัตถกรรมจักสานพบว่า ด้านประเภทของงานจักสานเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับเครื่องใช้สอยในชีวิตประจำวัน ด้านลักษณะของประโยชน์ใช้สอยพบว่า ผลิตเป็นเครื่องใช้สอยและของประดับตกแต่ง และเฟอร์นิเจอร์เครื่องเรือน ด้านรูปแบบพบว่า ผลิตเป็นกระเป่า ตะกร้า กล่องเครื่องใช้ และออกแบบตามความต้องการของลูกค้า ด้านลวดลายพบว่า เป็นลายขีด ลายดอกพิกุล ลายรวงข้าว ลายขีด และลายมัดย้อม เป็นต้น ด้านวัสดุที่พบว่า ใช้ไม้ไผ่สีสุกและผักตบชวา ด้านเครื่องมือที่ใช้คือ มีดเหลาดอก เรียด และหุ่นไม้หรือโพง ด้านการบำรุงรักษาพบว่า ช่างจักสานจะทำความสะอาดและจัดเก็บดูแลให้ดีเพื่อความคมอยู่เสมอ โดยเฉพาะมีดเหลาดอก ด้านวิธีการจักสานพบว่า เริ่มจากวิธีการจักตอก การสานขึ้นรูป ใช้กับหุ่นไม้หรือหุ่นโพงเสร็จแล้วจะนำไปตากแดด 1 วัน เพื่อไล่ความชื้นออก ก่อนนำไปเคลือบเงา และด้านการอนุรักษ์และการพัฒนางานจักสานให้ยั่งยืนพบว่า ควรรักษารูปแบบผลงานเก่าๆ ที่มีเอกลักษณ์ไว้ ให้มีการพัฒนารูปแบบใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า ส่งเสริมให้มีการใช้วัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นหรือการใช้เศษวัสดุที่เหลือใช้มาสร้างงาน ถ่ายทอดวิธีการงานจักสานให้กับลูกหลานและผู้สนใจ

2.8.2 งานวิจัยประเภทวิทยานิพนธ์

เสาวรส คำราช และคณะ (2556) ในหัวข้อ การพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากต้นตองกงของกลุ่มหัตถกรรมชุมชนแม่พูล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ การวิจัยนี้มี วัตถุประสงค์การพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากต้นตองกงของกลุ่มหัตถกรรมชุมชนแม่พูล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ เพื่อศึกษาคุณสมบัติต้นตองกงให้เหมาะสมกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้านจากตองกงของกลุ่มหัตถกรรมชุมชนแม่พูล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์จากต้นตองกง ประเภทผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านของกลุ่มหัตถกรรมชุมชนแม่พูล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้เข้าร่วมงานเผยแพร่และจำหน่ายผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP ของจังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 100 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้เข้าร่วมงานเผยแพร่และจำหน่ายผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP ของจังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 50 คน ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากต้นตองกงของกลุ่มหัตถกรรมชุมชนแม่พูล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์พบว่า ผลการประเมินด้านคุณสมบัติของวัสดุมีความเหมาะสมในการนำมาผลิต ผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้าน โดยผู้บริโภคอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.48$) ผลการประเมินด้านรูปแบบมีความเหมาะสมในการนำมาผลิต ผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้าน โดยผู้บริโภคอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.28$) ผลการประเมินด้านตรงต่อความต้องการของผู้บริโภคของของตกแต่งบ้านที่ผลิตจาก วัสดุธรรมชาติ โดยผู้บริโภคอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.38$) ผลการประเมินด้านความแปลกใหม่ของวัสดุที่นำมาประยุกต์ใช้ โดยผู้บริโภค อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.68$) ผลการประเมินการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากต้นตองกงของกลุ่มหัตถกรรมชุมชนแม่พูล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน จากความพึงพอใจของผู้บริโภค คือ ด้านคุณสมบัติของวัสดุมีความเหมาะสมในการนำมาผลิต ผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้าน ด้านรูปแบบมีความเหมาะสมในการนำมาผลิต ผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้าน ด้านตรงต่อความต้องการของผู้บริโภคของของตกแต่งบ้านที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติ และด้านความแปลกใหม่ของวัสดุที่นำมาประยุกต์ใช้ ระดับคุณภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.37$) ผลการประเมินการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากต้นตองกงของกลุ่มหัตถกรรมชุมชนแม่พูล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยผู้เชี่ยวชาญ ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน จากผู้เชี่ยวชาญ คือ ด้านคุณสมบัติของวัสดุมีความเหมาะสมในการนำมาผลิต ผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้าน ด้านรูปแบบมีความเหมาะสมในการนำมาผลิต ผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้าน ด้านตรงต่อความต้องการของผู้บริโภคของของตกแต่งบ้านที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติ และด้านความแปลกใหม่ของวัสดุที่นำมาประยุกต์ใช้ ระดับคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.53$)

รุ่งรัตน์ สุขแสง และคณะ (2556) ได้ศึกษาหัวข้อ การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมพื้นบ้าน : กรณีเครื่องจักสานไม้ไผ่ ลายขีดบ้านหนองห้าง ตำบลหนองห้าง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ ประการแรก เพื่อศึกษาวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมพื้นบ้านเครื่องจักสานไม้ไผ่ลายขีดบ้านหนองห้าง ตำบลหนองห้าง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ และประการที่สอง เพื่อศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมพื้นบ้านเครื่องจักสานไม้ไผ่ลายขีด พื้นที่การวิจัย บ้านหนองห้าง ตำบลหนองห้าง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วยกลุ่มผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมพื้นบ้านเครื่องจักสานไม้ไผ่ลายขีด 2 คน ผู้รับการถ่ายทอด 6 คน และ ผู้เกี่ยวข้อง 13

คน รวม 21 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต การสนทนา กลุ่ม
นำเสนอผลการศึกษาระบบพรณนาวิเคราะห์และนำเสนอเป็นตาราง ผลการวิจัยพบว่า

1. วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมพื้นบ้านเครื่องจักสานไม้ไผ่ลายขีด บ้าน
หนองห้าง ตำบลหนองห้าง อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ถ่ายทอดโดยการอาศัยบุคคลเป็น
แหล่งความรู้ในการสาธิตและฝึกอบรมระยะสั้น ซึ่งโรงเรียนประถมศึกษา ถือเป็นแหล่งถ่ายทอดที่
สำคัญ ในการถ่ายทอดใช้การเรียนรู้แบบมุขปาฐะ คือ การเรียนรู้จากบรรพบุรุษถ่ายทอดกันมาอย่าง
ต่อเนื่อง และแหล่งความรู้ที่สำคัญ คือ ครอบครัว ตั้งแต่พ่อสอนลูก แม่สอนลูก พี่สอนน้อง น้องสอน
หลาน ใช้วิธีสอนด้วยการปฏิบัติจริง อธิบายวิธีการทำด้วยการบอกเล่า หรือบางครั้งคนในหมู่บ้านก็
รวมกลุ่มกันเพื่อทำเครื่องจักสานไม่เข้าใจ ปฏิบัติไม่ได้ ก็สอบถามกันได้ การสอนไม่มีการปิดบังความรู้

2. แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมพื้นบ้านเครื่องจักสานไม้ไผ่ลายขีด
พบว่า ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการระดับจังหวัด ระดับท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น และสหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองห้างจำกัด ในด้านการผลิต และการอนุรักษ์ผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ ที่
เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และมีการพัฒนาวัตถุดิบ โดยส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูกไม้ไผ่ และหวายซึ่ง
เป็นวัตถุดิบที่สำคัญในการจักสาน โดยเฉพาะโรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นให้ความรู้แก่
นักเรียนและคนในชุมชน เกี่ยวกับการจักสานเบื้องต้นและการจักสานไม้ไผ่ลายขีด และส่งเสริมการทำ
ผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อให้ได้รับการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ให้เป็นสินค้า
โอท็อป (OTOP)

สุจินต์ ดาวเดือน (2556) ได้ศึกษาหัวข้อ การศึกษาและออกแบบบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่ สา
หรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลในการออกแบบบรรจุภัณฑ์จากไม้
ไผ่สำหรับ ผลิตภัณฑ์เครื่องหอม เพื่อออกแบบบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่ และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์สำหรับ
ผลิตภัณฑ์ เครื่องหอม เพื่อประเมินความพึงพอใจในบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่ สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่อง
หอม และเพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่ สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอมโดยการ
จำแนกตามเพศการวิจัยมีทั้งหมด 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์จากไม้
ไผ่สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม ขั้นตอนที่ 2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาออกแบบบรรจุภัณฑ์และ

กราฟิกบนบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่ สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม มี 5 ประเภท ๆ ละ 3 ชั้น รวม
ทั้งหมด 15ชั้น ได้แก่ น้ำมันหอมระเหย ดอกไม้แห้ง เทียนหอม น้ำหอม สบู่หอม ขั้นตอนที่ 3 การ
ทดสอบความพึงพอใจในรูปแบบบรรจุภัณฑ์ และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม
และขั้นตอนที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจในบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่ สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่อง
หอมโดยสรุปจำแนกตามเพศ ผลการวิจัยพบว่า

1. ศึกษาข้อมูลในการออกแบบบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่ สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม ที่ผู้วิจัยทา
การเก็บข้อมูลโดยการสำรวจตลาดในการสานไม้ไผ่และขึ้นรูปบรรจุภัณฑ์ได้สรุปตลาดที่ใช้
ใช้สานไม้ไผ่ที่พบจากการสำรวจ ได้แก่ ลวดลายแม่บท ลวดลายพัฒนาและลวดลายประดิษฐ์ และ
ผู้วิจัยสำรวจ

ผลิตภัณฑ์เครื่องหอมที่มีจำหน่ายตามท้องตลาด พบว่า มีผลิตภัณฑ์เครื่องหอมได้แก่ น้ำมัน
หอมระเหยดอกไม้แห้ง เทียนหอม น้ำหอม และสบู่ก้อน

2. ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบรูปแบบบรรจุภัณฑ์ไม้ไผ่สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอมมีการพัฒนา
รูปแบบและปรับปรุงรูปแบบตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ จำนวน 3 ท่าน โดย

ใช้แบบสอบถามในการปรับปรุงรูปแบบในแต่ละด้าน คือ ด้านรูปแบบบรรจุภัณฑ์ และด้านกราฟิกบรรจุภัณฑ์และผู้วิจัยได้ปรับปรุงรูปแบบตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจนได้บรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอมในรูปแบบที่สมบูรณ์ที่สุด

3. ผลการประเมินความพึงพอใจในบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่ สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอมจากกลุ่มตัวอย่าง 100 คน พบว่ามีระดับความพึงพอใจในรูปแบบบรรจุภัณฑ์ และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม ได้แก่ น้ำมันหอมระเหย ดอกไม้แห้ง เทียนหอม น้ำหอม และสบู่อ่อน โดยทุกรูปแบบพบว่ามีระดับความพึงพอใจในระดับมาก ยกเว้นกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ เทียนหอมแบบที่ 2 มีระดับความพึงพอใจในระดับปานกลาง

4. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจในบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่ สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอมโดยการจำแนกตามเพศ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน เพศหญิง 50 คน และเพศชาย 50 คน พบว่ามีความพึงพอใจในรูปแบบ และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ในทุกรูปแบบไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รูปแบบบรรจุภัณฑ์และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ไม้ไผ่สำหรับเครื่องหอมมีอิทธิพลร่วมกันระหว่างเพศหญิงและเพศชาย

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

ในการศึกษาและออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร ผู้วิจัยได้แบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ตามวัตถุประสงค์ คือ

1. ศึกษาภูมิปัญญาเรื่องกระบวนการผลิตงานจักสานไม้ไผ่ กลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ ตำบลบึงแก อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร

2. เพื่อออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร

3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย

โดยมีวิธีการดำเนินงานวิจัย เพื่อให้ได้องค์ความรู้ และหากระบวนการชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย ผู้วิจัยได้เรียงลำดับขั้นตอน ในการศึกษา ดังนี้

3.1 พื้นที่การศึกษา

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.3 เครื่องมือในงานวิจัย

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 พื้นที่การศึกษา

3.1.1 พื้นที่

3.1.1.1 บ้านยางเครือ ตำบลบึงแก อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร

3.1.2 ประชากรในชุมชน

ชาวบ้านยางเครือมีจำนวน 252 ครัวเรือน เป็นผู้ผลิตงานจักสานจำนวน 49 คน อ้างอิงจากรายชื่อที่ลงทะเบียนกับกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน

3.1.3 อาชีพ

3.1.3.1 อาชีพหลักคือเกษตรกร ทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ และ รับจ้าง

3.1.3.2 อาชีพเสริม คือ งานจักสาน และการทอผ้าขาย

3.1.4 วัฒนธรรม

3.1.4.1 อาหารที่ขึ้นชื่อของจังหวัดยโสธร ข้าวเหนียวแดง ไข่ต้ม ปลาต้ม

3.1.4.2 ภาษา ภาษาพูดใช้ภาษาอีสานและภาษาไทยในการสื่อสาร ส่วนภาษาเขียนใช้

ภาษาไทย

3.1.4.3 ประเพณี ประเพณีที่สำคัญคือประเพณีบุญบั้งไฟ ซึ่งมีขึ้นในเดือนพฤษภาคมของทุกปี

3.1.4.4 ความเชื่อ ชาวบ้านส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ วัดเป็นแหล่งยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คน รองลงมาคือการไหว้ผี จะมีศาลประจำหมู่บ้านที่ชาวบ้านสักการบูชา

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาและออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร ผู้วิจัยประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่มหลัก ดังนี้

3.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ศึกษาภูมิปัญญาเรื่องกระบวนการผลิตงานจักสานไม้ไผ่ กลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ ตำบลบึงแก อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร

การศึกษาภูมิปัญญาเรื่องกระบวนการผลิตงานจักสานไม้ไผ่ กลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ ตำบลบึงแก อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร เพื่อให้ได้องค์ความรู้ และกระบวนการผลิตงานหัตถกรรมจักสานจากภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยมีกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

3.2.1.1 ประชาชนชาวบ้าน ในชุมชน ที่มีความรู้เกี่ยวกับงานจักสานไม้ไผ่ ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลได้ในชุมชนมีทั้งหมด 49 คน ที่มีรายชื่ออยู่ในกลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ โดยมีหลักเกณฑ์การเลือกคือ เป็นผู้ทำงานจักสาน มีความเชี่ยวชาญในด้านงานจักสาน สามารถให้ความรู้แก่ผู้อื่นได้

3.2.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ประเมินด้านออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร

การออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างไว้ ดังนี้

3.2.2.1 ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

(1) ผศ.สุวัฒน์ชัย ไชยพันธ์

อาจารย์ประจำสาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
คณะศิลปกรรมและออกแบบอุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

(2) ผศ.พิสิฐ คลังกุล

อาจารย์ประจำสาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
คณะศิลปกรรมและออกแบบอุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

(3) อาจารย์วิศณี ไชยรักษ์

อาจารย์ประจำสาขาวิชาสถาปัตยกรรมภายใน
คณะศิลปกรรมและออกแบบอุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

3.2.2.1 ผู้เชี่ยวชาญ ด้านวัสดุและกรรมวิธีการผลิต ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

- (1) นางจันทร์ ศรีสุวะ
ประธานกลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ
ผู้ทำงานจักสานมายาวนานเกิน 20 ปี
- (2) นายมี บัวศรี
สมาชิกกลุ่มบ้านยางเครือ
ผู้ทำงานจักสานมายาวนานเกิน 20 ปี
- (3) นาย สุพรรณ เชื้อชา
ผู้ใหญ่บ้านบ้านยางเครือ
ผู้ทำงานจักสานมายาวนาน 20 ปี

3.2.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย

3.2.3.1 กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริโภคที่มีที่อยู่อาศัย มีความสนใจในของตกแต่งที่อยู่อาศัย ของบุคคลทั่วไป ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม อ้างอิงจากปี 2558 โดย ดร.ธนิต โสรัตน์ รองประธานสภาองค์การนายจ้างผู้ประกอบการค้าและอุตสาหกรรมไทย โดยใช้การสุ่มแบบบังเอิญ โดยใช้ตารางค่าสถิติ (ทาโร ยามาเน) ระบุค่าความเชื่อมั่นที่ 10% จะได้กลุ่มตัวอย่างที่ 100 ตัวอย่าง

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

ในการวิจัยหาแนวทางศึกษาและออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในงานวิจัย 3 ประเภท คือ แบบสัมภาษณ์แบบสอบถาม แบบประเมินความพึงพอใจ โดยแต่ละประเภทมีรายละเอียด ดังนี้

3.3.1 แบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล โดยจะใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนชาวบ้าน และผู้จำหน่ายสินค้าโดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.3.1.1 แบบสัมภาษณ์ประชาชนชาวบ้าน เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาไม้ไผ่ โดยเลือกใช้แบบสัมภาษณ์จะมีด้วยกัน 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 จะถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูล และตอนที่ 2 จะไม่กำหนดรูปแบบมาตรฐาน ไม่มีการกำหนดข้อความอย่างตายตัว แต่จะกำหนดเพียงกรอบหรือประเด็นที่จะสัมภาษณ์เท่านั้น โดยอาศัยกรอบแนวคิดเป็นปัจจัยสำคัญ ในการตั้งประเด็นคำถาม และจะไม่เรียงลำดับคำถามก่อนหลังเหมือนที่กำหนดเอาไว้ โดยแบ่งหัวข้อความเป็นหัวข้อหลัก ดังนี้

- (1) ความคิด เป็นสิ่งที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด ความเป็นอยู่

(2) ความรู้ องค์กรความรู้ ภูมิความรู้ ของชาวบ้านเป็นองค์ความรู้เป็นองค์ประกอบของภูมิปัญญาความรู้เกี่ยวกับไม้ไผ่ ความรู้เกี่ยวกับงานจักสาน ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการผลิตภูมิปัญญาเรื่องงานไม้ไผ่

(3) ความเชื่อ มนุษย์แต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกันไปซึ่งความเชื่อคือความศรัทธาหรือยึดมั่นถือมั่น การใช้ไม้ไผ่ ในประเพณีสำคัญ

(4) ค่านิยม สิ่งที่คนให้ความสนใจ ความปรารถนาอยากจะมี ปรารถนาที่จะยกย่อง เช่น ความนิยมของผู้บริโภค

(5) ความเห็น ภาวะที่เกิดขึ้นหลังจากบุคคลหรือ ชุมชนได้พิจารณาและใคร่ครวญโดยรอบคอบจึงลงมติตัดสินใจว่าควรจะทำในลักษณะใด การจำหน่าย ความเหมาะสม

(6) ความสามารถ ศักยภาพและประสิทธิภาพภายในบุคคล ผลิตภัณฑ์เดิม ความสามารถในงานออกแบบ

(7) ความฉลาดไหวพริบ ทักษะที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ หรือวิญญาณ เป็นสิ่งที่สามารถนำมาแก้ไขควบคุมเหตุการณ์ต่าง ๆ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า

3.3.1.2 แบบสัมภาษณ์ผู้จำหน่ายสินค้า เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการขายสินค้า ตกแต่งบ้าน เลือกใช้แบบสัมภาษณ์ จะไม่กำหนดรูปแบบมาตรฐาน ไม่มีการกำหนดข้อคำถามอย่างตายตัว แต่จะกำหนดเพียงกรอบหรือประเด็นที่จะสัมภาษณ์เท่านั้น โดยอาศัยกรอบแนวคิดเป็นปัจจัยสำคัญ ในการตั้งประเด็นคำถาม และจะไม่เรียงลำดับคำถามก่อนหลังเหมือนที่กำหนดเอาไว้ โดยแบ่งหัวข้อคำถามเป็นหัวข้อหลัก ดังนี้

(1) ค่านิยม สิ่งที่คนให้ความสนใจ ความปรารถนาอยากจะมี

(2) ความเห็น การจำหน่าย ความเหมาะสม

3.3.2 แบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม โดยจะใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็น ผู้บริโภค โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.3.2.1 ผู้บริโภคผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม แบบปลายเปิด เพื่อให้ทราบความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ที่เป็นผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานไม้ไผ่ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน และการใช้งานเครื่องจักสานไม้ไผ่ โดยมีการสร้างข้อคำถามหัวข้อหลัก ดังนี้

(1) ความสนใจในสินค้า ผลิตภัณฑ์ การซื้อขาย ความต้องการของตลาด

(2) ค่านิยม สิ่งที่คนให้ความสนใจ ความปรารถนาอยากจะมี

(3) ความเห็น ความเหมาะสม

โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ

5 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด

4 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก

3 หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง

2 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย

1 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

โดยในแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบความเที่ยงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย (ยุทธพงษ์ กัยวรรณ. 2543 : 123) ซึ่งได้ใช้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ดังนี้

(1) ผศ.ดร.ศิริรัตน์ เพ็ชรแสงศรี

หัวหน้าภาควิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

(2) ผศ.ดร.กฤษณา คิตดี

อาจารย์ประจำสาขาวิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

(3) ผศ.ดร.ทงศ์ศักดิ์ ไสวจัสมตกุล

อาจารย์ประจำสาขาวิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

การถามหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Center Validity) ของแบบสอบถาม โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ตรวจสอบพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถาม โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

+1 คะแนน สำหรับข้อคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

0 คะแนน สำหรับข้อคำถามที่ไม่แน่ใจว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

-1 คะแนน สำหรับข้อคำถามที่ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

โดยข้อคำถามที่มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ถือว่าข้อคำถามนั้นมีความตรงเชิงเนื้อหาสามารถนำไปใช้ได้

3.3.3 แบบประเมิน

ผู้วิจัยได้ใช้แบบประเมิน โดยจะใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็น ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ และ ผู้บริโภค โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.3.3.1 แบบประเมิน

ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยได้ใช้แบบประเมิน เพื่อให้ทราบความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้ภาพแบบร่าง ประกอบการประเมิน ความน่าจะเป็นของชิ้นงาน โดยแบบประเมินนี้ ประกอบด้วย คำถาม 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 คำถามทั่วไปเกี่ยวกับข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 มีการสร้างข้อคำถามหัวข้อหลัก ดังนี้

(1) หน้าที่ใช้สอย สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้อย่างมีประสิทธิภาพและสะดวกสบาย

(2) ความปลอดภัย ออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความปลอดภัยต่อตัวผู้ใช้ผลิตภัณฑ์

(3) ความแข็งแรง การออกแบบที่ดีควรมีความแข็งแรงที่มองและสัมผัสภายนอกได้และมีน้ำหนักเบาที่สุดเพื่อการใช้งานที่สะดวกสบาย

(4) ความสะดวกสบายในการใช้งาน การออกแบบที่จะทำให้เกิดความสะดวกสบายนั้น ต้องคำนึงถึงสัดส่วนของมนุษย์

(5) ความสวยงามน่าใช้ การออกแบบที่ดีจะต้องเรียกความสนใจของผู้ซื้อ ตั้งแต่แรกเห็นไม่ว่าจะเป็นรูปลักษณ์ สี สัน รวมทั้งความเรียบร้อยของเนื้อวัสดุที่พื้นผิว

โดยใช้แบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ

5 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด

4 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก

3 หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง

2 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย

1 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

โดยในแบบประเมิน ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบความเที่ยงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย (ยุทธพงษ์ กัยวรรณ. 2543 : 123) ซึ่งได้ใช้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ดังนี้

(1) ผศ.ดร.ศิริรัตน์ เพ็ชรแสงศรี

หัวหน้าภาควิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

(2) ผศ.ดร.กฤษณา คิตดี

อาจารย์ประจำสาขาวิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

(3) ผศ.ดร.ทงศักดิ์ ไสวจัสมตากล

อาจารย์ประจำสาขาวิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

การถามหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Center Validity) ของแบบประเมิน โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ตรวจสอบพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถาม โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

+1 คะแนน สำหรับข้อคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

0 คะแนน สำหรับข้อคำถามที่ไม่แน่ใจว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

-1 คะแนน สำหรับข้อคำถามที่ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

โดยข้อคำถามที่มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ถือว่าข้อคำถามนั้นมีความตรงเชิงเนื้อหาสามารถนำไปใช้ได้

3.3.3.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านวัสดุและการผลิต ผู้วิจัยได้ใช้ประเมิน เพื่อให้ทราบความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้ภาพแบบร่าง ประกอบการประเมิน โดยแบบสอบถามนี้ ประกอบด้วยคำถาม 2 ตอน คือตอนที่ 1 คำถามทั่วไปเกี่ยวกับข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 มีการสร้างข้อคำถามหัวข้อหลัก ดังนี้

- (1) หน้าที่ใช้สอย สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้อย่างมีประสิทธิภาพและสะดวกสบาย
- (2) ความปลอดภัย ออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความปลอดภัยต่อตัวผู้ใช้ผลิตภัณฑ์
- (3) ความแข็งแรง การออกแบบที่ดีควรมีความแข็งแรงที่มองและสัมผัสภายนอกได้และมีน้ำหนักเบาที่สุดเพื่อการใช้งานที่สะดวกสบาย
- (4) ความสะดวกสบายในการใช้งาน การออกแบบที่จะทำให้เกิดความสะดวกสบายนั้น ต้องคำนึงถึงสัดส่วนของมนุษย์
- (5) ความสวยงามน่าใช้ การออกแบบที่ดีจะต้องเรียกความสนใจของผู้ซื้อตั้งแต่แรกเห็นไม่ว่าจะเป็นรูปลักษณ์ สี สัน รวมทั้งความเรียบร้อยของเนื้อวัสดุที่พื้นผิว โดยใช้แบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ
  - 5 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด
  - 4 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก
  - 3 หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง
  - 2 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย
  - 1 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

โดยในแบบประเมิน ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบความเที่ยงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย (ยุทธพงษ์ กัยวรรณ. 2543 : 123) ซึ่งได้ใช้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ดังนี้

- (1) ผศ.ดร.ศิริรัตน์ เพ็ชรแสงศรี
หัวหน้าภาควิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรม
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
- (2) ผศ.ดร.กฤษณา คิตติ
อาจารย์ประจำสาขาวิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรม
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
- (3) ผศ.ดร.ทองศักดิ์ โสวจัสสตากุล
อาจารย์ประจำสาขาวิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรม
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

การถามหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Center Validity) ของแบบประเมิน โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ตรวจสอบพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถาม โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- +1 คะแนน สำหรับข้อคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
- 0 คะแนน สำหรับข้อคำถามที่ไม่แน่ใจว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
- 1 คะแนน สำหรับข้อคำถามที่ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

โดยข้อความที่มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ถือว่าข้อความนั้นมีความตรง
เชิงเนื้อหาสามารถนำไปใช้ได้

3.3.3.3 แบบประเมินความพึงพอใจ

ผู้วิจัยได้ใช้แบบประเมินความพึงพอใจโดยจะใช้ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือผู้บริโภคร
โดยสอบถามความพึงพอใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุดของตกแต่งที่อยู่อาศัยแบบประเมินความพึงพอใจ จะ
ใช้คำถามแบบปลายปิด เพื่อให้ทราบข้อมูลความพึงพอใจจากผู้บริโภค จะเป็นการสร้างข้อความ
อย่างตายตัว ในการตั้งประเด็นคำถาม และความคิดเห็นในชิ้นงาน มีหัวข้อคำถามหลัก ดังนี้

- (1) วัสดุและฝีมือช่าง คือ วัสดุมีความแข็งแรง ความประณีต
- (2) ประโยชน์ใช้สอย คือ ความสอดคล้องกับการใช้งาน
- (3) ความสะดวกสบาย คือ เหมาะสมกับการใช้งาน เคลื่อนย้ายสะดวก
- (4) ความสวยงาม คือ รูปทรง สีสัน ความสมดุล จุดเด่น ลวดลาย ความ

กลมกลืน

- (5) ราคาเหมาะสม คือ วัสดุ ความประณีต

โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ

- 5 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก
- 3 หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย
- 1 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

โดยในแบบประเมินความพึงพอใจ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อทำการ
ตรวจสอบความเที่ยงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับวัตถุประสงค์
และกรอบแนวคิดในการวิจัย (ยุทธพงษ์ กัยวรรณ. 2543 : 123) ซึ่งได้ใช้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ดังนี้

- (1) ผศ.ดร.ศิริรัตน์ เพ็ชรแสงศรี
หัวหน้าภาควิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรม
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
- (2) ผศ.ดร.กฤษณา คิตติ
อาจารย์ประจำสาขาวิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรม
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
- (3) ผศ.ดร.ทงศ์ศักดิ์ โสวจัสสตากุล
อาจารย์ประจำสาขาวิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรม
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

การถามหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Center Validity) ของแบบสัมภาษณ์
โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ตรวจสอบพิจารณาความสอดคล้องของข้อความ โดยมีเกณฑ์การให้
คะแนนดังนี้

- +1 คะแนน สำหรับข้อคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
- 0 คะแนน สำหรับข้อคำถามที่ไม่แน่ใจว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
- 1 คะแนน สำหรับข้อคำถามที่ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

โดยข้อคำถามที่มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ถือว่าข้อคำถามนั้นมีความตรงเชิงเนื้อหาสามารถนำไปใช้ได้

3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยหาแนวทางศึกษาและออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร ผู้วิจัยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ในงานวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บข้อมูลทฤษฎีโดยเป็นข้อมูลจากเอกสารต่างๆ และอินเทอร์เน็ต แล้วจึงเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิเก็บโดยการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน กลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ

2. วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปข้อมูล นำข้อมูลปฐมภูมิและทฤษฎีที่ได้มาวิเคราะห์ และสรุปข้อมูลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความเป็นไปได้และจึงนำมาสรุปเป็นข้อมูลเพื่อการพัฒนางานต่อไป โดยข้อมูลที่ได้จากปราชญ์ชาวบ้านและผู้จำหน่ายจะสรุปข้อมูลเป็นแบบเชิงพรรณนา และแบบสอบถามจะนำมาสรุปเป็นสถิติ

3. กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ นำผลสรุปข้อมูลที่มีนำมาขึ้นกรองเพื่อใช้ในการพัฒนาโดยจะสร้างเป็นแบบร่าง จากข้อมูลที่ได้มา

4. ประเมินแบบร่าง เมื่อได้แบบร่างมาแล้ว โดยผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ถ้าหากไม่ผ่านก็จะย้อนกลับไปทำแบบร่างใหม่เพื่อรับประเมินอีกครั้ง เมื่อผ่านแล้วจึงจะดำเนินการต่อไป

5. ปรับปรุงรูปแบบตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ปรับเปลี่ยนชิ้นงานตามรูปแบบที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำตามความเหมาะสม

6. ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ เมื่อได้แบบร่างที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญแล้วนั้น มาสร้างผลิตภัณฑ์ต้นแบบ เพื่อทดสอบการใช้งาน

7. ประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภค

8. สรุปและอภิปรายผล

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยศึกษาและออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร ผู้วิจัยมีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งตามลักษณะเครื่องมือการวิจัย ดังนี้

3.5.1 การวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จาก ที่ได้จากการสัมภาษณ์ หลังจากนั้นนำมาวิเคราะห์ โดยการ นำสัมภาษณ์ ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้จำหน่าย แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หากลั่นกรองจนได้

ข้อมูลที่เหมาะสม จากนั้นนำมาจัดหมวดหมู่ และนำไปวิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา ในการสรุปเป็นองค์ความรู้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุดของตกแต่งบ้าน

3.5.2 การวิเคราะห์แบบสอบถาม

นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ นอกจากนี้ยังใช้แบบสอบถาม แบบปลายเปิด ในส่วนของข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ที่เป็นความคิดเห็นของผู้บริโภค ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เป็นค่าสถิติ โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์แปลความหมาย ดังนี้

5	หมายถึง	มีความเหมาะสมมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความเหมาะสมมาก
3	หมายถึง	มีความเหมาะสมปานกลาง
2	หมายถึง	มีความเหมาะสมน้อย
1	หมายถึง	มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

นอกจากนี้ยังใช้แบบสอบถาม แบบปลายเปิด ในส่วนของข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ที่เป็นความคิดเห็นของผู้บริโภค

3.5.3 การวิเคราะห์แบบประเมิน

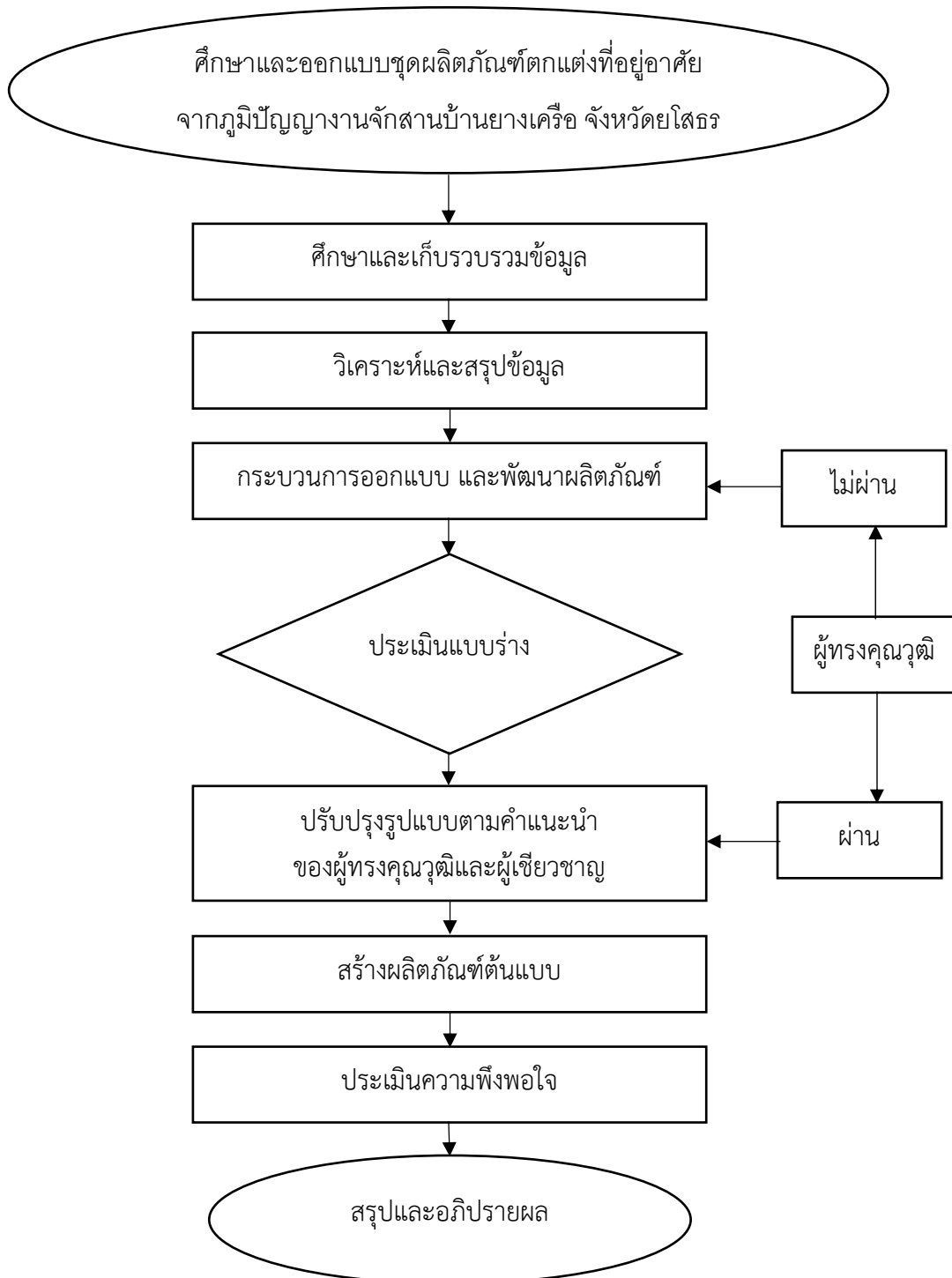
นำข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินมาวิเคราะห์ ข้อมูลที่เป็นความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 ท่าน โดยใช้แบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ

นำข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินความพึงพอใจจากผู้บริโภค จำนวน 100 ท่าน โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ

5	หมายถึง	มีความเหมาะสมมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความเหมาะสมมาก
3	หมายถึง	มีความเหมาะสมปานกลาง
2	หมายถึง	มีความเหมาะสมน้อย
1	หมายถึง	มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

นอกจากนี้ยังใช้แบบสอบถาม แบบปลายเปิด ในส่วนของข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ที่เป็นความคิดเห็นของผู้บริโภค

การดำเนินการวิจัยเรื่องศึกษาและออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร โดยมีขั้นตอนในการพัฒนารูปแบบ ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 3.1 แสดงขั้นตอนดำเนินงาน

ที่มา : ปัทมวรรณ นุ่นขาว

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยหาแนวทางศึกษาและออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร ผู้วิจัยได้แบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ตามวัตถุประสงค์ คือ

1. ผลการวิเคราะห์ การศึกษาภูมิปัญญาเรื่องกระบวนการผลิตงานจักสานไม้ไผ่ กลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ ตำบลบึงแก อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร
2. ผลการวิเคราะห์ เพื่อออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร
3. ผลการวิเคราะห์ เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย

4.1 ผลการวิเคราะห์ การศึกษาภูมิปัญญาเรื่องกระบวนการผลิตงานจักสานไม้ไผ่ กลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ ตำบลบึงแก อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร

การศึกษาภูมิปัญญาเรื่องกระบวนการผลิตงานจักสานไม้ไผ่ กลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ ตำบลบึงแก อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร โดยการลงพื้นที่ที่บ้านยางเครือ ตำบลบึงแก อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์และนำไปใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ในลำดับต่อไป โดยจำแนกรายละเอียดดังนี้

4.1.1 ผลการวิเคราะห์ การศึกษากลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ ตำบลบึงแก อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร

4.1.1.1 ข้อมูลของจังหวัดยโสธร

จังหวัดยโสธรเป็นจังหวัดที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีเนื้อที่มีพื้นที่ 4,161.444 ตารางกิโลเมตร ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ทำการเกษตร ส่วนใหญ่จะเป็นการทำนาข้าว หลังจากหมดฤดูทำนา ชาวบ้านก็มีการหารายได้เสริมจากงานจักสานและการทอผ้าเป็นต้น โดยข้อมูลของจังหวัดยโสธร จะแสดงให้เห็นในตารางที่ 4.1 ดังนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงข้อมูลจังหวัดยโสธร

ลำดับ	วัฒนธรรม	รายละเอียด
1	ลักษณะทางภูมิศาสตร์	พื้นที่ทางตอนเหนือส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง ภูเขา สลับกับพื้นที่แบบลูกคลื่น มีสภาพป่าและภูเขา มีแหล่งน้ำขนาดใหญ่ได้แก่แม่น้ำชี และขนาดกลาง ได้แก่ ลำน้ำยัง ลำทวน (ลุ่มน้ำชี) ไหลผ่านจังหวัด ลักษณะดินส่วนมากเป็นดินปนทรายและดินเค็ม มีหนอง บึง ลำห้วย

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ลำดับ	วัฒนธรรม	รายละเอียด
2	สภาพเศรษฐกิจของจังหวัดยโสธร	ของขึ้นชื่อจังหวัดยโสธร คือข้าวหอมมะลิอินทรีย์ แต่หากเป็นสิ่งของประเภทอื่น จากการสอบถามข้อมูลจาก พัฒนาชุมชนจังหวัดยโสธร กล่าวว่า มีสถิติการขายดีประเภท ของใช้ ของที่ระลึกมีดังนี้ (1.1) กระจิบข้าวเหนียว (1.2) เครื่องทองเหลือง คือ โศก ที่กรวดน้ำ (1.3) หมอนขิด ชนิดสามเหลี่ยม ชนิดสี่เหลี่ยม หมอนรองคอ (1.4) ที่นอนขิด ที่นอนม้วน ที่นอนพับ (1.5) เครื่องจักสานจากไม้ไผ่ ของใช้ของตกแต่ง
3	สภาพทางวัฒนธรรม	(1) ความเชื่อ ชาวบ้านส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ วัดเป็นแหล่งยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คน รองลงมา ได้แก่ ศาสนาคริสต์ อิสลาม และนับถือผีนั้นเป็นส่วนน้อย (2) ประเพณี ในจังหวัดยโสธรเป็นเมืองเก่าแก่ที่มีความเจริญรุ่งเรืองในยาวนานเห็นได้จากงานศิลปกรรมและวัฒนธรรมที่สืบทอดมรดกอันทรงคุณค่าของชาวยโสธร ประเพณีที่สำคัญคือ “ประเพณีบุญบั้งไฟ” เป็นการจุดบั้งไฟบูชาพญาแถนเพื่อขอให้ฝนตกต้องตามฤดูกาลเป็นมรดกท้องถิ่นที่สืบทอดกันมานานเป็นที่รู้จักในประเทศและต่างประเทศเป็นประเพณีที่บ่งบอกการเริ่มต้นฤดูกาลทำนา งานจัดขึ้นในวันเสาร์และอาทิตย์ที่ 2 ของเดือนพฤษภาคมของทุกปี (3) วัฒนธรรมการทอผ้า (สำนักอนุรักษ์และตรวจสอบมาตรฐานหม่อนไหม. 2555) ผ้าทอลายขิด เป็นผ้าพื้นเมืองของภาคอีสาน บางส่วนของภาคเหนือและภาคกลางของไทย นับว่าเป็นศิลปะพื้นฐานที่สะท้อนให้เห็นภาพ ลักษณะ ลวดลาย และวิวัฒนาการของท้องถิ่นเดิมของไทยที่มีมาแต่โบราณ ชาวอีสานถือว่าในกระบวนการทอผ้าด้วยกันแล้ว การทอผ้าขิด ต้องอาศัยความชำนาญ และมีชั้นเชิงทางฝีมือสูงกว่าการทอผ้าอย่างอื่น ๆ เพราะทอยากมาก มีเทคนิคการทอที่ซับซ้อนมากกว่าการทอผ้าธรรมดา เพราะต้องใช้เวลา ความอดทน และความละเอียดลออ มีกรรมวิธีที่ยุ่งยากทอได้ช้า และผู้ทอต้องมีประสบการณ์และพรสวรรค์ในการทอ

จากตารางที่ 4.1 ข้างต้นจะเห็นได้ว่า เครื่องใช้ที่ผลิตมาจกงานจักสานไม้ไผ่นั้นมีความได้รับความนิยมนับเป็นอันดับที่ 5 จากการจัดลำดับของสินค้าโอท็อป ของพัฒนาชุมชนจังหวัดยโสธร ซึ่งไม้ไผ่เป็นสิ่งที่หาได้ง่ายจากชุมชนและที่ตั้งของจังหวัดนี้ที่เป็นที่ราบสูง สลับกับพื้นที่แบบลูกคลื่น มีสภาพป่าและภูเขา มีแหล่งน้ำขนาดใหญ่ ไม้ไผ่จึงขึ้นได้ง่าย การมีไม้ไผ่ในชุมชนชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์จากไม้ไผ่ในทุกด้าน ตั้งแต่ สร้างบ้าน ทำอุปกรณ์เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ใช้ทำเป็นโครงสร้างในการประกอบพิธีต่าง ๆ ตามประเพณี และแม้กระทั่งนำมาประกอบอาหาร

4.1.1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลชุมชนบ้านยางเครือ

ชุมชนบ้านยางเครือ เป็นชุมชนเก่าที่เกิดขึ้นมานานแล้ว เป็นชุมชนที่มีต้นยางนาจำนวนมาก จึงได้มีชื่อว่าชุมชนบ้านยางเครือ ชุมชนนี้สืบทอดวัฒนธรรมงานจักสานมาจากบรรพบุรุษ โดยมีการสืบทอดต่อ ๆ กันมาจากรุ่นสู่รุ่น ข้อมูลได้มาจากการสัมภาษณ์ชาวบ้านที่ผลิตงานจักสานอยู่ในชุมชนบ้านยางเครือโดย มีเนื้อหาดังตารางที่ 4.2 ดังนี้

ตารางที่ 4.2 แสดงผลการสัมภาษณ์

ลำดับ	คำถาม	คำตอบ
1	ลักษณะทั่วไปของชุมชน	
	1. ความเป็นอยู่ในชุมชน (การเปลี่ยนแปลงในอดีตจนถึงปัจจุบัน)	ในอดีตในชุมชนบ้านยางเครือจะผลิตสร้างงานจักสานเพื่อใช้งานเองในครัวเรือนแต่ในปัจจุบันชาวบ้านมาทำงานจักสานเพื่อการขายเพื่อหาเงินเลี้ยงชีพภายในครอบครัว และในปัจจุบันผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานถูกดัดแปลงให้เข้ากับยุคสมัยมากขึ้นมีการทำสี การปรับเปลี่ยนการใช้งาน
	2 เริ่มต้นทำงานจักสานไม้ไผ่ได้เมื่อไร	เกิดมาก็เห็นพ่อแม่ทำงานจักสานและถูกสอนเป็นการทำสืบทอดกันต่อ ๆ มาจากรุ่นสู่รุ่น
	3 วัสดุที่ทำงานจักสานนำมาจากที่ไหน	เป็นไม้ไผ่ที่มีอยู่ในชุมชน และหาได้ในชุมชนส่วนใหญ่เป็นไผ่ตรง และไผ่ใหญ่
4 เวลาที่ใช้ทำงานจักสาน	หลังช่วงที่ว่างจากการทำการเกษตร	
2.	ความรู้ ภูมิปัญญาด้านงานจักสานของชุมชน	
	2.1 ผลิตภัณฑ์ในชุมชนที่เด่น มีอะไรบ้าง	ผลิตภัณฑ์ มวย (หวด) ลักษณะ/การใช้งาน ใช้สำหรับนั่งข้ามเขนียว วิธีการผลิต ใช้ดอกในการสานขึ้นรูปร่าง โดยมีโครงสร้างหลักจะอยู่ที่ฐานและปากมวย เพื่อให้มีความแข็งแรง ยึดด้วยการเย็บเชือก ลวดลาย ลายสองยี่น

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ลำดับ	คำถาม	คำตอบ
		ผลิตภัณฑ์ ไช ลักษณะ/การใช้งาน ใช้ดักปลา วิธีการผลิต ผลิตจากเส้นไม้ไผ่ที่เหลาเป็นเส้น ๆ นำมาสานเป็นรูปทรงยาวๆ เป็นตาห่างๆ ลวดลาย ลายปลอกห้า ผลิตภัณฑ์ ข้อง ลักษณะ/การใช้งาน ใส่ปลาที่จับได้ วิธีการผลิต สร้างจากฐานใช้การสานแบบถี่ ไม่มีช่องว่างเพื่อความแน่นหนา ไม่ให้ปลาตัวเล็กตัวน้อยหลุดออกมาได้ ลวดลาย ใช้ลายขัด ผลิตภัณฑ์ สุ่มดักปลา ลักษณะ/การใช้งาน ใช้ดักปลา วิธีการผลิต สานเป็นตารางความถี่ห่างเท่ากัน โดยด้านบนจะมีช่องไว้สำหรับมือสอดเข้าไป ส่วนด้านล่างจะเหลาไฟให้แหลมๆ ลวดลาย เป็นการสานกับเชือกถัก ผลิตภัณฑ์ กระจับข้าวเหนียว ลักษณะ/การใช้งาน เพื่อบรรจุข้าวเหนียวที่นึ่งแล้ว วิธีการผลิต ขึ้นรูปจากตอก ด้วยการสานขึ้นโครงด้วยตอกทั้งหมด ฐานเป็นก้านตาล ลวดลาย ลายสองยี่น
3.	ค่านิยมในชุมชน	
	1 สินค้างานจักสานที่ขายดีในชุมชน	มวย (หวด), ไช, ข้อง, สุ่ม,
	2 ลวดลายงานจักสานที่เป็นที่นิยม	ลายสองยี่น, ลายขัด, ลายขีด
	3 วัสดุใหม่ที่นำมาใช้ร่วมกับงานจักสานไม้ไผ่	เชือกไนลอน , เส้นพลาสติก

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ลำดับ	คำถาม	คำตอบ
4.	การผลิต และจำหน่ายสินค้าจักสานงานไม้ไผ่	
	1 การผลิตงานจักสาน	งานจักสานผลิตได้มากน้อยเพียงใดในแต่ละเดือน ขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละคนและประเภทของงานจักสาน ตัวอย่างเช่น มวย ใช้เวลาการผลิตหมดตั้งแต่ต้นใช้เวลาอย่างน้อย 4 วัน ใช้เวลาการทำตอก 3 วัน จึงนำมาขึ้นลวดลายได้ การขึ้นรูปใน 1 วันจะได้ประมาณ 5-8 ใบ แล้วแต่ความชำนาญของแต่ละคน ดังนั้นใน 1 เดือนจะตกประมาณ 20-30 ใบ
		วัสดุในการผลิตมีอะไรบ้าง ไม้ไผ่, ไม้ด, ขวาน, สีย้อมกก(ใช้ในกรณีย้อมสี)
		การรักษาไม้ไผ่มีวิธีการอะไรบ้าง ลมควั่น, เฝာ, แช่น้ำ, ย้อมสี
	2 การจำหน่าย	ขายที่ใด มีขายที่บ้าน, ตลาดนัด, ขับรถขายตามหมู่บ้าน
		มีวิธีการขายรูปแบบใดบ้าง ขายผ่านพ่อค้าคนกลาง, ขายเอง
5.	ศักยภาพของชุมชน และประสิทธิภาพของชุมชน	
	1 การพัฒนาสินค้าในชุมชนมีอะไรบ้าง	การใช้สีย้อม, การคิดลวดลาย, การทำสินค้าของที่ระลึก
	2 ผู้ผลิตในชุมชนมีกี่ครัวเรือนที่ผลิตสินค้างานจักสาน	มีจำนวน 252 ครัวเรือน เป็นผู้ผลิตงานจักสานจำนวน 48 คน
	3 ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนเกี่ยวกับงานจักสาน	1 การขายลดยาลงมาก เนื่องจากในปัจจุบันพลาสติกได้มีการนำมาใช้มากกว่างานจักสานเพราะความคงทนและมีราคาถูกกว่า 2 ผู้ผลิตจำนวนมากเป็นผู้สูงอายุแล้ว เด็กวัยรุ่นไม่มีผู้สนใจในการสืบทอด

จากตารางที่ 4.2 เป็นการแสดงรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ชาวบ้านยางเครือ โดยผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์ชุมชนบ้านยางเครือ ถึงลักษณะของชุมชน ความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา และหารายได้เสริมจากงานจักสาน ทำให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากเดิม เป็นการทํางานระหว่างหมดฤดูการทำนา โดยงานจักสานไม้ไผ่เป็นงานจักสานที่ได้รับความรู้สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ จากรุ่นสู่รุ่น เพื่อทำอุปกรณ์การดำรงชีวิตเป็นส่วนใหญ่ งานจักสานแต่ละชิ้นไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับฝีมือของผู้ผลิต ประสบการณ์ ความชำนาญส่วนตัว สิ่งที่ชาวบ้านขายดีที่สุดชุมชนคือ มวย

หรือ หวดหนึ่งข้าว ชาวบ้านได้มีการขายในหลาย ๆ ที่ เช่น ตลาดนัด ขายส่งพ่อค้าคนกลาง แขนงขายที่หน้าบ้าน เป็นต้น แต่ชาวบ้านก็ยังผลิตสิ่งของที่ชาวบ้านทำได้ โดยไม่มีการพัฒนาที่จะทำผลิตภัณฑ์อย่างอื่น บวกกับความนิยมในการใช้เครื่องจักสานนั้นลดลงไปมาก ในช่วงหลังชาวบ้านก็มียอดขายที่ลดลง โดยสิ่งนี้ชุมชนได้มีการพัฒนาแล้วคือการคิดลวดลาย การนำสีมาย้อมและการทำวสินค้าที่ระลึก เป็นต้น

4.1.1.3 ผลการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย

ผู้วิจัยใช้เป็นผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัยโดยการเลือกผลิตภัณฑ์ของใช้และของตกแต่งจากผลการจัดลำดับของสถิติการขายดีพัฒนาชุมชนจังหวัดยโสธร ในหมวด ประเภท ของใช้ ของที่ระลึก โดยผู้วิจัยได้ทำแบบสอบถามให้ชาวบ้านเลือกผลิตภัณฑ์ที่สนใจ

ตารางที่ 4.3 แสดงผลการสอบถามชาวบ้านกับความสนใจในผลิตภัณฑ์

ลำดับ	รายการ	ส่วนประกอบ	แจกแจงความถี่ N=49
1	ชุดแจกัน	แจกันเล็กตั้งบนโต๊ะ แจกันใหญ่ตั้งพื้น แจกันไหว้พระ ดอกไม้ประดิษฐ์	4 (8%)
2	ชุดโคมไฟ	โคมไฟตั้งโต๊ะ โคมไฟตั้งพื้น โคมไฟติดผนัง โคมไฟแขวน	25 (51%)
3	ชุดอุปกรณ์ตกแต่งผนัง	กรอบรูป นาฬิกา ที่ห้อยกุญแจ ปติมากรรม	7 (15%)
4	ชุดอุปกรณ์สำนักงาน	ปกสมุด กล่องเสียบปากกา ที่ทับกระดาษ ที่ตัดเทป กล่องดินสอ	9 (18%)
5	โมบาย	โมบายแขวนรูปสัตว์ ที่แขวนต้นไม้ตกแต่งสวน มู่ลี่ไม้ไผ่	4 (8%)

จากตารางที่ 4.3 แสดงผลการสอบถามชาวบ้านกับความสนใจในผลิตภัณฑ์ จะเห็นได้ว่าชาวบ้านมีความสนใจในชุดโคมไฟเป็นอันดับที่ 1 ประกอบด้วย โคมไฟตั้งโต๊ะ โคมไฟตั้งพื้น โคมไฟแขวน โคมไฟติดผนัง โดยได้ผลคะแนน 25 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 51 ตามด้วย ชุดอุปกรณ์สำนักงาน ได้ผลคะแนน 9 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 18 ชุดอุปกรณ์ตกแต่งผนัง ได้ผลคะแนน 7 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 15 โมบาย และ ชุดแจกัน มีผลคะแนนที่เท่ากัน ได้ผลคะแนน 4 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 8

4.1.2 การวิเคราะห์ภูมิปัญญาการผลิต ผลิตภัณฑ์จักสานจากไม้ไผ่

4.1.2.1 การเลือกใช้วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในงานจักสาน

ในการผลิตงานจักสานไม้ไผ่การทำตอกไม้ไผ่เป็นสิ่งสำคัญจึงมีการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีความเหมาะสม

ตารางที่ 4.4 แสดงการเลือกใช้วัสดุและอุปกรณ์

ลำดับ	รายการ	รายละเอียด
1	ไม้ไผ่ใหญ่	การเลือกไม้ไผ่ใหญ่ต้องเลือกไม้ไผ่ที่มีอายุ 1-2 ปี เพราะจะมีความเหนียวที่พอดีในการทำตอกไม้ไผ่ การตัดนั้นเลือกโดยสังเกตจากปล้อง ความหนาและใบของไผ่
2	มีดโต้	ใช้ในการตัดใช้มีดโต้ที่คมมาก และมีน้ำหนักที่เหมาะสม
3	เลื่อยมือ	ใช้ในงานตัดไม้ไผ่ให้ตรง
4	มีดเหลาตอก	มีดที่ใช้เหลาตอกให้มีความบาง และมีความคมมาก
5	ปลอกนิ้ว	เพื่อป้องกันอันตรายในการโน้มนไม้ไผ่บาด ตอนรองรับการกดของมีด
6	เครื่องเหลาตอก	ทำให้ตอกมีความเรียบและมีความหนาที่เสมอกันทำให้ชิ้นงานมีความประณีต

จากตารางที่ 4.4 แสดงการเลือกใช้วัสดุและอุปกรณ์จะเห็นได้ว่าการเลือกใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสมนั้นสำคัญมากเพราะแต่ละสิ่งๆ ที่ใช้นั้นมีการใช้งานที่แตกต่างกันออกไป

4.1.2.2 การเตรียมวัสดุ

(1) ตอก ตอกที่ชาวบ้านทำมีหลายแบบ คือ ตอกแบน ตอกกลม

ตารางที่ 4.5 แสดงตอกลักษณะต่าง

ลำดับ	รายการ	รายละเอียด
1. ตอกแบน	ตอกแบนใหญ่	ขนาดประมาณ 1.5 เซนติเมตร ใช้ทำเป็นฐานกระติบข้าว ทำกันมวย เป็นต้น
	ตอกแบน	ขนาดประมาณ 5 มิลลิเมตร ใช้สานชิ้นงานต่าง จะใช้ตอกชนิดนี้ทำพัด ทำมวย เป็นต้น
	ตอกแบนเล็ก	ขนาดประมาณ 3 มิลลิเมตร ใช้กับงานที่มีรายละเอียด และต้องการความหนาแน่น ใช้ทำกระติบข้าวเล็ก
2. ตอกกลม	ตอกกลมขนาดเล็ก	ขนาดประมาณ 2 มิลลิเมตร ใช้ขึ้นโครง
	ตอกกลมขนาดใหญ่	ขนาดประมาณ 5 มิลลิเมตร ใช้ทำโครงสร้างแบบใหญ่

จากตารางที่ 4.5 เป็นการแสดงให้เห็นลักษณะของตอก เพราะตอก เป็นงานฝีมือที่ต้องใช้ความชำนาญในการผลิตมาก ๆ ดังนั้นขนาดขึ้นอยู่กับฝีมือผู้ผลิต และคาดเดาขนาดของผู้ผลิตและตอกแต่ละชนิดนั้นมีการใช้งานที่แตกต่างกันออกไป

(2) วัสดุอื่น นอกจากไม้ไผ่ในบางครั้งชาวบ้านจะใช้วัสดุอื่นร่วมในการผลิตด้วย เช่น เภาวัลย์ ที่มีความเหนียวใช้สำหรับสิ่งของที่ต้องการความยืดหยุ่น

4.1.2.3 กระบวนการวิเคราะห์การผลิต

กระบวนการผลิตเครื่องจักสานนั้นแตกต่างกันออกไปตามชนิดของเครื่องใช้ที่จะทำ แต่จะมีรายละเอียดหลักดังนี้

ตารางที่ 4.6 แสดงกระบวนการวิเคราะห์การผลิต

ลำดับ	รายการ	รายละเอียด
1	การทำสี	(1) สีเคมี สีเคมีเป็นสีที่มีความติดแน่นทนทาน เมื่อย้อมแล้วจะมีสีเข้ม และมีสีให้เลือกหลากหลาย ไม่ต้องใช้เวลาในการย้อมมาก มีข้อเสียคือเป็นสารเคมี (2) สีธรรมชาติ เป็นสีที่มีความปลอดภัย และ หาได้บ้างจากในชุมชน สีธรรมชาติมีสีที่อ่อน ย้อมค่อนข้างใช้เวลา เพราะไม้ไผ่มีเส้นใยเยอะ จึงมักจะไม้ติด และเก็บได้ไม่นานเพราะสีจางเร็ว
2	การขึ้นโครงสร้าง	สานขึ้นรูป เป็นการสานโดยใช้ตอกขึ้นรูปโดยการสานเป็นแผ่น และกำหนดรูปทรงจากการบีบ กด อัด และรัดด้วยไม้ไผ่หนาๆ และเย็บด้วยในร่อน จะเห็นได้จาก ฝาชี มวย หรือหวด โดยการขึ้นรูป ด้วยรูปแบบนี้จะมีลักษณะเป็นรูปทรงเรขาคณิต และการสานขึ้นรูปนั้นยังมีวิธีการสานโดยใช้บล็อกต่าง ๆ แล้วสานตามรูปทรงของบล็อก วิธีนี้จะได้รูปทรงแปลกตาขึ้นอีกแบบใช้โครง โดยการใช้โครงนั้นลำดับแรกคือการใช้โครงสร้างในการผลิตชิ้นงานโดยไม่มีการสานปิดทับ จะเห็นได้จาก ไช สุ่มไก่ สุ่มดักปลา เป็นต้น และการสานกับโครงที่สร้างไว้ เช่น ตะกร้า กระบุง เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาศัยความแข็งแรงและแน่นหนา
3	การสานลาย	ลายพื้นฐาน เป็นลายที่ผลิตขึ้นง่ายๆ สำหรับ คนที่หัดเริ่มทำงานจักสาน เช่น ลายขัด ลายสอง ลายสาม เป็นต้นซึ่งจะสานง่ายไม่ซับซ้อนและเกิดความเรียบร้อยในงานที่ชาวบ้านคิด ชาวบ้านได้ปรับลดลายสาน พัฒนาจากลายขัดให้เป็นลวดลายอย่างอื่น ซึ่งช่างบางคนอาจจะเป็นตัวหนังสือ ลวดลายล้อตามธรรมชาติ หรือรูปสัตว์ต่าง ๆ ทำให้เกิดลวดลายแปลกๆขึ้นมา
4	การเก็บรายละเอียด	การเก็บรายละเอียดนั้นเป็นการเก็บความเรียบร้อยของงาน ปลอดภัย และ แข็งแรง โดยจะใช้ เป็นผ้า ในกรณีที่เป็นงานจักสานแบบบาง ๆ เช่น พัดวี เป็นต้น หรือ ใช้ไม้ไผ่ที่หนา ๆ เช่น กระดัง มวย เป็นต้น เพราะสิ่งเหล่านี้ต้องรับน้ำหนักและต้องสร้างความแข็งแรงได้ด้วย

จากตารางที่ 4.6 แสดงกระบวนการวิเคราะห์การผลิตงานจักสานไม้ไผ่ ในกระบวนการนี้จะเห็นได้ว่าเป็นกระบวนการผลิต แต่ในแต่ละขั้นตอนนั้นต้องการความใส่ใจและประณีต ดังนั้นผู้ผลิตต้องมีสมาธิในการทำงาน จากตารางจะเห็นได้ว่าการผลิตนั้นเริ่มจากการทำสี โดยส่วนใหญ่ชาวบ้านจะใช้สีเคมีในการย้อม ในกรณีที่สีเหล่านั้นไม่เกี่ยวข้องกับอาหาร ถ้าเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับอาหารชาวบ้านจะใช้สีธรรมชาติ แต่ข้อเสียคือสีธรรมชาตินั้น จางและเปลี่ยนเร็วมาก จึงทำให้ไม่เป็นที่นิยมเท่าสีเคมี ซึ่งมีความสะดวกสบายในการใช้งานมากกว่า ในเรื่องโครงสร้างจะขึ้นอยู่กับผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดเป็นอย่างไร เช่น กระจิบข้าว ขึ้นรูปด้วยการสานลายสองขึ้นไปและพับลงทำให้โครงสร้างแข็งแรง ตะกร้า โครงอยู่ที่ฐานเพื่อความแข็งแรงและรับน้ำหนักได้ และสานขึ้นจากโครงด้านล่าง ในเรื่องของลายสานนั้นส่วนใหญ่ชาวบ้านจะใช้ลายขัดและลายสอง เพราะมีความเร็วและความแข็งแรงผลิตง่ายใช้เวลาไม่นาน ส่วนลายที่คิดมาใหม่นั้นจะใช้เวลาในการผลิต ส่วนการเก็บรายละเอียดนั้น ชาวบ้านจะใช้เชือกไนลอน เย็บ เก็บความเรียบร้อย ซึ่ง วัสดุที่ให้รวมอาจจะเป็น ผ้า ไม้ไผ่ที่มีความหนา ก้านตาล เป็นต้น เพื่อความแข็งแรงและเรียบร้อย

4.1.2.4 การยืดอายุการใช้งาน

ไม้ไผ่เป็นไม้ที่มีมอดอยู่ในตัว มอดเหล่านี้ทำให้ไม้ไผ่เปลี่ยนสีได้ง่ายชาวบ้านจึงมีวิธีการยืดอายุการใช้งานโดยง่ายดังนี้

ตารางที่ 4.7 แสดงวิเคราะห์การยืดอายุการใช้งานของไม้ไผ่

ลำดับ	วิธีการ	รายละเอียด
1	การแช่น้ำเคมี	การยืดอายุไม้ไผ่ด้วยวิธีนี้ใช้เวลาและต้องแช่ในสารเคมีโดยระยะเวลาแช่น้ำสำหรับไม้ไผ่สดนั้นตั้งแต่ 3 วัน จนถึง 3 เดือน แต่ถ้าไม้ไผ่แห้งต้องเพิ่มเวลาไปอีกไม่น้อยกว่า 15 วันจึงจะได้ผลดีที่สุด
2	ต้มในน้ำ	นำไม้ไผ่ไปต้มน้ำประมาณ 2 ชั่วโมง เพื่อเพื่อทำลายสารประกอบในเนื้อ ไม้ไผ่อาจเป็นแหล่งอาหารของแมลงและเชื้อราต่าง ๆ เมื่อต้มผ่านไประยะ 2 ชั่วโมงแล้ว เราจึงนำไปผึ่งแดดให้แห้งแล้วจึงนำไปใช้ วิธีนี้เป็นการใช้พลังงานอย่างมาก แต่ใช้เวลาสั้นๆ ทำให้เราใช้ไม้ไผ่ได้รวดเร็วขึ้น
3	ตากแดด	ที่เป็นตากแล้วใช้เวลา 2-3 วัน ต้องมั่นใจว่าแห้งสนิทจึงนำมาใช้ได้ แต่ถ้าเก็บไว้นานเกินไปตากจะกรอบ
4	รมควัน	ใช้ฟางข้าวจุดไฟในบิ๊บ มีฟางไหม้แล้วจะก่อให้เกิดควันจำนวนมาก ควันไฟจะช่วยป้องกันมอดในไม้ไผ่ได้ดี เมื่อได้ควันแล้วนำภาชนะมาครอบควันไฟไว้ในบิ๊บ นำไม้ไผ่ที่เตรียมไว้มารมควันไฟ ตอกใช้เวลา 2-5 นาที และนำตอกไปใช้ได้ และอีกวิธีการหนึ่งคือการนำสิ่งขึ้นงานที่สมบูรณ์แล้วมารมควันทั้งชิ้นประมาณ 2-5 นาที วิธีนี้อาจจะทำให้ชิ้นงานมีสีอื่นต้องระวัง

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ลำดับ	วิธีการ	รายละเอียด
5	การข่ม ขุ่ม และทา	วิธีเหล่านี้เป็นการป้องกันผิวนอกของไม้ไผ่ ซึ่งเป็นการป้องกันชั่วคราวก่อนนำไปทำการป้องกันอย่างจริงจังอีกครั้งหรือใช้กับไม้ไผ่ที่ใช้ในสถานที่ที่ไม่มีอันตรายจากแมลงมากนัก

จากตารางที่ 4.7 แสดงวิเคราะห์การยืดอายุการใช้งานของไม้ไผ่ แต่ละวิธีก็มีทั้งข้อดีและข้อเสียที่แตกต่างออกไปและจะใช้แต่ละวิธีนั้นต้องคำนึงถึงการใช้งานของแต่ละวิธี หรือจะใช้หลายๆวิธีรวมกัน ที่ต้องทำการยืดอายุนั้นเพราะไม้ไผ่เป็นไม้ที่มีเส้นใยเยอะมากและทำให้เกิดมอดได้ง่ายทำให้สีของไม้ไผ่นั้นเปลี่ยนสี ทำให้เกิดการผุพังได้ง่าย ชาวบ้านจึงมีวิธีการรักษาไม้ไผ่เพื่อยืดอายุการใช้งาน นำไม้ไผ่ไปแช่น้ำ ต้มในน้ำ ตากแดด รมควัน การข่ม ขุ่ม และทา ซึ่ง ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะใช้วิธีตากแดดให้แห้ง และรมควัน

4.1.3 การวิเคราะห์ลวดลายงานจักสาน

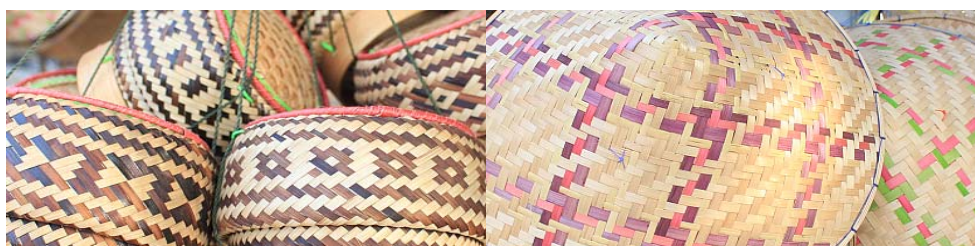
ลายสานที่ชาวบ้านทำอยู่นั้นเป็นลายพื้นฐาน ลายขัด ลายปลอก หรือลายขีด ต่าง ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าผลิตภัณฑ์เป็นอะไร

ภาพที่ 4.1 ลายสานลายพื้นฐาน

ที่มา : ปัทมวรรณ นุ่นขาว

จากภาพที่ 4.1 แสดงลายสานจากผลิตภัณฑ์ที่ชาวบ้านผลิต ปกติจะสานลายขัดธรรมดา และจะไม่ใช้สี เพราะบางสิ่งไม่จำเป็นที่จะต้องทำสี เช่น อุปกรณ์การเกษตร สิ่งที่ต้องนำมาอยู่ใกล้อาหาร เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ไม่จำเป็นต้องมีการย้อมสี อาจจะใช้ลวดลายสานเพื่อให้เกิดความสวยงาม

ภาพที่ 4.2 ลายสานที่มีการประยุกต์

ที่มา : ปัทมวรรณ นุ่นขาว

จากภาพที่ 4.2 ลายสานที่มีการพัฒนาโดยการใช้สีส้นมาช่วยในการผลิต เพื่อให้เกิดความสวยงาม และ จุดเด่น ที่ดึงดูดความสนใจของผู้บริโภคได้

จะเห็นได้ว่าลายสานแต่ละลวดลายมีความ ประณีตแต่ลายที่ชาวบ้านผลิตนั้นมีแบบเก่าๆ ซึ่งเป็นลายพื้นฐานที่ชาวบ้านชำนาญ จะมีลายขีดที่เป็นลายที่แตกต่างออกมา โดยจะมาใช้ในลายพาดกระดืบข้าวเหนียว ซึ่งลายขีดก็เกิดจากลายผ้าทอที่นำมาทำเป็นลายสาน ส่วนใหญ่จะเป็นลายธรรมชาติ และสิ่งรอบตัว เช่น วัฒนธรรม การใช้ชีวิต เป็นต้น

4.1.4 การวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ชุมชน

4.1.4.1 งานจักสานที่ชาวบ้านผลิตในปัจจุบัน

ผลิตภัณฑ์งานจักสานที่ชาวบ้านผลิตในปัจจุบันนี้เป็นผลิตภัณฑ์ที่ ชาวบ้านใช้ในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเกษตร อุปกรณ์ทำครัว อุปกรณ์เหล่านี้ บรรพบุรุษทำขึ้นเพื่อตอบสนองการใช้งานให้มีความสะดวกสบายในการใช้ชีวิตเพิ่มมากขึ้น

ตารางที่ 4.8 แสดงงานจักสานที่ชาวบ้านผลิตในปัจจุบัน

ลำดับ	รายการ	ภาพประกอบ	รูปแบบ	การประยุกต์ใช้
1	มวยหรือหวด		สาน เป็น แผ่น ลักษณะ แนวนอน พอได้ระยะที่ต้องการแล้วก็นำมาม้วนให้เป็นวง และสานต่อ จนสุด และนำมาเย็บปิดหัวปิดท้าย โดยใช้ไม้ไผ่ที่มีขนาดใหญ่ และปิดกั้นด้วยลายสาน เพื่อความแข็งแรง	การสานกระดืบข้าว เป็นการสานเป็น วงกลมโดยใช้โครงจาก ด้านบนและด้านล่าง อาจจะนำมา ประยุกต์ใช้ในการทำ โครง
2	ตะกร้า		ขึ้นรูปด้วยการสานตอกที่มี เส้นหนา จะใช้การสานที่มีความห่าง เพื่อการทำความสะดวกสบาย	ตะกร้ามีความถี่และห่าง อาจจะใช้สิ่ง เหล่านี้มาทำเป็น ช่องไฟ
3	พัดวี		ขึ้นรูปด้วยการนำตอกหลาก สีมาสานเป็นลายขีดเพื่อความสวยงาม	ใช้กระบวนสร้าง ลวดลายมา ประยุกต์ใช้สร้างลาย
4	กระดืบข้าวเหนียว		ขึ้นรูปจากตอก ด้วยการสาน ขึ้นโครงด้วยตอกทั้งหมด ฐานเป็นก้านตาล	กระดืบข้าวมีการสาน 2 ชั้นทำให้มีความ หนาและทึบแสง อาจจะนำมาใช้ในงาน ได้

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ลำดับ	รายการ	ภาพประกอบ	รูปแบบ	การประยุกต์ใช้
5	เปลนอน		ขึ้นรูปจากการสานไม้ไผ่ สานโดยใช้ไม้ทั้งลำ เลือกลงไม้ที่มีอายุ 2-3 ปี เพื่อความแข็งแรง	เปลไม้ไผ่มีความแข็งแรงมากโดยใช้ไม้ไผ่ที่มีอายุ ใช้ความหนาของไม้ไผ่มาทำเป็นโครงสร้างได้
6	ไซ		โครงสร้างจากไม้ไผ่เป็นหลัก มีรูปทรงยาวๆ สานเป็นตารางห่าง	ไซใช้โครงสร้างหลัก โดยมีการสานลายปลอกยึด จะมีช่องไฟในการผลิต
7	ข้อง		สร้างจากฐานใช้การสานแบบถี่ ไม่มีช่องว่าง เพื่อความแน่นหนา ไม้ให้ปลาทัวเล็กตัวน้อยหลุดออกมาได้	ในการสานถี่มีทึบแสง เป็นลายที่มีความละเอียดเป็นอย่างมาก
8	กระด้ง		สร้างจากการสานตอกให้เป็นแผ่น ใหญ่ๆ และทำขอบไม้ไผ่มัดด้วยเชือก	การสานเป็นแผ่นสามารถทำให้สานเป็นลวดลายได้ง่าย
9	ส้อม		สานเป็นตารางห่างรูปทรงครึ่งวงกลม เริ่มการสานจากหัว	ส้อมเป็นโครงสร้างที่แข็งแรงมากโดยมีการขึ้นรูปจากลายขัด
10	ส้อมดักปลา		สานเป็นตารางความถี่ห่างกัน	มีลักษณะโครงสร้างที่น่าสนใจสามารถนำมาปรับใช้กับผลิตภัณฑ์อื่นได้

จากตารางที่ 4.7 แสดงงานจักสานมีชาวบ้านผลิตในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่จะเป็นอุปกรณ์ที่ช่วยในการดำรงชีวิต ของชาวบ้าน แต่หลักการผลิต โครงสร้างและลวดลายต่าง ๆ ในงานจักสาน สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในงานออกแบบได้ หลากหลายอย่างมาก ไม่ว่าจะ เป็นรูปทรง โครงสร้าง วิธีการขึ้นลวดลายสาน เป็นต้น

สรุปผลการวิเคราะห์ การศึกษากลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ ตำบลบึงแก อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านยางเครือ โดยผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์ชุมชนบ้านยางเครือ

ถึงลักษณะ ซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา และหารายได้เสริมจากงานจักสาน ทำให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากเดิม โดยงานจักสานไม่ใช่เป็นงานจักสานที่ได้รับความรู้สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ จากรุ่นสู่รุ่น ส่วนใหญ่เป็นอุปกรณ์การดำรงชีวิตเป็นส่วนใหญ่ ผู้ผลิตงานจักสานแต่ละชิ้นมีฝีมือที่ต่างกันตามประสบการณ์ ความชำนาญส่วนตัว สิ่งที่ชาวบ้านขายดีที่สุดในชุมชนคือ มวย หรือ หวดหนึ่งข้าวชาวบ้านได้มีการขายได้ตลอด แต่ชาวบ้านก็ยังผลิตสิ่งของที่ชาวบ้านทำได้แบบเดิม โดยไม่มีการพัฒนาที่จะทำผลิตภัณฑ์อย่างอื่น บวกกับความนิยมในการใช้เครื่องจักสานนั้นลดลงไปมาก ในช่วงหลังชาวบ้านก็มียอดขายที่ลดลง โดยสิ่งที่ชุมชนนี้มีการพัฒนาแล้วคือการคิดลวดลาย การนำสีมาย้อมและการทำสินค้าที่ระลึกเป็นต้น ผู้วิจัยทำการคัดเลือกผลิตภัณฑ์ของใช้และของตกแต่งจากผลการจัดลำดับของสถิติการขายดีของพัฒนาชุมชนจังหวัดยโสธร ในหมวด ประเภท ของใช้ ของที่ระลึก โดยผู้วิจัยได้ทำแบบสอบถามให้ชาวบ้านเลือกผลิตภัณฑ์ที่สนใจ โดยผลการสอบถามชาวบ้านกับความสนใจในผลิตภัณฑ์ จะเห็นได้ว่าชาวบ้านมีความสนใจในชุดโคมไฟเป็นอันดับที่ 1 ประกอบด้วย โคมไฟตั้งโต๊ะ โคมไฟตั้งพื้น โคมไฟแขวน โคมไฟติดผนัง โดยได้ผลคะแนน 25 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 51 จากค่าคะแนนที่ได้ ผลิตภัณฑ์ที่จะนำมาออกแบบก็คือชุดโคมไฟ จากนั้นผู้วิจัยศึกษา ได้ทำการวิเคราะห์เรื่องภูมิปัญญาการผลิต ผลิตภัณฑ์จักสานจากไม้ไผ่ โดยเริ่มตั้งแต่การเลือกไม้ไผ่โดยเลือกจากไม้ไผ่ที่มีอายุ 1 ปี ถึง 2 ปี เลือกตามความเหมาะสมกับการผลิตของแต่ละชนิด ต่อมาการผลิตเมื่อชาวบ้านได้ตอกมาพร้อมทำผลิตภัณฑ์ จะเริ่มด้วยการย้อมสี (ในกรณีที่ไม่ได้เกี่ยวกับอาหาร) มี 2 หลักการคือย้อมเคมีและการทำสีธรรมชาติซึ่งมีข้อดีและข้อเสียต่างกัน เมื่อได้ตอกที่พร้อม ในส่วนโครงสร้างขึ้นอยู่กับว่าต้องการรูปทรงใด ต้องรับน้ำหนักไหม ใช้โครงสร้างหรือไม่ เรื่องลายสานพื้นฐานเป็นลายที่ชาวบ้านถนัดและสร้างได้เร็วแข็งแรง และสุดท้ายการเก็บรายละเอียดชาวบ้านจะใช้ตอกที่มีความหนา นำมาเย็บประกอบปิดขอบ จึงจะเป็นผลงานที่เรียบร้อย การยืดอายุการใช้งาน แต่ละวิธีก็มีทั้งข้อดีและข้อเสียที่แตกต่างออกไปและจะใช้แต่ละวิธีนั้นต้องคำนึงถึงการใช้งานของแต่ละวิธี หรือจะใช้หลายๆ วิธีรวมกัน ที่ต้องทำการยืดอายุนั้นเพราะไม้ไผ่เป็นไม้ที่มีเส้นใยเยื่อมากและทำให้เกิดมอดได้ง่ายทำให้สีของไม้ไผ่นั้นเปลี่ยนสี ทำให้เกิดการผุพังของไม้ไผ่ได้ง่าย ชาวบ้านจึงมีวิธีการรักษาไม้ไผ่เพื่อยืดอายุการใช้งาน นำไม้ไผ่ไปแช่น้ำ ต้มในน้ำ ตากแดด รมควัน การชุบ รุ่ม และทา ซึ่งส่วนใหญ่ชาวบ้านจะใช้วิธีตากแดดให้แห้ง และรมควัน

4.2 ผลการวิเคราะห์ เพื่อออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร

ในการออกแบบออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธรนั้นผู้วิจัยได้ทำการออกแบบ โดยได้ศึกษาข้อมูลงานจักสานที่ชาวบ้านได้ทำ และนำข้อมูลที่ได้มาทำการออกแบบโดยยึดหลักการออกแบบ โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.2.1 ผลการวิเคราะห์การออกแบบลวดลาย

ในการออกแบบลวดลายนั้นผู้วิจัยได้ทำการออกแบบลวดลาย โดยแยกประเภทเป็น 3 ประเภท คือ “ลวดลายจากชุมชน” โดยบ้านยางเครือ เป็นชุมชนที่ทำการเกษตรปลูกข้าวเป็นส่วนใหญ่ และมีต้นยางเป็นจำนวนมาก จึงได้ชื่อว่าบ้านยางเครือ “ลวดลายจากผ้าซิด” ผ้าซิดมีการผลิตมากในจังหวัดยโสธร โดยมีผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียง คือ หมอน ที่นอน ผ้าซิ่น ซึ่งลวดลายแต่ละนั้นลาย

นั้นเป็นลวดลายมีสีบดกันบ้างและเป็นลายที่ชาวบ้านคิดขึ้นมาใหม่บ้าง “ลวดลายจากวัฒนธรรม” จังหวัดยโสธรเป็นจังหวัดที่มี ประเพณีวัฒนธรรมที่โดดเด่น คือ บุญบั้งไฟ ซึ่งมีเอกลักษณ์มาก ๆ ทั้ง สีสิ้นการตกแต่งบั้งไฟ ในการแห่ เพื่อบ่งบอกว่าถึงฤดูทำนาแล้ว และเป็นความเชื่อว่าเป็นการขอฝน จากพญาแถน โดยมีการให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านเป็นผู้เลือกเลย โดยประเมินจากความสามารถของ ชาวบ้านเพื่อใช้ทำผลิต

ภาพที่ 4.3 ลายสานจากชุมชน

ที่มา : ปัทมวรรณ นุ่นขาว

(1) ลายสานจากลูกยาง ชุมชนบ้านยางเครือ แต่เดิมเป็นชุมชนที่มีต้นยางเป็นจำนวนมาก จึงได้ชื่อหมู่บ้านว่าบ้านยางเครือ ลูกยางถือว่าเป็นอีกหนึ่งอย่างที่เป็นสัญลักษณ์ของหมู่บ้านได้

ภาพที่ 4.4 ลายสานจากลายขีด

ที่มา : ปัทมวรรณ นุ่นขาว

(2) ลายสานจากลายขีด เป็นลายที่ปรับมาจากลายขีดดอกแก้ว ซึ่งจังหวัดยโสธรนั้นมีผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับผ้าขีดที่มีชื่อเสียงเป็นอย่างมาก เช่น หมอน ที่นอน เบาะรองนั่ง

ภาพที่ 4.5 ลายสานจากวัฒนธรรม

ภาพโดย : ปัทมวรรณ นุ่นขาว

(3) ลายสานจากลายวัฒนธรรม ประเพณีที่สำคัญของจังหวัดยโสธรที่เป็นที่รู้จักกันทั่วไปคือประเพณีบุญบั้งไฟ จะมีการตกแต่งบั้งไฟ และมีการแห่บั้งไฟ โดยการแห่นั้นจะมีการตกแต่งบั้งไฟ และมีนางรำ มารำหน้าขบวน ซึ่งประเพณีนี้จะมีสีสันที่จัดจ้าน และสวยงาม บุญบั้งไฟเป็นประเพณีที่มีขึ้นสำหรับการบูชาพญาแถน เพื่อขอฝนฟ้าให้ตก และเป็นการเริ่มต้นฤดูกาลทำนา

จากลวดลายทั้ง 3 ลวดลาย ช่างต้นผู้วิจัยได้นำไปให้ชาวบ้านดูและพิจารณา ลายที่หนึ่งมีความสวยงามบ่งบอกถึงชุมชนได้แต่สัดส่วนผิด ต้องยึดขึ้นอีกนิดหน่อยแต่จะมีผลต่อการเว้นช่องที่ห่างออกไปอีก ลายที่สองเป็นลายขีดซึ่งชาวบ้านมีความชำนาญจากการทอผ้าอยู่แล้วจึงรู้จักลาย เป็นอย่างดี ส่วนลายที่สาม เป็นลายที่แกะมาจากการตกแต่งบั้งไฟในการแห่ เป็นลายที่มีความซับซ้อนมาก ต้องใช้เวลาในการทำเพราะมีความละเอียดมาก

4.2.2 ผลการวิเคราะห์วัสดุร่วม

ในการออกแบบผลิตภัณฑ์นั้น ความแข็งแรงและความสวยงาม มีสำคัญเป็นอย่างมากทำให้บางจุดต้องใช้วัสดุร่วมเพื่อความแข็งแรง บางจุดต้องเก็บรายละเอียดต่าง ๆ โดยวัสดุร่วมที่จะนำมาใช้นั้นจะพิจารณาจากรูปแบบของผลิตภัณฑ์ชุดโคมไฟ

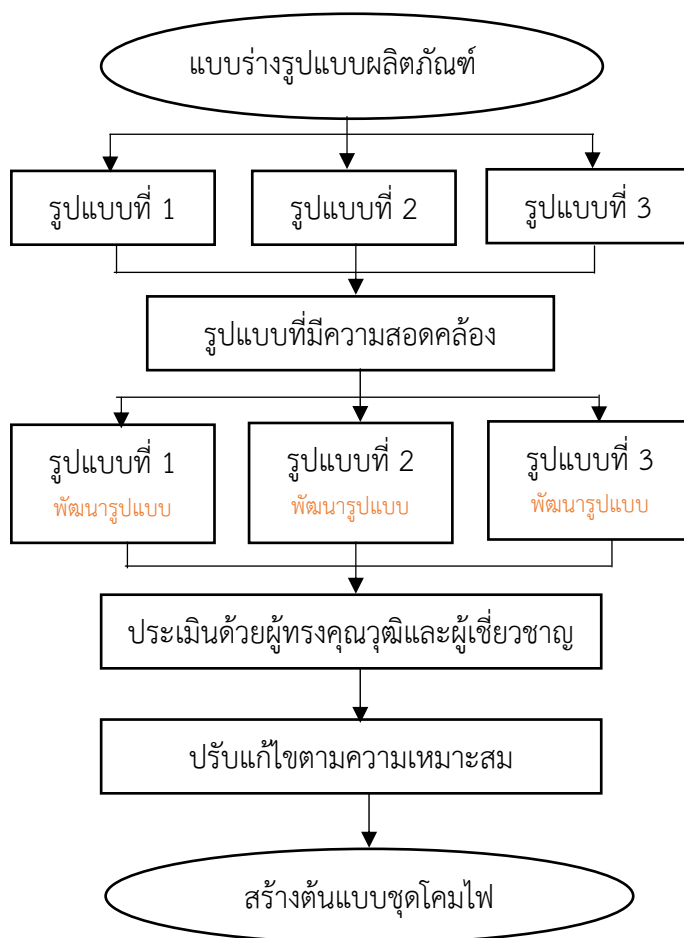
(1) ผ้า เป็นวัสดุที่สามารถรองแสงได้ บังแสงได้และมีหลายชนิดให้เลือกความหนาหลายระดับ และเป็นสิ่งที่ชาวบ้านทอขึ้นมาเองได้ส่วนใหญ่วัสดุที่ชาวบ้านทอจะทอผ้าฝ้าย

(2) อะลูมิเนียม มีความแข็งแรงสามารถเป็นโครงสร้าง มีน้ำหนักเบา เคลื่อนย้ายสะดวก

(3) ไม้ เป็นวัสดุที่หาได้ในชุมชน ผลิตง่าย และสามารถกำหนดรูปทรงของไม้ได้ ทำสีได้มีความแข็งแรงทนทาน และปรับใช้ร่วมกับงานได้

4.2.3 กระบวนการออกแบบ

ในกระบวนการออกแบบผู้วิจัย ได้มีขั้นตอนและลำดับในการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุดคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร โดยมีขั้นตอน ดังรูปที่ 4.6

ภาพที่ 4.6 การดำเนินงานในการสร้างแบบร่าง

ที่มา : ปัทมวรรณ นุ่นขาว

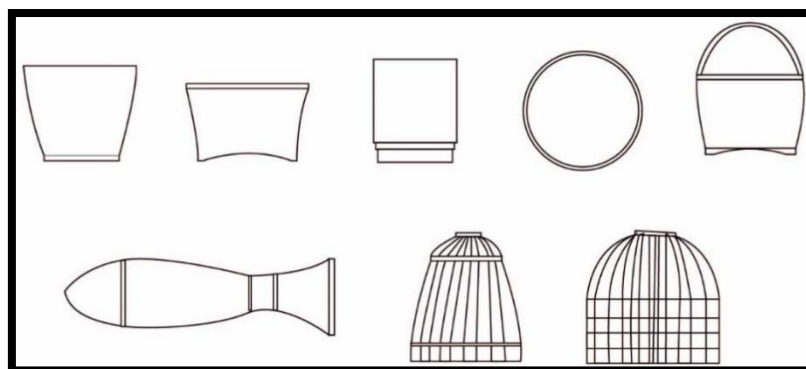
จากภาพที่ 4.6 เป็นขั้นตอนการดำเนินงานการออกแบบภาพร่างผู้วิจัยได้ดำเนินงานในการออกแบบผลิตภัณฑ์โดยใช้หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยการวาดภาพร่างโดยมีแรงบันดาลใจจากรูปทรงที่เรียบง่าย นำมาปรับกับสิ่งที่มีในชุมชน โดยผู้วิจัยเลือกภาพร่างจำนวน 3 รูปแบบ นำมาปรับและพัฒนาารูปแบบ และจากนั้นนำแบบที่ได้ไปประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นเลือกแบบที่ได้คะแนนสูง

ที่สุดมาปรับปรุงตามคำแนะนำ จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินเรื่อง แบบและการผลิต และนำมาปรับแก้ไขตามผู้เชี่ยวชาญแนะนำ จากนั้นนำไปทำต้นแบบ

4.2.3.1 ผลการวิเคราะห์ด้านรูปทรง

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ด้วยการเสวนากลุ่มร่วมกับกลุ่มชาวบ้านในชุมชนบ้านยางเครือโดยนำเอารูปทรงจากผลิตภัณฑ์เดิม รูปทรงเรขาคณิต รูปทรงจากธรรมชาติ โดยมีการวิเคราะห์ ดังนี้

(1) รูปทรงจากผลิตภัณฑ์เดิม

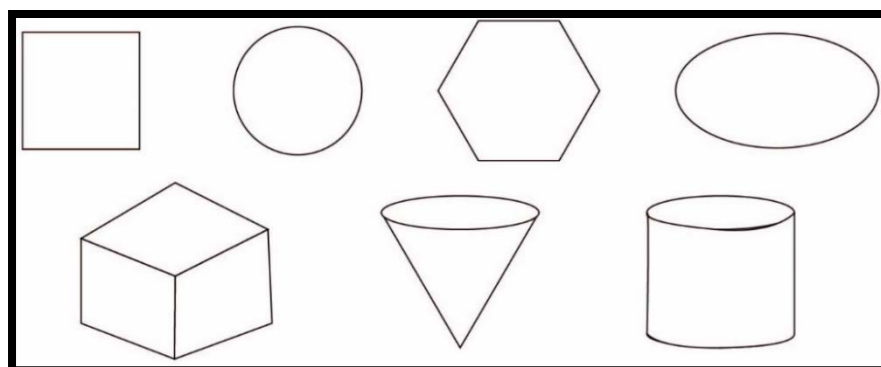

ภาพที่ 4.7 การถอดโครงจากรูปทรงเดิม

ที่มา : ปัทมวรรณ นุ่นขาว

จากภาพที่ 4.7 สรุปได้ว่า รูปทรงจากผลิตภัณฑ์เดิม มีรูปแบบที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับงานออกแบบผลิตภัณฑ์ชุดคอมพิวเตอร์ได้ ในด้านโครงสร้าง เทคนิคการผลิต และรายละเอียดที่ต้องเก็บความเรียบร้อย

(2) รูปทรงเรขาคณิต

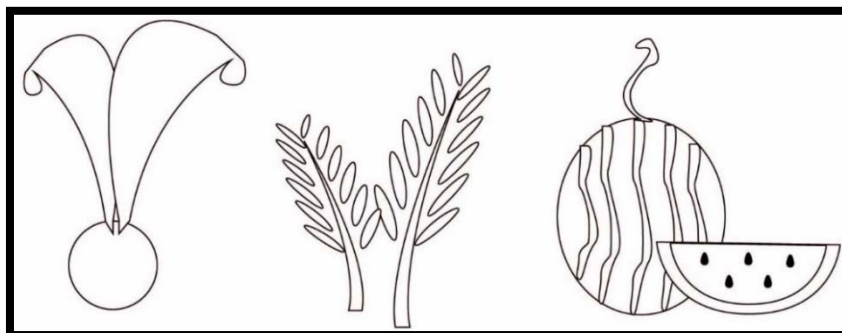

ภาพที่ 4.8 รูปทรงเรขาคณิต

ที่มา : ปัทมวรรณ นุ่นขาว

จากภาพที่ 4.8 สรุปได้ว่า รูปทรงเรขาคณิต เป็นรูปทรงที่มีความเรียบง่าย มีรูปทรงที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับงานออกแบบผลิตภัณฑ์ชุดคอมพิวเตอร์ได้ มีความเรียบง่ายและเป็นโครงสร้างที่สามารถเข้ากับทุกที่ได้ เป็นรูปทรงที่มีไม่ซับซ้อน

(3) รูปทรงจากธรรมชาติ

ภาพที่ 4.9 รูปทรงจากธรรมชาติ

ที่มา : ปัทมวรรณ นุ่นขาว

จากภาพที่ 4.9 สรุปได้ว่า ผู้วิจัยได้เลือกรูปทรงจากธรรมชาติ โดยการนำรูปทรงของธรรมชาติ ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่รอบตัวคนในชุมชน คือ ลูกยางนา เป็นต้นไม้ที่อยู่ในชุมชน รวงข้าว เป็นสิ่งที่ชาวบ้านปลูกเป็นอาชีพจึงเป็นสิ่งที่คุ้นเคย ส่วนแตงโมเป็นผลไม้ที่มีชื่อเสียงของจังหวัดยโสธร ซึ่งชาวบ้านจะปลูกเมื่อเกี่ยวข้าวเสร็จโดยใช้น้ำข้าวเป็นที่ปลูกแตงโม ซึ่งรูปทรงของสิ่งของแต่ละอย่างเป็นสิ่งที่ชาวบ้านคุ้นเคย และนำมาประยุกต์ใช้กับชุดผลิตภัณฑ์โคมไฟ ให้มีลักษณะที่แตกต่างออกไปได้

4.2.3.2 ผลการวิเคราะห์แบบร่าง

ผู้วิจัยมีการวิเคราะห์แบบร่างโดยยึดกรอบแนวการออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยคำนึงถึงหน้าที่ใช้สอย ความปลอดภัย ความแข็งแรง ความสะดวกสบายในการใช้งาน ความสวยงามน่าใช้ ราคา การซ่อมแซมง่าย วัสดุและการผลิต การขนส่ง และในการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนนั้นผู้วิจัยก็ได้คำนึงถึงมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนด้านงานจักสาน

(1) ลักษณะทั่วไปต้องประณีต สวยงาม มีรูปแบบรูปทรงที่เหมาะสมกับการใช้งาน ไม่ฝู ไม่มีรา หรือตำหนิที่เกิดจากการทำลาย ของมอด ปลวก หรือแมลงอื่น ไม่มีขอบคมและปลายแหลมยกเว้นกรณีที่เป็นลักษณะเฉพาะของชิ้นงาน ไม่มีเส้นขน เส้น ผุ่นผง รอยแตก รอยร้าว บิด โกง หัก งอ หรือตำหนิในชิ้นงานให้เห็นเด่นชัด ยกเว้น รอยที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือเป็นลักษณะเฉพาะของชิ้นงานซึ่งไม่มีผลเสียต่อการใช้งาน กรณีเป็นชุดเดียวกันต้องมีรูปแบบ ลวดลาย และสีที่กลมกลืนเข้ากันได้ พื้นผิวด้านในและบริเวณที่สัมผัสได้ต้องขัดผิวให้เรียบ

(2) การประกอบ ต้องเรียบร้อย ประณีต สวยงาม ทึดแน่น เหมาะสมกับชิ้นงาน ไม่มีกลิ่นของสารเคมีและรอยเปื้อนของสารที่ใช้ยึดติดชิ้นส่วนเข้าด้วยกัน

(3) การเย็บ ต้องเรียบร้อย ประณีต ฝีเข็มสม่ำเสมอทั้งนอกและในตัวผลิตภัณฑ์ ริมต้องเรียบแน่น ไม่ย้วยหรือหลุดลุ่ย

(4) ลวดลาย ต้องประณีต เรียบร้อย สวยงาม สม่่าเสมอ การต่อลวดลายต้องตรงตามลักษณะของลวดลาย

(5) สี ต้องมีสีสม่ำเสมอ ติดแน่น ไม่ต่าง หลุด ลอก หรือเปราะเปื้อน ยกเว้นกรณีที่เป็นลักษณะเฉพาะของชิ้นงาน เมื่อจับหรือสัมผัสแล้วสีต้องไม่ติดมือ กรณีที่ใช้งานซึ่งอาจสัมผัสกับอาหารโดยตรง พื้นผิวด้านในและบริเวณที่สัมผัสกับอาหารต้องไม่ใช่สี

(6) การเก็บริม ต้องประณีต เรียบร้อย สวยงาม สม่ำเสมอตลอดชิ้นงาน

(7) การเคลือบผิว ต้องเรียบ สม่ำเสมอ ไม่เป็นเม็ด

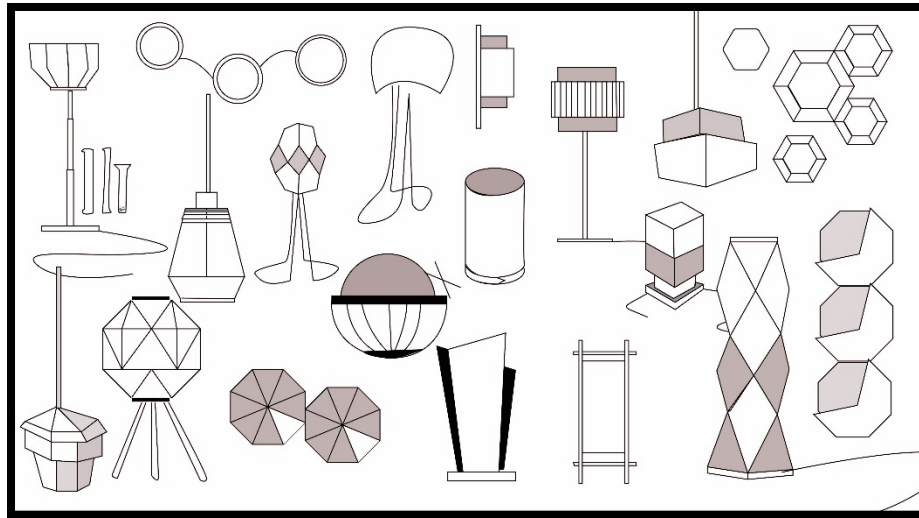
การออกแบบชุดโคมไฟ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์รูปแบบของโคมไฟแต่ละชนิดไว้ ดังนี้

ตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์รูปแบบของโคมไฟ

ลำดับ	รายการ	รายละเอียด
1	โคมไฟตั้งโต๊ะ	- ขนาดประมาณ 30 – 60 เซนติเมตร - แสงกระจายออกด้านบนและด้านข้าง - การติดตั้งไว้บนโต๊ะ - มีการใช้งานไม่ซับซ้อน - ฐานควรมีน้ำหนักเล็กน้อยเพื่อไม่ให้ตกง่าย
2	โคมไฟตั้งพื้น	- ขนาดประมาณ 110 – 150 เซนติเมตร - แสงกระจายรอบด้าน - การติดตั้งไว้ที่พื้น - มีการใช้งานไม่ซับซ้อน - พอสมควรเพื่อไม่ให้เอียง หรือล้ม
3	โคมไฟแขวน	- ขนาดประมาณ 30 -50 เซนติเมตรต่อ 1 โคม - แสงกระจายออกด้านล่างและด้านข้าง - แขวนเพดาน - มีการใช้งานไม่ซับซ้อน - น้ำหนักเบา
4	โคมไฟติดผนัง	- ขนาดประมาณ 20 - 50 เซนติเมตร - แสงกระจายออกรอบทุกด้าน - ติดกับผนัง - มีการใช้งานไม่ซับซ้อน - น้ำหนักเบา

จากตารางที่ 4.9 จะเห็นได้ว่าการออกแบบโคมไฟนั้นจะต้องคำนึงถึงขนาด และรูปทรง ทั้งสองอย่างนี้เป็นสิ่งที่ไม่ควรมองข้าม ซึ่งจะมีผลต่อต้นทุนการผลิตและการขนส่งโดยตรง แล้วจะส่งผลกระทบต่อราคาสินค้า สำหรับด้านวัสดุ การออกแบบจะมีการประยุกต์ใช้วัสดุไม้ที่ทำจากจักสานเพื่อแสดงให้เห็นถึงความงาม และใช้วัสดุร่วมจะทำให้ผลิตภัณฑ์มีความสวยงามน่าใช้ ความสมดุลและลงตัว ในเรื่องของแสงก็สำคัญเช่นกัน โคมไฟแต่ละชนิดใช้แสงที่ไม่เหมือนกัน การกำหนดทิศทางของแสง นั้นจำเป็นอย่างมาก โดยแยกจากลักษณะการใช้งานของแต่ละประเภทตามหลักการของการออกแบบ เรื่องหน้าที่ใช้สอย ความสะดวกสบายในการใช้งาน การเปิดปิด ทำความสะอาดง่าย

การซ่อมแซมง่าย ในการออกแบบทั้งหมดต้องคำนึงถึง ความแข็งแรง โครงสร้าง น้ำหนัก จะส่งผลถึงความปลอดภัยในการใช้งาน ในภาพที่ 4.10 เป็นภาพแบบร่าง

ภาพที่ 4.10 ภาพร่าง

ที่มา : ปัทมวรรณ นุ่นขาว

4.2.3.3 ผลการวิเคราะห์แบบ Sketch design

(1) รูปแบบที่ 1

ภาพที่ 4.11 รูปแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย ชุดที่ 1

ที่มา : ปัทมวรรณ นุ่นขาว

ตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประเมินรูปแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย ชุดที่ 1

ข้อ	เกณฑ์การประเมิน	ผู้ทรงคุณวุฒิ			$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
		N1	N2	N3			
1.	หน้าที่ใช้สอย						
	1.1 มีการตอบสนองตรงกับความต้องการของผู้ใช้งาน	3	3	4	3.33	0.57	กลาง
	1.2 มีวิธีการใช้งานที่หลากหลายและง่ายต่อการใช้งาน	4	3	4	3.66	0.57	กลาง
	1.3 ง่ายต่อการทำความสะอาด	4	5	5	4.66	0.57	มาก
ผลรวมทางด้านหน้าที่ใช้สอย					3.88	0.57	มาก
2.	ความปลอดภัย						
	2.1 มีคำอธิบายรายละเอียดในการใช้งาน	3	4	3	3.33	0.57	กลาง
	2.2 ผลิตภัณฑ์มีความปลอดภัยในการใช้งาน	4	3	4	3.66	0.57	กลาง
ผลรวมทางด้านความปลอดภัย					3.49	0.57	กลาง
3.	ความแข็งแรง						
	3.1 โครงสร้างมีความแข็งแรงเหมาะสมกับการใช้งาน	3	4	4	3.66	0.57	กลาง
	3.2 เลือกใช้วัสดุในสัดส่วนที่เหมาะสม	3	3	3	3.00	0.00	กลาง
	3.3 มีการเลือกวัสดุที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับวัสดุที่มีในชุมชน	4	4	5	4.33	0.57	มาก
	3.4 ลดต้นทุนในการผลิต	4	3	5	4.00	1.00	มาก
ผลรวมทางด้านความแข็งแรง					3.76	0.53	กลาง
4.	ความสะดวกสบายในการใช้งาน						
	4.1 ขนาดสัดส่วนเหมาะสมกับการใช้งาน	2	4	4	3.33	1.15	กลาง
	4.2 ใช้งานง่ายไม่ซับซ้อน	4	3	5	4.00	1.00	มาก
	4.3 มีน้ำหนักที่เหมาะสมกับการใช้งาน	5	3	4	4.00	1.00	มาก
ผลรวมทางด้านความสะดวกสบายในการใช้งาน					3.77	1.05	กลาง
5.	ความสวยงาม						
	5.1 รูปร่างและสีที่ใช้มีแสดงถึงเอกลักษณ์ของชุมชนได้เป็นอย่างดี	2	3	4	3.33	1.00	กลาง
	5.2 ลวดลายที่ใช้คงเอกลักษณ์ของเครื่องจักสานไม้ไผ่	2	4	5	3.66	1.52	กลาง
	5.3 มีความสวยงามน่าใช้งาน	2	4	4	3.33	1.15	กลาง
	5.4 มีการนำศิลปะและวัฒนธรรมมาใช้ได้ลงตัว	4	4	5	4.33	0.57	มาก
ผลรวมทางด้านความสวยงาม					3.66	1.07	กลาง

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ข้อ	เกณฑ์การประเมิน	ผู้ทรงคุณวุฒิ			$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
		N1	N2	N3			
6.	การขนส่ง						
	6.1 สะดวกต่อการขนส่ง	4	3	3	3.33	0.57	กลาง
	6.3 การแยกชิ้นส่วนเพื่อการขนส่ง	3	2	4	3.00	1.00	กลาง
ผลรวมทางด้านการขนส่ง					3.16	0.78	กลาง
ผลรวม					3.62	0.76	กลาง

จากตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประเมินรูปชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย ชุดที่ 1 พบว่าผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ จำนวน 3 ท่าน มีความพึงพอใจระดับปานกลาง โดยมีความเฉลี่ยรวมทั้ง 6 ด้านเท่ากับ 3.62 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.76 โดยมีความพึงพอใจใน ด้านหน้าที่ใช้สอยมากที่สุด ในระดับปานกลางมีความเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.57

(2) รูปแบบที่ 2

ภาพที่ 4.12 รูปแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย ชุดที่ 2

ที่มา : ปัทมวรรณ นุ่นขาว

ตารางที่ 4.11 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประเมินรูปแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย ชุดที่ 2

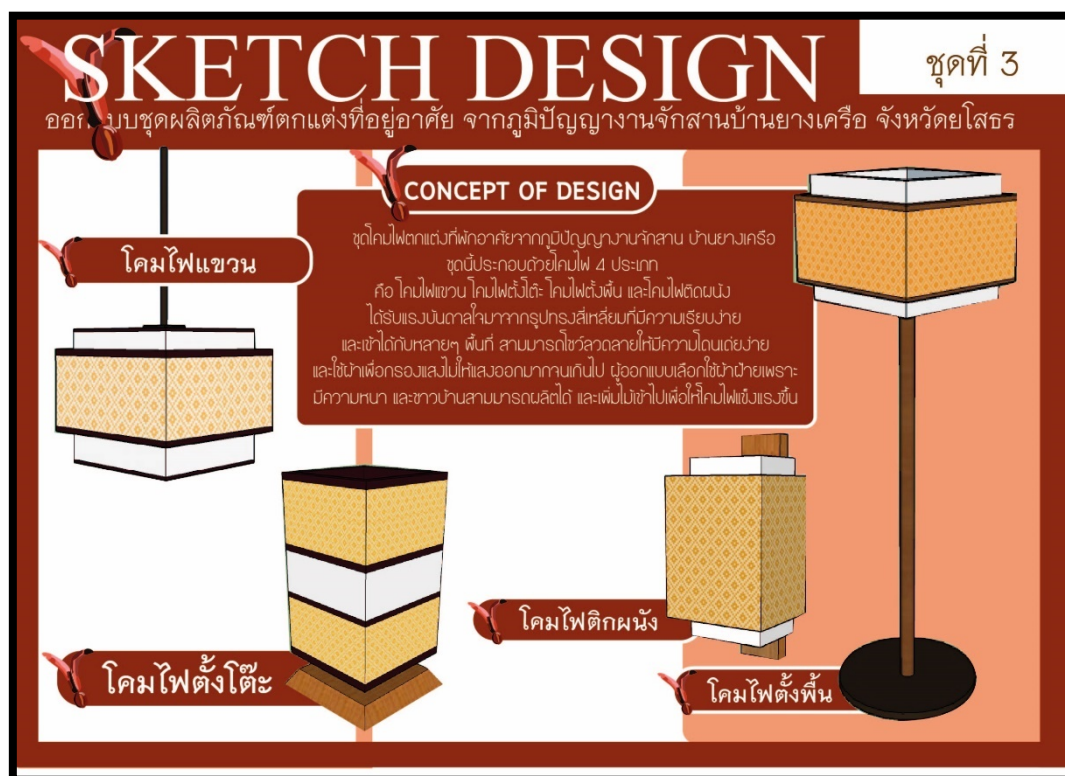
ข้อ	เกณฑ์การประเมิน	ผู้ทรงคุณวุฒิ			$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
		N1	N2	N3			
1.	หน้าที่ใช้สอย						
	1.1 มีการตอบสนองตรงกับความต้องการของผู้ใช้งาน	4	5	4	4.33	0.57	มาก
	1.2 มีวิธีการใช้งานที่หลากหลายและง่ายต่อการใช้งาน	5	4	4	4.33	0.57	มาก
	1.3 ง่ายต่อการทำความสะอาด	4	3	3	3.33	0.57	กลาง
ผลรวมทางด้านหน้าที่ใช้สอย					3.99	0.57	กลาง
2.	ความปลอดภัย						
	2.1 มีคำอธิบายรายละเอียดในการใช้งาน	5	5	3	4.33	1.15	มาก
	2.2 ผลิตภัณฑ์มีความปลอดภัยในการใช้งาน	4	5	4	4.33	0.57	มาก
ผลรวมทางด้านความปลอดภัย					4.33	0.86	มาก
3.	ความแข็งแรง						
	3.1 โครงสร้างมีความแข็งแรงเหมาะสมกับการใช้งาน	4	5	3	4.00	1.00	มาก
	3.2 เลือกใช้วัสดุในสัดส่วนที่เหมาะสม	3	5	4	4.00	1.00	มาก
	3.3 มีการเลือกวัสดุที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับวัสดุที่มีในชุมชน	5	4	5	4.66	0.57	มาก
	3.4 ลดต้นทุนในการผลิต	5	4	5	4.66	0.57	มาก
ผลรวมทางด้านความแข็งแรง					4.33	0.78	มาก
4.	ความสะดวกสบายในการใช้งาน						
	4.1 ขนาดสัดส่วนเหมาะสมกับการใช้งาน	3	4	4	3.66	0.57	กลาง
	4.2 ใช้งานง่ายไม่ซับซ้อน	5	4	4	4.33	0.57	มาก
	4.3 มีน้ำหนักที่เหมาะสมกับการใช้งาน	4	3	3	3.33	0.57	กลาง
ผลรวมทางด้านความสะดวกสบายในการใช้งาน					3.77	0.57	กลาง
5.	ความสวยงาม						
	5.1 รูปร่างและสีที่ใช้มีแสดงถึงเอกลักษณ์ของชุมชนได้เป็นอย่างดี	3	4	4	3.66	0.57	กลาง
	5.2 ลวดลายที่ใช้คงเอกลักษณ์ของเครื่องจักสานไม้ไผ่	3	3	5	3.66	1.15	กลาง
	5.3 มีความสวยงามน่าใช้งาน	5	4	5	4.66	0.57	มาก
	5.4 มีการนำศิลปะและวัฒนธรรมมาใช้ได้ลงตัว	5	4	4	4.33	0.57	มาก
ผลรวมทางด้านความสวยงาม					4.07	0.71	มาก

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

ข้อ	เกณฑ์การประเมิน	ผู้ทรงคุณวุฒิ			$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
		N1	N2	N3			
6.	การขนส่ง						
	6.1 สะดวกต่อการขนส่ง	4	5	3	4.00	1.00	มาก
	6.3 การแยกชิ้นส่วนเพื่อการขนส่ง	5	5	3	4.33	1.15	มาก
ผลรวมทางด้านการขนส่ง					4.16	1.07	มาก
ผลรวม					4.10	0.76	มาก

จากตารางที่ 4.11 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประเมินรูปแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย ชุดที่ 2 พบว่าผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ จำนวน 3 ท่าน มีความพึงพอใจระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 6 ด้านเท่ากับ 4.10 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.76 โดยมีความพึงพอใจในด้านความปลอดภัยมากที่สุด ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.86

(1) รูปแบบที่ 3

ภาพที่ 4.13 รูปแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย ชุดที่ 3

ภาพโดย : ปัทมวรรณ นุ่นขาว

ตารางที่ 4.12 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประเมินรูปแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย ชุดที่ 3

ข้อ	เกณฑ์การประเมิน	ผู้ทรงคุณวุฒิ			$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
		N1	N2	N3			
1.	หน้าที่ใช้สอย						
	1.1 มีการตอบสนองตรงกับความต้องการของผู้ใช้งาน	4	3	4	3.66	0.57	กลาง
	1.2 มีวิธีการใช้งานที่หลากหลายและง่ายต่อการใช้งาน	3	5	5	4.33	1.15	มาก
	1.3 ง่ายต่อการทำความสะอาด	4	4	5	4.33	0.57	มาก
ผลรวมทางด้านหน้าที่ใช้สอย					4.11	0.74	มาก
2.	ความปลอดภัย						
	2.1 มีคำอธิบายรายละเอียดในการใช้งาน	3	4	3	3.33	0.57	กลาง
	2.2 ผลิตภัณฑ์มีความปลอดภัยในการใช้งาน	4	3	4	3.66	0.57	กลาง
ผลรวมทางด้านความปลอดภัย					3.49	0.57	กลาง
3.	ความแข็งแรง						
	3.1 โครงสร้างมีความแข็งแรงเหมาะกับการใช้งาน	4	3	3	3.33	0.57	กลาง
	3.2 เลือกใช้วัสดุในสัดส่วนที่เหมาะสม	3	4	5	4.00	1.00	มาก
	3.3 มีการเลือกวัสดุที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับวัสดุที่มีในชุมชน	3	4	4	3.66	0.57	กลาง
	3.4 ลดต้นทุนในการผลิต	4	3	4	3.66	0.57	กลาง
ผลรวมทางด้านความแข็งแรง					3.66	0.67	กลาง
4.	ความสะดวกสบายในการใช้งาน						
	4.1 ขนาดสัดส่วนเหมาะสมกับการใช้งาน	3	4	5	4.00	1.00	มาก
	4.2 ใช้งานง่ายไม่ซับซ้อน	4	5	5	4.66	0.57	มาก
	4.3 มีน้ำหนักที่เหมาะสมกับการใช้งาน	4	3	3	3.33	0.57	กลาง
ผลรวมทางด้านความสะดวกสบายในการใช้งาน					3.99	0.71	กลาง
5.	ความสวยงาม						
	5.1 รูปร่างและสีที่ใช้มีแสดงถึงเอกลักษณ์ของชุมชนได้เป็นอย่างดี	5	4	4	4.33	0.57	มาก
	5.2 ลวดลายที่ใช้คงเอกลักษณ์ของเครื่องจักสานไม้ไผ่	3	4	5	4.00	1.00	มาก
	5.3 มีความสวยงามน่าใช้งาน	4	3	5	4.00	1.00	มาก
	5.4 มีการนำศิลปะและวัฒนธรรมมาใช้ได้ลงตัว	3	5	3	3.66	1.15	กลาง
ผลรวมทางด้านความสวยงาม					3.99	1.01	กลาง

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

ข้อ	เกณฑ์การประเมิน	ผู้ทรงคุณวุฒิ			$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
		N1	N2	N3			
6.	การขนส่ง						
	6.1 สะดวกต่อการขนส่ง	3	3	3	3	0.00	กลาง
	6.3 การแยกชิ้นส่วนเพื่อการขนส่ง	4	5	4	4.33	0.57	มาก
ผลรวมทางด้านการขนส่ง					3.66	0.28	กลาง
ผลรวม					3.81	0.66	กลาง

จากตารางที่ 4.12 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประเมินรูปแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย ชุดที่ 3 พบว่าผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ จำนวน 3 ท่าน มีความพึงพอใจระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 6 ด้านเท่ากับ 3.81 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66 โดยมีความพึงพอใจในด้านหน้าที่ใช้สอยมากที่สุด ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.74

จากตารางที่ 4.10, 4.11 และ 4.12 พบว่ารูปแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย ชุดที่ 2 มีความเหมาะสมมากที่สุดด้วยค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 6 ด้านเท่ากับ 4.10 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.76 รองลงมา คือ รูปแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย ชุดที่ 3 มีความเหมาะสมระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 6 ด้าน เท่ากับ 3.81 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66 และสุดท้าย คือ รูปแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย ชุดที่ 1 มีความเหมาะสมระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 6 ด้านเท่ากับ 3.62 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.76นอกจากนั้นผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ให้คำแนะนำเพิ่มเติมเพื่อนำไปปรับปรุงก่อนการทำผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ดังนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความสำคัญกับขนส่ง เป็นอันดับแรก โดยให้ปรับชุดผลิตภัณฑ์ให้สามารถใส่ในบรรจุภัณฑ์ การถอดประกอบ ตามมาด้วยการขาย ราคาสินค้า จะช่วยส่งเสริมการขาย ในการเลือก ปลายและรูปทรงควรคงความเรียบหรู เพื่อให้เข้ากับทุกสถานที่ และขายง่าย และเรื่องการออกแบบให้ออกแบบโดยให้ผู้บริโภคสามารถปรับใช้ผลิตภัณฑ์ โดยจะวางแบบใดก็ได้ ต่อได้หลากหลายแบบ และการออกแบบแสงให้ระวังเรื่องความจำของแสงให้หาวัสดุกรองแสง

ภาพที่ 4.14 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินรูปแบบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ
ที่มา : ปัทมวรรณ นุ่นขาว

4.2.3.4 ผลการวิเคราะห์แบบด้านการผลิต

(1) โคมไฟตั้งโต๊ะ

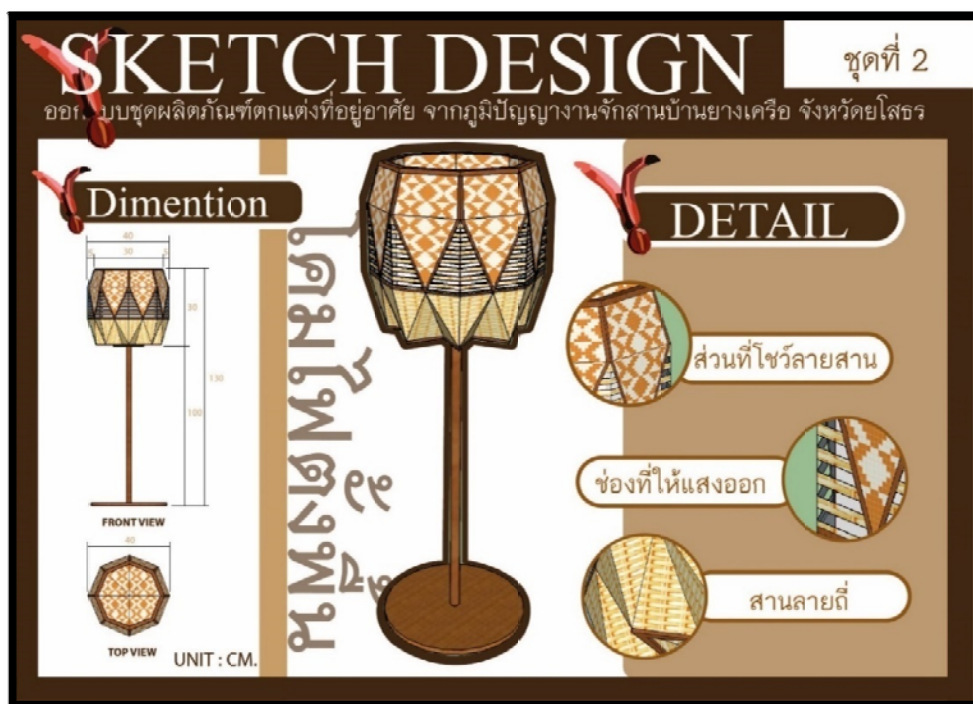
ภาพที่ 4.15 รูปแบบผลิตภัณฑ์โคมไฟตั้งโต๊ะตกแต่งที่อยู่อาศัย
ที่มา : ปัทมวรรณ นุ่นขาว

ตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ

ข้อ	เกณฑ์การประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
		N1	N2	N3			
1	วัสดุและกรรมวิธีการผลิต						
	1.1 กรรมวิธีการผลิตมีความง่ายและผลิตได้เร็ว	4	4	5	4.33	0.57	มาก
	1.2 มีการผสมผสานวัสดุไม้ไผ่ กับวัสดุอื่นได้อย่างลงตัว	4	3	4	3.33	0.57	กลาง
	1.3 วัสดุและกรรมวิธีการผลิตไม่สูงกว่าต้นทุนที่ประมาณไว้	3	5	3	3.66	3.66	กลาง
	1.4 ใช้วัสดุในชุมชนอย่างคุ้มค่า	5	4	4	4.33	1.15	มาก
ผลรวมทางด้านวัสดุและกรรมวิธีการผลิต					3.91	1.48	กลาง
2.	ราคา						
	2.1 ราคาเหมาะสมกับผู้ใช้งาน	3	5	3	3.66	3.66	กลาง
	2.2 มีกรรมวิธีผลิตง่ายและรวดเร็ว	4	5	3	4.00	1.00	มาก
	2.3 วัสดุที่ใช้มีความคุ้มค่ากับราคา	3	4	4	3.66	0.57	กลาง
ผลรวมทางด้านราคา					3.77	1.74	กลาง
3.	การซ่อมแซม						
	3.1 ซ่อมแซมเบื้องต้นได้ง่าย	4	4	3	3.66	0.57	กลาง
	3.2 ชิ้นส่วนการประกอบไม่ซับซ้อน	5	5	4	4.33	0.57	มาก
	3.3 กลไกภายในไม่ซับซ้อน	3	5	5	3.66	1.15	กลาง
ผลรวมทางด้านการซ่อมแซม					3.88	2.29	กลาง
ผลรวม					3.85	1.83	กลาง

จากตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะที่ออกแบบที่ อยู่อาศัย พบว่าผู้เชี่ยวชาญ ด้านวัสดุและงานจักสาน จำนวน 3 ท่าน มีความพึงพอใจระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 3 ด้านเท่ากับ 3.85 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.83 ความพึงพอใจใน ด้านวัสดุและกรรมวิธีการผลิตมากที่สุด ในระดับปานกลางโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.48 โดยผู้เชี่ยวชาญได้ให้คำแนะนำโดยโครงสร้างถ้าเป็นไม้ไผ่จะแข็งแรง แต่ใช้ได้ไม่นาน เพราะเกิดมอดในไม้ไผ่ อาจจะทำให้ผู้เร็ว ให้ทำโครงสร้างอื่นที่แข็งแรงกว่า และให้หา ตัวหนุนฐานด้านล่างตัวคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ เรื่องแสงให้มีวัสดุที่ปิดแสง

(2) โคมไฟตั้งพื้น

ภาพที่ 4.16 รูปแบบผลิตภัณฑ์โคมไฟตั้งพื้นตกแต่งที่อยู่อาศัย
ที่มา : ปัทมวรรณ นุ่นขาว

ตารางที่ 4.14 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์โคมไฟตั้งพื้น

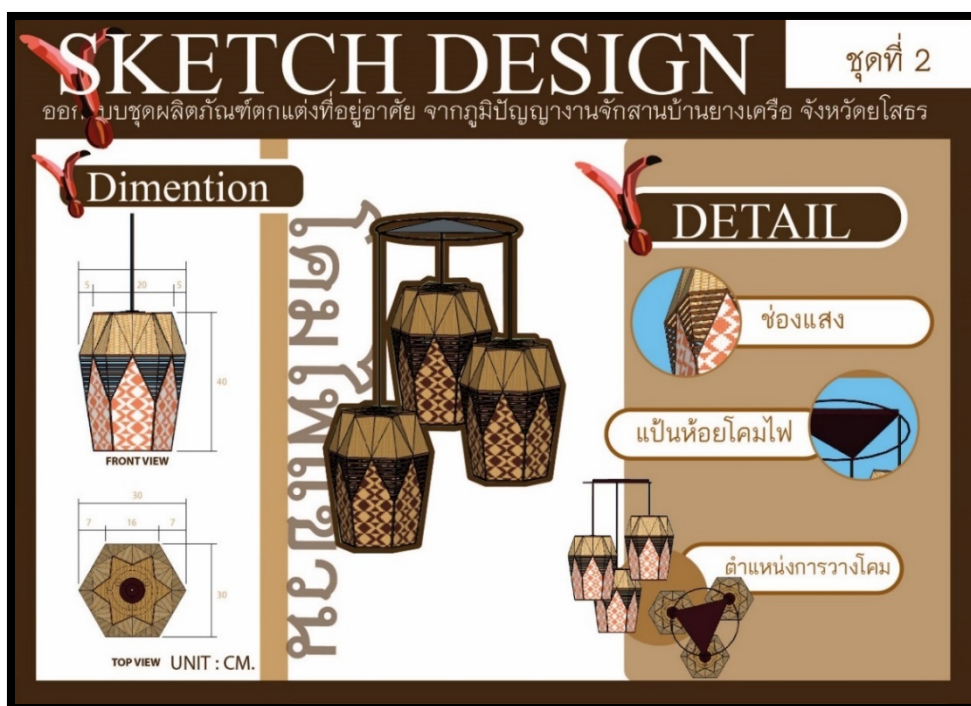
ข้อ	เกณฑ์การประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
		N1	N2	N3			
1	วัสดุและกรรมวิธีการผลิต						
	1.1 กรรมวิธีการผลิตมีความง่ายและผลิตได้เร็ว	4	3	4	3.66	0.57	กลาง
	1.2 มีการผสมผสานวัสดุไม่ฝืด กับวัสดุอื่นได้อย่างลงตัว	3	5	4	4.00	1.00	มาก
	1.3 วัสดุและกรรมวิธีการผลิตไม่สูงกว่าต้นทุนที่ประมาณไว้	4	4	3	3.66	0.57	กลาง
	1.4 ใช้วัสดุในชุมชนอย่างคุ้มค่า	5	5	4	4.66	0.57	มาก
	ผลรวมทางด้านวัสดุและกรรมวิธีการผลิต				3.99	0.67	กลาง
2.	ราคา						
	2.1 ราคาเหมาะสมกับผู้ใช้งาน	4	5	4	4.66	0.57	มาก
	2.2 มีกรรมวิธีผลิตง่ายและรวดเร็ว	3	4	5	4.00	1.00	มาก
	2.3 วัสดุที่ใช้มีความคุ้มค่ากับราคา	4	4	5	4.33	0.57	มาก
	ผลรวมทางด้านราคา				4.33	0.75	มาก

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

ข้อ	เกณฑ์การประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
3.	การซ่อมแซม						
	3.1 ซ่อมแซมเบื้องต้นได้ง่าย	3	5	4	4.00	1.00	มาก
	3.2 ชิ้นส่วนการประกอบไม่ซับซ้อน	3	3	3	3.00	0.00	กลาง
	3.3 กลไกภายในไม่ซับซ้อน	4	5	4	4.33	0.57	มาก
ผลรวมทางการซ่อมแซม					3.77	0.52	กลาง
ผลรวม					4.03	0.64	มาก

จากตารางที่ 4.14 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์โคมไฟตั้งพื้นตกแต่งที่อยู่อาศัย พบว่าผู้เชี่ยวชาญ ด้านวัสดุและงานจักสาน จำนวน 3 ท่าน มีความพึงพอใจระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 3 ด้าน เท่ากับ 4.30 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.64 ความพึงพอใจในด้านวัสดุและกรรมวิธีการผลิตมากที่สุด ในระดับปานกลางโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.67 โดยผู้เชี่ยวชาญได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์โคมไฟตั้งพื้น ขาเป็นเหล็กหรืออลูมิเนียมเพื่อจะให้ตรง มีความเรียบร้อย และมีน้ำหนัก ตัวโคมมีความใหญ่เกินไปให้ลดขนาดลง

(3) โคมไฟแขวน

ภาพที่ 4.17 รูปแบบผลิตภัณฑ์โคมไฟแขวน

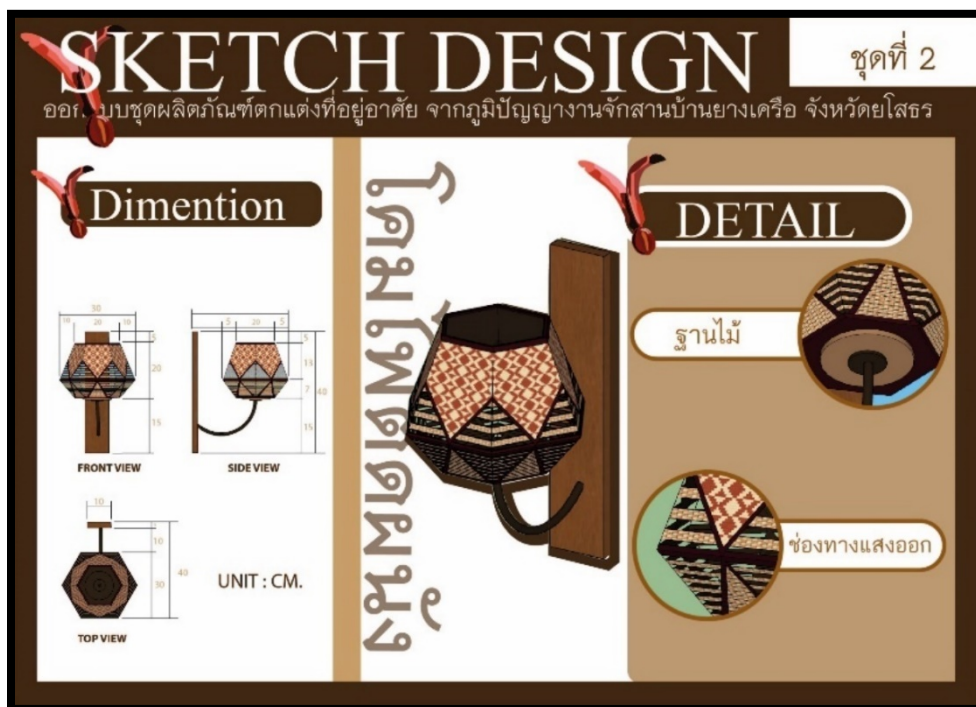
ที่มา : ปัทมวรรณ นุ่นขาว

ตารางที่ 4.15 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์โคมไฟแชน

ข้อ	เกณฑ์การประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
		N1	N2	N3			
1	วัสดุและกรรมวิธีการผลิต						
	1.1 กรรมวิธีการผลิตมีความง่ายและผลิตได้เร็ว	4	3	5	4.00	1.00	มาก
	1.2 มีการผสมผสานวัสดุไม้ไผ่ กับวัสดุอื่นได้อย่างลงตัว	5	3	5	4.33	1.15	มาก
	1.3 วัสดุและกรรมวิธีการผลิตไม่สูงกว่าต้นทุนที่ประมาณไว้	5	3	4	4.00	1.00	มาก
	1.4 ใช้วัสดุในชุมชนอย่างคุ้มค่า	4	5	3	4.00	1.00	มาก
ผลรวมทางด้านวัสดุและกรรมวิธีการผลิต					4.08	1.03	มาก
2.	ราคา						
	2.1 ราคาเหมาะสมกับผู้ใช้งาน	4	5	4	4.33	0.57	มาก
	2.2 มีกรรมวิธีผลิตง่ายและรวดเร็ว	5	5	3	4.33	1.15	มาก
	2.3 วัสดุที่ใช้มีความคุ้มค่ากับราคา	4	3	4	3.66	0.57	กลาง
ผลรวมทางด้านราคา					4.10	0.76	มาก
3.	การซ่อมแซม						
	3.1 ซ่อมแซมเบื้องต้นได้ง่าย	5	4	4	4.33	0.57	มาก
	3.2 ชิ้นส่วนการประกอบไม่ซับซ้อน	4	5	5	4.66	0.57	มาก
	3.3 กลไกภายในไม่ซับซ้อน	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด
ผลรวมทางการซ่อมแซม					4.66	0.57	มาก
ผลรวม					4.28	0.78	มาก

จากตารางที่ 4.15 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์โคมไฟแชนตกแต่งที่อยู่อาศัย พบว่าผู้เชี่ยวชาญ ด้านวัสดุและงานจักสาน จำนวน 3 ท่าน มีความพึงพอใจระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 3 ด้านเท่ากับ 4.28 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.78 ความพึงพอใจในด้านวัสดุ และกรรมวิธีการผลิตมากที่สุด ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.03 โดยผู้เชี่ยวชาญได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับรูปแบบผลิตภัณฑ์โคมไฟแชนว่า ให้ปิดช่องแสง และปรับให้ใช้โครงสร้างที่แข็งแรงและมีน้ำหนักไม่มาก

(2) โคมไฟติดผนัง

ภาพที่ 4.18 รูปแบบผลิตภัณฑ์โคมไฟติดผนัง

ที่มา : ปัทมวรรณ นุ่นขาว

ตารางที่ 4.16 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์โคมไฟติดผนัง

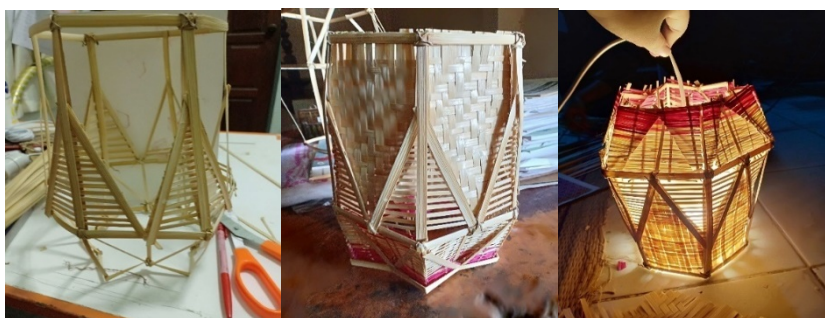
ข้อ	เกณฑ์การประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
		N1	N2	N3			
1	วัสดุและกรรมวิธีการผลิต						
	1.1 กรรมวิธีการผลิตมีความง่ายและผลิตได้เร็ว	4	5	5	4.66	0.57	มาก
	1.2 มีการผสมผสานวัสดุไม้ไผ่ กับวัสดุอื่นได้อย่างลงตัว	5	3	4	4.00	1.00	มาก
	1.3 วัสดุและกรรมวิธีการผลิตไม่สูงกว่าต้นทุนที่ประมาณไว้	5	3	4	4.00	1.00	มาก
	1.4 ใช้วัสดุในชุมชนอย่างคุ้มค่า	4	4	3	3.66	0.57	กลาง
	ผลรวมทางด้านวัสดุและกรรมวิธีการผลิต				4.08	0.78	มาก
2.	ราคา						
	2.1 ราคาเหมาะสมกับผู้ใช้งาน	3	5	3	3.66	1.15	กลาง
	2.2 มีกรรมวิธีผลิตง่ายและรวดเร็ว	3	3	4	3.33	0.57	กลาง
	2.3 วัสดุที่ใช้มีความคุ้มค่ากับราคา	4	3	4	3.66	0.57	กลาง
	ผลรวมทางด้านราคา				3.55	0.76	กลาง

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

ข้อ	เกณฑ์การประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
3.	การซ่อมแซม						
	3.1 ซ่อมแซมเบื้องต้นได้ง่าย	5	4	5	4.66	0.57	มาก
	3.2 ชิ้นส่วนการประกอบไม่ซับซ้อน	3	5	5	4.33	1.15	มาก
	3.3 กลไกภายในไม่ซับซ้อน	5	3	5	4.33	1.15	มาก
ผลรวมทางการซ่อมแซม					4.44	0.95	มาก
ผลรวม					4.02	0.83	มาก

จากตารางที่ 4.16 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์โคมไฟติดผนัง ตกแต่งที่อยู่อาศัย พบว่าผู้เชี่ยวชาญ ด้านวัสดุและการผลิตงานจักสาน จำนวน 3 ท่าน มีความพึงพอใจระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 3 ด้านเท่ากับ 4.02 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.83 ความพึงพอใจในด้านการซ่อมแซมมากที่สุด ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.95 โดยผู้เชี่ยวชาญได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับรูปแบบผลิตภัณฑ์โคมไฟแขวนว่า ให้ปิดช่องแสงและปรับให้ใช้โครงสร้างที่แข็งแรงที่มีน้ำหนักไม่มาก และใช้สีและลาย ให้มีความเรียบ

จากตารางที่ 4.13, 4.14, 4.15 และ 4.16 สรุปได้ว่า ได้คะแนนจากผู้เชี่ยวชาญ ด้านวัสดุและการผลิตงานจักสาน ได้ผลคะแนนดังนี้ โคมไฟตั้งโต๊ะได้คะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลางเท่ากับ 3.85 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.83 โคมไฟตั้งพื้นได้คะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก เท่ากับ 4.30 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.64 โคมไฟแขวนได้คะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมากเท่ากับ 4.66 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.57 และโคมไฟติดผนังได้คะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมากเท่ากับ 4.02 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.83 ซึ่งผลคะแนนทั้งหมดอยู่ในเกณฑ์ที่มาก และได้คำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านวัสดุและการผลิตงานจักสาน งานไม้ไม่เป็นที่เกิดมอดได้ง่าย โครงสร้างจึงแนะนำให้มีความแข็งแรงและใช้ได้นานขึ้น และหาวัสดุมาเย็บติดเพื่อกรองแสงลดขนาดบางส่วน และการผลิตในเรื่องการเก็บขอบเก็บมุมจะเย็บปิด โดยใช้การเปีย

ภาพที่ 4.19 ต้นแบบที่ 1

ที่มา : ปัทมวรรณ นุ่นขาว

ภาพที่ 4.20 ต้นแบบที่ผ่านการประเมิน

ที่มา : ปัทมวรรณ นุ่นขาว

4.2.3.5 ผลการวิเคราะห์ รูปแบบตราสินค้า

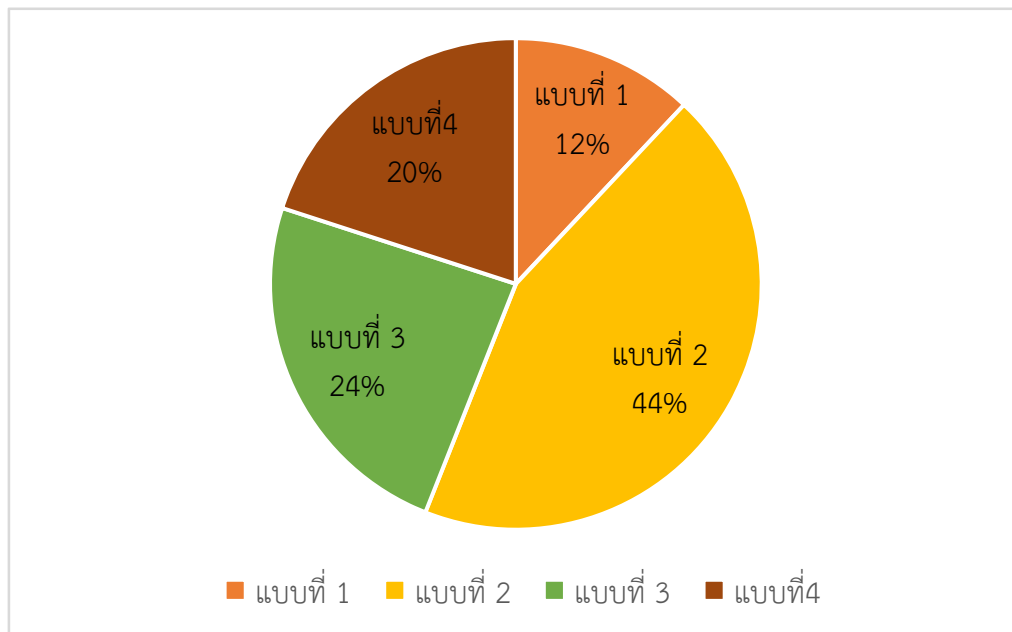
ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบสินค้าเพื่อส่งเสริมการขายโดยมีแรงบันดาลใจจากลูกยาง และงานจักสานบ้านยางเครือ มาออกแบบเป็นตราสินค้าให้กับชุมชน โดยผู้วิจัยทำการออกแบบอยู่ 4 รูปแบบเพื่อให้ชาวบ้านเลือก เพื่อหาค่าร้อยละ เพื่อหาแบบที่เหมาะสมที่จะนำไปทำเป็นตราสินค้าของชุมชน

ภาพที่ 4.21 ตราสินค้า

ที่มา : ปัทมวรรณ นุ่นขาว

จากภาพที่ 4.21 ตราสินค้า จากชื่อชุมชนจักสานบ้านยางเครือ จึงได้มีแบรนด์ชื่อว่า ยางเครือ โดยผู้วิจัยออกแบบตราสินค้าจำนวน 4 แบบนำไปให้ชาวบ้านเลือก จำนวน 49 คน ที่อยู่ในกลุ่มงานจักสานบ้านยางเครือ โดยมีผลการคัดเลือก ดังนี้

ภาพที่ 4.22 แสดงการเลือกตราสินค้า ของกลุ่มจักสานบ้านยางเครือ

ที่มา : ปัทมวรรณ นุ่นขาว

จากภาพที่ 4.22 แสดงการเลือกตราสินค้า โดยผู้ผลิตงานจักสานชุมชนบ้านยางเครือ จำนวน 49 คน โดยมีผลคะแนนคือ แบบที่ 2 มีความเหมาะสมอันดับที่ 1 ได้คะแนนเท่ากับ 21 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 44 แบบที่ 3 มีความเหมาะสมลำดับที่ 2 มีคะแนนเท่ากับ 12 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 24 แบบที่ 4 มีความเหมาะสมลำดับที่ 3 มีคะแนนเท่ากับ 10 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 20 และ แบบที่ 1 มีความเหมาะสมลำดับที่ 4 มีคะแนนเท่ากับ 6 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 12 ดังนั้นแบบที่สองจะเป็นตราสินค้าของ ชุตผลิตภัณฑ์ไคมไฟตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร โดยตราสินค้าจะอยู่ในป้ายบอกรายละเอียดสินค้า

4.3 ผลการวิเคราะห์ เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อชุดผลิตภัณฑ์ ตกแต่งที่อยู่อาศัย

ผู้วิจัย ให้ผู้บริโภคจำนวน 100 คน ประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อชุดผลิตภัณฑ์ ไคมไฟตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร โดยมีผลที่ได้จากการประเมิน ดังนี้

ตารางที่ 4.17 ข้อมูลทั่วไปของผู้บริโภคที่ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อชุดผลิตภัณฑ์คอมพิวเตอร์พกพาที่
อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร จำนวน 100 คน

ลำดับ	รายละเอียด	ความถี่	ร้อยละ
		N=100	100%
1	เพศ		
	ชาย	46	46
	หญิง	54	54
	รวม	100	100
2	อายุ		
	ต่ำกว่า 20	6	6
	21 ปี ถึง 30 ปี	72	72
	31 ปี ถึง 40 ปี	18	18
	41 ปี ขึ้นไป	4	4
	รวม	100	100
3	อาชีพ		
	นักศึกษา	15	15
	รับข้าราชการ	10	10
	รัฐวิสาหกิจ	3	3
	เอกชน	41	41
	ธุรกิจส่วนตัว	26	26
	แม่บ้าน	3	3
	ดูแลผู้ป่วยติดเตียง	2	2
	รวม	100	100
4	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
	ต่ำกว่า 10,000 บาท	20	20
	10,001 - 20,000 บาท	54	54
	20,001 - 30,000 บาท	12	12
	30,001 บาทขึ้นไป	14	14
	รวม	100	100

จากตารางที่ 4.17 ข้อมูลทั่วไปของผู้บริโภคที่ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อชุดผลิตภัณฑ์คอมพิวเตอร์พกพาที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร จำนวน 100 คน จะเห็นได้ว่าเป็นผู้ชาย 46 คน และผู้หญิง 54 คน โดยมีผู้ที่มีช่วงอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 6 คน ผู้ที่มีช่วงอายุ 21 ปี ถึง 30 ปี จำนวน 72 คน ผู้ที่มีช่วงอายุ 31 ปี ถึง 40 ปี จำนวน 18 คน และผู้ที่มีช่วงอายุ 41 ปี

ขึ้นไป จำนวน 4 คน ทางด้านอาชีพ ประกอบอาชีพในบริษัทเอกชน จำนวน 41 คน ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 26 คน นักศึกษา จำนวน 15 คน รับข้าราชการ จำนวน 10 คน รัฐวิสาหกิจ จำนวน 3 คน แม่บ้าน จำนวน 3 คน ดูแลผู้ป่วยติดเตียง จำนวน 2 คน ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้ที่ตอบแบบประเมินมีอาชีพในภาคเอกชนเป็นส่วนใหญ่ ส่วนของรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ผู้ที่มีรายได้ ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 20 คน ผู้ที่มีรายได้ 10,001 - 20,000 บาท จำนวน 54 คน ผู้ที่มีรายได้ 20,001 - 30,000 บาท จำนวน 12 คน และผู้ที่มีรายได้ 30,001 บาทขึ้นไป จำนวน 14 คน

ยาม
เครือ
โคมไฟตั้งโต๊ะ
ขนาด
34x24x24 เซนติเมตร
ราคา 600 บาท

ภาพที่ 4.23 โคมไฟตั้งโต๊ะ

ที่มา : ปัทมวรรณ นุ่นขาว

ตารางที่ 4.18 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์โคมไฟตั้งโต๊ะตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร

ลำดับ	เกณฑ์การประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
		N=100		
1	ชิ้นงานมีความแข็งแรงทนทาน	4.10	0.73	มาก
2	ผลิตภัณฑ์มีการนำไม้ไผ่มาใช้อย่างเหมาะสม	4.34	0.65	มาก
3	ผลิตภัณฑ์มีการผลิตที่ประณีต	4.46	0.64	มาก
4	รูปแบบผลิตภัณฑ์มีความสอดคล้องกับการใช้งาน	4.34	0.68	มาก
5	ผลิตภัณฑ์สามารถปรับใช้กับที่อยู่อาศัยได้หลายประเภท	4.22	0.73	มาก
6	ผลิตภัณฑ์ดูแลรักษาง่าย	4.06	0.78	มาก
7	ผลิตภัณฑ์เคลื่อนย้ายสะดวก	4.46	0.64	มาก
8	ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดง่าย	4.04	0.61	มาก
9	ผลิตภัณฑ์ซ่อมแซมได้ง่าย	3.98	0.68	กลาง

ตารางที่ 4.18 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์โคมไฟตั้งโต๊ะตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร (ต่อ)

ลำดับ	เกณฑ์การประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
		N=100		
10	ผลิตภัณฑ์มีรูปทรงและโครงสร้างที่เหมาะสม	4.30	0.62	มาก
11	ผลิตภัณฑ์มีลวดลายที่สวยงาม	4.40	0.60	มาก
12	มีการตกแต่งพื้นผิวของผลิตภัณฑ์อย่างเหมาะสม	4.32	0.61	มาก
13	ผลิตภัณฑ์มีราคาที่เหมาะสมราคาเหมาะสม	4.40	0.60	มาก
รวม		4.26	0.65	มาก

จากตารางที่ 4.18 ผลการวิเคราะห์ ประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์โคมไฟตั้งโต๊ะตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร โดยผู้บริโภคจำนวน 100 คน มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีคะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 4.26 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.65 จากคะแนนประเมินรายข้อพบว่า ข้อคำถามที่ว่าผลิตภัณฑ์เคลื่อนย้ายสะดวกมีความและผลิตภัณฑ์มีการผลิตที่ประณีต มีความพึงพอใจเท่ากันโดยมีคะแนนในลำดับหนึ่งความพึงพอใจเท่ากันอยู่ในระดับมากมีคะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 4.46 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.64 รองลงมาคือ ผลิตภัณฑ์สามารถปรับใช้กับที่อยู่อาศัยได้หลายประเภท อยู่ในระดับมากมีคะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 4.22 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.78

ยางเครือ

โคมไฟตั้งพื้น

ขนาด
150x40x40 เซนติเมตร
ราคา 1800 บาท

ภาพที่ 4.24 โคมไฟตั้งพื้น

ที่มา : ปัทมวรรณ นุ่นขาว

ตารางที่ 4.19 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์โคมไฟตั้งพื้นตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร

ลำดับ	เกณฑ์การประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
		N=100		
1	ชิ้นงานมีความแข็งแรงทนทาน	4.06	0.67	มาก
2	ผลิตภัณฑ์มีการนำไม้ไผ่มาใช้อย่างเหมาะสม	4.40	0.72	มาก
3	ผลิตภัณฑ์มีการผลิตที่ประณีต	4.42	0.60	มาก
4	รูปแบบผลิตภัณฑ์มีความสอดคล้องกับการใช้งาน	4.36	0.65	มาก
5	ผลิตภัณฑ์สามารถปรับใช้กับที่อยู่อาศัยได้หลายประเภท	4.22	0.73	มาก
6	ผลิตภัณฑ์ดูแลรักษาง่าย	3.98	0.73	กลาง
7	ผลิตภัณฑ์เคลื่อนย้ายสะดวก	4.36	0.65	มาก
8	ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดง่าย	3.96	0.80	กลาง
9	ผลิตภัณฑ์ซ่อมแซมได้ง่าย	4.02	0.73	มาก
10	ผลิตภัณฑ์มีรูปทรงและโครงสร้างที่เหมาะสม	4.24	0.62	มาก
11	ผลิตภัณฑ์มีลวดลายที่สวยงาม	4.44	0.60	มาก
12	มีการตกแต่งพื้นผิวของผลิตภัณฑ์อย่างเหมาะสม	4.36	0.55	มาก
13	ผลิตภัณฑ์มีราคาที่เหมาะสมราคาเหมาะสม	4.20	0.72	มาก
รวม		4.23	0.67	มาก

จากตารางที่ 4.19 ผลการวิเคราะห์ เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์โคมไฟตั้งพื้นตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร โดยผู้บริโภคจำนวน 100 คน มีความพึงพอใจระดับมาก มีคะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 4.23 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.67 จากคะแนนประเมินรายข้อพบว่า ข้อคำถามที่ว่าผลิตภัณฑ์มีลวดลายที่สวยงาม มีคะแนนในลำดับที่ 1 ความพึงพอใจเท่ากันอยู่ในระดับมากมีคะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 4.44 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.60 ลำดับที่ 2 คือ ผลิตภัณฑ์มีการผลิตที่ประณีต ในระดับมากมีคะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 4.42 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.60 ลำดับที่ 3 คือ ผลิตภัณฑ์มีการนำไม้ไผ่มาใช้อย่างเหมาะสม ในระดับมากมีคะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 4.40 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.72

บ้าน
เครื่อง

โคมไฟติดผนัง

ขนาด
40x30x25 เซนติเมตร
ราคา 450 บาท

ภาพที่ 4.25 โคมไฟติดผนังงานจักสานไม้ไผ่ กลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ

ที่มา : ปัทมวรรณ นุ่นขาว

ตารางที่ 4.20 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์โคมไฟติดผนังตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร

ลำดับ	เกณฑ์การประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
		N=100		
1	ชิ้นงานมีความแข็งแรงทนทาน	4.18	0.65	มาก
2	ผลิตภัณฑ์มีการนำไม้ไผ่มาใช้เหมาะสม	4.24	0.62	มาก
3	ผลิตภัณฑ์มีการผลิตที่ประณีต	4.36	0.82	มาก
4	รูปแบบผลิตภัณฑ์มีความสอดคล้องกับการใช้งาน	4.38	0.63	มาก
5	ผลิตภัณฑ์สามารถปรับใช้กับที่อยู่อาศัยได้หลายประเภท	4.10	0.78	มาก
6	ผลิตภัณฑ์ดูแลรักษาง่าย	4.02	0.76	มาก
7	ผลิตภัณฑ์เคลื่อนย้ายสะดวก	4.12	0.81	มาก
8	ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดง่าย	4.04	0.80	มาก
9	ผลิตภัณฑ์ซ่อมแซมได้ง่าย	4.00	0.82	มาก
10	ผลิตภัณฑ์มีรูปทรงและโครงสร้างที่เหมาะสม	4.30	0.57	มาก
11	ผลิตภัณฑ์มีลวดลายที่สวยงาม	4.34	0.68	มาก
12	มีการตกแต่งพื้นผิวของผลิตภัณฑ์อย่างเหมาะสม	4.30	0.67	มาก
13	ผลิตภัณฑ์มีราคาที่เหมาะสมราคาเหมาะสม	4.40	0.63	มาก
รวม		4.21	0.71	มาก

จากตารางที่ 4.20 ผลการวิเคราะห์ เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ โคมไฟติดผนังตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร โดยผู้บริโภค จำนวน 100 คน มีความพึงพอใจระดับมาก มีคะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 4.21 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.71 จากคะแนนประเมินรายข้อพบว่า ข้อคำถามที่ว่าผลิตภัณฑ์มีราคาที่เหมาะสมราคาเหมาะสม มีคะแนนในลำดับที่ 1 ความพึงพอใจเท่ากันอยู่ในระดับมากมีคะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 4.40 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.63 ลำดับที่ 2 คือ รูปแบบผลิตภัณฑ์มีความสอดคล้องกับการใช้งาน ในระดับมากมีคะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 4.38 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.63 ลำดับที่ 3 คือ ผลิตภัณฑ์มีการผลิตที่ประณีต ในระดับมากมีคะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 4.36 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.82

ยาง
เครือ

โคมไฟแขวน

ขนาด (x3)

25x25x25 เซนติเมตร

ราคา 1800 บาท

ภาพที่ 4.26 โคมไฟแขวนงานจักสานไม้ไผ่ กลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ
ที่มา : ปัทมวรรณ นุ่นขาว

ตารางที่ 4.21 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์โคมไฟแขวนตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร

ลำดับ	เกณฑ์การประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
		N=100		
1	ชิ้นงานมีความแข็งแรงทนทาน	4.14	0.66	มาก
2	ผลิตภัณฑ์มีการนำไม้ไผ่มาใช้เหมาะสม	4.44	0.57	มาก
3	ผลิตภัณฑ์มีการผลิตที่ประณีต	4.50	0.64	มาก
4	รูปแบบผลิตภัณฑ์มีความสอดคล้องกับการใช้งาน	4.34	0.58	มาก

ตารางที่ 4.21 (ต่อ)

ลำดับ	เกณฑ์การประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
		N=100		
5	ผลิตภัณฑ์สามารถปรับใช้กับที่อยู่อาศัยได้หลายประเภท	4.22	0.73	มาก
6	ผลิตภัณฑ์ดูแลรักษาง่าย	3.98	0.76	กลาง
7	ผลิตภัณฑ์เคลื่อนย้ายสะดวก	3.92	0.82	กลาง
8	ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดง่าย	3.98	0.90	กลาง
9	ผลิตภัณฑ์ซ่อมแซมได้ง่าย	3.92	0.72	กลาง
10	ผลิตภัณฑ์มีรูปทรงและโครงสร้างที่เหมาะสม	4.36	0.59	มาก
11	ผลิตภัณฑ์มีลวดลายที่สวยงาม	4.46	0.70	มาก
12	มีการตกแต่งพื้นผิวของผลิตภัณฑ์อย่างเหมาะสม	4.44	0.60	มาก
13	ผลิตภัณฑ์มีราคาที่เหมาะสมราคาเหมาะสม	4.36	0.62	มาก
รวม		4.23	0.68	มาก

จากตารางที่ 4.21 ผลการวิเคราะห์ เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์โคมไฟแขวนตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธรโดยผู้บริโภคจำนวน 100 คน มีความพึงพอใจระดับมาก มีคะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 4.23 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.68 จากคะแนนประเมินรายข้อพบว่า ข้อคำถามที่ว่าผลิตภัณฑ์มีลวดลายที่สวยงามมีคะแนนในลำดับที่ 1 ผลิตภัณฑ์มีการผลิตที่ประณีต ความพึงพอใจเท่ากันอยู่ในระดับมากมีคะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 4.50 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.64 ลำดับที่ 2 คือ ผลิตภัณฑ์มีลวดลายที่สวยงาม ความพึงพอใจเท่ากันอยู่ในระดับมากมีคะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 4.46 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.70 ลำดับที่ 3 คือ มีการตกแต่งพื้นผิวของผลิตภัณฑ์อย่างเหมาะสม และผลิตภัณฑ์มีการนำไม้ไผ่มาใช้อย่างเหมาะสม มีคะแนนเท่ากันในระดับมากมีคะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 4.44 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.62

จากตารางที่ 4.17 ข้อมูลทั่วไปของผู้บริโภคที่ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อชุดผลิตภัณฑ์โคมไฟตกแต่งที่อยู่อาศัย งานจักสานไม้ไผ่ กลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธรจำนวน 100 คน จะเห็นได้ว่าเป็นผู้ชาย 46 คน และผู้หญิง 54 คน โดยมีผู้ที่มีช่วงอายุ 21 ปี ถึง 30 ปี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในภาคเอกชน มีรายได้อยู่ในช่วง ผู้ที่มีรายได้ 10,001 - 20,000 บาท เป็นส่วนมาก โดยผู้บริโภคจำนวน 100 คน จะประเมินความพึงพอใจที่มีต่อชุดผลิตภัณฑ์โคมไฟตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร มีค่าคะแนนตารางที่ 4.18, 4.19, 4.20 และ 4.21 โดยจะแยกโคมไฟแต่ละชนิด เริ่มด้วย ตารางที่ 4.18 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์โคมไฟตั้งโต๊ะตกแต่งที่อยู่อาศัย งานจักสานไม้ไผ่ กลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ ตำบลบึงแก อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร มีความพึงพอใจระดับมาก มีคะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 4.26 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.65 ตารางที่ 4.19 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์โคมไฟตั้งพื้นตกแต่งที่อยู่อาศัย งานจักสานไม้ไผ่ กลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ ตำบลบึงแก อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร มีความพึงพอใจระดับมาก มีคะแนนค่าเฉลี่ยรวม

ทั้งหมด 4.23 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.67 ตารางที่ 4.20 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์คอมพิวเตอร์ติดตั้งที่อยู่อาศัย งานจักสานไม้ไผ่ กลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ ตำบลบึงแก อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร มีคะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 4.21 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.71 ตารางที่ 4.21 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์คอมพิวเตอร์ติดตั้งที่อยู่อาศัย งานจักสานไม้ไผ่ กลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ ตำบลบึงแก อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร มีความพึงพอใจระดับมาก มีคะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 4.23 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.68

โดยผู้บริโภคได้ให้ข้อเสนอแนะต่อผลิตภัณฑ์ติดตั้งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร ดังนี้

1. มีเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ชุมชน
2. ชุดคอมพิวเตอร์ทำให้ชิ้นงานเด่นมาก ควรพัฒนารูปทรงให้หลากหลายต่อยอดไปอีกได้
3. ลวดลายสวยงาม เหมาะสำหรับตกแต่งบ้าน
4. โครงสร้างตัวคอมพิวเตอร์ไปกับฐานมีความสวยงาม
5. สวยงามสี่สัณฐานชาติ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

ในการวิจัยการศึกษาและออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร ผลวิจัยสำเร็จเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยอภิปรายผลพร้อมข้อเสนอแนะดังนี้

5.1.1 ศึกษาภูมิปัญญาเรื่องกระบวนการผลิตงานจักสานไม้ไผ่ กลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ ตำบลบึงแก อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร

5.1.2 เพื่อออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร

5.1.3 เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย

5.1.1 ศึกษาภูมิปัญญาเรื่องกระบวนการผลิตงานจักสานไม้ไผ่ กลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ ตำบลบึงแก อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร

สรุปผลการวิจัย การศึกษาภูมิปัญญาเรื่องกระบวนการผลิตงานจักสานไม้ไผ่ กลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ ตำบลบึงแก อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร มีขั้นตอน ดังนี้

5.1.1.1 การศึกษาและรวบรวมข้อมูล เรื่องกระบวนการผลิตงานจักสานไม้ไผ่ กลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ ตำบลบึงแก อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร ผลคือ ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลกลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ ตำบลบึงแก อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร และทราบถึงข้อมูลของชุมชน ดังนี้

(1) การศึกษากลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ ตำบลบึงแก อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร

- ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับจังหวัดยโสธร

จังหวัดยโสธรเป็นจังหวัดที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีเนื้อที่มีพื้นที่ 4,161.444 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ทางตอนเหนือส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง ภูเขา สลับกับพื้นที่แบบลูกคลื่นมีสภาพป่าและภูเขา มีแหล่งน้ำขนาดใหญ่ ลักษณะดินส่วนมากเป็นดินปนทรายและดินเค็ม มีหนอง บึง ลำห้วย ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ทำการเกษตร ส่วนใหญ่จะเป็นการทำนาข้าว หลังจากหมดฤดูทำนาชาวบ้านก็มีการหารายได้เสริมจากงานจักสานและการทอผ้าเป็นต้น ผลิตภัณฑ์เด่นของจังหวัดยโสธร คือข้าวหอมมะลิอินทรีย์ จากการสอบถามข้อมูลจาก พัฒนาชุมชน จังหวัดยโสธร มีสถิติการขายดีประเภท ของใช้ ของที่ระลึกมี คือ กระติบข้าวเหนียว เครื่องทองเหลือง หมอนขิด ที่นอนขิด เครื่องจักสานจากไม้ไผ่ของใช้ของตกแต่งและในจังหวัดยโสธรมีวัฒนธรรมที่สวยงามในหลายๆด้าน ความเชื่อ ชาวบ้านส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ วัดเป็นแหล่งยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คน โดยจังหวัดยโสธรมีประเพณี เพราะเป็นเมืองเก่าแก่ที่มีความเจริญรุ่งเรืองในยาวนานเห็นได้จากงานศิลปกรรมและวัฒนธรรมที่สืบทอดมรดกอันทรงคุณค่าของชาวยโสธร ประเพณีที่สำคัญคือ

“ประเพณีบุญบังไฟ” เป็นการจุดบังไฟบูชาพญาแถนเพื่อขอให้ฝนตกต้องตามฤดูกาลเป็นมรดกท้องถิ่นที่สืบทอดกันมานาน ปังบอกถึงการเริ่มต้นฤดูกาลทำนา หลังจากหมดหน้าฤดูกาลทำนา ชาวบ้านจะมีเวลาว่างในการทอผ้า “ผ้าทอลายซิด” เป็นผ้าพื้นเมืองของภาคอีสานนับว่าเป็นศิลปะพื้นฐานที่สะท้อนให้เห็นภาพ ลักษณะ ลวดลาย และวิวัฒนาการของท้องถิ่นเดิมของไทยที่มีมาแต่โบราณ ชาวอีสานถือว่าในกระบวนการทอผ้าด้วยกันแล้ว การทอผ้าซิด ต้องอาศัยความชำนาญ และมีชั้นเชิงทางฝีมือสูงกว่าการทอผ้าอย่างอื่น ๆ เพราะทอยากมาก มีเทคนิคการทอที่ซับซ้อนมากกว่าการทอผ้าธรรมดา เพราะต้องใช้เวลา ความอดทน และความละเอียด ลออ มีกรรมวิธีที่ยุ่งยากทอได้ช้า และผู้ทอต้องมีประสบการณ์และพรสวรรค์ในการทอ

- ข้อมูลชุมชนบ้านยางเครือ

ชุมชนบ้านยางเครือ เป็นชุมชนเก่าที่เกิดขึ้นมานานแล้ว เป็นชุมชนที่มีต้นยางนาจำนวนมาก จึงได้มีชื่อว่าชุมชนบ้านยางเครือ ชุมชนนี้สืบทอดวัฒนธรรมงานจักสานมาจากบรรพบุรุษโดยมีการสืบทอดต่อ ๆ กันมาจากรุ่นสู่รุ่น ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์ชุมชนบ้านยางเครือ ถึงลักษณะของชุมชน ความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา และหารายได้เสริมจากงานจักสาน ทำให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากเดิม เป็นการทำงานระหว่างหมดฤดูกาลทำนา โดยงานจักสานไม้ไผ่เป็นงานที่ได้รับความรู้สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ จากรุ่นสู่รุ่น เพื่อทำอุปกรณ์การดำรงชีวิตเป็นส่วนใหญ่ งานจักสานแต่ละชิ้นไม่เหมือนกันขึ้นอยู่กับฝีมือของผู้ผลิต ประสิทธิภาพ ความชำนาญส่วนตัว สิ่งที่ชาวบ้านขายดีที่สุดในชุมชนคือ มวย หรือ หวดหนึ่งข้าว ชาวบ้านได้มีการขายในหลาย ๆ ที่ เช่น ตลาดนัด ขายส่งพ่อค้าคนกลาง แขนงขายที่หน้าบ้าน เป็นต้น แต่ชาวบ้านก็ยังผลิตสิ่งของที่ชาวบ้านทำได้ โดยไม่มีการพัฒนาที่จะทำผลิตภัณฑ์อย่างอื่น บวกกับความนิยมในการใช้เครื่องจักสานนั้นลดลงไปมาก ในช่วงหลังชาวบ้านก็มียอดขายที่ลดลง โดยสิ่งที่ชุมชนนี้มีการพัฒนาแล้วคือการคิดลวดลาย การนำสีมาย้อมและการผลิตเป็นสินค้าของที่ระลึก เป็นต้น

- ผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย

ผู้วิจัยนำผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัยโดยการเลือกผลิตภัณฑ์ของใช้และของตกแต่งจากผลการจัดลำดับของสถิติผลิตภัณฑ์เด่นของพัฒนาชุมชนจังหวัดยโสธร ในหมวด ประเภทของใช้ ของที่ระลึก โดยผู้วิจัยได้ทำแบบสอบถามให้ชาวบ้านเลือกถึงผลิตภัณฑ์ของตกแต่งที่มีความสนใจ ชุดโคมไฟมีความสนใจเป็นอันดับที่ 1 ประกอบด้วย โคมไฟตั้งโต๊ะ โคมไฟตั้งพื้น โคมไฟแขวน โคมไฟติดผนัง โดยได้ผลคะแนน 25 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 51

(2) ภูมิปัญญาการผลิต ผลิตภัณฑ์จักสานจากไม้ไผ่

- การเลือกใช้วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในงานจักสาน

การเลือกใช้วัสดุและอุปกรณ์ ที่ใช้ในงานจักสาน “ไม้ไผ่ใหญ่” เป็นวัสดุที่สำคัญมาก ในการเลือกไม้ไผ่ใหญ่ต้องเลือกไม้ไผ่ที่มีอายุ 1-2 ปี เพราะจะมีความเหนียวที่พอดีในการทำดอกไม้ไผ่ การตัดนั้นเลือกโดยสังเกตจากปล้องความหนาและใบของไผ่ “มิดโต” เป็นอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับตัดไม้ต้องมีความคม เพื่อที่จะตัดได้เร็ว “เลื่อยมือ” จะใช้หลังจากได้ลำไผ่มาแล้ว จะนำมาตัดเป็นท่อน “มิดเหลาดอก” ใช้คู่กับ “ปลอกนิ้ว” เพื่อป้องกันตอกบาดมือเมื่อได้ตอกแล้ว แต่ยังไม่มีความเรียบ บาง ความเสมอของตอกข้างจะนำเครื่องเหลาดอกมารีดอีกทีเพื่อให้เกิดความสม่ำเสมอ

- กระบวนการวิเคราะห์การผลิต

การผลิตงานจักสานไม้ไผ่ ในกระบวนการนี้จะเห็นได้ว่าเป็นกระบวนการสั้นๆ แต่ในแต่ละขั้นตอนนั้นต้องการความใส่ใจและประณีต ดังนั้นผู้ผลิตต้องมีสมาธิในการทำงาน จะเห็นได้ว่าการผลิตนั้นไม่ยากและไม่ง่ายโดยวิธีการเริ่มจากการทำสี่ โดยส่วนใหญ่ชาวบ้านจะใช้สี่เคมีในการย้อม ในกรณีที่สีเหล่านั้นไม่เกี่ยวข้องกับอาหาร ถ้าเป็นสีที่เกี่ยวข้องกับอาหารชาวบ้านจะใช้สีธรรมชาติ แต่ข้อเสียคือสีธรรมชาตินั้น จางและเปลี่ยนเร็วมาก จึงทำให้ไม่เป็นที่นิยมเท่าสีเคมี ซึ่งมีความสะดวกสบายในการใช้งานมากกว่า ในเรื่องโครงสร้างจะขึ้นอยู่กับผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดเป็นอย่างไร ต้องสังเกตจากรูปทรง และการใช้งาน มีการขึ้นชิ้นงานโดยมีโครงสร้างและขึ้นแบบไม่ใช่โครงสร้าง ในเรื่องของลายสานนั้นส่วนใหญ่ชาวบ้านจะใช้ลายขัดและลายสอง เพราะมีความเร็วและความแข็งแรงผลิตง่ายใช้เวลาไม่นาน ลายที่คิดมาใหม่นั้นจะใช้เวลาในการผลิต ส่วนการเก็บรายละเอียดนั้น ชาวบ้านจะใช้เชือกไถล่อน เย็บ เก็บความเรียบร้อย ซึ่ง วัสดุที่ใช้รวมอาจจะเป็น ผ้า ไม้ไผ่หนาๆ ก้านตาล เป็นต้น เพื่อความแข็งแรงและเรียบร้อย

- การยืดอายุการใช้งาน

การยืดอายุนั้นเพราะไม้ไผ่เป็นไม้ที่มีเส้นใยเยอะมาก ทำให้เกิดมอดได้ง่ายทำให้สีของไม้ไผ่นั้นเปลี่ยนสี ทำให้เกิดการผุพังได้ง่าย ชาวบ้านจึงมีวิธีการรักษาไม้ไผ่เพื่อยืดอายุการใช้งาน นำไม้ไผ่ไปแช่น้ำ ต้มในน้ำ ตากแดด รมควัน การชุบ จุ่ม และทา ซึ่ง ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะใช้วิธีตากแดดให้แห้ง และรมควัน วิธีก็มีทั้งข้อดีคือทำให้ไม้ไผ่ใช้งานได้นานขึ้นและมีข้อเสียที่แตกต่างออกไป อาจจะเป็นเรื่องพลังงาน เรื่องการใช้งานขั้นตอนการทำ และจะใช้แต่ละวิธีนั้นต้องคำนึงถึงการใช้งานของแต่ละวิธี หรือจะใช้หลายๆ วิธีรวมกันขึ้นอยู่กับว่าสิ่งที่ผลิตคืออะไร นำไปใช้อย่างไร เช่น ถ้านำไปใช้กับอาหารไม่ควรมีสารเคมีปนเปื้อน จึงจะไม่สามารถใช้บางวิธีการได้

(3) ผลการวิเคราะห์ลวดลายงานจักสาน

ลายสานแต่ละลวดลายมีความ ประณีตแต่ลายที่ชาวบ้านผลิตนั้นมีแบบเก่าๆ ซึ่งเป็นลายพื้นฐานที่ชาวบ้านชำนาญ ส่วนใหญ่เป็นลายขัดซึ่งสานง่าย เรียบร้อย รวดเร็ว และจะมีลายขัดที่เป็นลายที่แตกต่างออกมา โดยจะมาใช้ในลายพัด กระติบข้าวเหนียว ซึ่งลายขัดก็เกิดจากลายผ้าทอที่นำมาทำเป็นลายสาน ส่วนใหญ่จะเป็นลายธรรมชาติ และสิ่งรอบตัว เช่น วัฒนธรรม การใช้ชีวิต ตัวหนังสือ เป็นต้น

(4) ผลการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ชุมชน

- งานจักสานที่ชาวบ้านผลิตในปัจจุบัน

ผลิตภัณฑ์งานจักสานที่ชาวบ้านผลิตในปัจจุบันนี้เป็นผลิตภัณฑ์ที่ ชาวบ้านใช้ในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเกษตร อุปกรณ์ทำครัว อุปกรณ์เหล่านี้ บรรพบุรุษทำขึ้นเพื่อตอบสนองการใช้งานให้มีความสะดวกสบายในการใช้ชีวิตเพิ่มมากขึ้น การผลิตงานจักสานแต่ละสิ่งมี โครงสร้างและลวดลายต่าง ๆ ในงานจักสาน สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในงานออกแบบได้หลากหลายอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นรูปทรง โครงสร้าง วิธีการสาน โครงสร้างเป็นต้น

5.1.2 เพื่อออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร

(1) สรุปผลการออกแบบลวดลาย

ในการออกแบบลวดลายนั้นผู้วิจัยได้ทำการออกแบบลวดลาย โดยแยกประเภทเป็น 3 ประเภท คือ “ลวดลายจากชุมชน” โดยบ้านยางเครือ เป็นชุมชนที่ทำการเกษตรปลูกข้าวเป็นส่วนใหญ่ และมีต้นยางเป็นจำนวนมาก จึงได้ชื่อว่าบ้านยางเครือ “ลวดลายจากผ้าซิด” ผ้าซิดมีการผลิตมากในจังหวัดยโสธร โดยมีผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียง คือ หมอน ที่นอน ผ้าซิ่น ซึ่งลวดลายแต่ละลายนั้นเป็นลวดลายมีการสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ และเป็นลายที่ชาวบ้านคิดขึ้นมาใหม่บ้าง “ลวดลายจากวัฒนธรรม” จังหวัดยโสธรเป็นจังหวัดที่มี ประเพณีวัฒนธรรมที่โดดเด่น คือ บุญบั้งไฟ ซึ่งมีเอกลักษณ์มาก ๆ ทั้งสี่สันทกแต่งบั้งไฟ ในการแห่ เพื่อบ่งบอกว่าถึงฤดูทำนาแล้ว และเป็นความเชื่อว่าเป็นการขอฝนจากพญาแถน โดยมีการให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านเป็นผู้เลือกลาย ตามความคิดเห็นของชาวบ้านเพื่อให้ทำผลิต โดยมีผลคือ ลายที่หนึ่งมีความสวยงามบ่งบอกถึงชุมชนได้แต่สัดส่วนผิดต้องยืดขึ้นอีกนิดหน่อยแต่จะมีผลต่อการเว้นช่องที่ห่างออกไปอีก ลายที่สองเป็นลายซิดซึ่งชาวบ้านมีความชำนาญจากการทอผ้าอยู่แล้วจึงรู้จักลาย เป็นอย่างดี ส่วนลายที่สาม เป็นลายที่แกะมาจากลายของการตกแต่งบั้งไฟในการแห่ เป็นลายที่มีความซับซ้อนมาก ต้องใช้เวลาในการทำเพราะมีความละเอียดมาก

(2) สรุปผลการวิเคราะห์วัสดุร่วม

ความแข็งแรงและความสวยงาม มีสำคัญเป็นอย่างมากทำให้บางจุดต้องใช้วัสดุร่วมเพื่อความแข็งแรง บางจุดต้องเก็บรายละเอียดต่าง ๆ โดยวัสดุร่วมที่จะนำมาใช้นั้นจะพิจารณาจากรูปแบบของผลิตภัณฑ์ชุดโคมไฟ ผ้า ใช้เพื่อรองแสง อลูมิเนียม ใช้ในงานโครงสร้าง ไม้ ใช้ทำฐานเพราะมีน้ำหนัก

(3) สรุปผลกระบวนการออกแบบ

- ด้านรูปทรง ด้วยการเสวนากลุ่มร่วมกับกลุ่มชาวบ้านในชุมชนบ้านยางเครือโดยนำเอารูปทรงจากผลิตภัณฑ์เดิม จากรูปทรงเดิมเป็นสิ่งที่ชาวบ้านถนัดและรู้วิธีการผลิต แต่ข้อเสียคือมีงานลักษณะนี้ขายอยู่ในตลาดทั่วไป รูปทรงเรขาคณิต เป็นรูปทรงพื้นฐานสามารถผลิตได้ง่ายไม่ซับซ้อน เข้าได้กับทุกที่ รูปทรงจากธรรมชาติ เป็นรูปแบบที่คุ้นเคยเป็นสิ่งที่อยู่รอบตัว ของชุมชนบ้านยางเครือ ในการออกแบบผู้วิจัยจะใช้รูปแบบที่กล่าวมาข้างต้นทำการออกแบบโครงสร้างของโคมไฟ

- แบบร่าง ผู้วิจัยมีการวิเคราะห์แบบร่างโดยยึดกรอบแนวการออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยคำนึงถึง หน้าที่ใช้สอย ความปลอดภัย ความแข็งแรง ความสะดวกสบายในการใช้งาน ความสวยงาม นำใช้ ราคา การซ่อมแซมง่าย วัสดุและการผลิต การขนส่ง และในการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนนั้นผู้วิจัยก็ได้คำนึงถึงมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนด้านงานจักสาน โดยเน้นการออกแบบที่คาดว่าชุมชนสามารถทำได้

- Sketch design ผู้วิจัยเลือกแบบร่าง จำนวน 3 แบบนำมาพัฒนาเป็นรูปแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ จำนวน 3 ท่าน เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ชุดที่ 2 มีความเหมาะสมมากที่สุดด้วยค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 6 ด้าน เท่ากับ 4.10 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.76 รองลงมา คือ รูปแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย ชุดที่ 3 มี

ความเหมาะสมระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 6 ด้าน เท่ากับ 3.81 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66 และสุดท้าย คือ รูปแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย ชุดที่ 3 มีความเหมาะสมระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 6 ด้านเท่ากับ 3.62 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.76 นอกจากนี้ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ให้คำแนะนำเพิ่มเติมเพื่อนำไปปรับปรุงก่อนการทำผลิตภัณฑ์ต้นแบบ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความสำคัญกับขนส่ง เป็นอันดับแรก โดยให้ปรับชุดผลิตภัณฑ์ให้มีความสามารถใส่ในบรรจุภัณฑ์ การถอดประกอบ ตามมาด้วยการขาย ราคาสินค้า จะช่วยส่งเสริมการขาย ในการเลือกและรูปทรงควรคงความเรียบหรู เพื่อให้เข้ากับทุกสถานที่ และขายง่าย และเรื่องการออกแบบให้ออกแบบโดยให้ผู้บริโภคสามารถปรับใช้ผลิตภัณฑ์ โดยจะวางแบบใดก็ได้ ต่อได้หลากหลายแบบ และการออกแบบแสงให้ระวังเรื่องความจ้าของแสงให้หาวัสดุกรองแสง

- แบบด้านการผลิต ผู้วิจัยได้นำรูปแบบชุดที่ 2 ไปประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านวัสดุ และการผลิตโดยได้ค่าคะแนน ได้ผลคะแนนดังนี้ โคมไฟตั้งโต๊ะได้คะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 3 ด้าน เท่ากับ 3.85 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.83 โคมไฟตั้งพื้นได้คะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 3 ด้าน เท่ากับ 4.30 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.64 โคมไฟแขวนได้คะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 3 ด้าน เท่ากับ 4.66 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.57 และโคมไฟติดผนังได้คะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 3 ด้าน 4.02 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.83 ซึ่งผลคะแนนอยู่ในเกณฑ์ที่ระดับมาก ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ดี และได้คำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านวัสดุและการผลิตงานจักสาน งานไม้ไผ่เป็นไม้ที่เกิดมอดได้ง่าย เพื่อที่จะให้งานมีความคงทนแข็งแรงใช้งานได้นานยิ่งขึ้นโครงสร้างผู้เชี่ยวชาญจึงแนะนำให้ใช้วัสดุที่มีความแข็งแรงทนทาน และหาวัสดุมาเย็บติดเพื่อกรองแสงลดขนาดบางส่วน ลดขนาดส่วนที่ใหญ่เกินไป และการผลิตในเรื่องการเก็บขอบเก็บมุมจะเย็บปิด โดยใช้การเปีย

- รูปแบบราคาสินค้า ราคาสินค้าเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมการตลาดจากชื่อชุมชนจักสานบ้านยางเครือ จึงได้มีแบรนด์ชื่อว่า ยางเครือ โดยผู้วิจัยออกแบบราคาสินค้าจำนวน 4 แบบ และนำไปให้ชาวบ้านเลือก จำนวน 49 คน ที่อยู่ในกลุ่มงานจักสานบ้านยางเครือ โดยมีผลการประเมิน คือ แบบที่ 2 มีความเหมาะสมอันดับที่ 1 ได้คะแนนเท่ากับ 21 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 44 แบบที่ 3 มีความเหมาะสมลำดับที่ 2 มีคะแนนเท่ากับ 12 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 24 แบบที่ 4 มีความเหมาะสมลำดับที่ 3 มีคะแนนเท่ากับ 10 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 20 และ แบบที่ 1 มีความเหมาะสมลำดับที่ 4 มีคะแนนเท่ากับ 6 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 12 ดังนั้นแบบที่สองจะเป็นราคาสินค้าของ ชุดผลิตภัณฑ์ โคมไฟตกแต่งที่อยู่อาศัย จากงานจักสานไม้ไผ่ กลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร โดยราคาสินค้าจะมีรูปทรงกลม ระบุ รายละเอียดว่า “ยางเครือ” ตามชื่อชุมชน มีลูกยางเป็นสัญลักษณ์ของชุมชน

5.1.3 เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้บริโภคที่ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อชุดผลิตภัณฑ์โคมไฟตกแต่งที่อยู่อาศัย งานจักสานไม้ไผ่ กลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร จำนวน 100 คน จะเห็นได้ว่าเป็นผู้ชาย 46 คน และผู้หญิง 54 คน โดยมีผู้ที่มีช่วงอายุ 21 ปี ถึง 30 ปี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในภาคเอกชน มีรายได้ในช่วง ผู้ที่มีรายได้ 10,001 - 20,000 บาท เป็นส่วนมาก โดยผู้บริโภคจำนวน 100 ท่าน โดยจะแยกโคมไฟแต่ละชนิด ดังนี้

(1) ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะตกแต่งที่อยู่อาศัย มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีคะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 4.26 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.65 จากคะแนนประเมินรายข้อพบว่า ข้อคำถามที่ว่าผลิตภัณฑ์เคลื่อนย้ายสะดวกมีความและผลิตภัณฑ์มีการผลิตที่ประณีต มีความพึงพอใจเท่ากันโดยมีคะแนนในลำดับหนึ่ง ความพึงพอใจเท่ากันอยู่ในระดับมากมีคะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 4.46 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.64 รองลงมาคือ ผลิตภัณฑ์สามารถปรับใช้กับที่อยู่อาศัยได้หลายประเภท อยู่ในระดับมากมีคะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 4.22 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.78

(2) ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์คอมพิวเตอร์ตั้งพื้นตกแต่งที่อยู่อาศัย มีความพึงพอใจระดับมาก มีความพึงพอใจระดับมาก มีคะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 4.23 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.67 จากคะแนนประเมินรายข้อพบว่า ข้อคำถามที่ว่าผลิตภัณฑ์มีลวดลายที่สวยงาม มีคะแนนในลำดับที่ 1 ความพึงพอใจเท่ากันอยู่ในระดับมากมีคะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 4.44 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60 ลำดับที่ 2 คือ ผลิตภัณฑ์มีการผลิตที่ประณีต ในระดับมากมีคะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 4.42 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60 ลำดับที่ 3 คือ ผลิตภัณฑ์มีการนำไม้ไผ่มาใช้ได้อย่างเหมาะสม ในระดับมากมีคะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 4.40 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.72

(3) ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์คอมพิวเตอร์ตั้งผนังตกแต่งที่อยู่อาศัย งานจักสานไม้ไผ่ มีความพึงพอใจระดับมาก มีคะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 4.21 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.71 จากคะแนนประเมินรายข้อพบว่า ข้อคำถามที่ว่าผลิตภัณฑ์มีราคาที่เหมาะสมราคาเหมาะสม มีคะแนนในลำดับที่ 1 ความพึงพอใจเท่ากันอยู่ในระดับมากมีคะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 4.40 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.63 ลำดับที่ 2 คือ รูปแบบผลิตภัณฑ์มีความสอดคล้องกับการใช้งาน ในระดับมากมีคะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 4.38 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.63 ลำดับที่ 3 คือ ผลิตภัณฑ์มีการผลิตที่ประณีต ในระดับมากมีคะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 4.36 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.82

(4) ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์คอมพิวเตอร์ตั้งผนังตกแต่งที่อยู่อาศัย มีความพึงพอใจระดับมาก มีคะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 4.23 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.68 จากคะแนนประเมินรายข้อพบว่า ข้อคำถามที่ว่าผลิตภัณฑ์มีลวดลายที่สวยงามมีคะแนนในลำดับที่ 1 ผลิตภัณฑ์มีการผลิตที่ประณีต ความพึงพอใจเท่ากันอยู่ในระดับมากมีคะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 4.50 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.64 ลำดับที่ 2 คือ ผลิตภัณฑ์มีลวดลายที่สวยงาม ความพึงพอใจเท่ากันอยู่ในระดับมากมีคะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 4.46 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.70 ลำดับที่ 3 คือ มีการตกแต่งพื้นผิวของผลิตภัณฑ์อย่างเหมาะสม และผลิตภัณฑ์มีการนำไม้ไผ่มาใช้ได้อย่างเหมาะสม มีคะแนนเท่ากันในระดับมากมีคะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 4.44 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.2.1 อภิปรายผลขั้นตอนการขั้นตอนเพื่อศึกษาภูมิปัญญาเรื่องกระบวนการผลิตงานจักสานไม้ไผ่ กลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ ตำบลบึงแก อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร

ศึกษาภูมิปัญญาเรื่องกระบวนการผลิตงานจักสานไม้ไผ่ กลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ ตำบลบึงแก อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร ผู้วิจัยมีความเห็นว่าชุมชนมีไม้ไผ่ที่หาได้ง่ายในชุมชน โดยชาวบ้านนำไม้ไผ่มาผลิตเป็นอุปกรณ์ในการดำรงชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ วิมล จิโรจพันธ์ และคณะ (2551:169) กล่าวว่า งานหัตถกรรมพื้นบ้านยโสธร ใช้วัสดุที่หาได้จากสภาพแวดล้อม สร้างสรรค์ผลงานจากความคิดที่สะอาด บริสุทธิ์ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อต้องการประโยชน์ใช้สอยเป็นสำคัญ สุนทรียภาพเป็นความต้องการรองลงมา มีการถ่ายทอดและพัฒนาโดยต่อเนื่องด้วยภูมิปัญญาชาวบ้านมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานจนเป็นแบบฉบับที่ยึดกันและสอดคล้องกับ อัมพา คำวงษา (2550) กล่าวว่า ไม้ไผ่มีการนำมาใช้ในงานหัตถกรรม เพราะด้วยวัสดุมีความแข็งแรง มีความเหนียว การยืดหด ความสามารถตัดโค้ง การคืนตัวสปริงตัวได้ดี ใช้แทนเชือกมัดสิ่งของ ยังเป็นต้นไม้ที่โตเร็ว หาง่าย ราคาไม่แพง และไม่ต้องปลูกทดแทนเพราะยังตัดก็ยิ่งแตก มีความสอดคล้องกับที่ ชาวบ้านนำไม้ไผ่มาอุปกรณ์ และใช้งานในด้านต่างๆ

จากการศึกษายังพบว่า ชาวบ้านมีความรู้ความสามารถในการจักสานไม้ไผ่ โดยได้รับการสืบทอดต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น จากการสัมภาษณ์ ชาวบ้านชุมชนบ้านยางเครือตามหลักกรอบแนวคิดองค์ประกอบของภูมิปัญญา โดยเอี่ยม ทองดี (2541:49-72) พบว่าชุมชนบ้านยางเครือมีศักยภาพ, องค์ความรู้ และภูมิปัญญาในด้านงานจักสาน ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดทางด้านความรู้ โดยเอี่ยม ทองดี (2541:49-72) ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย โดยชาวบ้านยางเครือได้เลือกสนใจชุดโคมไฟ ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดทางด้านความเห็น โดยเอี่ยม ทองดี (2541:49-72)

5.2.2 อภิปรายผลขั้นตอนการขั้นตอนเพื่อออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร

ผลการออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร ประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่ารูปแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย ชุดที่ 2 มีความเหมาะสมมากที่สุด คะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ รูปแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย ชุดที่ 3 มีความเหมาะสมลำดับที่ 2 คะแนน ค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง และสุดท้าย คือ รูปแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัยชุดที่ 3 มีความเหมาะสมลำดับที่ 3 คะแนน ค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนั้นผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ให้คำแนะนำเพิ่มเติมเพื่อนำไปปรับปรุงก่อนการทำผลิตภัณฑ์ต้นแบบ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความสำคัญกับขนส่ง เป็นอันดับแรก โดยให้ปรับชุดผลิตภัณฑ์ให้มีความสามารถใส่ในบรรจุภัณฑ์ การถอดประกอบ ตามมาด้วยการขาย ราคาสินค้าจะช่วยส่งเสริมการขายในการเลือกและรูปทรงควรคงความเรียบหรู เพื่อให้เข้ากับทุกสถานที่ และขายง่าย และเรื่องการออกแบบให้ออกแบบโดยให้ผู้บริโภคสามารถปรับใช้ผลิตภัณฑ์ โดยจะวางแบบใดก็ได้ ต่อได้หลากหลายแบบ และการออกแบบแสงให้ระวังเรื่องความจำของแสงให้หาวัสดุรองแสง สอดคล้องกับ กิตติคุณ วัณนะ จุฑะวิภาค (2553) กล่าวว่า การมีที่อยู่อาศัยให้ความสะดวกสบาย มีความสวยงามและสามารถสนองประโยชน์ใช้สอยได้ดี เป็นการเพิ่ม

คุณค่าชีวิตด้วยเหตุนี้การตกแต่งภายในบ้านพักอาศัยจึงเป็นส่วนสำคัญในการรังสรรค์บ้านและสิ่งแวดล้อมให้น่าอยู่ สอดคล้องกับหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ทางด้านความสะดวกสบายในการใช้ ความสวยงาม หน้าที่ใช้สอย ของ ธีรชัย สุขสด (2544:88-92) ที่ผู้วิจัยนำมาใช้

ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญได้คะแนนจากผู้เชี่ยวชาญ ด้านวัสดุและการผลิตงานจักสาน ได้ผลคะแนนดังนี้ โคมไฟตั้งโต๊ะได้คะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โคมไฟตั้งพื้น ได้คะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก โคมไฟแขวนได้คะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก และโคมไฟติดผนังได้คะแนนค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก ซึ่งผลคะแนนอยู่ในเกณฑ์ที่มาก และได้คำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านวัสดุและการผลิตงานจักสาน งานไม้ไผ่เป็นไม้ที่ เกิดมอดได้ง่าย โครงสร้างจึงแนะนำให้มีความแข็งแรงและใช้ได้นานขึ้น และหาวัสดุมาเย็บติดเพื่อ กรองแสงลดขนาดบางส่วน และการผลิตในเรื่องการเก็บขอบเก็บมุมจะเย็บปิด โดยใช้การเปีย สอดคล้องกับ หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้านพักอาศัย ธีรชัย สุขสด (2544) ที่กล่าวว่า ควรจะมีองค์ประกอบอะไรบ้างแล้วใช้ความคิดสร้างสรรค์วิธีการต่างๆ ที่ได้กล่าวมาเสนอแนวคิดให้ ผลิตภัณฑ์มีความเหมาะสมตามหลักการออกแบบโดยหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่นักออกแบบควรคำนึงนั้นมีอยู่ 9 ประการ คือ หน้าที่ใช้สอย ความปลอดภัย ความแข็งแรง ความสะดวกสบายในการใช้ ความสวยงาม ราคา การซ่อมแซมง่าย วัสดุและวิธีผลิต การขนส่ง มีความสอดคล้องกับผลการออกแบบผลิตภัณฑ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ประเมินและให้คำแนะนำ

5.2.3 อภิปรายผลขั้นตอนการขั้นตอนเพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย

จากผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จากงานจักสานไม้ไผ่ กลุ่มชุมชนบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร พบว่าผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์โคมไฟตั้งโต๊ะตกแต่งที่อยู่อาศัย มีความพึงพอใจระดับมาก ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์โคมไฟตั้งพื้นตกแต่งที่อยู่อาศัย มีความพึงพอใจระดับมาก ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์โคมไฟติดผนังตกแต่งที่อยู่อาศัย มีความพึงพอใจระดับมาก ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์โคมไฟแขวนตกแต่งที่อยู่อาศัย มีความพึงพอใจระดับมาก โดยผู้บริโภคได้ให้ข้อเสนอแนะต่อผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร คือ มีเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ชุมชน ชุดโคมไฟเพดานทำให้ชิ้นงานเด่นมาก ควรพัฒนารูปทรงให้หลากหลายต่อยอดไปอีกได้ ลวดลายสวยงามเหมาะสมสำหรับตกแต่งบ้าน โครงสร้างตัวโคมไปกับฐานมีความสมส่วน สวยงามสีสนธรรมชาติ สอดคล้องกับ ตามหลักเกณฑ์การพิจารณางานออกแบบ ของ กิตติคุณ วัฒนะ จุฑะวิภาต (2553) โดยจะขึ้นอยู่กับปัจจัยที่ควรมี คือ วัสดุและฝีมือช่าง ความงาม มีความสอดคล้องกับ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ประเภทผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ โดยสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (2559) ได้กำหนดคุณลักษณะที่ต้องการ ไว้ คือ ลักษณะทั่วไปต้องประณีต สวยงาม การประกอบต้องเรียบร้อยประณีต ติดแน่น เหมาะสมกับชิ้นงาน การเย็บต้องเรียบร้อยประณีต ลวดลายต้องประณีตเรียบร้อยสวยงาม สม่่าเสมอ สีต้องมีสีสม่ำเสมอติดแน่นไม่ต่าง หลุด ลอก หรือเปราะเปื้อน การเก็บริมต้องประณีต เรียบร้อยสวยงาม สม่่าเสมอตลอดชิ้นงาน การเคลือบผิวต้องเรียบสม่่าเสมอไม่เป็นเม็ดเป็นคราบแตก หลุด หรือลอก

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องการศึกษาและออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการออกแบบผลิตภัณฑ์

- (1) ควรการเลือกใช้ลายที่มีความเข้ากับงาน หรือแสดงถึงเอกลักษณ์ชุมชน
- (2) ควรผสมผสานโดยใช้วัสดุอื่น นำมาประยุกต์ให้เข้ากับแบบ โดยการพัฒนาารูปแบบใหม่ ให้มีความน่าสนใจ
- (3) ควรค้นหาผู้มีศักยภาพในการผลิตงานจักสาน ที่มีอายุไม่มากเพื่อจะผลิตได้หลากหลาย และมีความละเอียด
- (4) ควรคิดนอกรอบเพื่อที่จะได้แนวทางการผลิตแบบใหม่ โดยใช้ เทคนิค ลวดลาย

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

- (1) ควรต่อยอดองค์ความรู้ภายในชุมชน โดยพัฒนาผลิตภัณฑ์งานจักสาน ให้เป็นผลิตภัณฑ์ตกแต่งชนิดอื่น เพื่อสร้างรายได้คนในชุมชน จังหวัด ให้พัฒนาทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด
- (2) ควรศึกษาบริบทของชุมชนเพื่อหาเอกลักษณ์เพื่อไปใช้ในการต่อยอดผลิตภัณฑ์
- (3) ควรศึกษาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวให้กับชุมชน ทำให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป และขยายการตลาดให้กับชุมชนไปในตัว

บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2552. **ทรัพยากรการท่องเที่ยวเขตภาคอีสาน** กรุงเทพฯ
 วัฒนะ จุฑะวิภาต. 2553. **ศิลปะการออกแบบตกแต่งภายใน**. กรุงเทพฯ:บริษัท วิทยพัฒน์ จำกัด.
 ธวัชชานนท์ สิปปกากุล. 2548. **การยศาสตร์และกายวิภาคเชิงกล**. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์มิตรสัมพันธ์
 กราฟฟิค .
- ธีรชัย สุขสด. 2544. **การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
 พิบูลย์ ดิษฐอุตม. 2540. **การออกแบบระบบแสงสว่าง**. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น.
 ยุทธพงษ์ กัยวรรณ. 2543. **พื้นฐานการวิจัย**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
 รุ่งนภา พัฒนวิบูลย์ บุญฤทธิ์ ภูริยากร และ วลัยพร สถิตวิบูลย์. 2544. **ไม่ใฝ่ในประเทศไทย**.
 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์.
- วิบูลย์ ลีสุวรรณ. 2553. **นามานุกรม เครื่องจักสาน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เมืองโบราณ.
 วิบูลย์ ลีสุวรรณ. 2554. **สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉบับเสริมการเรียนรู้ เล่มที่ 11**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ.
 วิลล จีโรจพันธ์ และคณะ. 2551. **มรดกทางวัฒนธรรม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. พิมพ์ครั้งที่ 1.
 สำนักพิมพ์แสงดาว. กรุงเทพฯ.
- สุทัศน์ เดชวิสิทธิ์. 2544. **การปลูกไม้ไผ่**. นนทบุรี :สำนักพิมพ์เกษตรสาส์น.
 สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. 2559. **มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน**. กรุงเทพฯ
 สำนักงานคลังจังหวัดยโสธร. 2560 [Online] Available : [http:// www.cgd.go.th](http://www.cgd.go.th)
 สำนักอนุรักษ์และตรวจสอบมาตรฐานหมอนไหม. 2555. [Online]
 ห้องเรียนลายขีด. [Online] Available : <http://www.khaowongshop.com>
 อัมพา คำวงษา. 2550. **ไม้เศรษฐกิจ**. กรุงเทพฯ : บริษัท ก.พล (1996) จำกัด
 เอี่ยม ทองดี. 2541. มรดกธรรมชาติกับภูมิปัญญาพื้นบ้าน. **ภาษาและวัฒนธรรม**. ปีที่ 17 ฉบับที่ 2
 (ก.ค.-ธ.ค.2541) หน้า 49-72.
- Bamboobone. 2556. [Online] Available : [http:// bamboobone.files.wordpress.com](http://bamboobone.files.wordpress.com)
 Buengkae. 2550. [Online] Available : <http://www.thaitambon.com>
 Buengkaelocal. 2558. [Online] Available : [http:// www.buengkaelocal.com](http://www.buengkaelocal.com)
 Buybangfi45. 2553. [Online] Available : [http:// sites.google.com](http://sites.google.com)
 Doodee. 2556. [Online] Available : [http:// www.doodee.biz](http://www.doodee.biz)
 Homepro. 2556. [Online] Available : <http://www.homepro.co.th>.
 Innnews. 2557. [Online] Available : <http://www.innnews.co.th>
 Kornkaruna4470. 2557. [Online] Available : <http://sites.google.com>
 Ooptoday. 2557. [Online] Available : <http://www.ooptoday.com>
 Siamfreestyle. 2553. [Online] Available : <http://www.siamfreestyle.com>
 Sutti2514. 2557. [Online] Available : [http:// sutti2514.wordpress.com](http://sutti2514.wordpress.com)
 Woodworkerssource. 2557. [Online] Available : <http://www.woodworkerssource.com>
 Available : <http://www.qsds.go.th>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือราชการ

D E V E L O P I N G

E X P E R I E N C E S

การประชุมวิชาการทางการศึกษาระดับชาติ
การพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ในชีวิตจริง
08th นวัตกรรมและเทคโนโลยี
เพื่อการเรียนการสอน

R E A L - L I F E

ใบประกาศนียบัตรการนำเสนอผลงานวิจัย

ปัทมวรรณ นุ่นขาว พัสตราภรณ์ ทิพย์โสธร และ สมชาย เชะวิเศษ

นำเสนอบทความเรื่อง

แนวทางการออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัยจากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร

ณ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
วันศุกร์ที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2561

[รองศาสตราจารย์ ดร. พิชพงษ์ นุ่น]
คณบดี คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี
ประธานกรรมการประชุมวิชาการทางการศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 8

L E A R N I N G

ที่ ศธ 0524.04/3350

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณ
ทหารลาดกระบัง ถนนฉลองกรุง
เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

๒/ กันยายน 2561

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจและประเมินแบบประเมิน

เรียน ผศ.สุวัฒน์ชัย ไชยพันธ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมิน

ด้วย นางสาวปัทมวรรณ นุ่นขาว นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอม
เกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาและออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่
อยู่อาศัยจากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร” โดยมี ผศ.ดร.พัสดราภรณ์
ทิพย์โสธร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.สมชาย เซะวิเศษ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์ร่วม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้
ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจและประเมิน
แบบประเมินนี้ว่ามีเนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการตรวจและประเมินของท่าน
จะช่วยให้งานวิจัย ของ นางสาวปัทมวรรณ นุ่นขาว มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและ
ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

Smr ah

(ดร.ราตรี ศิริพันธ์)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านวิชาการและบัณฑิตศึกษา
ปฏิบัติการแทนคณบดี

ส่วนสนับสนุนวิชาการ

โทร. 02-329-8000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 329-8436

ติดต่อนักศึกษา โทร. โทร. 062-137-1788

ที่ ศธ 0524.04/3350

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณ
ทหารลาดกระบัง ถนนฉลองกรุง
เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

๘ / กันยายน 2561

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจและประเมินแบบประเมิน

เรียน ผศ.พิสิฐ คลังกุล

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมิน

ด้วย นางสาวปัทมวรรณ นุ่นขาว นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอม
เกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาและออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่
อยู่อาศัยจากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร” โดยมี ผศ.ดร.พัสดราภรณ์
ทิพย์โสธร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.สมชาย เซะวิเศษ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์ร่วม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้
ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจและประเมิน
แบบประเมินนี้ว่ามีเนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการตรวจและประเมินของท่าน
จะช่วยให้งานวิจัย ของ นางสาวปัทมวรรณ นุ่นขาว มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและ
ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

Smr ah

(ดร.ราตรี ศิริพันธ์)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านวิชาการและบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติการแทนคณบดี

ส่วนสนับสนุนวิชาการ

โทร. 02-329-8000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 329-8436

ติดต่อนักศึกษา โทร. โทร. 062-137-1788

ที่ ศธ 0524.04/ 3776

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณ
ทหารลาดกระบัง ถนนฉลองกรุง
เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

1 พฤศจิกายน 2561

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจและประเมินแบบประเมิน

เรียน อาจารย์วิศณี ไชยรักษ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมิน

ด้วย นางสาวปัทมวรรณ นุ่นขาว นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอม
เกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาและออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่
อยู่อาศัยจากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร” โดยมี ผศ.ดร.พัสดราภรณ์
ทิพย์โสธร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ผศ.ดร.สมชาย เเซวพิเศษ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์ร่วม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้
ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจและประเมิน
แบบประเมินนี้ว่ามีเนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการตรวจของท่านจะช่วยให้
งานวิจัย ของ นางสาวปัทมวรรณ นุ่นขาว มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและ
ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

Smw atm

(ดร.ราตรี ศิริพันธุ์)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านวิชาการและบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติการแทนคณบดี

ส่วนสนับสนุนวิชาการ

โทร. 02-329-8000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 329-8436

ติดต่อนักศึกษา โทร. โทร. 062-137-1788

ที่ ศธ 0524.04/3350

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณ
ทหารลาดกระบัง ถนนฉลองกรุง
เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

๘ / กันยายน 2561

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจและประเมินแบบประเมิน

เรียน นางจันทร์ ศรีสุวะ

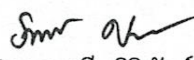
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมิน

ด้วย นางสาวปัทมวรรณ นุ่นขาว นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอม
เกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาและออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่
อยู่อาศัยจากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร” โดยมี ผศ.ดร.พัสดราภรณ์
ทิพย์โสธร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.สมชาย เซะวิเศษ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์ร่วม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้
ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจและประเมิน
แบบประเมินนี้ว่ามีเนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการตรวจและประเมินของท่าน
จะช่วยให้งานวิจัย ของ นางสาวปัทมวรรณ นุ่นขาว มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและ
ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ราตรี ศรีพันธุ์)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านวิชาการและบัณฑิตศึกษา
ปฏิบัติการแทนคณบดี

ส่วนสนับสนุนวิชาการ

โทร. 02-329-8000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 329-8436

ติดต่อนักศึกษา โทร. โทร. 062-137-1788

ที่ ศธ 0524.04/3350

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณ
ทหารลาดกระบัง ถนนฉลองกรุง
เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

๑๑ กันยายน 2561

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจและประเมินแบบประเมิน

เรียน นายมี บัวศรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมิน

ด้วย นางสาวปัทมวรรณ นุ่นขาว นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอม
เกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาและออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่
อยู่อาศัยจากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร” โดยมี ผศ.ดร.พัศตราภรณ์
ทิพย์โสธร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.สมชาย เชะวิเศษ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์ร่วม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้
ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจและประเมิน
แบบประเมินนี้ว่ามีเนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการตรวจและประเมินของท่าน
จะช่วยให้งานวิจัย ของ นางสาวปัทมวรรณ นุ่นขาว มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและ
ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

Sm ah

(ดร.ราตรี ศิริพันธุ์)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านวิชาการและบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติการแทนคณบดี

ส่วนสนับสนุนวิชาการ

โทร. 02-329-8000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 329-8436

ติดต่อนักศึกษา โทร. โทร. 062-137-1788

ที่ ศธ 0524.04/ 3350

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณ
ทหารลาดกระบัง ถนนฉลองกรุง
เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

๑/ กันยายน 2561

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจและประเมินแบบประเมิน

เรียน นายสุพรรณ เชื้อชา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมิน

ด้วย นางสาวปัทมวรรณ นุ่นขาว นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอม
เกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาและออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่
อยู่อาศัยจากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร” โดยมี ผศ.ดร.พัสดราภรณ์
ทิพย์โสธร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.สมชาย เซะวิเศษ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์ร่วม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้
ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจและประเมิน
แบบประเมินนี้ว่ามีเนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการตรวจและประเมินของท่าน
จะช่วยให้งานวิจัย ของ นางสาวปัทมวรรณ นุ่นขาว มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและ
ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

Sm ok

(ดร.ราตรี ศิริพันธ์)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านวิชาการและบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติกรแทนคณบดี

ส่วนสนับสนุนวิชาการ

โทร. 02-329-8000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 329-8436

ติดต่อนักศึกษา โทร. โทร. 062-137-1788

บันทึกข้อความ

หน่วยงาน คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี สจล. ส่วนสนับสนุนวิชาการ โทร.3692
ที่ ศธ 0524.04 / 0800 วันที่ 12 มีนาคม 2561

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจและประเมินเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผศ.ดร.ทงศักดิ์ ไสวจั๊สตากุล

ด้วย นางสาวปัทมวรรณ นุ่นขาว นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณ
ทหารลาดกระบัง กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาและออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัยจากภูมิ
ปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร” โดยมี ผศ.ดร.พัศตราภรณ์ ทิพย์โสธร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์ และ ผศ.ดร.สมชาย เซะวิเศษ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ
เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจและประเมินแบบสอบถามและแบบ
ประเมินนี้ว่ามีเนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการตรวจและประเมินของท่านจะช่วยให้
งานวิจัย ของ นางสาวปัทมวรรณ นุ่นขาว มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น พร้อมกันนี้ได้แนบบแบบสอบถามและแบบ
ประเมินมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็น
อย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

Sirirak Siriphan

(ดร.ราตรี ศิริพันธ์)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านวิชาการและบัณฑิตศึกษา
ปฏิบัติกรแทนคณบดี

บันทึกข้อความ

หน่วยงาน คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี สจล. ส่วนสนับสนุนวิชาการ โทร.3692

ที่ ศธ 0524.04 / 0800

วันที่ 12 มีนาคม 2561

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจและประเมินเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผศ.ดร.ศิริรัตน์ เพ็ชรแสงศรี

ด้วย นางสาวปัทมวรรณ นุ่นขาว นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหามบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาและออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัยจากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร” โดยมี ผศ.ดร.พัสดราภรณ์ ทิพย์โสธร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ผศ.ดร.สมชาย เซะวิเศษ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจและประเมินแบบสอบถามและแบบประเมินนี้ว่ามีเนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการตรวจและประเมินของท่านจะช่วยให้งานวิจัย ของ นางสาวปัทมวรรณ นุ่นขาว มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น พร้อมกันนี้ได้แนบแบบสอบถามและแบบประเมินมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

Simrath

(ดร.ราตรี ศิริพันธุ์)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านวิชาการและบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติการแทนคณบดี

ศิริรัตน์ เพ็ชรแสงศรี

บันทึกข้อความ

หน่วยงาน คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี สจล. ส่วนสนับสนุนวิชาการ โทร.3692
ที่ ศธ 0524.04/0800 วันที่ 1๕ มีนาคม 2561

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจและประเมินเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผศ.ดร.กฤษณา คิตติ

ด้วย นางสาวปัทมวรรณ นุ่นขาว นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณ
ทหารลาดกระบัง กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาและออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัยจากภูมิ
ปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร” โดยมี ผศ.ดร.พัสดราภรณ์ ทิพย์โสธร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์ และ ผศ.ดร.สมชาย เจะวิเศษ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ
เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจและประเมินแบบสอบถามและแบบ
ประเมินนี้ว่ามีเนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการตรวจและประเมินของท่านจะช่วยให้
งานวิจัย ของ นางสาวปัทมวรรณ นุ่นขาว มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น พร้อมกันนี้ได้แนบแบบสอบถามและแบบ
ประเมินมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็น
อย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

Smr Abu

(ดร.ราตรี ศิริพันธุ์)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านวิชาการและบัณฑิตศึกษา
ปฏิบัติกรแทนคณบดี

ภาคผนวก ข
รูปถ่ายขั้นตอนการทำวิจัย

ภาพที่ 1 การลงพื้นที่หาข้อมูลจากปราชญ์

ภาพที่ 2 การลงพื้นที่หาข้อมูลจากปราชญ์

ภาพที่ 3 การลงพื้นที่หาข้อมูลจากปราชญ์

ภาพที่ 4 การลงพื้นที่หาข้อมูลจากประชาชน

ภาพที่ 5 การลงพื้นที่หาข้อมูลการตลาด

ภาพที่ 6 การลงพื้นที่หาข้อมูลการตลาด

ภาพที่ 7 การลงพื้นที่หาข้อมูลการตลาด

ภาพที่ 8 การลงพื้นที่หาข้อมูลการตลาด

ภาพที่ 9 การลงพื้นที่หาข้อมูลการตลาด

ภาพที่ 12 การประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ
อาจารย์วิศณี ไชยรักษ์

ภาพที่ 13 การประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ
ผศ.พิสิฐ คลังกุล

ภาพที่ 13 การประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ
ผศ.สุวัฒน์ชัย ไชยพันธ์

ภาพที่ 14 การประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงเชี่ยวชาญ

ภาพที่ 15 การประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงเชี่ยวชาญ

ภาพที่ 16 การประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงเชี่ยวชาญ

ภาพที่ 17 การผลิตตัวต้นแบบ

ภาพที่ 18 การผลิตตัวต้นแบบ

ภาพที่ 19 การผลิตตัวต้นแบบ

ภาพที่ 20 การผลิตตัวต้นแบบ

ภาพที่ 21 การผลิตตัวต้นแบบ

ภาพที่ 22 การผลิตตัวต้นแบบ

ภาคผนวก ค

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง ศึกษาภูมิปัญญางานจักสาน บ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร

ขั้นตอนการศึกษาและออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย
จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์นี้จัดทำขึ้นเพื่อการศึกษาและออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัยจากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร
2. โปรดตอบแบบสัมภาษณ์ตามความจริง ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์นี้ใช้สำหรับการศึกษาและนำเสนอข้อมูลในภาพรวม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ.....อายุ.....ปี

เพศ ชาย หญิง อาชีพ.....

วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์ .....

ตอนที่ 2 หัวข้อในการสัมภาษณ์

1. ความเป็นอยู่ในชุมชน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ความรู้ ภูมิปัญญาด้านงานจักสานของชุมชน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ความเชื่อที่มีงานจักสานมาเกี่ยวข้อง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ค่านิยมในชุมชน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. การผลิต และจำหน่ายสอนค่างานจักสาน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. ศักยภาพของชุมชน และประสิทธิภาพของชุมชน ความสามารถในการออกแบบของชุมชน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

แบบสอบถาม

เรื่อง การออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัยจากภูมิปัญญางานจักสาน

ขั้นตอนการศึกษาและออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร

คำชี้แจง ให้เขียนเครื่องหมาย (/) ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงช่องเดียวโดยมีความหมายของค่าระดับความคิดเห็น ดังนี้

- 5 หมายถึง มีความต้องการมากที่สุด
 4 หมายถึง มีความต้องการมาก
 3 หมายถึง มีความต้องการปานกลาง
 2 หมายถึง มีความต้องการน้อย
 1 หมายถึง มีความต้องการน้อยที่สุด

ตอนที่ 1 แบบสอบถามความคิดเห็น

คำชี้แจง ขอความกรุณาผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ทำเครื่องหมาย (/) ลงในช่องระดับความคิดเห็น ตามความเหมาะสม

ข้อ	หัวข้อที่ประเมิน	5	4	3	2	1
1.	หน้าที่ใช้สอย					
	1.1 มีการตอบสนองตรงกับความต้องการของผู้ใช้งาน					
	1.2 มีวิธีการใช้งานที่หลากหลายและง่ายต่อการใช้งาน					
	1.3 ง่ายต่อการทำความสะอาด					
	1.4 ง่ายต่อการบำรุงรักษา					

ข้อ	หัวข้อที่ประเมิน	5	4	3	2	1
2.	ความปลอดภัย					
	2.1 มีคำอธิบายรายละเอียดในการใช้งาน					
	2.2 มีสัญลักษณ์ประกอบการใช้งาน					
	2.3 ผลิตรถยนต์มีความปลอดภัยในการใช้งาน					
3.	ความแข็งแรง					
	3.1 โครงสร้างมีความแข็งแรงเหมาะกับการใช้งาน					
	3.2 เลือกใช้วัสดุในสัดส่วนที่เหมาะสม					
	3.3 มีน้ำหนักที่เหมาะสมกับการใช้งาน					
	3.4 มีการเลือกวัสดุที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับวัสดุที่มีในชุมชน					
	3.5 ลดต้นทุนในการผลิต					
4.	ความสะดวกสบายในการใช้งาน					
	4.1 ขนาดสัดส่วนเหมาะสมกับการใช้งาน					
	4.2 ใช้งานง่ายไม่ซับซ้อน					
	4.3 มีน้ำหนักที่เหมาะสมกับการใช้งาน					
5.	ความสวยงาม					
	5.1 รูปร่างและสีที่ใช้มีแสดงถึงเอกลักษณ์ของชุมชนได้เป็นอย่างดี					
	5.2 ลวดลายที่ใช้คงเอกลักษณ์ของเครื่องจักสานไม้ไผ่					
	5.3 มีความสวยงามน่าใช้งาน					
	5.4 มีการนำศิลปะและวัฒนธรรมมาใช้ได้ลงตัว					
6.	ราคา					
	6.1 ราคาเหมาะสมกับผู้ใช้งาน					
	6.2 มีกรรมวิธีผลิตง่ายและรวดเร็ว					
	6.3 วัสดุที่ใช้มีความคุ้มค่ากับราคา					
7.	การซ่อมแซมง่าย					
	7.1 ซ่อมแซมเบื้องต้นได้ง่าย					
	7.2 ชิ้นส่วนการประกอบไม่ซับซ้อน					
	7.3 กลไกภายในไม่ซับซ้อน					
8.	วัสดุและกรรมวิธีการผลิต					
	8.1 กรรมวิธีการผลิตมีความง่ายและผลิตได้เร็ว					
	8.2 มีการผสมผสานวัสดุไม้ไผ่ กับวัสดุอื่นได้อย่างลงตัว					

ข้อ	หัวข้อที่ประเมิน	5	4	3	2	1
	8.3 วัสดุและกรรมวิธีการผลิตไม่สูงกว่าต้นทุนที่ ประมาณไว้					
	8.4 ใช้วัสดุในชุมชนอย่างคุ้มค่า					
9.	การขนส่ง					
	9.1 สะดวกต่อการขนส่ง					
	9.2 การบรรจุหีบห่อเพื่อการขนส่ง					
	9.3 การแยกชิ้นส่วนเพื่อการขนส่ง					

ตอนที่ 2 ขอความกรุณาผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญตอบแบบสอบถามเขียนข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

แบบสอบถาม

เรื่อง การออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัยจากภูมิปัญญางานจักสาน

ขั้นตอนการศึกษาและออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร

คำชี้แจง ให้เขียนเครื่องหมาย (/) ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงช่องเดียวโดยมีความหมายของค่าระดับความคิดเห็น ดังนี้

- 5 หมายถึง มีความต้องการมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความต้องการมาก
- 3 หมายถึง มีความต้องการปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความต้องการน้อย
- 1 หมายถึง มีความต้องการน้อยที่สุด

ตอนที่ 1 แบบสอบถามความคิดเห็น

คำชี้แจง ขอความกรุณาผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ทำเครื่องหมาย (/) ลงในช่องระดับความคิดเห็น ตามความเหมาะสม

ข้อ	หัวข้อที่ประเมิน	5	4	3	2	1
1.	หน้าที่ใช้สอย					
	1.1 มีการตอบสนองตรงกับความต้องการของผู้ใช้งาน					
	1.2 มีวิธีการใช้งานที่หลากหลายและง่ายต่อการใช้งาน					
	1.3 ง่ายต่อการทำความสะอาด					
	1.4 ง่ายต่อการบำรุงรักษา					

ข้อ	หัวข้อที่ประเมิน	5	4	3	2	1
2.	ความปลอดภัย					
	2.1 มีคำอธิบายรายละเอียดในการใช้งาน					
	2.2 มีสัญลักษณ์ประกอบการใช้งาน					
	2.3 ผลกระทบที่มีความปลอดภัยในการใช้งาน					
3.	ความแข็งแรง					
	3.1 โครงสร้างมีความแข็งแรงเหมาะกับการใช้งาน					
	3.2 เลือกใช้วัสดุในสัดส่วนที่เหมาะสม					
	3.3 มีน้ำหนักที่เหมาะสมกับการใช้งาน					
	3.4 มีการเลือกวัสดุที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับวัสดุที่มีในชุมชน					
	3.5 ลดต้นทุนในการผลิต					
4.	ความสะดวกสบายในการใช้งาน					
	4.1 ขนาดสัดส่วนเหมาะสมกับการใช้งาน					
	4.2 ใช้งานง่ายไม่ซับซ้อน					
	4.3 มีน้ำหนักที่เหมาะสมกับการใช้งาน					
5.	ความสวยงาม					
	5.1 รูปร่างและสีที่ใช้มีแสดงถึงเอกลักษณ์ของชุมชนได้เป็นอย่างดี					
	5.2 ลวดลายที่ใช้คงเอกลักษณ์ของเครื่องจักสานไม้ไผ่					
	5.3 มีความสวยงามน่าใช้งาน					
	5.4 มีการนำศิลปะและวัฒนธรรมมาใช้ได้ลงตัว					
6.	ราคา					
	6.1 ราคาเหมาะสมกับผู้ใช้งาน					
	6.2 มีกรรมวิธีผลิตง่ายและรวดเร็ว					
	6.3 วัสดุที่ใช้มีความคุ้มค่ากับราคา					
7.	การซ่อมแซมง่าย					
	7.1 ซ่อมแซมเบื้องต้นได้ง่าย					
	7.2 ชิ้นส่วนการประกอบไม่ซับซ้อน					
	7.3 กลไกภายในไม่ซับซ้อน					
8.	วัสดุและกรรมวิธีการผลิต					
	8.1 กรรมวิธีการผลิตมีความง่ายและผลิตได้เร็ว					
	8.2 มีการผสมผสานวัสดุไม้ไผ่ กับวัสดุอื่นได้อย่างลงตัว					

ข้อ	หัวข้อที่ประเมิน	5	4	3	2	1
	8.3 วัสดุและกรรมวิธีการผลิตไม่สูงกว่าต้นทุนที่ ประมาณไว้					
	8.4 ใช้วัสดุในชุมชนอย่างคุ้มค่า					
9.	การขนส่ง					
	9.1 สะดวกต่อการขนส่ง					
	9.2 การบรรจุหีบห่อเพื่อการขนส่ง					
	9.3 การแยกชิ้นส่วนเพื่อการขนส่ง					

ตอนที่ 2 ขอความกรุณาผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญตอบแบบสอบถามเขียนข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

แบบสอบถาม

เรื่อง การออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัยจากภูมิปัญญางานจักสาน

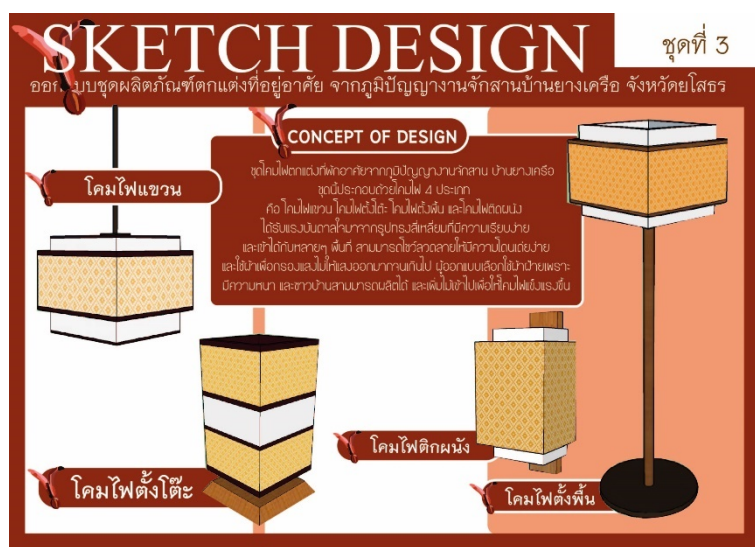
ขั้นตอนการศึกษาและออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร

คำชี้แจง ให้เขียนเครื่องหมาย (/) ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงช่องเดียวโดยมีความหมายของค่าระดับความคิดเห็น ดังนี้

- 5 หมายถึง มีความต้องการมากที่สุด
 4 หมายถึง มีความต้องการมาก
 3 หมายถึง มีความต้องการปานกลาง
 2 หมายถึง มีความต้องการน้อย
 1 หมายถึง มีความต้องการน้อยที่สุด

ตอนที่ 1 แบบสอบถามความความคิดเห็น

คำชี้แจง ขอความกรุณาผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ทำเครื่องหมาย (/) ลงในช่องระดับความคิดเห็น ตามความเหมาะสม

ข้อ	หัวข้อที่ประเมิน	5	4	3	2	1
1.	หน้าที่ใช้สอย					
	1.1 มีการตอบสนองตรงกับความต้องการของผู้ใช้งาน					
	1.2 มีวิธีการใช้งานที่หลากหลายและง่ายต่อการใช้งาน					
	1.3 ง่ายต่อการทำความสะอาด					
	1.4 ง่ายต่อการบำรุงรักษา					

ข้อ	หัวข้อที่ประเมิน	5	4	3	2	1
2.	ความปลอดภัย					
	2.1 มีคำอธิบายรายละเอียดในการใช้งาน					
	2.2 มีสัญลักษณ์ประกอบการใช้งาน					
	2.3 ผลิตภัณฑ์มีความปลอดภัยในการใช้งาน					
3.	ความแข็งแรง					
	3.1 โครงสร้างมีความแข็งแรงเหมาะกับการใช้งาน					
	3.2 เลือกใช้วัสดุในสัดส่วนที่เหมาะสม					
	3.3 มีน้ำหนักที่เหมาะสมกับการใช้งาน					
	3.4 มีการเลือกวัสดุที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับวัสดุที่มีในชุมชน					
	3.5 ลดต้นทุนในการผลิต					
4.	ความสะดวกสบายในการใช้งาน					
	4.1 ขนาดสัดส่วนเหมาะสมกับการใช้งาน					
	4.2 ใช้งานง่ายไม่ซับซ้อน					
	4.3 มีน้ำหนักที่เหมาะสมกับการใช้งาน					
5.	ความสวยงาม					
	5.1 รูปร่างและสีที่ใช้มีแสดงถึงเอกลักษณ์ของชุมชนได้เป็นอย่างดี					
	5.2 ลวดลายที่ใช้คงเอกลักษณ์ของเครื่องจักสานไม้ไผ่					
	5.3 มีความสวยงามน่าใช้งาน					
	5.4 มีการนำศิลปะและวัฒนธรรมมาใช้ได้ลงตัว					
6.	ราคา					
	6.1 ราคาเหมาะสมกับผู้ใช้งาน					
	6.2 มีกรรมวิธีผลิตง่ายและรวดเร็ว					
	6.3 วัสดุที่ใช้มีความคุ้มค่ากับราคา					
7.	การซ่อมแซมง่าย					
	7.1 ซ่อมแซมเบื้องต้นได้ง่าย					
	7.2 ชิ้นส่วนการประกอบไม่ซับซ้อน					
	7.3 กลไกภายในไม่ซับซ้อน					
8.	วัสดุและกรรมวิธีการผลิต					
	8.1 กรรมวิธีการผลิตมีความง่ายและผลิตได้เร็ว					
	8.2 มีการผสมผสานวัสดุไม้ไผ่ กับวัสดุอื่นได้อย่างลงตัว					

ข้อ	หัวข้อที่ประเมิน	5	4	3	2	1
	8.3 วัสดุและกรรมวิธีการผลิตไม่สูงกว่าต้นทุนที่ ประมาณไว้					
	8.4 ใช้วัสดุในชุมชนอย่างคุ้มค่า					
9.	การขนส่ง					
	9.1 สะดวกต่อการขนส่ง					
	9.2 การบรรจุหีบห่อเพื่อการขนส่ง					
	9.3 การแยกชิ้นส่วนเพื่อการขนส่ง					

ตอนที่ 2 ขอความกรุณาผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญตอบแบบสอบถามเขียนข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

แบบสอบถาม

เรื่อง ประเมินความพึงพอใจชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัยจากภูมิปัญญางานจักสาน

ขั้นตอนการศึกษาและออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร

คำชี้แจง ให้เขียนเครื่องหมาย (/) ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงช่องเดียวโดยมีความหมายของค่าระดับความคิดเห็น ดังนี้

5 หมายถึง มีความต้องการมากที่สุด

4 หมายถึง มีความต้องการมาก

3 หมายถึง มีความต้องการปานกลาง

2 หมายถึง มีความต้องการน้อย

1 หมายถึง มีความต้องการน้อยที่สุด

ตอนที่ 1 แบบสอบถามความความคิดเห็น

คำชี้แจง ขอความกรุณาผู้บริโภคน ทำเครื่องหมาย (/) ลงในช่องระดับความคิดเห็น ตามความเหมาะสม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง ให้เขียนเครื่องหมาย (/) ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงช่องเดียวโดยมีความหมายของค่าระดับความคิดเห็น ดังนี้

1. เพศ

ชาย หญิง

2. ขณะนี้ท่านอายุในช่วงระหว่างกี่ปี

ต่ำกว่า 25 ปี 25-34 ปี

35-44 ปี 45 ขึ้นไป

3. อาชีพ

นักศึกษา รับข้าราชการ

รัฐวิสาหกิจ เอกชน

ธุรกิจส่วนตัว อื่นๆ.....

4. รายได้เฉลี่ย/เดือนของท่าน คือ

ต่ำกว่า 10,000 บาท 10,000 – 15,000 บาท

15,000-20,000 บาท 20,000 บาทขึ้นไป

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจของผู้สนใจที่มีต่อชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสาน บ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร

บ้านเครือ
โคมไฟตั้งโต๊ะ
 ขนาด
 34x24x24 เซนติเมตร
 ราคา 600 บาท

ข้อ	ความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์	5	4	3	2	1
1	ชิ้นงานมีความแข็งแรงทนทาน					
2	ผลิตภัณฑ์มีการนำไม้ไผ่มาใช้ได้อย่างเหมาะสม					
3	ผลิตภัณฑ์มีการผลิตที่ประณีต					
4	รูปแบบผลิตภัณฑ์มีความสอดคล้องกับการใช้งาน					
5	ผลิตภัณฑ์สามารถปรับใช้กับที่อยู่อาศัยได้หลายประเภท					
6	ผลิตภัณฑ์ดูแลรักษาง่าย					
7	ผลิตภัณฑ์เคลื่อนย้ายสะดวก					
8	ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดง่าย					
9	ผลิตภัณฑ์ซ่อมแซมได้ง่าย					
10	ผลิตภัณฑ์มีรูปทรงและโครงสร้างที่เหมาะสม					
11	ผลิตภัณฑ์มีลวดลายที่สวยงาม					
12	มีการตกแต่งพื้นผิวของผลิตภัณฑ์อย่างเหมาะสม					
13	ผลิตภัณฑ์มีราคาที่เหมาะสมราคาเหมาะสม					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถาม

เรื่อง ประเมินความพึงพอใจชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัยจากภูมิปัญญางานจักสาน

ขั้นตอนการศึกษาและออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร

คำชี้แจง ให้เขียนเครื่องหมาย (/) ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงช่องเดียวโดยมีความหมายของค่าระดับความคิดเห็น ดังนี้

5 หมายถึง มีความต้องการมากที่สุด

4 หมายถึง มีความต้องการมาก

3 หมายถึง มีความต้องการปานกลาง

2 หมายถึง มีความต้องการน้อย

1 หมายถึง มีความต้องการน้อยที่สุด

ตอนที่ 1 แบบสอบถามความความคิดเห็น

คำชี้แจง ขอความกรุณาผู้บริโภคน ทำเครื่องหมาย (/) ลงในช่องระดับความคิดเห็น ตามความเหมาะสม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง ให้เขียนเครื่องหมาย (/) ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงช่องเดียวโดยมีความหมายของค่าระดับความคิดเห็น ดังนี้

1. เพศ

ชาย หญิง

2. ขณะนี้ท่านอายุในช่วงระหว่างกี่ปี

ต่ำกว่า 25 ปี 25-34 ปี

35-44 ปี 45 ขึ้นไป

3. อาชีพ

นักศึกษา รับข้าราชการ

รัฐวิสาหกิจ เอกชน

ธุรกิจส่วนตัว อื่นๆ.....

4. รายได้เฉลี่ย/เดือนของท่าน คือ

ต่ำกว่า 10,000 บาท 10,000 – 15,000 บาท

15,000-20,000 บาท 20,000 บาทขึ้นไป

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจของผู้สนใจที่มีต่อชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสาน บ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร

ยาง
เครือ

โคมไฟตั้งพื้น

ขนาด
150x40x40 เซนติเมตร
ราคา 1800 บาท

ข้อ	ความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์	5	4	3	2	1
1	ชิ้นงานมีความแข็งแรงทนทาน					
2	ผลิตภัณฑ์มีการนำไม้ไผ่มาใช้อย่างเหมาะสม					
3	ผลิตภัณฑ์มีการผลิตที่ประณีต					
4	รูปแบบผลิตภัณฑ์มีความสอดคล้องกับการใช้งาน					
5	ผลิตภัณฑ์สามารถปรับใช้กับที่อยู่อาศัยได้หลายประเภท					
6	ผลิตภัณฑ์ดูแลรักษาง่าย					
7	ผลิตภัณฑ์เคลื่อนย้ายสะดวก					
8	ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดง่าย					
9	ผลิตภัณฑ์ซ่อมแซมได้ง่าย					
10	ผลิตภัณฑ์มีรูปทรงและโครงสร้างที่เหมาะสม					
11	ผลิตภัณฑ์มีลวดลายที่สวยงาม					
12	มีการตกแต่งพื้นผิวของผลิตภัณฑ์อย่างเหมาะสม					
13	ผลิตภัณฑ์มีราคาที่เหมาะสมราคาเหมาะสม					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถาม

เรื่อง ประเมินความพึงพอใจชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัยจากภูมิปัญญางานจักสาน

ขั้นตอนการศึกษาและออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร

คำชี้แจง ให้เขียนเครื่องหมาย (/) ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงช่องเดียวโดยมีความหมายของค่าระดับความคิดเห็น ดังนี้

5 หมายถึง มีความต้องการมากที่สุด

4 หมายถึง มีความต้องการมาก

3 หมายถึง มีความต้องการปานกลาง

2 หมายถึง มีความต้องการน้อย

1 หมายถึง มีความต้องการน้อยที่สุด

ตอนที่ 1 แบบสอบถามความความคิดเห็น

คำชี้แจง ขอความกรุณาผู้บริโภคน ทำเครื่องหมาย (/) ลงในช่องระดับความคิดเห็น ตามความเหมาะสม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง ให้เขียนเครื่องหมาย (/) ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงช่องเดียวโดยมีความหมายของค่าระดับความคิดเห็น ดังนี้

1. เพศ

ชาย หญิง

2. ขณะนี้ท่านอายุในช่วงระหว่างกี่ปี

ต่ำกว่า 25 ปี 25-34 ปี

35-44 ปี 45 ขึ้นไป

3. อาชีพ

นักศึกษา รับข้าราชการ

รัฐวิสาหกิจ เอกชน

ธุรกิจส่วนตัว อื่นๆ.....

4. รายได้เฉลี่ย/เดือนของท่าน คือ

ต่ำกว่า 10,000 บาท 10,000 – 15,000 บาท

15,000-20,000 บาท 20,000 บาทขึ้นไป

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจของผู้สนใจที่มีต่อชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสาน บ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร

ยาง
เครือ

โคมไฟแขวน

ขนาด (x3)
25x25x25 เซนติเมตร
ราคา 1800 บาท

ข้อ	ความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์	5	4	3	2	1
1	ชิ้นงานมีความแข็งแรงทนทาน					
2	ผลิตภัณฑ์มีการนำไม้ไผ่มาใช้อย่างเหมาะสม					
3	ผลิตภัณฑ์มีการผลิตที่ประณีต					
4	รูปแบบผลิตภัณฑ์มีความสอดคล้องกับการใช้งาน					
5	ผลิตภัณฑ์สามารถปรับใช้กับที่อยู่อาศัยได้หลายประเภท					
6	ผลิตภัณฑ์ดูแลรักษาง่าย					
7	ผลิตภัณฑ์เคลื่อนย้ายสะดวก					
8	ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดง่าย					
9	ผลิตภัณฑ์ซ่อมแซมได้ง่าย					
10	ผลิตภัณฑ์มีรูปทรงและโครงสร้างที่เหมาะสม					
11	ผลิตภัณฑ์มีลวดลายที่สวยงาม					
12	มีการตกแต่งพื้นผิวของผลิตภัณฑ์อย่างเหมาะสม					
13	ผลิตภัณฑ์มีราคาที่เหมาะสมราคาเหมาะสม					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถาม

เรื่อง ประเมินความพึงพอใจชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัยจากภูมิปัญญางานจักสาน

ขั้นตอนการศึกษาและออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสานบ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร

คำชี้แจง ให้เขียนเครื่องหมาย (/) ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงช่องเดียวโดยมีความหมายของค่าระดับความคิดเห็น ดังนี้

5 หมายถึง มีความต้องการมากที่สุด

4 หมายถึง มีความต้องการมาก

3 หมายถึง มีความต้องการปานกลาง

2 หมายถึง มีความต้องการน้อย

1 หมายถึง มีความต้องการน้อยที่สุด

ตอนที่ 1 แบบสอบถามความความคิดเห็น

คำชี้แจง ขอความกรุณาผู้บริโภคน ทำเครื่องหมาย (/) ลงในช่องระดับความคิดเห็น ตามความเหมาะสม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง ให้เขียนเครื่องหมาย (/) ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงช่องเดียวโดยมีความหมายของค่าระดับความคิดเห็น ดังนี้

1. เพศ

ชาย หญิง

2. ขณะนี้ท่านอายุในช่วงระหว่างกี่ปี

ต่ำกว่า 25 ปี 25-34 ปี

35-44 ปี 45 ขึ้นไป

3. อาชีพ

นักศึกษา รับข้าราชการ

รัฐวิสาหกิจ เอกชน

ธุรกิจส่วนตัว อื่นๆ.....

4. รายได้เฉลี่ย/เดือนของท่าน คือ

ต่ำกว่า 10,000 บาท 10,000 – 15,000 บาท

15,000-20,000 บาท 20,000 บาทขึ้นไป

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจของผู้สนใจที่มีต่อชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย จากภูมิปัญญางานจักสาน บ้านยางเครือ จังหวัดยโสธร

ยาง
เครือ

โคมไฟติดผนัง

ขนาด
40x30x25 เซนติเมตร
ราคา 450 บาท

ข้อ	ความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์	5	4	3	2	1
1	ชิ้นงานมีความแข็งแรงทนทาน					
2	ผลิตภัณฑ์มีการนำไม้ไผ่มาใช้ อย่างเหมาะสม					
3	ผลิตภัณฑ์มีการผลิตที่ประณีต					
4	รูปแบบผลิตภัณฑ์มีความสอดคล้องกับ การใช้งาน					
5	ผลิตภัณฑ์สามารถปรับใช้กับที่อยู่อาศัย ได้หลายประเภท					
6	ผลิตภัณฑ์ดูแลรักษาง่าย					
7	ผลิตภัณฑ์เคลื่อนย้ายสะดวก					
8	ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดง่าย					
9	ผลิตภัณฑ์ซ่อมแซมได้ง่าย					
10	ผลิตภัณฑ์มีรูปทรงและโครงสร้างที่ เหมาะสม					
11	ผลิตภัณฑ์มีลวดลายที่สวยงาม					
12	มีการตกแต่งพื้นผิวของผลิตภัณฑ์อย่าง เหมาะสม					
13	ผลิตภัณฑ์มีราคาที่เหมาะสมราคาเหมาะสม					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	ปัทมวรรณ นุ่นขาว
วันเดือนปีเกิด	17 มีนาคม 2536
ที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 81 หมู่ 3 ตำบล หนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000
ประวัติการศึกษา	
ปีการศึกษา 2557	สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีเทคโนโลยีบัณฑิต สาขาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม คณะศิลปกรรมและออกแบบอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
ปีการศึกษา 2561	สำเร็จการศึกษาปริญญาครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการออกแบบอุตสาหกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง